

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal : CRJ

ปีที่ 17 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2566) : Vol. 17 No. 4 (October-December 2023)

Online-ISSN : 2697-4703

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย บทความวิจัย และบทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ ที่มีขอบเขตครอบคลุมสาขาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สังคมศาสตร์ทั่วไป (General Social Sciences) 2) การศึกษา (Education) 3) บริหารธุรกิจทั่วไป, การจัดการ และการบัญชี (General Business, Management and Accounting) 4) รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และ 5) สังคมศาสตร์สุขภาพ (Health (social science)) และหรือที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขา

จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย ที่มีคุณภาพในวารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมของประเทศ ได้อย่างต่อเนื่อง

เงื่อนไข/ข้อกำหนด

1. รับผิดชอบบทความที่เป็นไปตามเกณฑ์ รูปแบบ มาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่วารสารกำหนดไว้ โดยผ่านความเห็นชอบจากวารสารแล้วเท่านั้น (ไม่รับผิดชอบบทความที่ไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้)
2. บทความที่ส่งขอรับการพิจารณาจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในขั้นตอนพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในวารสารอื่น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นข้อคิดเห็นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน เท่านั้น และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากบทความนั้น
4. บทความที่ได้รับการลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) จำนวน 15-20 เรื่องต่อฉบับ ในรูปแบบออนไลน์ ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มีนาคม ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม-กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน-มิถุนายน ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม

การประเมินบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded
ที่ปรึกษา อธิการบดี

รองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมาย

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

รองบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนากร แสงสง่า และ ดร. รุจิรา ภิรมย์

หน้าที่ 1) กำกับดูแลการดำเนินงานบริหารจัดการ และจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2) ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการและหรือตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการของบทความก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 3) พิจารณาความเหมาะสมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ฝ่ายจัดการวารสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราวุธ ธนะมูล นาย กฤษฎา พลายนหินไวย

นาย วิศวมาศ ภักดีกุล

นางสาว สุดารัตน์ ม่วงกลาง

หน้าที่ ดูแลงานเบิกจ่ายค่าใช้จ่าย งานด้านสารสนเทศ งานเว็บไซต์ งานตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ การประสานงาน จัดเตรียม จัดเก็บ ตรวจทาน ที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และนโยบายของสถาบันวิจัยและพัฒนา ให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เจ้าของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4) เลขที่ 340

ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 9462

อีเมล journal-rdi@nrru.ac.th Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU>

กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน)

Associate Professor Dr. Ian David Smith

UNIVERSITY OF SYDNEY, AUSTRALIA

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ ดร. โกวิทย์ พวงงาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร จวงตระกูล

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ศาสตราจารย์ ดร. ภูมิฐาน รังคกุลวัฒน์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. สุภา เพ่งพิศ

สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร. กล้าหาญ ณ น่าน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล ดอนขาว

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รองศาสตราจารย์ ดร. โชคชัย ยืนยง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. ประวิต เอรารธรรม์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงดี

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร. รสริณ พิมลบรรยงก์

นักวิชาการอิสระ (ข้าราชการบำนาญ)

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิศักดิ์ อีระวิสิษฐ์

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ ชัดชุมแสง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์ ดร. แววลี แวฉิมพลี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่ 1. ให้ข้อคิดเห็น แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สำเร็จลุล่วงด้วยดี

3. พิจารณาประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามความเหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

รองศาสตราจารย์ ดร. กฤติยา รุ่งสม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. กล้าหาญ ณ น่าน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกลม ดอนขวา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รองศาสตราจารย์ ดร. ชาตรี ฝ่ายคำตา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ณภัทร น้อยน้ำใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ถนอมพร เลหาจรัสแสง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ มีมกระโทก	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รองศาสตราจารย์ ดร. ณฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญทวารณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร. บุษา สุธีธร	นักวิชาการอิสระ (ข้าราชการบำนาญ)
รองศาสตราจารย์ ดร. ปาจริย ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยกนิษฐ์ โชติวนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร. พัชรินทร์ ปัญญาบุรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี อมรศิลป์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. วีระพงศ์ จันทร์สนาม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. สุตาพร กุลชลบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพร บุญมาก	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ โจอารีย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร วัจนะ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ลินนภัสร วุฒิกนกัญจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ศิริธัญญรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณิดา แจ้ดนาลาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผกามาศ บุตรสาสี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธวาลย์ มีทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐกรณ์ คีตการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โรชวรรณา เซพโหมลาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณประภา สุขสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร ก่อกิจกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุขนิษฐ์ สะสมสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรธรรมา เตชะธีระปรีดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุจิตร ชินสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉราพรรณ ตั้งจาดูโรโสณ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
อาจารย์ ดร. พิมพ์ลักษณ์ โมรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อาจารย์ ดร. เพ็ญแข วงศ์สุริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
อาจารย์ ดร. สนิทนาฏ วัฒนสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทบรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีที่ 17 ฉบับที่ 4 เผยแพร่บทความในรูปแบบออนไลน์ (Online Articles Publishing) เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม 2566 จำนวน 15 เรื่อง โดยมีบทความวิจัยภาษาอังกฤษ จำนวน 1 เรื่อง ทางสาขาการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมความเข้าใจการอ่านวรรณกรรม ผ่านการแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา บทความวิจัยภาษาไทยทางสาขาการศึกษา จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาผู้เรียน การทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียน บทบาทการนิเทศของผู้บริหาร การศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ทั่วไปและสาขารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 8 เรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศักยภาพอาสาสมัครชุมชน การพัฒนาและออกแบบสินค้าที่ระลึก บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์แปรรูป หัตถกรรมพื้นถิ่น ความร่วมมือของผู้นำชุมชน ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การบูรณาการ คุณภาพชีวิต เป็นต้น สำหรับสาขาบริหารธุรกิจทั่วไปและการจัดการ จำนวน 3 เรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้ กลยุทธ์การตลาด และการพัฒนาทักษะ โดยได้รับการกลั่นกรองและผ่านกระบวนการที่เข้มข้น ทุกรายละเอียด ด้วยการตรวจสอบต้นฉบับบทความ การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เบื้องต้น การกำกับ ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และติดตาม เพื่อให้การบริหารจัดการต้นฉบับบทความมีความสมบูรณ์ เรียบร้อยมากที่สุด ส่งผลให้รูปแบบ และรายละเอียดเนื้อหาคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาต่อยอดงานวิจัยและงานวิชาการที่มีคุณค่าได้จริง และยังคงมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการดำเนินงานและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้แต่งที่มีข้อสงสัยหรือต้องการปรึกษา ปัญหาในการดำเนินการให้เป็นไปตามที่วารสารกำหนดไว้ด้วยความเรียบร้อย สามารถติดต่อได้ตามวันและเวลาราชการ โดยมีความยินดีให้คำปรึกษาและคำแนะนำตามความเหมาะสม

ดังนั้น เพื่อให้การเผยแพร่บทความทางวิชาการวิจัยและผลงานทางวิชาการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงขอความร่วมมือท่านผู้ส่งบทความได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อคุณภาพของบทความ และดำเนินการตามคำแนะนำ อย่างเคร่งครัด ไม่เช่นนั้นอาจส่งผลให้ถูกปฏิเสธหรือยกเลิกบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้ โดยถือเป็นการสิ้นสุดการพิจารณาทันที และไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยแนะนำและชี้แจงข้อที่ควรได้รับการปรับปรุงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม สำหรับการตีพิมพ์บทความในวารสารฉบับนี้ เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการ รวมไปถึงการนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็น ที่ปรากฏในบทความแต่ละฉบับที่ลงตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นความรับผิดชอบของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์ และท้ายสุดนี้ วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และคณะผู้ดำเนินงานจะพัฒนาคุณภาพวารสารทางวิชาการ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ (CONTENT)

	หน้า
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย/เงื่อนไข/ข้อกำหนด/กำหนดการเผยแพร่/การประเมินบทความ/ที่ปรึกษา/บรรณาธิการ/ รองบรรณาธิการ/เจ้าหน้าที่การเงิน.....	i
กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน).....	ii
ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review).....	iii
บทบรรณาธิการ.....	iv
สารบัญ (CONTENT).....	v-vii
บทความวิจัย (ภาษาอังกฤษ) : RESEARCH ARTICLE (ENGLISH)	
IMPROVING UNIVERSITY STUDENTS' UNDERSTANDING OF LITERARY WORKS VIA A DRAMA ROLE- PLAYING (การส่งเสริมความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกี่ยวกับงานวรรณกรรมผ่านการแสดงบทบาท สมมติแบบละคร) : Waewalee Waewchimplee (แวววลี แววมิมพลี), Teerawat Arjpru (ธีระวัฒน์ อาจปรุ).....	1-15
บทความวิจัย (ภาษาไทย) : RESEARCH ARTICLE (THAI)	
การพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี (DEVELOPMENT OF SOUVENIRS FROM WISDOM TO PROMOTE CULTURAL TOURISM OF THAI PHUAN BAN MI DISTRICT LOPBURI PROVINCE) : พนิตสุภา ธรรมประมวล (Panitsupa Thampramuan), กาสัก เต๊ะชันหมาก (Kasak Tekhanmag).....	16-27
รูปแบบการทดสอบความสามารถทางกลไสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (THE PATTERN FOR TESTING MOTOR ABILITIES OF JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS) : ฐาปนา ถาวร (Thapana Thaworn), สุภัทรชัย สุนทรวิภาต (Suphattarachai Suntornwiphat).....	28-40
สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ (ENVIRONMENTAL CONDITIONS AFFECTING POTENTIAL OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS IN CHIANG RAI TO SUPPORT AGING SOCIETY) : ลัทธพล มุ่งไธสง (Lutthaphon Mungthaisong), นาวัน พรหมใจสา (Nawin Promjisa), จีรนนท์ ไชยงาม นอกซ์ (Jeeranun Chaingam Knox), วิกรม บุญนุ่น (Vikrom Boonnun)....	41-54
การศึกษาสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (A STUDY OF PHYSICAL FITNESS AND PHYSICAL WELL-BEING QUALITY OF ELDERLY PEOPLE IN MUEANG CHANTHABURI DISTRICT, CHANTHABURI PROVINCE) : ปิยะพงศ์ กุฬพงศ์พันธ์ (Piyapong Kupongpan), ชิตชนก ศรีราช (Chidchanok Srirach), ชาญชลักษณ์ เยี่ยมมิตร (Chanchalak Yiammit).....	55-67
กลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมกราฟิกไทย ภายใต้บริบทนวัตกรรมยุคใหม่ (GROWTH STRATEGIES IN THAI PRINTING INDUSTRY UNDER THE CONTEXT OF MODERN INNOVATION) : เทพภวัน เทียนเจริญ (Theppawan Thiancharoen), ไชยนันท์ ปัญญาศิริ (Chaiyanant Panyasiri).....	68-82
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้นักท่องเที่ยวระหว่างส่วนประสมการตลาดและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลของตัวกลาง จองที่พักออนไลน์ (A CAUSAL RELATIONSHIP AMONG TOURIST PERCEPTIONS BETWEEN MARKETING MIX AND THE SOURCE CREDIBILITY OF ONLINE TRAVEL AGENTS (OTAs)) : ธินิกานต์ สังข์สุวรรณ (Tinikan Sungsuwan), เนตรดาว ชัยเขต (Netdao Chaiyakhet).....	83-95

รูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี (COOPERATION MODEL FOR DRUG PROBLEM PREVENTION OF COMMUNITY LEADERS UBON RATCHATHANI PROVINCE) : กวิณกุล ธรรมสาร (Kawinkul Thammasan), จุฑามาศ ชมผา (Chuthamas. Chompha), วัชรภรณ์ จันทนุกูล (Watcharaporn Chanthanukul).....	96-109
การศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีบ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต (STUDY ON THE POSSIBILITY OF LEARNING CENTER EXPANSION OF ORGANIC MUSHROOM CULTIVATION COMMUNITY ENTERPRISE AT BAN LIPHON HUA HAN-BO RAE, PHUKET PROVINCE) : จารูวรรณ พรหมเงิน (Jaruan Promngum), สิริญา จันทร์ศักดิ์สูง (Sirinya Chansaksoong), กิตติศักดิ์ จิตต์เกื้อ (Kittisak Jitkue), อนันต์ สันติอมรทัต (Anan Suntiamontut).....	110-122
หัตถกรรมพื้นถิ่น: การศึกษาผ้าทอโบราณไทยพวนสู่การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน (LOCAL HANDICRAFTS: A STUDY (ANCIENT THAI PHUAN TRADITIONAL WEAVING TOWARD THE CREATION OF COMMUNITY PRODUCTS) : ทรงวุฒิ เอกวุฒิงศา (Songwut Egwutvongsa).....	123-136
การบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (DESIGN THINKING) กับผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (KNOWLEDGE INTEGRATION OF DESIGN THINKING PRINCIPLES WITH ENTREPRENEURS TO CREATE LOCAL WISDOM PRODUCTS IN THE KOH LAD E THAN COMMUNITY OF SAM PHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE) : กวิณ ประทุมณีชัย (Kawin Pratumaneechai), ประชม ทางทอง (Prachom Thangthong), จิระศักดิ์ พุกดำ (Jirasak Pukdum), สุกนธรรส คงเจริญ (Sukontaroat Kongcharoen).....	137-149
การพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม (SKILL DEVELOPMENT FOR COURT OF JUSTICE PERSONNEL) : อัญพัชญ์ จิระพงษ์ศรี (Anyapach Jirapongrapee), ไชยนันท์ ปัญญาศิริ (Chaiyanant Panyasiri), สมหมาย จันทร์เรือง (Sommai Chanruang).....	150-163
การพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมการแสดงนาฏศิลป์ชุด “ขนมเงินบ้านประโดก ดำรับหมื่นไวย” ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา (DEVELOPMENT AND ENHANCEMENTS OF COMMUNITY PARTICIPATION USING CULTURAL INNOVATIONS ACCORDING OF THAI CLASSICAL DANCE PERFORMANCE SET "KHANOM JEEN BAN PRADOK TAMRAP MUEN WAI" TO THE CREATIVE ECONOMIC IDEA TO PROMOTE TOURISM OF MUEN WAI COMMUNITY, NAKHON RATCHASIMA) : นวลรวี กระต่ายทอง (Nualravee Krataitong), ชุมพล ชะนะมา (Choomphon Chanama).....	164-177
รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด (DEVELOPMENT MODELS IN MORALS, ETHICS, AND DESIRABLE CHARACTERISTICS OF STUDENTS IN THE OFFICE OF ROI ET VOCATIONAL EDUCATION) : รัชดาภรณ์ มะลิซ้อน (Ratchadaporn Malison), ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ (Chayakan Ruangsuwan), ฤชกนก ดวงชาตม (Kritkanok Duangchatom).....	178-191
บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (SUPERVISION ROLES OF SCHOOL ADMINISATRATORS TO PROMOTE READING, WRITING, AND CRITICAL THINKING FOR SMALL PRIMARY SCHOOLS) : จารูวรรณ นาดัน (Jaruan Natun), นงลักษณ์ ใจฉลาด (Nongluck Jaichalad), นิรดา เวชญาลักษณ์ (Nirada Wechayaluck), นิคม นาคอ้าย (Nikom Nak Ai).....	192-202

	หน้า
คำชี้แจงสำหรับการเขียนต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา	203
แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ	211
แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ	212
รูปแบบบทความวิจัย	213
รูปแบบบทความวิชาการ	214
มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	215

IMPROVING UNIVERSITY STUDENTS' UNDERSTANDING OF LITERARY WORKS VIA A DRAMA ROLE-PLAYING

การส่งเสริมความเข้าใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกี่ยวกับงานวรรณกรรม

ผ่านการแสดงบทบาทสมมติแบบละคร

Waewalee Waewchimplee^{1*}, Teerawat Arjpru²

แววาลี แวฉิมพลี^{1*}, ธีระวัฒน์ อาจปรี²

^{1*}Lecturer Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

^{1*}อาจารย์ ดร. ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Faculty of Science and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan-Nakhorn Ratchasima, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²อาจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}waewalee.w@nrru.ac.th; (Author) : ²offphdatsu@hotmail.com

รับบทความ : 25 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 8 ธันวาคม 2566 / ตอรับบทความ : 20 ธันวาคม 2566

Received : 25 September 2023 / Revised : 8 December 2023 / Accepted : 20 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.46

ABSTRACT

This research focuses on the pedagogical approach of using drama role-play teaching activities to enhance students' knowledge of literature comprehension. The study aims to 1) assess the impact of role-playing in teaching literature, 2) gauge student satisfaction with learning literary works through dramatic role-playing, and 3) improve students' language abilities through the execution of dramatic role-plays. The target group consists of 24 undergraduate students enrolled in the literature course during the academic year 2023, selected through purposive sampling. Data collection involved questionnaires, tests, and semi-structured interviews, approved by experts. Activities were organized, and non-participant observation was conducted. Data analysis included summarization, description, and the application of descriptive statistics to determine percentages and mean scores. The research findings reveal that: 1) students found inspiration in using literature for language learning and actively engaged in implementing role-playing principles, 2) students expressed high satisfaction levels with reading questions about literary works, indicating proficiency in knowledge, understanding, emotional connection, and the articulation of personal opinions, and 3) the study suggests the need to enhance the ability to select relevant topics, provide clear instructions, foster creativity, integrate vocabulary building, encourage collaborative work, offer constructive feedback, include various roles, and promote reflection and discussion. The research concludes that studying literature through dramatic role-playing can effectively encourage students to comprehend literary works, boost self-confidence, and foster collaboration among students.

Keywords : Role-playing, Teaching literary works, Short story, Reading comprehension

บทคัดย่อ

การเน้นการเรียนรู้ด้วยการอ่านวรรณกรรมโดยผ่านกิจกรรมการสอนการแสดงบทบาทสมมติ เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของการแสดงบทบาทละครในการสอนงานวรรณกรรมแก่นักศึกษา 2) สำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรู้งานวรรณกรรมโดยการนำการแสดงบทบาทสมมติแบบละครไปใช้ และ 3) เพิ่มความสามารถทางภาษาของผู้เรียนด้วยการแสดงบทบาทสมมติแบบละคร กลุ่มเป้าหมายมาจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนนิพนธ์วรรณกรรมสำหรับการสอน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 24 คน ด้วยการสุ่ม

แบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดกิจกรรมร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุป บรรยายความ และใช้สถิติเชิงพรรณนาคำร้อยละและค่าคะแนนเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีแรงบันดาลใจ จากการอ่านวรรณกรรมเพื่อการเรียนรู้ภาษา และมีส่วนร่วมดำเนินการตามหลักการแสดงบทบาทสมมติเป็นอย่างมาก 2) นักเรียนมีความพึงพอใจเชิงบวกต่อการอ่านคำถามเกี่ยวกับงานวรรณกรรมที่บ่งบอกถึงความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ และการถ่ายทอดจากความคิดเห็นของตนเอง 3) ควรมีการเพิ่มความสามารถในการเลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้อง คำแนะนำ ที่ชัดเจน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการสร้างคำศัพท์ การทำงานร่วมกัน การให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ บทบาทที่หลากหลาย การไตร่ตรองและอภิปราย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเรียนวรรณกรรมผ่านการแสดงบทบาท สมมติแบบละคร สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจชิ้นงานวรรณกรรม เพิ่มความมั่นใจในตนเอง และส่งเสริมการทำงาน ร่วมกันของผู้เรียน

คำสำคัญ : การแสดงบทบาทสมมติ, การสอนการอ่านวรรณกรรม, เรื่องสั้น, การอ่านเพื่อความเข้าใจ

INTRODUCTION

In recent years, a shift has occurred in perceiving literary works not merely as an end in themselves but as a fundamental component and authentic source for language curricula. For English as a Foreign Language (EFL) instructors, teaching literary works carries substantial importance, necessitating a clear communication of the numerous advantages to students. Through reading, students can actively engage with texts, discovering, translating, evaluating, and describing key concepts and topics. An understanding of how these concepts influence both contemporary and historical culture and society, coupled with the fostering of students' moral character and emotional maturity, becomes pivotal in the pedagogy of literary works (Thompson & Evans, 2005, pp. 79-80).

This study focuses on O' Henry's short stories, a rich source offering valuable lessons for future generations. Alcott et al. (2021) explained that O'Henry which was authored by William Sydney Porter under the pseudonym "O. Henry," these short tales, numbering over 250, have gained global recognition. Renowned for employing surprise or twist endings to underscore underlying ironies, O. Henry wrote in a dry, humorous tone. Notably, the fascination with O. Henry's literary components lies in their potential to enhance reading comprehension, expose readers to diverse written terms and phrases, and provide insights into different cultures (Teferra, 2022, p. 9; Heni, 2022, p. 65). Thus, literary works, portraying societal behaviors and lifestyles, are considered significant products of literate culture. In an EFL context, their use is crucial, offering students opportunities to explore various perspectives, broaden their outlook, and unintentionally instill values of diversity and morality (McKay, 2001, p. 78). In contexts where English is seldom used in daily conversations, literary works serve as essential teaching tools by exemplifying language usage in context (Teferra, 2022, p. 8). Whether comprising short stories

or novels, the essence of teaching literary works lies in cultivating the creative process (McKay, 2001, p. 79). Commencing with the creative process, educators guide students through story development, addressing complex problems, reaching a climax, and concluding. Effective teaching is ideally supported by students who display a genuine interest and willingness to delve into literature (Hall, 2005).

The module aims to equip second-year English-major students at Nakhon Ratchasima Rajabhat University with a foundational understanding of various literary genres, enhance their reading proficiency, and familiarize them with notable authors, poets, and representative works, contributing to a broader comprehension of life and humanity. By engaging in self-study and participating in classroom presentations, students will hone their skills in translating and analyzing information embedded in literary works, concurrently boosting their confidence in using English and refining their collaborative and teamwork abilities.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To investigate the effects of drama role-playing in teaching literary works on the reading comprehension skills of university students
2. To explore students' satisfaction with learning literary works by implementing drama role-playing through questionnaire and interview
3. To increase students' language abilities through dramatic role-playing

RESEARCH BENEFITS

1. The use of drama role-playing focusing on reading literary works can promote university students' comprehension of the elements of literary works.
2. The findings would be useful for teachers of literary works or related courses who tend to increase students' reading comprehension and English-speaking ability.

Literature Review

O. Henry's Short Stories

O. Henry's storytelling brilliance lies in his artful use of charming and ironic twist endings, so iconic that narratives with surprising turns are colloquially labeled "O. Henry stories." Unlike macabre endings in works like Shirley Jackson's "The Lottery," O. Henry's twists evoke endearment, humor, and irony (Alcott et al., 2021; Henry, 2020). Exemplifying this style is the renowned narrative "The Gift of the Magi," where O. Henry's masterful storytelling transforms a potentially tragic plot into a heartwarming tale. Centered on a financially constrained couple unable to afford Christmas presents, the husband sells his cherished pocket watch to buy a brooch for his wife's hair, while she sacrifices her long hair to purchase a chain for his watch (Henry, 2020).

Additionally, Salayo and Lontoc-Macam's (2019, p. 158) exploration of character delineation in O. Henry's works, focusing on the transitivity system, reveals material processes as dominant, emphasizing characters' actions and transformative impact, demonstrating the effective teaching of literature, particularly character development, through the transitivity system.

Teacher's Approaches in the Teaching of Literary works at university

Short, Day, and Schroeder (2023) stated that teacher's approaches to the teaching of literary works were the perspective challenges the suitability of fiction or literary works for language instruction. However, proponents of using literature highlight its stimulating and motivating impact in EFL/ESL courses. Consequently, many countries have reintegrated literary texts into their study programs and curricula, acknowledging the potential benefits of literature in language education. Also, Carter, and Long (1991) outlined three literature teaching models: the Cultural Model, treating literature as teacher-centered facts; the Language Model, using language teaching strategies for linguistic goals; and the Personal Growth Model, focusing on language use in specific cultural contexts. These models are integrated into six teaching approaches: Language-Based, Paraphrastic, Information-Based, Personal-Response, Moral-Philosophical, and Stylistic. Teachers should embrace an interactive, student-centric approach to literary comprehension (Short, Day, & Schroeder, 2023).

Furthermore, Hikida et al. (2019) stated that teachers undergo systematic training in an integrative pedagogical paradigm that blends theoretical knowledge with practical competencies for teaching reading processes. Pedagogical programs delve into theoretical foundations like literacy development, reading theories, and cognitive mechanisms central to comprehension. This theoretical acumen forms a foundational framework for teachers to make judicious decisions in instructional methodologies. Ayu and Aminatun (2021) revealed that teacher preparation includes supervised teaching practice, allowing prospective instructors to apply acquired theories in authentic classroom contexts, implement reading strategies, cater to diverse learner needs, and navigate instructional materials.

Reading Prose Comprehension for University Students

Mastering prose comprehension is pivotal for university students, forming the cornerstone of academic success (Peregoy & Boyle, 2008; Shahid & Khurram, 2021, p. 8). This skill involves understanding and interpreting non-poetic written passages, demanding more than grasping literal meanings. Students must delve into deeper levels, making inferences, recognizing implicit ideas, and critically evaluating arguments (Abrosimova et al, 2019, p. 110; Cahyani, Syahrir, & Puspa sari, 2023, p. 67). Purposeful reading, active strategies like annotation, and fostering critical thinking, note-taking, vocabulary, disciplinary awareness, time management, collaborative learning, and metacognition contribute to a sophisticated approach at the university level (Hutahaeen & Ali, 2022, pp. 33-34; Lovrovic & Kolega, 2021, p. 115; Gopal & Mahmud, 2019).

Drama Role-playing

Drama role-playing serves as a vital practical tool, stimulating ideas, thoughts, and feelings for knowledge communication and skill development (Amir et al., 2020; Karaosmanoğlu et al., 2022; Negara, 2021). Its pedagogical value, rooted in problem-solving and conflict resolution (Maley & Duff, 1978), influences others' thinking (Peregoy & Boyle, 2008). In literary works, it inspires emotions and ideas to convey information and life experiences (Franchisca, 2021, p. 49). Role-playing fosters engagement, language learning, communication skills, and student motivation (Amirkhanova & Bobyrev, 2020; Ladousse, 2004), driving innovation, activity planning, and logical thinking. Intrinsic and extrinsic elements, including character, characterization, motivation, conflict, event, plot (setting and place), underscore its impact (Amir et al., 2020; Karaosmanoğlu et al., 2022).

Yulistia, Firdaus, and Maulidah (2021, pp. 115-117) followed those ideas through their study, they investigated the impact of employing role-playing methods on student learning outcomes in Indonesian subjects. The results revealed a significant positive effect of the role-playing method on learning outcomes, as evidenced by pre-test and post-test scores in the class XI drama material at SMK Ma'arif Nu Mantup. Also, Nguyen (2021, pp. 306-307) studied the scarcity of research on using role-playing in teaching English literature in Vietnam. Involving 100 senior English majors, it explores Pre, While, and Post activities, revealing enhanced interest and appreciation for literary works in Van Lang University's curriculum.

Benefits of Drama Role-playing in Teaching Literary Works

The benefits of implementing drama techniques in English language teaching. It also focuses on the means and strategies of creating a learner-centered classroom to enhance English as Foreign Language learners' communication skills (Bessadet, 2022, p. 527; Negara, 2021, p. 33). Drama role-playing combines thought, language, and feeling in a range of energetic and creative ways (Amir et al., 2020; Hutahaeen & Ali, 2022), although there are recognizable practices in the drama that students might acquire, reaching new understandings implies a creative and personal involvement, fostering deeper understanding, cultivating critical thinking, promoting experiential learning, and enhancing communication skills.

This effective strategy engages students, making learning enjoyable and memorable, and catering to diverse learning styles (Berdiyeva, 2023, p. 89). Through drama role-playing, students were motivated to read and find more understanding of the content of the literary work (Amirkhanova & Bobyrev, 2020, p. 98). Therefore, students have enough knowledge to relate to themselves and answer the given questions. Answering self-related questions enables students to develop creative thinking skills and see the world in a multidimensional way. Students can also learn more about a culture by exploring the storyline, widening their vocabulary range, and developing their speaking skills during presentations.

Teaching literature through role-play not only enhances student engagement and comprehension but also nurtures critical thinking, creative expression, empathy, and refined language skills, establishing a collaborative learning environment. Acknowledged as an effective EFL method, simulation/role-playing, endorsed by Campos et al. (2022), Amirkhanova and Bobyрева (2020), and Karaosmanoğlu et al. (2022), facilitates interactive language acquisition, boosting communication skills and student motivation. Irkinovich (2022) underscores the educational focus on utilizing role-playing in universities, tailoring games to students' language proficiency and group knowledge. This article emphasizes the significant utility of role-playing games in solidifying knowledge and facilitating foreign language learning for professional purposes. Supported by Amir et al. (2020) and Astri et al. (2020), this multi-sensory approach transcends subjects, appealing to diverse intelligences and learning styles, fostering real-world connections, improving comprehension, and enhancing retention.

Research Framework

This research framework was created by derived from the literature review above and synthesizing and summarizing concepts related to teaching literary works for students’ comprehension through drama roleplaying shown in figure 1.

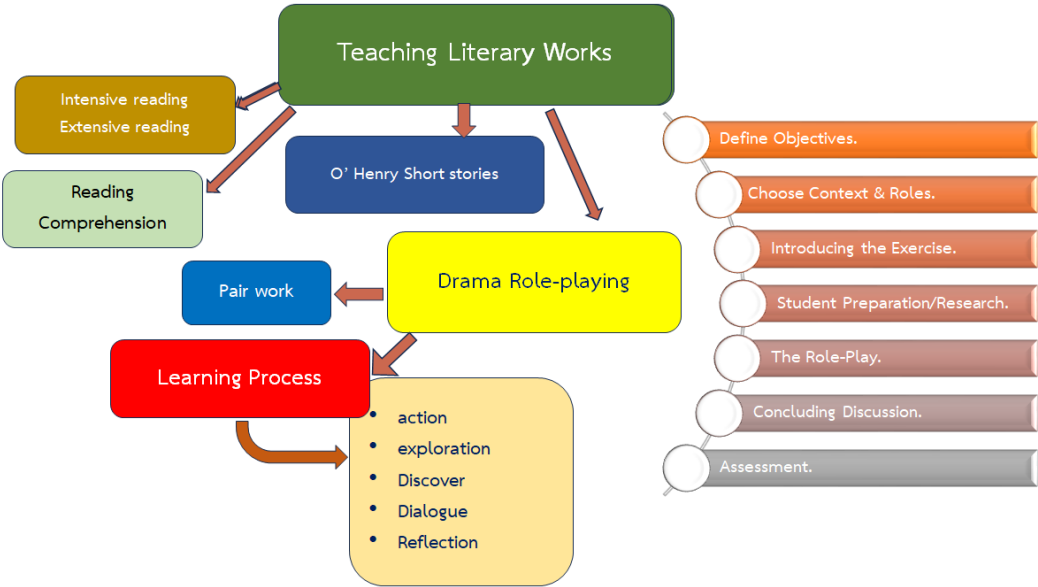

Figure 1 Conceptual Framework of Teaching Literary Works for Students’ Comprehension through Drama Roleplaying

RESEARCH METHODOLOGY

The population of this study's focal demographic comprises conventional undergraduate students enrolled at Nakhon Ratchasima Rajabhat University during the academic year 2022, constituting a cumulative population of 10,919 individuals (Academic Promotion and Registration office, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2022). The identification of the target cohort was deliberate and not contingent upon probability considerations. Employing a purposive selection approach, 24 students, specifically enrolled in the academic course titled "Literary Works for Teacher of English" during the first semester of the Academic Year 2023, were designated as research participants. To represent the target group sequentially based on English alphabetical order, each participant is denoted by a distinct name and code, specifically referred to as student A through student X.

The research tools used are questionnaires (percentage analysis), tests that contained a question based on a 10-point Likert scale where items ranged from 1 (Strongly disagree) to 10 (Strongly agree) (Roy, 2020) and semi-structured interviews. A key question explored whether students considered role-play useful and the extent to which they benefited from it.

Data collection involved organizing classroom activities, pairing students to read and present on selected literary works. The curriculum, encompassing literature theory, comprised four weekly lessons, equating to 3 credits. Half the lessons were dedicated to theory and self-study. The design aimed to enhance literary understanding and encourage extensive reading. Interviews provided data, analyzed through content analysis for satisfaction assessment. Descriptive statistics, images, tables, and descriptions communicated research findings.

RESEARCH RESULTS

The research on improving university students' understanding of literary works via drama role-playing shows the research results according to the following research objectives.

1. To investigate the effects of drama role-playing in teaching literary works on the reading comprehension skills of university students shown in figure 2.

Figure 2 Drama role-playing in teaching literary works to university students

Figure 2, demonstrates that students are extremely motivated when exposed to literary texts for language acquisition, especially when they are exposed to what they genuinely appreciate. All of them took part in roleplays organized and conducted according to the above-presented principles. There were 10 pairs out of 12 pairs selected 'The Gift of Magi' to conduct their drama role-playing, one selected "The Last Leaf" and one was 'After Twenty Years'. Ten pairs gave the reason why 'The Gift of Magi' was chosen, it was because they love the storyline that spouses do not have money but try to make each other creditable gifts for Christmas. Everyone in the world has some precious possessions; these are what Della and Jim have.

Despite their financial struggles, both characters sacrifice their most cherished possessions for meaningful gifts. O. Henry skillfully employs language to depict life's poverty and misery while conveying deep emotions. The analysis underscores O. Henry's message about the true worth of love and human connections. The story, though seemingly somber, serves as a commentary on love's genuine meaning and sacrifice. It emphasizes that meaningful gifts express love and devotion, transcending materialism. The participants demonstrated the ability to distinguish between reading literary works and role-playing, using language and gestures fitting for characters, understanding character attitudes, accepting others' roles, questioning and challenging in character, developing characters to enhance drama, and expressing ideas and feelings through dialogue.

2. To explore students' satisfaction with learning literary works by implementing drama role-playing, the Interviews were used as a research tool. The student's improvement in effective reading literary works and drama-roleplaying is shown. The interview responses show that students gave similar responses to questions on drama-roleplaying. In general, students responded positively to reading literary works questions, which imply cognitive, affective, and transfer gains. From

their comments it can be inferred that the drama-roleplaying component had helped to improve their reading ability, thus the results explained that students had improved their understanding of literary works reading through drama-roleplaying.

76% reported improvement in comprehension.

65% reported improvement in reading literary works and general reading proficiency.

90% reported an increase in their knowledge of the elements of literature and vocabulary.

78% transferred reading improvements to the reading of other sources of literary works, such as poems, poetry, and novels.

63% increased the literary work reading habits and improved the use of the elements of literature.

At the end of the semester, an anonymous survey was conducted that the research results are shown in Table 1.

Table 1 Questionnaires of students' opinions toward the drama rolplays

Questionnaires	Average point
1. Do you find drama roleplays useful?	9.25
2. In what ways did you gain the benefit from the drama role-playing?	9.56
3. What drawbacks did you find in the drama role-playing?	8.62
4. In your experience, has the use of drama roleplays impacted your understanding and engagement with the subject matter?	9.10
5. Were there any challenges or limitations you encountered while participating in drama role-playing activities?	9.20
6. Considering your overall academic experience, do you believe drama roleplays have contributed to your comprehension and retention of the subject matter in comparison to traditional teaching methods?	9.65
7. Reflecting on the benefits and drawbacks you have identified; can you suggest specific strategies or modifications that could optimize the use of drama role-playing in the learning process?	9.40
8. In your opinion, could educators integrate drama roleplays more effectively into the curriculum to address potential challenges and ensure a positive impact on students' learning outcomes?	9.28
Total Average Score	9.37

Table 2 found that Twenty-four students rated their agreement with a statement, averaging 9.37 points. Interviews revealed insights crucial for teaching literature and drama role-playing. Students displayed mature, professional reflection on their performances. Researchers, selected for interest and willingness, achieved high interactive proficiency levels. Role-playing emerged as a tool for enhancing reading comprehension, as noted by interviewees invested in the subject., the following answers were recorded:

“...Role-plays are excellent for developing fluency and spontaneity ...” (Student A, Interview, February 16, 2023)

“...The role-plays that were used varied not only in length but, naturally, in time management, necessary preparation, and post-task discussion...” (Student B, Interview, February 16, 2023)

“...This course is very different from any course I’ve ever taken at uni before, and the learning experiences that come of it are worth more than other courses I’ve taken, where I developed talents and had to challenge myself in ways that I had not done before...” (Student C, Interview, February 16, 2023)

“...It was a great improvisational class; it was a real open scenario. Every class we had was an experiment and a process of exploration, and all of us had a hand in self-studying and extensive reading, whose results came out positive...” (Student D, Interview, February 16, 2023)

“...The course required us to be adaptable, creative, inventive and independent...” (Student E, Interview, February 16, 2023)

“...For me, this course helped me to actually imaginatively understand a text better...” (Student F, Interview, February 17, 2023)

“...It can build the opportunity for creativity, social interaction I have with friends, and exploration of different perspectives. It allows them to immerse themselves in fictional worlds. This can increase self-confidence and a willingness to take on new challenges...” (Student G, Interview, February 17, 2023)

“...I think roleplaying encourages creativity and imaginative thinking. It allows me to step into different roles and explore various scenarios, fostering the development of a creative mindset...” (Student H, Interview, February 17, 2023)

3. To increase students' language abilities through dramatic role-playing, dramatic role-playing can be an effective and engaging way to enhance students' language abilities. Here are strategies to achieve this research objective: 1) Choose Relevant Topics: Select themes and scenarios that are relevant and interesting to the students. This can increase their motivation to participate and communicate, 2) Provide Clear Instructions: Clearly explain the roles, goals, and rules of the role-playing activity. This helps students understand their tasks and reduces confusion, 3) Encourage Creativity: Allow students to use their imagination when developing

characters and scenarios. This promotes creative thinking and vocabulary expansion, 4) Integrate Vocabulary Building: Incorporate specific vocabulary or language structures into the role-playing scenarios. This helps students practice and reinforce new words or grammar concepts, 5) Peer Collaboration: Assign roles to small groups, encouraging students to work together. This promotes communication, collaboration, and the exchange of language skills among peers, 6) Provide Feedback: Offer constructive feedback on language use, pronunciation, and overall communication. Positive reinforcement and guidance can enhance students' language development, 7) Variety of Roles: Rotate roles within a group so that each student gets a chance to play different characters. This diversifies their language experiences and encourages adaptability, 8) Reflect and Discuss: After the role-playing activity, engage students in a reflection and discussion session. This provides an opportunity for them to share their experiences, learn from one another, and receive additional feedback.

DISCUSSION

Even though drama reaches students of multiple intelligences, activities related to the step-by-step implementation of drama role-playing remain unexplored. This article initially explores the effectiveness of drama role-playing activities to overcome the difficulties encountered in the author's literary works course. After deepening on the themes, storylines, characters, points of view, symbols, and allegory, the teacher undoubtedly enables the students to better conceptualize their environment and find their own answers, enhancing the abilities and insights they will require while resolving issues on their own. Through dramatizations and role plays, students have a strong preference to sympathize and empathize with others, which helps them create rapport. They also have the propensity to negotiate issues and find solutions, which helps them feel like working and collaborating with others. which according to O. Henry's narratives exhibit a readability marked by a discernible emphasis on plot and character development, rendering them accessible and engaging to a wide readership (Henry, 2020), by the incorporation of creative learning approaches involves the deployment of strategies that enrich vocabulary, stimulate imagination, enhance motivation, and facilitate comprehension of dialogue within literary works (Nguyen, 2021).

The survey was conducted together with the students' interview to find out their opinions about the drama role-play activity and thereby facilitate them to share the steps they found the most rewarding. This was find out their opinions about the drama role-play activity and thereby facilitate them to share the steps they found the most rewarding and explain why they found the activity useful, which Amir et al. (2020) and Hutahaeen and Ali (2022) explained that drama role-playing combines thought, language, and feeling in a range of energetic and

creative ways, also the study of Irkinovich (2022), her focus lies on utilizing role-playing in universities to promote students' extensive use of a foreign language in class. She emphasized the importance of tailoring role-playing games to the student's language skills and group knowledge level.

Instilling a sense of tolerance through literature. Personal and emotional immersion in learning enhances motivation, stimulating intellectual and psychological growth. Literary works serve to liberate students from teacher-centered environments, encouraging independent learning preferences. Advancing from literal understanding to inferential engagement, students speculate on characters, settings, and themes. Teacher preparation involves supervised practice, enabling instructors to apply theories, implement strategies, address diverse needs, and navigate instructional materials (Nuttall, 1996, p.78; Ayu & Aminatun, 2021).

Limitations of the Study

However, there are two significant restrictions to take into account, the first is that thorough instruction should represent the teacher's responsibility for supporting the students while they perform, and the second is how interview data that is based on student views is limited. Therefore, this initiative creates the foundation for more action research activities. Based on the findings, changes might be made and additional pedagogical methods could be used to raise the standard of English literature teaching and learning in the context of using EFL.

SUGGESTIONS

The use of literary works in the EFL classroom enables students to explore the linguistic and conceptual aspects of the written text without concentrating on the mechanics of language. The dramatization of literary works is a powerful tool in stimulating learning while acquiring a second language because the students become intellectually, and emotionally involved in the target language within the framework of the new culture. Dialogue provides students with a dramatic script. Students use the target language for specific purposes, language is more easily internalized, and therefore, language is remembered. Thus, drama role-playing activities are not separate activities, and they must be led by other activities such as introducing the author and the literary work, presenting the plot, and watching movies. These activities help students in the presentation group, and the whole class better understand the work and the theme before the performance to have appropriate feedback. The inventiveness of students is enhanced via role-playing performances, which also increase engagement. The fact that it fosters a setting in which pupils' linguistic abilities may be developed and exercised is the most noteworthy aspect that should be taken into consideration.

REFERENCES

- Abrosimova, G., Kondrateva, I., Voronina, E., & Plotnikova, N. (2019). Blended Learning In University Education. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 7(6), 06-10. DOI:10.18510/hssr.2019.762
- Academic Promotion and Registration office, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (2022). *Report the total number of students, Semester 2/2022 (data details)*. Retrieved July 16, 2023, from <https://apro.nrru.ac.th/> (In Thai)
- Alcott, L. M., Henry, O., Twain, M., Potter, B., Dickens, C., Dickinson, E. & Shakespeare, W. (2021). *Classics for Christmas: Christmas Novels, Stories, Poems, Carols & Legends (400+Titles in One Illustrated Edition)*. N. P. : e-artnow.
- Amir, M. A., Rachmaniar, A., Rismayadi, H., & Julius, A. (2020). Improving Students' Achievement Motivation Through Role-Play. *International Journal of Global Operations Research*, 1(3), 96-102.
- Amirkhanova, M. K., & Bobyreva, N. N. (2020). Communication in Training Future EFL Teachers: Simulation and Roleplay in the English Classroom. *International Journal of Higher Education*, 9(8), 7-12.
- Astri, N. D., Manullang, T., Simanjuntak, M., & Sinaga, B. (2020). Transfer of Short Stories Into Drama Scripts. *Randwick International of Education and Linguistics Science (RIELS) Journal*, 3(1), 94-99. DOI:<https://doi.org/10.47175/rielsj.v3i1.412>
- Ayu, M., & Aminatun, D. (2021, June). Virtual Literature Circle: Innovative Strategy to Teach Reading in Higher Education. In *The 1st International Conference on Language Linguistic Literature and Education (ICLLLE), 27-28 August 2021*. Indonesia : Universitas Teknokrat Indonesia.
- Berdiyeva, S. U. (2023) Advantages and Disadvantages of Teaching through Role-Playing Activities. *Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education*, 1(19), 88-92.
- Bessadet, L. (2022). Drama-Based Approach in English Language Teaching. *Arab World English Journal*, 13(1), 525-533. DOI:<https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol13no1.34>
- Cahyani, C., Syahrir, S., & Puspa sari, P. (2023). The Use Of English Stories Applications In Developing Students' Reading Comprehension, IDEAS. *Journal on English Language Teaching and Learning Linguistics and Literature*, 11(2), 1064-1073. DOI:10.24256/ideas.v11i2.3827
- Campos, L. C., Morano, D. A. S., Carioca, L. C., da Silva, J. M., De Pinho, F. V., Teixeira, C. S., ... & Cerqueira, G. S. (2022). Roleplay as a Tool in Anatomy Teaching. *The FASEB Journal*, 36. DOI:10.1096/fasebj.2022.36.S1.R6090
- Carter, R., & Long, M. (1991). *Teaching literature*. Harlow : Longman.
- Franchisca, S. (2021). The Use of Short Stories as Materials for Basic Reading Classes for English Language Education Study Program at Universitas Ekasakti. *Journal Ilmiah Pendidikan Scholastic*, 5(2), 47-50. DOI:10.36057/jips.v5i2.478

- Gopal, R., & Mahmud, C. T. (2019). Prose reading: The influence of text-reader factors. *Studies in English Language and Education*, 6(2), 187-198.
- Hall, G. (2005). *Literature in Language Education*. New York : Palgrave.
- Heni, H., (2022). Cultural Phenomenon And Moral Value In Short Story The Gift Of The Magi By O Henry. *Journal Onoma: Pendidikan, Bahasa dan Sastra*, 8(2), 760-766. DOI:<https://doi.org/10.30605/onoma.v8i2.1980>
- Henry, O. (2020). *The furnished room*. N. P. : Lindhardt og Ringhof.
- Hikida, M., Chamberlain, K., Tily, S., Daly-Lesch, A., Warner, J. R., & Schallert, D. L. (2019). Reviewing how preservice teachers are prepared to teach reading processes: What the literature suggests and overlooks. *Journal of Literacy Research*, 51(2), 177-195.
- Hutahaeen, B., & Ali, A. J. A. K. N. (2022). Literary Analysis of Mysterious Characters of Suspension Characters in The Novel" Tell Me Your Dream" By Sydney Sheldon. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 5(2), 93-97. DOI:10.32996/ijllt
- Irkinovich, N. R. (2022). The Importance of Role-Playing Game in Teaching English In A Non-Linguistic University. *International Journal of Pedagogics*, 2(09), 29-32. DOI:<https://doi.org/10.37547/ijp/Volume02Issue09-07>
- Ladousse, G. P. (2004). *Role Play*. Oxford New York : Oxford University Press.
- Lovrovic, L., & Kolega, C. T. (2021). Teaching Culture Through Reading Literature in English Language Teaching. *English Language and Literature Teaching*, 18(2), 185-203.
- Maley, A., & Duff, A. (1978). *Drama Techniques in Language Learning*. UK : Cambridge University Press.
- McKay, S. (2001). Literature as Content for ESL/EFL. In *Teaching English as a Second or Foreign Language*, edited by Marianne Celce-Murcia (3rd ed.). N. P. : Heinle & Heinle.
- Negara, I. M. (2021). Literature Review: Why Use Roleplay Method In Teaching Speaking?. *Journal Ilmiah STBA*, 7(1), 1-10.
- Nguyen, H. M. P. (2021). The Use of Drama Role-Playing in Teaching English Literature for English Majored Students: An Action Research at Van Lang University. In 17th *International Conference of the Asia Association of Computer-Assisted Language Learning (AsiaCALL 2021)* (pp. 303-307). Atlantis Press. DOI:10.2991/assehr.k.210226.038
- Nuttall, C. (1996). *Teaching reading skills in a foreign language* (2nd ed.). N. P. : Heinemann.
- Peregoy, S., & Boyle, O. (2008). *Reading, writing, and learning in ESL* (5th ed.) Boston : Pearson.
- Roy, A. K. (2020). *A Comprehensive Guide for Design, Collection, Analysis and Presentation of Likert and other Rating Scale Data*. N. P. : Amazon Digital Services LLC-KDP Print US.
- Salayo, J. D., & Lontoc-Macam, A. (2019). Asian Exploring Character Delineation: A transitivity analysis of O. Henry's "A Retrieved Reformation". *Journal of English Language Studies (AJELS)*, 7, 152-168.

- Shahid, S., & Khurram, A. (2021). A Postmodern Reading of Don DeLillo's Short Stories, *Journal of Communication and Cultural Trends*, 3(1), 1-13. DOI:10.32350/jcct.31.01
- Short, K., Day, D., & Schroeder, J. (2023). *Teaching globally: Reading the world through literature*. New York : Taylor & Francis.
- Student A. (2023, 16th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student B. (2023, 16th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student C. (2023, 16th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student D. (2023, 16th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student E. (2023, 16th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student F. (2023, 17th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student H. (2023, 17th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student I. (2023, 17th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Student J. (2023, 17th February) Student. *Interview*. (In Thai)
- Teferra, Y. B. (2022). Improving Students' Reading Comprehension Skills through Short Stories in Higher Education Institutions. *Asian Journal of Education and e-Learning*, 1-11. DOI:10.24203/ajeel.v10i3.7059
- Thompson, G. & Evans, H. (2005). *Thinking it Through: Linking Language Skills, Thinking Skills and Drama*. London : David Fulton Publishers.
- Yulistia, R. A., Firdaus, M. Z., & Maulidah, T. (2021). The effect of role-playing method on student learning outcomes in drama material. *Journal of diversity in learning (JDIL)*, 1(3), 112-117.

การพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

DEVELOPMENT OF SOUVENIRS FROM WISDOM TO PROMOTE
CULTURAL TOURISM OF THAI PHUAN BAN MI DISTRICT LOPBURI
PROVINCE

พนิตสุภา ธรรมประมวล¹, กาสัก เต๊ะขันหมาก^{2*}

Panitsupa Thampramuan¹, Kasak Tekhanmag^{2*}

¹รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง จังหวัดลำปาง 52000 ประเทศไทย

¹Associate Professor Dr., Management Sector, Lampang Inter-Tech College, Lampang Province, 52000, Thailand

^{2*}รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000 ประเทศไทย

^{2*}Associate Professor Dr, Graduate School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 13000, Thailand

E-mail address (Corresponding Author): ^{2*}tkasak@hotmail.com; (Author): E-mail: ¹thampanit@hotmail.com

รับบทความ : 29 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 1 ธันวาคม 2566 / ตอบรับบทความ : 12 ธันวาคม 2566

Received : 29 September 2023 / Revised : December 2023 / Accepted : 12 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.47

ABSTRACT

Souvenir products from cultural capital and the wisdom potential of the community are an important business that leads to the distribution of income to the local area, leading to participatory action research. The objective was to develop souvenir products from cultural capital and wisdom to promote cultural tourism of Thai Phuan, Banmi district, Lopburi province. 15 target populations were selected from important players in the production of souvenir products, community product design, and marketing of community products, by snowball sampling. Using Business Model Canvas (BMC) and unstructured interviews to collect data, through interviews combined with participatory observation and focus group discussions. Use the obtained data to analyze the content. The research results found that Business Model Canvas (BMC) able to develop 7 outstanding and unique prototypes of Thai Phuan cultural souvenir products models: 1) hats, 2) cell phone bags, 3) cosmetic bags, 4) multipurpose bags, 5) stationary bags, 6) tissue boxes, and 7) keychains. By increasing the market opportunity to promote the brand design that has a weaving pattern of flower petals in orange tones that represents dyeing from natural materials and conveys the meaning of the name. “Thai Phuan souvenirs”. Which are sold through social media channels and organize activities with communities to connect networks of cooperation. Therefore, the result is income generation, job creation, cultural preservation, and pride in being Thai Phuan.

Keywords : Souvenir products from wisdom, Thai phuan cultural wisdom, Cultural tourism

บทคัดย่อ

สินค้าที่ระลึกจากทุนทางวัฒนธรรมและศักยภาพภูมิปัญญาของชุมชนเป็นธุรกิจสำคัญที่นำสู่การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น นำมาสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทำการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีส่วนสำคัญในด้านการผลิตสินค้าที่ระลึก การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน และการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball sampling) โดยใช้แบบจำลองรูปแบบธุรกิจและแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้างไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองรูปแบบธุรกิจ สามารถพัฒนาต้นแบบสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน ที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์ได้ 7 ต้นแบบ คือ

1) หมวก 2) กระเป๋าสีไทรศัพทฝีมือถือ 3) กระเป๋าสีเครื่องสำอาง 4) กระเป๋าเอนกประสงค์ 5) กระเป๋าสีเครื่องเขียน 6) กล้องใส่กระดาดหิ้ว และ 7) พวงกุญแจ โดยเพิ่มโอกาสทางการตลาดในการส่งเสริมการออกแบบตราสินค้าที่มีลวดลายการทอผ้าเป็นกลีบดอกไม้โทนสีส้มที่สื่อถึงการย้อนจากวัตรธรรมชาติและสื่อความหมายด้วยชื่อ “ที่ระลึกไทยพวน” ซึ่งจำหน่ายผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ และจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้คือการสร้างรายได้ การสร้างงาน การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยพวน

คำสำคัญ : สินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญา, ภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยพวน, การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บทนำ

การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ชุมชนใดที่มีกิจกรรมภายในชุมชนโดยอาศัยพื้นฐานที่มาจากต้นทุนทางสังคมหรือภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืนและการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะชุมชนในชนบทที่มีทุนทางสังคม มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีกลุ่มกิจกรรมเฉพาะพื้นที่ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชนที่สนใจศึกษา (Chompoopanya & Rojanatrakul, 2022, p. 428) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน โดยเชื่อมั่นว่าการเข้าร่วมเรียนรู้ทำกิจกรรมอันมีคุณค่าของชุมชน ผ่านการเชื่อมโยงของชุมชนที่พร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว จะช่วยให้เกิดการจดจำและความประทับใจอย่างลึกซึ้งถึง “จิตวิญญาณ” ของพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ทำให้การนำทุนวัฒนธรรมทางด้านเรื่องราว (Story) เนื้อหา (Content) ของภูมิปัญญามาเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการหรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างจุดขาย สอดคล้องกับการพัฒนาทุนวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่เน้นส่งเสริมความรู้พื้นฐานทางธุรกิจโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งทักษะเชิงลึกตามความต้องการเฉพาะด้านของสาขาและประเภทธุรกิจ ตลอดจนเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับสภาพการแข่งขันของตลาดยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง รวมถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล (Royal Gazette, 2022, p. 86)

ชุมชนไทยพวนบ้านหินปักมีจิตสำนึกในความเป็นชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมไทยพวนสูงมาก ดังสะท้อนออกมาเป็นคำขวัญของตำบลหินปักที่ว่า “วัฒนธรรมหินใหญ่ แรกถิ่นไทยพวน ครบถ้วนประเพณี ภาพสีล้ำค่า แดนผ้ามัดหมี่” โดย “วัฒนธรรมหินใหญ่” : ที่มาของชื่อ “หินปัก” ได้มาจากชื่อหมู่บ้านและชื่อวัดเก่าแก่ แต่เดิมบริเวณที่เรียกว่า บ้านหินปักใหญ่ มีหินขนาดใหญ่มากก้อนหนึ่ง ตั้งอยู่ในลักษณะปกอยู่โดดเดี่ยวกลางลานริมลำคลอง ซึ่งที่มาของชื่อบ้านหินปักใหญ่หมายถึงหินใหญ่ที่ปักอยู่ก้อนนี้เอง กลุ่มชาวบ้านไทยพวนบ้านหินปักได้อพยพมาจากทุ่งไหหิน เมืองเชียงขวางแดนเมืองพวน เมื่อราวปี พ.ศ. 2300 และได้เริ่มสร้างวัดอันถือเป็นศูนย์กลางของชุมชนขึ้นที่วัดหินปักใหญ่ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2306 ต่อมาได้มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นในบริเวณใกล้เคียง ก็ยังเรียกชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านหินปัก แต่เพิ่มชื่อต่อท้ายตามทิศที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ นอกจากนี้ชาวไทยพวนบ้านหินปักยังคงรักษาวัฒนธรรม/ประเพณีไว้อย่างครบถ้วนตามวัฒนธรรม/ประเพณีไทยพวน กล่าวคือ เดือนอ้ายบุญข้าวจี่ เดือนยี่บุญข้าวจี่ เดือนสามบุญกำฟ้า เดือนห้าบุญสงกรานต์ เดือนหกบุญหมู่บ้าน เดือนแปดบุญเข้าพรรษา เดือนเก้าบุญห่อข้าว เดือนสิบเอ็ดบุญตักบาตรเทโว และยังมีประเพณีสำคัญ คือ สุขวัน กำฟ้า (เดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ) วันกตัญญูผู้สูงอายุ

สารทไทยพวน (วันสิ้นเดือน 9) เสอกระจาด เป็นต้น อีกทั้งภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดหินปักใหญ่ เป็นศิลปะสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นภาพวาดพุทธประวัติและพระเวสสันดรชาดก ตลอดจนภูมิปัญญาการทอผ้ามัดหมี่เป็นอัตลักษณ์สำคัญที่สามารถสร้างชื่อเสียงความภาคภูมิใจ และรายได้ให้กับชุมชนไทยพวนหินปักอย่างดียิ่ง (Hinpak Subdistrict Administrative Organization, 2022, pp. 1-3)

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการซื้อสินค้าที่ระลึกกันเป็นจำนวนมากทำให้สินค้าที่ระลึกเป็นสินค้าและธุรกิจสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศ ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้แต่ละท้องถิ่นมีรายได้และอาชีพจากการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในรูปแบบของสินค้าพื้นเมือง จึงทำให้อุตสาหกรรมสินค้าที่ระลึกได้รับความนิยมและแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร วิชัยดิษฐ์, ศกวรรณ คงมานนท์ และพุทธิรัตน์ บัวตะมะ (Wichaidit, Kongmanon, & Buatama, 2022, pp. 361-362) ที่พบว่า การเพิ่มมูลค่าแก่ภูมิปัญญาผ้าทอท้องถิ่นโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ นำมาซึ่งการสร้างรายได้แก่ชุมชนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการอีกหรือบอกต่อชุมชนเกิดความรักและหวงแหนภูมิปัญญาและสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความสมดุลสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนต่อไป แสดงให้เห็นได้ว่าการผลิตต้องอาศัยภูมิปัญญาและความเป็นอัตลักษณ์แล้วที่สำคัญต้องอาศัยการบริหารจัดการและการตลาดที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างมากสำหรับการประกอบธุรกิจ เนื่องจากการตลาดเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้า ถ้าขาดทักษะและการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง สินค้าที่ผลิตขึ้นมาก็ไม่สามารถขยายตลาดได้เท่าที่ควร ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดที่นำมาใช้ในกิจการที่เป็นการผลิตระหว่างการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นให้เหมาะสม โดยมีทักษะในการจัดการและคำนึงถึงโอกาสทางการตลาดในระยะยาว ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ประโยชน์การวิจัย

การพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ดังนี้

1. ผู้บริโภค ได้มีโอกาสและทางเลือกในการบริโภคสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาที่มีประโยชน์ใช้สอยที่ใช้ได้จริง และเป็นงานหัตถกรรมภูมิปัญญา ที่ได้รับการออกแบบโดยการประยุกต์ภูมิปัญญากับใช้ศิลปะเข้าไปในผลิตภัณฑ์จนมีประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างจากเดิม
2. ผู้ประกอบการ สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาดของสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาได้เพิ่มขึ้น สามารถเพิ่มยอดขาย นำมาสู่การมีงานทำและการมีรายได้มากยิ่งขึ้น และยังสามารถสืบทอดและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองเป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย
3. ผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะสินค้าที่ระลึกที่มีประโยชน์ใช้สอยที่ใช้ได้จริง ตามความต้องการและความเหมาะสมในการใช้งานของผู้บริโภค เพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งต่อไปได้
4. สถาบันการศึกษา ได้แสดงบทบาทในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยทั้งอาจารย์และนักศึกษาจะได้มีโอกาสทำงานวิจัยและพัฒนาร่วมกับชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิดเชิงทุนวัฒนธรรม 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) สิ่งที่มีอยู่ในตัวคนและกลุ่มคนอย่างยาวนาน (Embodies state) เช่น ความคิด จินตนาการ ความคิดริเริ่มและความเชื่อ เป็นต้น 2) สิ่งที่เป็นรูปธรรม (Objectified state) ในรูปแบบของสินค้าวัฒนธรรม เช่น รูปภาพ หนังสือ สิ่งก่อสร้างสถานที่ที่เป็นมรดกโลก เป็นต้น 3) ความเป็นสถาบัน (Institutionalization state) (Bourdieu, 1986, pp. 64-75) นอกจากนี้ ทุนทางวัฒนธรรมยังรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนซึ่งแบ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม (Tangible cultural heritage) คือ สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้น และมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Intangible cultural heritage) (ICOMOS Australia, 1999, pp. 23-24) ซึ่งมรดกวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นต้นทุนสำคัญช่วยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของบ้าน เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่นำไปสู่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และต่อมุมมองการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ให้สืบทอดคงอยู่ในสังคมไทย โดยเป็นการพัฒนาอย่างควบคู่ที่ช่วยส่งเสริมการรักษาสมดุลขององค์ประกอบหรือทรัพยากรให้เกิดความยั่งยืน ทั้งจากความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ที่สูงขึ้นให้กับชุมชนและประเทศ โดยการบริหารจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และควบคู่กับการสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองให้คงอยู่ (Sukkorn, 2019, p. 6)

สำหรับการศึกษาแบบจำลองรูปแบบธุรกิจ (Business model canvas) มีองค์ประกอบที่สำคัญเหมาะสมสำหรับนำไปสร้างนวัตกรรมโมเดลธุรกิจ (Business model innovation) ตามการแบ่งโครงสร้างในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ออกเป็น 9 ส่วน (Building block) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องต่อเนื่องกันและช่วยให้ธุรกิจเห็นภาพได้อย่างครบถ้วนชัดเจน ครอบคลุมไปด้วย 4 ด้านหลัก คือ ลูกค้า สินค้า/บริการของธุรกิจ โครงสร้างของธุรกิจ และพื้นฐานการสร้างรายได้ ประกอบด้วย 1) การจำแนกประเภทลูกค้า (CS : Customer segments) ที่ต้องได้รับการออกแบบอย่างรอบคอบเพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละกลุ่ม 2) ข้อเสนอที่มีคุณค่า (VP : Value propositions) เป็นการอธิบายถึงกลุ่มผลิตภัณฑ์และบริการที่สร้างมูลค่าให้กับกลุ่มลูกค้าเฉพาะ เช่น ความแปลกใหม่ (Newness) ประสิทธิภาพ (Performance) การตอบสนองต่อความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของลูกค้า (Customization) การทำให้งานลุล่วง (Getting the job done) การออกแบบ (Design) ยี่ห้อ/สถานะ (Brand/status) ราคา (Price) การลดต้นทุน (Cost reduction) ลดความเสี่ยง การเข้าถึง (Accessibility) ความสะดวก/การใช้งานง่าย (Convenience/usability) เป็นต้น 3) ช่องทาง (Channel) เป็นวิธีที่สื่อสารและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเพื่อส่งมอบเพื่อสร้างการรับรู้ใหม่ ช่วยประเมินข้อเสนอคุณค่า อนุญาตให้ซื้อผลิตภัณฑ์และบริการเฉพาะ นำเสนอคุณค่า และสนับสนุนหลังการขาย 4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า (CR : Customer relationships) ที่ต้องการสร้างกับลูกค้าแต่ละกลุ่มซึ่งขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจ คือ การหาลูกค้า การรักษาลูกค้า และการส่งเสริมการขาย (เพิ่มยอดขาย) ประกอบด้วย ความช่วยเหลือเป็นการส่วนตัว (Personal assistance) ความช่วยเหลือเป็นส่วนตัวแบบพิเศษ (Dedicated personal assistance) การบริการตัวเอง (Self-service) การให้บริการอัตโนมัติ (Automated services) ชุมชน (Communities) การร่วมสร้าง (Co-creation) 5) แหล่งที่มาของรายได้ (RS : Revenue streams) มีหลายวิธีในการสร้างกระแสรายได้ เช่น การขายสินทรัพย์ (Asset sale) ค่าธรรมเนียมการใช้งาน (Usage fee) ค่าธรรมเนียมการสมัครสมาชิก (Subscription fees) การกู้ยืม/การให้เช่า/การให้เช่าซื้อ (Lending/renting/leasing) การใช้ลิขสิทธิ์ (Licensing) การเป็นนายหน้า (Brokerage fees) การโฆษณา (Advertising) เป็นต้น 6) ทรัพยากรหลัก (KR : Key resources) สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้คือ

ทางกายภาพ (Physical) บุคลากร (Human) เงินทุน (Financial) 7) กิจกรรมหลัก (KA : Key activities) ประกอบด้วย การผลิต (Production) การแก้ปัญหา (Problem solving) ระบบแพลตฟอร์ม/เครือข่าย (Platform/network) 8) ความร่วมมือที่สำคัญ (KP : Key partnerships) ประกอบด้วย พันธมิตรเชิงกลยุทธ์ระหว่างผู้ที่ไม่ใช่คู่แข่ง ความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ระหว่างคู่แข่ง การร่วมทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจใหม่ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและองค์กรจัดหาสินค้าและบริการ (Supplier) เพื่อลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอน (Reduction of risk and uncertainty) ครอบครองทรัพยากรและกิจกรรมบางอย่าง (Acquisition of particular resources and activities) และ 9) โครงสร้างต้นทุน (CS : Cost structure) ที่เป็นแบบเป็นต้นทุน (Cost-driven) มุ่งเน้นการย่อขนาดค่าใช้จ่ายทุกที่ที่เป็นไปได้ และแบบเป็นด้วยคุณค่า (Value-driven) มุ่งเน้นการสร้างมูลค่า ซึ่งทั้งสองแบบควรลดต้นทุนให้น้อยที่สุด (Osterwalder & Pigneur, 2010)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR) มุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับประเด็นปัญหาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และทำการเสริมพลัง พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มขึ้นจนสามารถที่จะสร้างความรู้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาชุมชนได้ด้วยกลุ่มของตนเอง โดยมีนักวิชาการหรือนักวิจัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและการปฏิบัติได้อย่างถาวร (Jiawiwatukul, 2010, p. 17)

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนา การมีส่วนร่วมจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อสามารถสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังให้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันได้ โดยแบ่งกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญในการพัฒนา จำนวน 15 คน ที่ได้มาจากการสุ่มเลือกแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball sampling) ประกอบด้วย 3 กลุ่มสำคัญ คือ

1. ผู้ทรงภูมิปัญญาการผลิตสินค้าที่ระลึกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยพวน ด้วยการสุ่มเลือกตัวอย่างมา 1 คน จากนั้นผู้ที่ได้รับการเลือกได้เสนอหรือคัดเลือกผู้ทรงภูมิปัญญาการผลิตสินค้าที่ระลึกคนต่อไปจนครบจำนวน 9 คน

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยคัดเลือกจากผู้มีผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการออกแบบได้ ด้วยการสุ่มเลือกมา 1 คน จากนั้นผู้ที่ได้รับการเลือกได้เสนอหรือคัดเลือกผู้ที่มีผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ จากอาจารย์สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีคนต่อไป จนครบจำนวน 3 คน

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยคัดเลือกจากผู้มีผลงานการจัดทำแผนการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการด้านการตลาดได้ ด้วยการสุ่มเลือกมา 1 คน จากนั้นผู้ที่ได้รับการเลือกได้เสนอหรือคัดเลือกผู้ที่มีผลงานการจัดทำแผนการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ จากอาจารย์สาขาการตลาด และคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี คนต่อไปจนครบจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งได้กำหนดข้อคำถามหลักไว้ก่อน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งในสภาพแวดล้อมที่เป็นกลางปราศจากอคติ

และเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน (ได้ค่า IOC=1.00) และแบบวิเคราะห์รูปแบบธุรกิจของสินค้าที่ระลึกไทยพวนตามแบบจำลอง รูปแบบธุรกิจของ Osterwalder and Pigneur (2010) จำนวน 9 องค์ประกอบ คือ 1) พันธมิตรทางการค้า 2) กิจกรรมที่จะทำ 3) คุณค่าของสินค้า/บริการ 4) การแบ่งตลาดของกลุ่มลูกค้า 5) ความสัมพันธ์กับลูกค้า 6) แหล่งทรัพยากรหลัก 7) ช่องทางการตลาด 8) โครงสร้างต้นทุน และ 9) กระแสรายได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยการประยุกต์ใช้วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งดำเนินการตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกตการณ์ (Observe) และการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) (Kemmis & Wilkinson, 1998) โดยยึดหลักปฏิสัมพันธ์ในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม คือ หลักความสัมพันธ์ (Relationship) หลักการสื่อสาร (Communication) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) และหลักการรวมไว้ (Inclusion) (Stinger, 2007) ดังนี้

1. การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาการผลิตสินค้าที่ระลึกของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยพวน จำนวน 9 คน ระหว่างวันที่ 13 - 20 พฤศจิกายน 2565 โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับบริบทชุมชน วิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในชุมชน ศักยภาพในการผลิตทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาการทอผ้าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยพวน ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

2. การสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ที่มีผลงาน มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการออกแบบการจัดทำแผนการตลาด การถ่ายทอดแนวคิดและวิธีการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นที่ประจักษ์ ในมุมมองการสะท้อนความคิดเพื่อการพัฒนาภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรมไทยพวน โดยใช้แบบวิเคราะห์รูปแบบธุรกิจระหว่างเดือนมกราคม - เมษายน 2566 จำนวน 4 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 การสะท้อนความคิดและมุมมองเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ครั้งที่ 2 ร่วมกันวางแผนการพัฒนาภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรมไทยพวน ครั้งที่ 3 ร่วมกันวางแผนการเพิ่มโอกาสทางการตลาด และครั้งที่ 4 ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลการพัฒนาภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับการตีความข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพการณ์และบริบทที่ศึกษา โดยทำการแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ตามแบบจำลองรูปแบบธุรกิจ การอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบธุรกิจที่ค้นพบ วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้าง แปลความหมายปรากฏการณ์ เรียบเรียงระบบข้อมูล และสรุปข้อค้นพบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาสินค้าที่ระลึกจากทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งเกิดจากการสัมภาษณ์ร่วมกับการสนทนากลุ่มวิเคราะห์แบบจำลองรูปแบบธุรกิจ จำนวน 4 ครั้ง เพื่อสะท้อนความคิด มุมมอง ร่วมกันวางแผนการพัฒนา ร่วมกันวางแผนการเพิ่มโอกาสทางการตลาด และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การนำทุนทางวัฒนธรรมและศักยภาพภูมิปัญญาไทยพวนที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์ มาพัฒนาเป็นสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน โดยใช้ภาพแบบจำลองรูปแบบธุรกิจ (Business model canvas) แสดงดังภาพ 1

3C พันธมิตรทางการค้า (Key partners) 1. กลุ่มแปรรูปผ้าพื้นเมืองในจังหวัด 2. ร้านอาหาร/สถานบริการน้ำมันในจังหวัด 3. ร้านสินค้า (OTOP) 4. ผู้จัดงานเทศกาลประจำจังหวัด 5. ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต 6. คนในชุมชน	3A กิจกรรมที่จะทำ (Key activities) การพัฒนา : 1. แปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยพวน 2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายตามกลุ่มเป้าหมาย 3. แหล่งเรียนรู้ถ่ายทอดการแปรรูปจากผ้า 4. การผสมผสานภูมิปัญญากับการออกแบบ 5. ผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ มีประโยชน์เหมาะสมกับการใช้งานตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	1A คุณค่าของสินค้า/บริการ (Value propositions) 1. การได้เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาไทยพวน 2. ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยพวน 3. ภาควิถีใจในสินค้าท้องถิ่นและเป็นของฝากทั้งผู้ให้และถูกใจผู้รับ	2A การแบ่งตลาดของกลุ่มลูกค้า (Customer segments) 1. กลุ่มลูกค้ามี 3 กลุ่ม คือ 1) นักท่องเที่ยวที่นิยมสินค้าความเป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรม 2) คนกลางที่รีบไปจำหน่าย และ 3) กลุ่มผู้บริโภคทั่วไป 2. กลุ่มหน่วยงานที่สั่งทำเพื่อมอบให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกหรือประจำหน่วยงาน	2C ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer relationships) 1. รักษามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น 2. คุณภาพเหมาะสมราคาที่ยุติธรรม 3. บริการออกแบบและผลิตตามโอกาส ความชอบ และความต้องการส่วนบุคคล
	3B แหล่งทรัพยากรหลัก (Key resources) 1. แหล่งวัตถุดิบ (ผ้าพื้นเมือง อุปกรณ์ตัดเย็บ วัสดุตกแต่ง) 2. แรงงานจากสมาชิกและคนในชุมชน		2B ช่องทางการตลาด (Channels) จำหน่าย : 1. ณ แหล่งผลิตที่ทำกรกลุ่ม 2. ผ่านคนกลาง 3. ตามสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง 4. ออกร้านจำหน่าย/งานเทศกาลระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ 5. ผ่านสื่อสังคมออนไลน์	
3D โครงสร้างต้นทุน (Cost structure) 1. ค่าวัสดุ (ร้อยละ 40 ของทุนทั้งหมด) 2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ร้อยละ 20 ของทุน) 3. ค่าแรงงาน (ร้อยละ 40 ของราคาทุน)		2D กระแสรายได้ (Revenue streams) 1. ยอดขายจากการผลิต ออกแบบ และขายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าพื้นเมืองไทยพวนเป็นหลัก 2. กำไรร้อยละ 30 ของราคาขาย		

ภาพ 1 การวิเคราะห์รูปแบบธุรกิจสินค้าที่ระลึกไทยพวน

2. ผลการพัฒนาภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีดังนี้

2.1 ได้นำทุนทางวัฒนธรรมและศักยภาพภูมิปัญญาไทยพวนที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งได้แก่ ผ้ามัดหมี่ทอมือลายพื้นบ้านดั้งเดิม เช่น ลายปล้องอ้อย ลายขอ ลายเต้าน้อย ลายบัวสี ลายดอกแก้ว เป็นต้น มาพัฒนาเป็นต้นแบบสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 ตัวอย่างสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวนที่แปรรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2566 ณ กลุ่มสตรีอาสาไทยพวนตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

จากภาพ 2 แสดงต้นแบบสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน จำนวน 7 ต้นแบบ คือ 1) หมวก 2) กระเป๋าใส่โทรศัพท์มือถือ 3) กระเป๋าใส่เครื่องสำอาง 4) กระเป๋าเอนกประสงค์ 5) กระเป๋าใส่เครื่องเขียน 6) กล่องใส่กระดาดาชู และ 7) พวงกุญแจ

2.2 การเพิ่มโอกาสทางการตลาดในการส่งเสริมสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีดังนี้

2.2.1 การออกแบบตราสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี แสดงดังภาพ 3

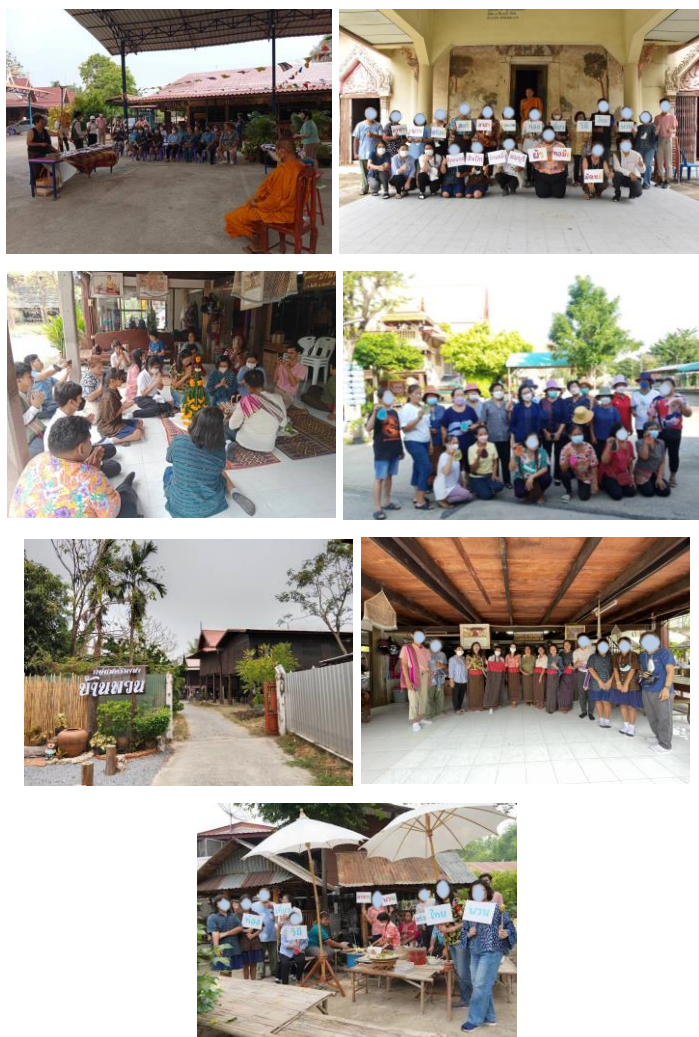
ภาพ 3 การออกแบบตราสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวนที่แปรรูปจากผ้าทอพื้นเมือง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2566 ณ กลุ่มสตรีอาสาไทยพวนตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

จากภาพ 3 แสดงการออกแบบตราสินค้า โดยมีตราสินค้าเป็นรูปดอกไม้ มีลวดลายการทอผ้าเป็นส่วนประกอบที่กลีบดอกไม้ ใช้สีโทนธรรมชาติสื่อถึงการย้อนจากวัตรธรรมชาติ มีตัวอักษรที่สื่อความหมายเป็นของทีระลิกไทยพวน “ทีระลิกไทยพวน” เน้น คำว่า “ไทยพวน” ใช้สีส้ม ที่แสดงถึงควมมีพลัง ความสดใส เพื่กระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อ

2.2.2 การขายผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยจัดทำ homepage ของกลุ่ม “สินค้าทีระลิกไทยพวน” เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงข้อมูลให้มากยิ่งขึ้น เช่น การสร้าง Page ของกลุ่มผู้ผลิต, Line Application และ <https://www.baanhinpuk.com/> เป็นต้น

2.2.3 การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน แสดงดังภาพ 4

ภาพ 4 กิจกรรมเปิดชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมไทยพวน
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2566 ณ วัดหินปัก ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

จากภาพ 4 แสดงการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน จำนวน 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและผู้ประกอบในการออกร้านจำหน่ายและสาธิต ร่วมกับเครือข่ายการท่องเที่ยว

จังหวัดลพบุรี และ 2) จัดกิจกรรมเปิดชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมไทยพวน ระหว่างผู้ผลิต ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยพวน ร่วมกิจกรรม “เปิดชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมไทยพวน ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีกิจกรรม “ท่องเที่ยววิถีไทยพวน” ผลจากกิจกรรมเปิดชุมชนท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระจายรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนไทยพวน จากนักท่องเที่ยว เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทยพวน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน/สินค้าที่ระลึก การบริการด้านอาหารคาวหวาน เครื่องดื่ม และกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้าน

อภิปรายผล

การพัฒนาภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้ต้นแบบของผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นคนไทยพวน ที่สามารถนำไปใช้จำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกสำหรับกลุ่มลูกค้าในพื้นที่และกลุ่มลูกค้าที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ อิ่มสำราญ, พรเทพ เลิศเทวศิริ และอินทิรา พรหมพันธุ์ (Imsamraan, Lerttevasiri, & Phrompan, 2021, p. 127) ที่ได้ศึกษาวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากอัตลักษณ์ศิลปะพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยว พบว่า เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ที่นำอัตลักษณ์มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสามารถสะท้อนถึงเรื่องราว วัฒนธรรมประเพณีประจำถิ่นในรูปแบบการอนุรักษ์ แบบการประยุกต์ และแบบสมัยนิยม และมีคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภคและประโยชน์ใช้สอย

นอกจากนี้ ตราสินค้าที่ได้จากการออกแบบและช่องทางการจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ยังช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาดในการส่งเสริมสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และสามารถจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและผู้ประกอบการในการออกร้านจำหน่ายการสาธิตวิธีการและการจัดกิจกรรมเปิดชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมไทยพวน ระหว่างผู้ผลิต ภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับฤดี เสริมชยุต (Sermchayut, 2020, pp. 59-60) ที่ได้อธิบายการส่งเสริมการตลาดกับการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่นำความโดดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงการกระตุ้นการท่องเที่ยวตามเทศกาล การท่องเที่ยวชุมชนจะประสบความสำเร็จและยั่งยืนได้ด้วยเครื่องมือการส่งเสริมการตลาด โดยยังคงเน้นการนำเสนอวิถีชีวิต ภูมิปัญญา ส่วนการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้มีความยั่งยืนในอนาคต อาจจะต้องใช้การส่งเสริมการตลาดเข้าไปแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในการสร้างตราสินค้า ให้เข้าถึงจิตใจของนักท่องเที่ยว และสุบัน บัวขาว (Buakhao, 2019, p. 38) ได้อธิบายการพัฒนาศักยภาพการตลาด ที่ควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่และมีการปรับราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ส่วนการจัดจำหน่ายมีการขยายแหล่งการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาด สนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และตราสินค้า การตั้งราคาสินค้าให้มีความเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้ามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับฐิติญา เสถียรคมสรไกร และพิมพ์สิริ สุวรรณ (Sathienkomsorkrai & Suwan, 2023, pp. 426-427) ที่เสนอกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก 2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับเส้นทางหลัก 3) การเพิ่มช่องทางออนไลน์เพื่อการจัดจำหน่ายและติดต่อกับ

กลุ่มตลาดใหม่ 4) การจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดออนไลน์ 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกรูปแบบใหม่ และ 6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีความเป็นผู้ประกอบการ และพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนไทยพวนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและศักยภาพภูมิปัญญาไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ให้สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่อไป

2. หน่วยงานทุกภาคส่วนทั้งระดับชุมชนและระดับจังหวัดควรร่วมมือกันในการพัฒนาภูมิปัญญาให้เป็นสินค้าที่ระลึกวัฒนธรรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยให้การสนับสนุนทั้งในทางวิชาการและเศรษฐกิจกล่าวคือ

2.1 กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม/ฝีมือประณีต มีความเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น และการมีประโยชน์ใช้สอยได้อย่างคุ้มค่า มีการถ่ายทอดการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมจากวัสดุธรรมชาติ และเศษวัสดุ เพื่อเป็นการยกระดับและสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าที่ระลึก ด้วยการใช้วัสดุท้องถิ่น และวัสดุเหลือใช้ที่เป็นธรรมชาติ มีความมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด

2.2 ด้านการจัดจำหน่าย ควรพัฒนาการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายช่องทาง และจัดบรรยากาศภายในร้าน โดยจัดวางอย่างเป็นหมวดหมู่

2.3 ด้านราคา ควรมีการกำหนดราคาอย่างสมเหตุผล การกำหนดราคาสินค้าเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า และการกำหนดราคาเพื่อให้ผู้ซื้อต่อรองราคาได้

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการจัดกิจกรรม การรับออกแบบตามความต้องการของลูกค้า และมีการประชาสัมพันธ์ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ

การวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพเชิงพาณิชย์ของสินค้าที่ระลึกจากภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับประเทศ และจัดทำแผนธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชนที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นให้ชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประเภทยุทธศาสตร์สนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental fund) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

- Bourdieu, P. (1986). The form of capital. In J. G. Richardson (Ed.), (1986). *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York : Greenwood.
- Buakhao, S. (2019). The Marketing Efficiency Development of Local Souvenirs One Tambon One Product of Nonthaburi Province. *Phetchabun San Rajabhat Journal*, 21(1), 33-40. (In Thai)

- Chompoopanya, A., & Rojanatrakul, T. (2022). The development potential of the community in Participant Model to Sustainable Tourism Community. *Journal of Modern Learning Development*, 7(8), 414-430. (In Thai)
- Hinpak Subdistrict Administrative Organization. (2022). *History/General condition*. Retrieved July 1, 2022, from <https://www.hinpak.go.th/tambon/general> (In Thai)
- ICOMOS Australia. (1999). *The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance*. Australia : ICOMOS.
- Imsamraan, S., Lerttevasiri, P., & Phrompan, I. (2021). Souvenir Product Design Based on Folk Art Identities for Travelers. *Arch Kmitl Journal*, 33(23), 115-129. (In Thai)
- Jiawiwatkul, U. (2010). *Participatory action research: concepts, principles, and lessons*. Bangkok : P. A. Living.
- Kemmis, S., & Wilkinson, M. (1998). Participatory Action Research and the Study of Practice. In Atweigh, A., Kemmis, S., & Weeks, P. (Eds.). *Action Research in Practice*. New York : Routledge.
- Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). *Business Model Generation*. New Jersey : John Wiley & Sons.
- Royal Gazette. (2022). *Announcement on the National Economic and Social Development Plan No. 13 (2023-2027)*. Volume 139, Special Section 258 D. November 2022, 1.
- Sathienkomsorkrai, T., & Suwan, P. (2023). The Development of Tourism Souvenir Products with the Innovation for Enhancing the Value of Local Resources. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(2), 411-432. (In Thai)
- Sermchayut, R. (2020). Promotion Strategy For Community Based Tourism. *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development*, 2(4), 51-61. (In Thai)
- Stinger, E. (2007). *Action Research* (3rd ed.). California: Sage Publication.
- Sukkorn, C. (2019). Cultural Tourism in Thailand. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 1(2), 1-7. (In Thai)
- Wichaidit, S., Kongmanon, S., & Buatama, P. (2022). Value Addition of Local Woven Wisdoms toward Creative Tourism. *Journal of Modern Learning Development*, 7(3), 347-364. (In Thai)

รูปแบบการทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

THE PATTERN FOR TESTING MOTOR ABILITIES OF JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

ฐาปนา ถาวร^{1*}, สุภัทรชัย สุนทรวิภาต²

Thapana Thaworn^{1*}, Suphatarachai Suntornwiphat²

^{1*,2} อาจารย์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900 ประเทศไทย

^{1*,2} Lecturer, Demonstration School of Kasetsart University, Kasetsart University, Bangkok, 10900, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}Thapana_ku65@hotmail.com; (Author) : ²bird35_hihi@hotmail.com

รับบทความ : 16 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 1 พฤศจิกายน 2566 / ตอรับบทความ : 10 พฤศจิกายน 2566

Received : 16 September 2023 / Revised : 1 November 2023 / Accepted : 10 November 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.48

ABSTRACT

The use of knowledge and carefulness to create quality test that effectively measure students' knowledge and abilities. This leads to the research objective, which were to create a test and to establish normative criteria for motor ability among junior high school students. The target group 30 cases were included as sample using simple random sampling method, 195 cases selected using a lottery method, and 2 cases selected using purposive sampling method. The instruments used were a test and a test score recording sheet, totally 6 items with the content validity index of two versions ranging from 0.80-1.00. Data were collected through two rounds of testing and analyzed using statistics to find Pearson correlation coefficients, means, standard deviations, and transformed scores for each test item into T-score. The findings indicated that the six tests created consisting of five elements were as follows: (1) objectives, (2) equipment, (3) location, (4) testing process, and (5) result recording. All the items had high reliability and were highly valid. The first test list was "single-leg balance on a ball receptor for 30 seconds" which had the highest mean score of 17.83 and a standard deviation of 11.36 for the normative criterion. The developed interpretation criteria included five levels: excellent, good, average, poor, and very poor. These levels are a quality result and appropriate to use as tool for early teenager (junior high school students) aged 13-15.

Keywords : Motor ability test, Normative criteria of motor ability, Junior high school

บทคัดย่อ

การใช้ความรู้และความระมัดระวังเพื่อให้แบบทดสอบมีคุณภาพ สามารถใช้วัดความรู้ ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ นำมาสู่วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสร้างแบบทดสอบและสร้างเกณฑ์ปกติของความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย 30 คน วิธีจับฉลาก 195 คน และโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจง 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบและใบบันทึกผลการทดสอบ 6 รายการ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทั้ง 2 ฉบับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ จำนวน 2 ครั้ง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการแปลงคะแนนการทดสอบแต่ละรายการเป็นคะแนนที่ ผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบที่สร้างขึ้นทั้ง 6 รายการ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) อุปกรณ์ 3) สถานที่ 4) การทดสอบ 5) การบันทึกผล โดยทุกรายการมีความเชื่อถือได้และความเป็นปรนัยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ซึ่งรายการที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทางตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที จำนวน 17.83 ครั้ง และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ ก้าวกระโดดสูง เท่ากับ 11.36 สำหรับเกณฑ์ปกติและการแปลผลเกณฑ์ที่สร้างขึ้น สามารถวัดระดับได้ 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมในการนำไปใช้ตามช่วงวัยรุ่นตอนต้น (มัธยมศึกษา) อายุ 13-15 ปี ได้จริง

คำสำคัญ : แบบทดสอบความสามารถทางกลไก, เกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก, มัธยมศึกษาตอนต้น

บทนำ

อุดมการณ์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ต้องรู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายและทักษะการเรียนรู้ บริหารจัดการตนเองเป็น มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างสุขภาวะและสร้างงานที่เหมาะสมกับช่วงวัย โดยความรู้และความรอบรู้ เป็นชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตนเองรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้ ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐาน (ภาษา การคำนวณ การใช้เหตุผล) และความรู้ตามหลักสูตร 2) การรู้จักตนเอง 3) ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยท้องถิ่น ชุมชน สภาภูมิสังคม ภูมิอากาศ ประเทศชาติ ประชาคมโลก 4) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ การเงิน สารสนเทศ และ 4) ความรู้เรื่องการทำงานอาชีพ (Office of the Secretariat of the Education Council, 2019) ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล ให้เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา การออกกำลังกาย ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ (Ministry of Education, 2010) ดังนั้น การให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาทักษะสำหรับผู้เรียน จึงเป็นบทบาทของผู้สอนในการสร้างผู้เรียนให้มีสุขภาพที่ดี มีการพัฒนาทักษะทางชีวิตทางสังคม สามารถนำสิ่งที่สนใจและเรียนรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน มีความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง ความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ และพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในชีวิต

การศึกษาความสามารถทางกลไกเป็นหนึ่งในคุณลักษณะของบุคคลทุกช่วงวัย แต่กิจกรรมที่ใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาร่างกาย คือ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอดทนของการไหลเวียนโลหิต และการหายใจ พลังกล้ามเนื้อ ความเร็ว ความคล่องแคล่วว่องไว ความยืดหยุ่นและการประสานงานของอวัยวะในร่างกาย มีความเหมาะสมที่แตกต่างกัน (Pannak, 2020) ซึ่งการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวที่ถูกต้องจะส่งผลต่อการเจริญเติบโต แต่หากเด็กมีปัญหาด้านสุขภาพ หรือขาดโอกาสที่จะได้ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวด้วยการเล่นในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าเรียนในรายวิชาพลศึกษา จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกายได้ (Sarapee, 2022) โดยใช้กิจกรรมทางกายและกีฬาเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้และมีพัฒนาการด้วยการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (Pianchob, 2018) และต้องอาศัยการวัด ประเมินผลให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ผู้สอนควรเลือกรูปแบบที่ใช้ในการประเมินให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย มีรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย ซึ่งการประเมินทางเลือกและการประเมินตามสภาพจริงเป็นวิธีที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kwankeaw, 2019)

ดังนั้น การสร้างรูปแบบการทดสอบและการสร้างเกณฑ์ปกติจึงมีความจำเป็นสำหรับผู้เรียน โดยการนำไปใช้เป็นเครื่องมือทดสอบความสามารถทางกลไก จะทำให้สามารถจำแนกผู้เรียน ทำนายความสามารถเกี่ยวกับทักษะทางกีฬาของแต่ละบุคคล ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถเบื้องต้น และรับรู้ถึงระดับความสามารถทางกลไกของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์การวิจัย

1. แบบทดสอบความสามารถทางกลไก สามารถนำมาใช้เตรียมความพร้อมสำหรับการวัดความรู้และทักษะของนักเรียน และนำมาใช้ปรับปรุงความรู้และทักษะของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงครูผู้สอนและผู้ปกครองสามารถเข้าใจการเรียนรู้ รับรู้ถึงความก้าวหน้า และสิ่งที่นักเรียนต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งครูสามารถนำมาใช้จัดทำแผนการปรับปรุงในหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติการสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

2. รูปแบบการทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำมาใช้ในการวัดความเข้าใจ ประเมินผลความรู้ และวิเคราะห์ทักษะความสามารถของนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยนำผลที่ได้ปรับปรุงวิธีการสอนที่เหมาะสมด้วยกระบวนการเป็นบทเรียนสำหรับการสอนที่จำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

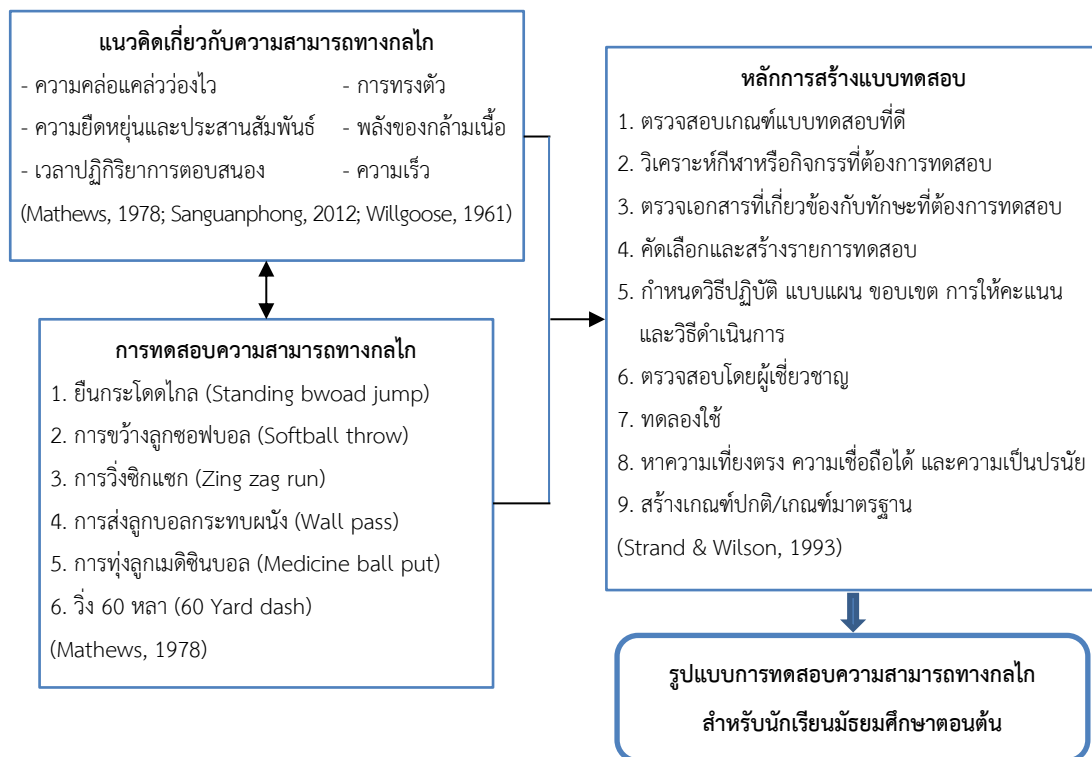
การทบทวนวรรณกรรม

ความสามารถทางกลไก (Motor ability) ช่วยให้บุคคลสามารถประกอบกิจกรรมทางกายโดยเฉพาะการเล่นกีฬาได้ดี โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความคล่องแคล่วว่องไว (Agility) การทรงตัว (Balance) การประสานสัมพันธ์ (Coordination) พลังของกล้ามเนื้อ (Muscle power) เวลาปฏิกิริยาการตอบสนอง (Reaction time) และความเร็ว (Speed) (Sanguanphong, 2012) เป็นการประสานงานของอวัยวะในร่างกายสำหรับการเคลื่อนไหว ซึ่งรวมถึงการประสานงานของแขน สายตา และเท้าในการเคลื่อนไหวเหนือฐานรองรับด้วย (Willgoose, 1961) โดยแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางกลไกเน้นความสามารถในการทำงานหนักเกี่ยวกับความอดทน กำลัง ความแข็งแรง ความคล่องตัว ความยืดหยุ่น ความเร็วและการทรงตัว (Mathews, 1978) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหรือสำรวจความสามารถทางกลไกของเด็กแต่ละระดับการศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานความสามารถทางกลไกของเด็กแต่ละชั้น จูงใจให้เด็กที่มีความสามารถทางกลไกต่ำกว่ามาตรฐานได้รับการปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น และให้โรงเรียนได้ปรับปรุงบทเรียนพลศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งการวัดความสามารถทางกลไกของ Barrow ประกอบด้วยการทดสอบ 6 รายการ คือ ยืนกระโดดไกล (Standing broad jump) การขว้างลูกซอฟบอล 1 (Softball throw) การวิ่งซิกแซก (Zing zag run) การส่งลูกบอลกระทบผนัง (Wall pass) การทุ่มลูกเมดิซินบอล (Medicine ball put) และวิ่ง 60 หลา (60 Yard dash) (Mathews, 1978)

หลักการสร้างแบบทดสอบที่สำคัญ ประกอบไปด้วย 1) ตรวจสอบเกณฑ์ของแบบทดสอบที่ดี ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ ความเป็นปรนัย เกณฑ์มาตรฐาน อุปกรณ์ บุคลากร พื้นที่ ความสะดวก เป็นต้น 2) วิเคราะห์กีฬาหรือกิจกรรมที่ทดสอบ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ความต้องการวัดทักษะและความสามารถ 3) ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่ต้องการทดสอบ 4) คัดเลือกหรือสร้างข้อทดสอบที่แสดงถึงความเป็นตัวแทนของการแสดงออกที่จะทำการวิเคราะห์ มีความสะดวกในการนำมาใช้และใช้ได้จริง 5) กำหนดวิธีการปฏิบัติ แบบแผนของขอบเขตการให้คะแนนและวิธีดำเนินการ 6) จัดคู่มือในการตรวจสอบ โดยสรรหาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ตรวจสอบข้อบกพร่องของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น 7) นำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบวิธีดำเนินการที่นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น 8) ประเมินหาความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ และความเป็นปรนัย 9) สร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้กับท้องถิ่น เขตหรือประเทศ และ 10) สร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบ (Strand & Wilson, 1993) โดยมีหลักการสร้างเกณฑ์ปกติ (Norm) ที่ควรพิจารณาองค์ประกอบที่มีผลต่อความได้เปรียบในการปฏิบัติกิจกรรม และยึดหลัก

โครงสร้างที่ประกอบด้วย 1) ประชากรที่ใช้ต้องมีจำนวนมาก 2) ข้อมูลที่นำมาใช้สร้างเกณฑ์มาตรฐานต้องเป็นตัวแทนของประชากรได้จริง โดยการสุ่มที่กระจายค่าที่ได้ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป 3) เกณฑ์มาตรฐานที่ได้ควรใช้เฉพาะกลุ่มในท้องถิ่นเท่านั้น 4) เกณฑ์มาตรฐานต้องมีการปรับปรุง (Boonchai, 1986)

ทั้งนี้ คณะวิจัยได้นำสังเคราะห์สรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ COA66/040 ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2566 โดยวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 785 คน (Registration work, Demonstration School of Kasetsart University, 2023)

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการหาความเชื่อถือได้ (Reliability) และความเป็นปรนัย (Objectivity) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน จึงใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งมีโอกาสถูกสุ่มเลือกเท่ากันด้วยวิธีการจับฉลากจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ระดับชั้น เพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นละ 10 คน รวม 30 คน และผู้ทดสอบที่เป็นผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 คน

เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้หลักความไม่น่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience sampling) ซึ่งอาศัยความสะดวกของผู้วิจัยเป็นหลักและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สร้างขึ้นโดยการสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเลือกแบบทดสอบและสร้างเครื่องมือวัดความสามารถทางกลไก โดยพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ทักษะได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพของนักเรียน และสร้างแบบทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 รายการ ซึ่งสร้างขึ้นตามองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายพื้นฐานที่ทำให้กลไกการเคลื่อนไหว (Biomotor ability) ของร่างกายมีความสมบูรณ์ 6 ด้าน คือ ความอดทน (Endurance) ความแข็งแรง (Strength) ความเร็ว (Speed) ความอ่อนตัว (Flexibility) การประสานงานและความสัมพันธ์ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (Co-ordination) (Kamutsri, 2017) ร่วมกับรายการจากแบบทดสอบ Scott Motor Ability Test (Mathews, 1973) โดยพิจารณาเลือกเป็นข้อทดสอบมาตรฐาน 4 รายการ ประกอบด้วย 1) วิ่งซิกแซก 2) ก้าวกระโดดสูง 3) พุ่งลูกเมดิซินบอล 4) นั่งจอตไปด้านหน้า รวม 4 รายการ และผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านพลศึกษาได้ทำการสร้างขึ้น 2 รายการ ประกอบด้วย 1) ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที และ 2) กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร

ทำการสร้างใบบันทึกผลการทดสอบ 6 รายการ ซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงกับแบบทดสอบ โดยมีช่องว่างสำหรับกรอกข้อมูลผลการทดสอบตามหน่วยวัดในแต่ละรายการ จากนั้น นำแบบทดสอบและใบบันทึกผลการทดสอบที่สร้างขึ้นไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาให้คะแนนความเหมาะสม คือ +1 หมายถึงแน่ใจว่ามีความเหมาะสม 0 หมายถึงไม่แน่ใจว่ามีความเหมาะสม และ -1 หมายถึงแน่ใจว่าไม่มีความเหมาะสม นำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of item objective congruence : IOC) โดยที่ค่า $IOC \geq 0.50$ ถือว่าใช้ได้ (Ritcharoon, 2002) พบว่า รายการในแบบทดสอบและใบบันทึกผลการทดสอบทั้ง 6 รายการ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ข้อมูลความเชื่อถือได้ (Reliability) ใช้วิธีการทดสอบซ้ำ (Test retest) (Wanichbancha, 2023) โดยทำการทดสอบครั้งที่ 1 แล้วเว้นระยะเวลา 7 วัน จึงทำการทดสอบครั้งที่ 2 และข้อมูลความเป็นปรนัย (Objectivity) ใช้ผู้ทดสอบ 2 คน ให้คะแนนการทดสอบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลคะแนนความเชื่อถือได้และความเป็นปรนัยของแบบทดสอบ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ความเชื่อถือได้และความเป็นปรนัยระหว่าง 0.00-0.69 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ 0.70-0.84 อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ 0.85-0.94 อยู่และเกณฑ์ดี และ 0.95-1.00 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Kirkendall, Gruder, & Johnson, 1980) และสร้างภาพประกอบแต่ละรายการ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน จึงใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งมีโอกาสถูกสุ่มเลือกเท่ากันด้วยวิธีการจับฉลากจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ระดับชั้น เพศชายและเพศหญิง ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างในการทดสอบความสามารถทางกลไกเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ ระดับชั้นละ 35 คน รวม 105 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบความสามารถกลไก 6 รายการ ระดับชั้นละ 20 คน รวม 60 คน

กำหนดเกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและแปลผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบแต่ละรายการเป็นคะแนนที่ (T score) เป็นคะแนนมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10 มีค่าเป็นได้ทั้งบวกและลบ (Lyman, 1971) โดยต้องการให้ระดับคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

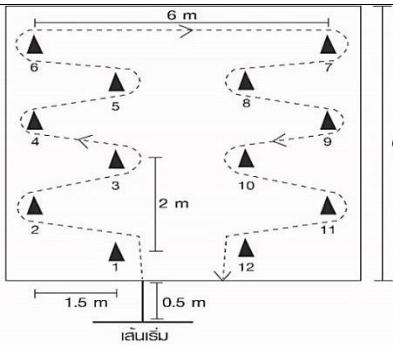
คะแนนมากกว่า	$\bar{X} + 2 \text{ S.D.}$	คือ มีความสามารถทางกลไกระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	$\bar{X} + 1 \text{ S.D.}$ ถึง $\bar{X} + 2 \text{ S.D.}$	คือ มีความสามารถทางกลไกระดับดี
คะแนนระหว่าง	$\bar{X} \pm 1 \text{ S.D.}$	คือ มีความสามารถทางกลไกระดับปานกลาง
คะแนนระหว่าง	$\bar{X} - 1 \text{ S.D.}$ ถึง $\bar{X} - 2 \text{ S.D.}$	คือ มีความสามารถทางกลไกระดับต่ำ
คะแนนน้อยกว่า	$\bar{X} - 2 \text{ S.D.}$	คือ มีความสามารถทางกลไกระดับต่ำมาก

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับความน่าเชื่อถือและความเป็นปรนัยของแบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 1-15 กรกฎาคม 2566 และข้อมูลการสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2566 ถึงวันที่ 15 กันยายน 2566 โดยผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ทดสอบ และใบบันทึกผลคะแนนการทดสอบ ซึ่งก่อนการทดสอบได้ทำการอธิบายและซักซ้อมทำความเข้าใจในขั้นตอนปฏิบัติและรายละเอียดในการเก็บข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยวิจัย จากนั้นชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายขั้นตอน สาธิตวิธีการ ข้อปฏิบัติ ข้อควรระมัดระวัง และการดำเนินการทดสอบ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจและยินยอมเข้าร่วมการทดสอบตามการจัดลำดับครบทุกรายการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากใบบันทึกผลการทดสอบ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviaton : S.D.) โดยทำการแปลงคะแนนที่ได้จากการทดสอบแต่ละรายการเป็นคะแนนที่ (T score) เพื่อนำมาสร้างเกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

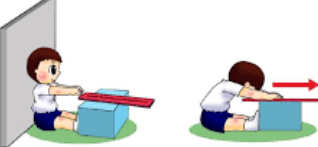
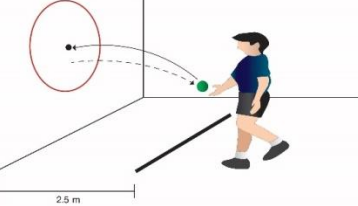
ผลการวิจัย

ผลการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 รายการ แสดงดังตาราง 1

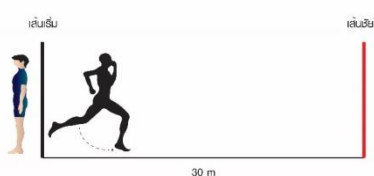
ตาราง 1 แบบทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ภาพประกอบรายการทดสอบ	รายละเอียดและวิธีการปฏิบัติ
 1. การวิ่งซิกแซก (Zig zag run)	วัตถุประสงค์ : วัดความคล่องแคล่วว่องไว อุปกรณ์ : นาฬิกาจับเวลา 1/100 วินาที 2) นกหวีด 1 ตัว 3) หลีสูง 150 เซนติเมตร จำนวน 12 หลี โดยระยะห่างระหว่างจุดเริ่มต้นจนถึงหลีที่ 1 ห่าง 1 เมตร หลีที่ 1 ถึงหลีที่ 2 ห่าง 1.5 เมตร (แนวนอน) หลีที่ 1 ถึงหลีที่ 3 ห่าง 2 เมตร (แนวตั้ง) หลีที่ 6 ถึงหลีที่ 7 ห่าง 6 เมตร 4) ดลัษเมตวัดระยะทาง 5) เทปขาว 6) ใบบันทึกผลการทดสอบ สถานที่ : ราบเรียบแบบหยาบเพื่อป้องกันการลื่น มีขนาดประมาณ 15 x 30 เมตร การทดสอบ : ให้ผู้เข้าทดสอบยืนอยู่หลังจุดเริ่มต้น เมื่อได้ยินสัญญาณนกหวีด ให้เริ่มวิ่งผ่านหลีที่ 1 จากนั้นเคลื่อนที่ลักษณะ ก้าว-ซิด (การสไลด์หันหน้า) ไปอ้อมหลีที่ 2 3 4 5 จากนั้นวิ่งตรงไปยังหลีที่ 7 เคลื่อนที่ลักษณะ ก้าว-ซิด (การสไลด์หันหลัง) ไปอ้อมหลีที่ 8 9 10 11 12 จากนั้นกลับตัววิ่งผ่านเส้นเริ่มต้น บันทึกผล (หน่วยวัด) : วินาที

ตาราง 1 (ต่อ)

ภาพประกอบรายการทดสอบ	รายละเอียดและวิธีการปฏิบัติ
 2. ก้าวกระโดดสูง (One step vertical jump)	วัตถุประสงค์ : เพื่อวัดพลังกล้ามเนื้อต้นขา อุปกรณ์ : 1) เครื่องมือวัดระยะการกระโดดสูง (Yardstick) 2) ตลับเมตรวัดระยะทาง 3) เทปขาว 4) ใบบันทึกผลการทดสอบ สถานที่ : ราบเรียบไม่มีสิ่งกีดขวาง และสามารถทำการก้าวกระโดดสูงได้ การทดสอบ : ให้ผู้เข้ารับการทดสอบยืนตรง โดยแขนข้างที่ถนัดยกขึ้นเหนือศีรษะแขนชิดหู แขนอีกข้างจับเอวเพื่อกำหนดจุดสูงสุดขณะยืน จากนั้นให้เข้ารับการทดสอบยืนแบบมีเท้าหน้าเท้าตามหันข้างให้กับเครื่องมือวัดระยะการกระโดดสูง (Yardstick) ห่างจากอุปกรณ์ 30 เซนติเมตร และห่างจากจุดกำหนดจุดสูงสุดขณะยืน 1-1.20 เมตร โดยใช้มือปิดกั้นบอกระยะความสูงเมื่อจะเริ่มกระโดด ให้ก้าวเท้าตามไปข้างหน้า แล้วกระโดดขึ้นเหยียดแขนข้างที่ใช้มือปิดกั้นบอกระยะความสูง ในระยะที่กระโดดถึงจุดสูงสุด ทำการทดสอบ 2 ครั้ง บันทึกระยะที่ดีที่สุด บันทึกผล (หน่วยวัด) : เซนติเมตร วัดจากก้นบอกระยะความสูงที่กระโดดแตะสูงสุด
 3. ทิ้งลูกเมดิซินบอล (Medicine ball throw)	วัตถุประสงค์ : เพื่อวัดพลังกล้ามเนื้อหัวไหล่ อุปกรณ์ : 1) ลูกเมดิซินบอล น้ำหนัก 0.5 กิโลกรัม 2) ตลับเมตรวัดระยะทาง 3) ปูขาว 4) เทปขาว 5) ใบบันทึกผลการทดสอบ สถานที่ : พื้นที่ราบเรียบไม่มีสิ่งกีดขวาง ขนาด 90 x 25 ฟุต การทดสอบ : ให้ผู้เข้าทดสอบนำลูกเมดิซินบอล แตะกับปูขาว ปลายเท้าทั้ง 2 ข้างอยู่หลังเส้น โดยให้ผู้เข้าทดสอบถือลูกเมดิซินบอล ด้วยมือทั้ง 2 ข้าง ให้ลูกเมดิซินบอล อยู่หลังศีรษะ โดยศอกทั้ง 2 ข้างชี้ตรงไปด้านหน้า (ลักษณะเดียวกับทักษะการทุ่มบอลจากเส้นข้างในกีฬาฟุตบอล) เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณนกหวีดให้ผู้เข้าทดสอบออกแรงทุ่มลูกเมดิซินบอล ไปด้านหน้าให้ไกลที่สุด โดยแขนทั้ง 2 ข้างเหยียดตรงผ่านศีรษะ ทำการทดสอบคนละ 2 ครั้ง โดยบันทึกคะแนนครั้งที่ดีที่สุด บันทึกผล (หน่วยวัด) : เมตร
 4. นั่งงอตัวไปด้านหน้า (Sit and reach)	วัตถุประสงค์ : เพื่อวัดความอ่อนตัวของลำตัว อุปกรณ์ : 1) เบาะโยนิมาติกหรือผ้าใบ 2) อุปกรณ์วัดความอ่อนตัว 3) ไม้มารัดความยาว 30 เซนติเมตรหรือตลับเมตรวัดระยะทาง 5 เมตร 4) ใบบันทึกผลการทดสอบ สถานที่ : พื้นราบเรียบโดยใช้เบาะโยนิมาติกหรือผ้าใบวางบนพื้น ในกรณีที่ไม่มีเบาะโยนิมาติกหรือผ้าใบ สามารถใช้พื้นสนามหญ้าที่ราบเรียบไม่ขรุขระในการทดสอบได้ การทดสอบ : ให้ผู้เข้ารับการทดสอบนั่งเหยียดขาตรง สอดเท้าเข้ามิดอุปกรณ์วัด โดยเท้าตั้งฉากกับพื้นและชิดกัน ผ่าเท้าจรดแนบกับที่ยันเท้า เหยียดแขนตรงขนานกับพื้นแล้วค่อย ๆ ก้มตัวไปข้างหน้าให้มีอยู่บนอุปกรณ์วัดจนไม่สามารถก้มได้ต่อไป ให้ปลายมือเสมอกัน และรักษาระยะไว้ได้นาน 2 วินาที อ่านระยะจากจุด "0" ถึงปลายมือ (ห้ามโยกตัวหรืองอตัวแรง ๆ) บันทึกผล (หน่วยวัด) : บันทึกระยะเป็นเซนติเมตร ถ้าเหยียดจนปลายมือเลยปลายเท้า บันทึกค่าเป็นบวก ถ้าไม่ถึงปลายเท้าค่าเป็นลบ ใช้ค่าบวกที่ดีกว่าจากการวัด 2 ครั้งโดยบันทึกผลการทดสอบที่ดีที่สุด
 5. ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที (Single leg wall pass)	วัตถุประสงค์ : เพื่อทดสอบการประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา และการทรงตัว อุปกรณ์ : 1) ลูกบอลยาง 2) นาฬิกาจับเวลา 3) นกหวีด 4) เทปขาว 5) ตลับเมตรวัดระยะทาง 5 เมตร 6) ใบบันทึกผลการทดสอบ สถานที่ : อาคารกีฬาในร่มหรือสถานที่ที่มีผนังหรือกำแพง การทดสอบ : ให้ผู้เข้าทดสอบเริ่มยืนในท่าเตรียมพร้อมโดยยืนด้วยเท้าข้างที่ถนัดยืนเพียงข้างเดียว หลังเส้นที่กำหนดระยะห่างจากกำแพง 2.5 เมตร ที่ผู้ทดสอบกำหนดไว้ เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณนกหวีด ให้ผู้เข้าทดสอบรับ-ส่งลูกบอลกระทบผนังโดยเริ่มจากมือทั้ง 2 ข้าง การนับจำนวนครั้งจะนับเมื่อผู้เข้าทดสอบรับ-ส่งลูกบอลกระทบผนังเท่านั้นจนครบ 30 วินาที บันทึกผล (หน่วยวัด) : ครั้ง กรณีที่ผู้เข้าทดสอบทำลูกบอลตกพื้นให้ทำการเริ่มรับ-ส่งใหม่ แล้วนับจำนวนครั้งต่อจากจำนวนเดิม

ตาราง 1 (ต่อ)

ภาพประกอบรายการทดสอบ	รายละเอียดและวิธีการปฏิบัติ
	วัตถุประสงค์ : เพื่อวัดปฏิกิริยาตอบสนองและความเร็ว อุปกรณ์ : 1) ตลับเมตรวัดระยะทาง 2) นาฬิกาจับเวลา 1/100 วินาที 3) เทปขาว 4) ใบบันทึกผลการทดสอบ สถานที่ : ลู่วิ่งหรือสนามที่มีความราบเรียบทางตรง ระยะทาง 40-50 เมตร การทดสอบ : ให้ผู้เข้าทดสอบที่ยืนชิดอยู่ที่เส้นเริ่มต้น (หันหลังให้กับเส้นออกตัว) เมื่อได้ยินสัญญาณนกหวีดให้ออกตัววิ่งด้วยความเร็ว ตามระยะทางที่ผู้ทดสอบได้กำหนดไว้ 30 เมตร และจะหยุดเวลาเมื่อเท้าทั้ง 2 ข้างผ่านเข้าเส้นชัย บันทึกเวลาเป็นวินาที บันทึกผล (หน่วยวัด) : วินาที
6. กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร (30 meter tune run)	

ตาราง 2 ความเชื่อถือได้และความเป็นปรนัยของแบบทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการทดสอบ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	
	ความเชื่อถือได้	ความเป็นปรนัย
1. วิ่งซิกแซก	0.99	1.00
2. ก้าวกระโดดสูง	0.99	1.00
3. พุ่งลูกเมดิซินบอล	0.99	1.00
4. นั่งงอตัวไปด้านหลัง	0.99	0.99
5. ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที	0.93	0.99
6. กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร	0.99	1.00

จากตาราง 2 พบว่า รายการทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในเกณฑ์ดีมากทุกรายการ โดยมีความเชื่อถือได้ อยู่ระหว่าง 0.93-0.99 และความเป็นปรนัย อยู่ระหว่าง 0.99-1.00

ตาราง 3 การทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการทดสอบความสามารถทางกลไก	$\bar{X}$	S.D.
1. วิ่งซิกแซก (วินาที)	16.30	1.33
2. ก้าวกระโดดสูง (เซนติเมตร)	50.13	11.36
3. พุ่งลูกเมดิซินบอล (เมตร)	14.06	2.50
4. นั่งงอตัวไปด้านหลัง (เซนติเมตร)	25.45	4.95
5. ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที (ครั้ง)	17.83	3.89
6. กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร (วินาที)	5.08	0.47

จากตาราง 3 พบว่า ผลการทดสอบสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นอันดับแรกคือ ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที 17.83 ครั้ง รองลงมาคือ กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร 5.08 วินาที วิ่งซิกแซก 16.30 วินาที ก้าวกระโดดสูง 50.13 เซนติเมตร นั่งงอตัวไปด้านหลัง 25.45 เซนติเมตร และพุ่งลูกเมดิซินบอล 14.06 เมตร ตามลำดับ สำหรับค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อันดับแรกคือ ก้าวกระโดดสูง เท่ากับ 11.36 รองลงมาคือ นั่งงอตัวไปด้านหลัง เท่ากับ 4.95 ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที เท่ากับ 3.89 พุ่งลูกเมดิซินบอล เท่ากับ 2.50 วิ่งซิกแซก เท่ากับ 1.33 และกลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร เท่ากับ 0.47 ตามลำดับ

ผลการสร้างเกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 เกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไกและการแปลผล (ระดับ) สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การแปลผล (ระดับ)	เกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก
1. วิ่งซิกแซก (วินาที)	
ดีมาก	น้อยกว่า 13.64 วินาที
ดี	13.64 – 14.64 วินาที
ปานกลาง	14.63 – 17.62 วินาที
ต่ำ	17.63 – 18.96 วินาที
ต่ำมาก	มากกว่า 18.96 วินาที
2. ก้าวกระโดดสูง (เซนติเมตร)	
ดีมาก	มากกว่า 72.85 เซนติเมตร
ดี	61.49 – 72.85 เซนติเมตร
ปานกลาง	38.77 – 61.48 เซนติเมตร
ต่ำ	27.41 – 38.76 เซนติเมตร
ต่ำมาก	น้อยกว่า 27.41 เซนติเมตร
3. พุ่งลูกเมตชีนบอล (เมตร)	
ดีมาก	มากกว่า 19.06 เมตร
ดี	16.56 - 19.06 เมตร
ปานกลาง	11.56 - 16.55 เมตร
ต่ำ	9.06 - 11.55 เมตร
ต่ำมาก	น้อยกว่า 9.06 เมตร
4. นั่งอตัวไปด้านหลัง (เซนติเมตร)	
ดีมาก	มากกว่า 35.35 เซนติเมตร
ดี	30.40 - 35.35 เซนติเมตร
ปานกลาง	20.50 - 30.39 เซนติเมตร
ต่ำ	15.55 - 20.49 เซนติเมตร
ต่ำมาก	น้อยกว่า 15.55 เซนติเมตร
5. ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที (ครั้ง)	
ดีมาก	มากกว่า 26 ครั้ง
ดี	22-26 ครั้ง
ปานกลาง	14-21 ครั้ง
ต่ำ	10-13 ครั้ง
ต่ำมาก	น้อยกว่า 10 ครั้ง
6. กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร (วินาที)	
ดีมาก	น้อยกว่า 4.14 วินาที
ดี	4.14 – 4.61 วินาที
ปานกลาง	4.60 – 5.54 วินาที
ต่ำ	5.55 – 6.02 วินาที
ต่ำมาก	มากกว่า 6.02 วินาที

จากตาราง 4 แสดงเกณฑ์การแปลผลการทดสอบระดับความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 6 รายการ ประกอบด้วย 1) วิ่งซิกแซก พบว่า น้อยกว่า 13.64 วินาที อยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 13.64-14.64 วินาที อยู่ในระดับดี ระหว่าง 14.63-17.62 อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 17.63-18.96 วินาที อยู่ในระดับต่ำ และมากกว่า 18.96 วินาที อยู่ในระดับต่ำมาก 2) ก้าวกระโดดสูง พบว่า มากกว่า 72.85 เซนติเมตร อยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 38.77-61.48 เซนติเมตร อยู่ในระดับมาก ระหว่าง 38.77-61.48 เซนติเมตร อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 27.41-38.76 เซนติเมตร อยู่ในระดับต่ำ และน้อยกว่า 27.41 เซนติเมตร อยู่ในระดับต่ำมาก 3) พุ่งลูกเมดิซินบอล พบว่า มากกว่า 19.06 เมตร อยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 16.56-19.06 เมตร อยู่ในระดับดี ระหว่าง 11.56-16.55 เมตร อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 9.06-11.56 เมตร อยู่ในระดับต่ำ และน้อยกว่า 9.06 เมตร อยู่ในระดับต่ำมาก 4) นิ่งอตัวไปด้านหน้า พบว่า มากกว่า 35.35 เซนติเมตร อยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 30.40-35.35 เซนติเมตร อยู่ในระดับดี ระหว่าง 20.50-30.39 เซนติเมตร อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 15.55-20.49 เซนติเมตร อยู่ในระดับต่ำ และน้อยกว่า 15.55 เซนติเมตร อยู่ในระดับต่ำมาก 5) ยืนขาเดียวบนอุปกรณ์ทรงตัวรับส่งลูกบอล 30 วินาที พบว่า มากกว่า 26 ครั้ง อยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 22-66 ครั้ง อยู่ในระดับดี ระหว่าง 14-21 ครั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 10-13 ครั้ง อยู่ในระดับต่ำ และน้อยกว่า 10 ครั้ง อยู่ในระดับต่ำมาก และ 6) กลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร พบว่า น้อยกว่า 4.14 วินาที อยู่ในระดับดีมาก ระหว่าง 4.14-4.61 วินาที อยู่ในระดับดี ระหว่าง 4.60-5.54 วินาที อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 5.55-6.02 วินาที อยู่ในระดับต่ำ และมากกว่า 6.02 วินาที อยู่ในระดับต่ำมาก

อภิปรายผล

รายการทดสอบความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้สร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบทดสอบพื้นฐานตามปกติทั่วไป มีความเชื่อถือได้และมีความเป็นปรนัยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ซึ่งคณะวิจัยได้พิจารณาว่าวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของแบบทดสอบที่เป็นไปตามเนื้อหาที่เรียบง่าย ชัดเจน สามารถวัดและประเมินความสามารถทางกลไกของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาการเรียนรู้ในด้านร่างกายและจิตใจตามพัฒนาการของช่วงวัย ทั้งนี้ อาจเกิดจากการนำวิธีการ เทคนิค และหลักการสร้างแบบทดสอบอย่างมีระบบ ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระเบียบอย่างครบถ้วน จึงสามารถสร้างแบบทดสอบที่เป็นไปตามองค์ประกอบความสามารถทางกลไกอย่างเหมาะสมต่อนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับผลการทดสอบในแต่ละรายการมีความใกล้เคียงกันตามหน่วยวัด ซึ่งเป็นการวัดความสามารถทางกลไกด้านปฏิกริยาตอบสนอง ความเร็ว ความคล่องแคล่วว่องไว การรักษาสสมดุล และการประสานสัมพันธ์กันระหว่างมือและตา สอดคล้องกับ Clarke (1976, p. 227) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของความสามารถทางกลไกส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการเคลื่อนไหวในลักษณะของความแข็งแรง ความอดทน พลัง ความเร็ว ความคล่องตัว การทรงตัว เวลาตอบสนอง การประสานงานของตาและเท้า อันจะนำไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทักษะกีฬาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ขณะที่บางรายการมีผลการทดสอบกระจายกลุ่มกันมากจึงทำให้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีคะแนนสูงมาก คือ ก้าวกระโดดสูง ทำให้ทราบได้ว่านักเรียน มีความสามารถทางกลไกด้านพลังของกล้ามเนื้อขาแตกต่างกัน โดย Kirkendall, Gruder, and Johnson (1980) ได้กล่าวสนับสนุนความสามารถทางกลไกเป็นคุณภาพทั่วไปที่ทำให้เกิดการปฏิบัติทักษะเฉพาะได้ง่ายขึ้น ส่วน Singer (1971) Schmidt (1991) และ Magill (2001) ได้กล่าวถึงความสามารถทางกีฬาในปัจจุบัน เป็นการแสดงถึงความสามารถ ความชำนาญที่เฉพาะเจาะจงสัมพันธ์กับการพัฒนาการเรียนรู้ทักษะทางกลไกในการปฏิบัติทักษะกีฬาได้หลากหลายประเภท

การสร้างเกณฑ์ปกติความสามารถทางกลไก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามขั้นตอนสำคัญของกระบวนการทดสอบและประเมินผล โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุม วัตถุประสงค์และเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน โดยคำนึงถึงความสามารถและทักษะที่ต้องการทดสอบอย่างชัดเจน ซึ่งได้มีการกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนที่สามารถวัดได้เพื่อให้ผลการทดสอบมีความเชื่อถือได้และสามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในทางที่เหมาะสมได้ ซึ่งในงานวิจัยของ Bouwer, Koster, and Van den Bergh (2023) พบว่า การใช้เกณฑ์มาตรฐานเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพข้อความที่ถูกต้องจากการวิเคราะห์คะแนนแบบองค์รวม สามารถสรุปได้โดยทั่วไป นำไปสู่การจัดอันดับที่น่าเชื่อถือได้ สามารถใช้มาตรฐานเกณฑ์มาตรฐานเพื่อประเมินงานที่มีความน่าเชื่อถือ และขั้นตอนการให้คะแนนเกณฑ์มาตรฐานช่วยให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลมีความหมายและเป็นประโยชน์ อย่างไรก็ตาม Hopster den Otter et al. (2019) อธิบายถึงความน่าเชื่อถือในการให้คะแนนและความสามารถทั่วไป เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการตีความที่ถูกต้องและการใช้คะแนนคุณภาพ นั่นคือ ครูผู้สอน จำเป็นต้องได้รับการประเมินคุณภาพที่เชื่อถือได้เพื่อทำการวินิจฉัยที่แม่นยำเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดอ่อนในงานของนักเรียน เพื่อเลือกการดำเนินการที่เหมาะสม เช่น การจัดลำดับความสำคัญของผลตอบรับเกี่ยวกับปัญหาที่ยังคงมีอยู่มากกว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรนำผลการทดสอบมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาพลศึกษาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถในการเรียนและการปฏิบัติทักษะสำหรับผู้เรียน
2. การสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบความสามารถทางกลไก สามารถนำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เท่านั้น ซึ่งหากต้องการนำแบบทดสอบไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นที่แตกต่างออกไปที่เป็นประชากรที่นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ควรพิจารณาถึงสภาพของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกัน หากกลุ่มประชากรตัวอย่าง มีความแตกต่างกัน ควรมีการสร้างเกณฑ์ปกติขึ้นใหม่เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพของกลุ่มประชากร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำแบบทดสอบความสามารถทางกลไกไปใช้

1. ก่อนทำการทดสอบความสามารถทางกลไกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ทดสอบจะต้องชี้แจงรายละเอียด วิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละรายการทดสอบอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้ารับการทดสอบเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง และควรมีการอบอุ่นร่างกายด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ข้อต่อ เพื่อให้ร่างกายของผู้เข้ารับการทดสอบ มีความพร้อมที่จะทดสอบในแต่ละรายการ ซึ่งเป็นการป้องกันอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้ ขณะที่ทำการทดสอบในแต่ละรายการ
2. ไม่ควรนำแบบทดสอบที่มีการทดสอบองค์ประกอบความสามารถทางกลไกที่มีลักษณะเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ทดสอบในเวลาใกล้เคียงกันหรือทดสอบต่อเนื่องกัน เช่น แบบทดสอบที่วัดความคล่องแคล่วว่องไว ไม่ควรทำการทดสอบต่อเนื่องกันแบบทดสอบกลับตัววิ่งเร็ว 30 เมตร เนื่องจากจะทำให้ประสิทธิภาพความสามารถของผู้เข้ารับการทดสอบลดลง และอาจจะส่งผลต่อคะแนนการทดสอบได้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Boonchai, V. (1986). *Testing and measurement in physical education* (2nd ed.). Bangkok : Thai Watthana Panich. (In Thai)
- Bouwer, R., Koster, M., & Van den Bergh, H. (2023). Benchmark rating procedure, best of both worlds? Comparing procedures to rate text quality in a reliable and valid manner. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 30(3-4), 302-319. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2023.2241656>
- Clarke, H. H. (1976). *Application of Measurement to Health and Physical Education* (5th ed.). New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Hopster den Otter, D., Wools, S., Eggen, T. J. H. M., & Veldkamp, B. P. (2019). A general framework for the validation of embedded formative assessment. *Journal of Educational Measurement*, 56(4), 715–732. <https://doi.org/10.1111/jedm.12234>
- Kamutsri, T. (2017). *Physical Fitness Conditioning* (Revised Edition). Bangkok : Media Press. (In Thai)
- Kirkendall, D. R., Gruder, J. J., & Johnson, R. E. (1980). *Measurement and Evaluation in Physical Education*. Dubuque, Iowa : Wm. C. Brown Company.
- Kwankeaw, N. (2019). *Construction of Scoring Rubric of Track and Field Skills for Mathayomsuksa 2 Students*. Thesis, Master of Education Program in Physical Education, Faculty of Education, Thailand National Sports University, Krabi Campus, Krabi. (In Thai)
- Lyman, H. B. (1971). *Test Scores and What They Mean*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Magill, R. A. (2001). *Motor Learning Concepts and Applications* (6th ed.). New York : McGraw-Hill Book.
- Mathews, D. K. (1973). *Measurement in Physical Education* (4th ed.). Philadelphia : W. B. Saunders Company.
- Mathews, D. K. (1978). *Measurement in Physical Education* (5th ed.). Philadelphia : W. B. Saunders Company.
- Ministry of Education. (2010). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Bangkok : Agricultural Cooperatives Association of Thailand. (In Thai)
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2019). *National educational standards 2018*. Bangkok : 21 Century. (In Thai)
- Pannak, S. (2020). The Development of Motor Skill Learning in Physical Education Activities. *Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 14(1), 1-14. (In Thai)
- Pianchob, W. (2018). *Philosophy, principles, teaching methods, and measurement for educational evaluation*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Registration work, Demonstration School of Kasetsart University. (2023). *Annual Report 2023*. (Mimeographed). (In Thai)
- Ritcharoon, P. (2002). *Measurement Evaluation* (8th ed.). Bangkok : House of Kermest. (In Thai)

- Sanguanphong, U. (2012). *Textbook, basic subject, health education, Mathayom 6* (A.U. edition). Bangkok : Academic Quality Development Company (P.W.). (In Thai)
- Sarapee, T. (2022). *Development Motor Ability by Co-ordination Program of Elementary School Students in Southern Border Provinces*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University, Songkla. (In Thai)
- Schmidt, R. A. (1991). *Motor learning and performances : from principles to practice*. Illinois : Human kinetics.
- Singer, R. N. (1971). *Motor Learning and Human Performance: An Application to Physical Education Skills*. New York : The Macmillan Company/Collier Macmillan Limited.
- Strand, B. N., & Wilson, R. (1993). *Assessing Sport Skills Test*. Illinois : Human Kinetics Publishers.
- Wanichbancha, K. (2023). *Statistics for research* (14th ed.). Bangkok : Samlada. (In Thai)
- Willgoose, C. E. (1961). *Evaluation in Health Education and Physical Education*. New York : McGraw-Hill.

สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย
เพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย

ENVIRONMENTAL CONDITIONS AFFECTING POTENTIAL OF VILLAGE
HEALTH VOLUNTEERS IN CHIANG RAI TO SUPPORT AGING SOCIETY

ลัทธพล มุ่งโรธสง^{1*}, นาวัน พรหมใจสา², จีรนันต์ ไชยงาม นอกซ์³, วิกรม บุญนุ่น⁴

Lutthaphon Mungthaisong^{1*}, Nawin Promjisa², Jeeranun Chaingam Knox³, Vikrom Boonnun⁴

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Regional Development Strategies, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai Province, 57100, Thailand

^{2, 3, 4} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100 ประเทศไทย

^{2, 3, 4} Assistant Professor Dr., Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai Province, 57100, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}lutthaphon1707@gmail.com; (Authors) : ²nawin.pro@rru.ac.th,

³em_jeeranun_cha@rru.ac.th, ⁴Krittamate2017@gmail.com

รับบทความ : 15 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 2 พฤศจิกายน 2566 / ตอบรับบทความ : 10 พฤศจิกายน 2566

Received : 15 September 2023 / Revised : 2 November 2023 / Accepted : 10 November 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.49

ABSTRACT

The ability and qualifications required for voluntary work involving coordination with elderly community members is a process that contributes to enhancing the health and civic well-being of society and communities. The objective of the study was to find out the environmental conditions affecting the potential of community health volunteers to support the aging society in Chiang Rai Province. This study was mixed-method research. A sample of 39 cases were drawn using purposive sampling method. Data were collected using structured interviews, and importance assessment surveys through individual interviews, group discussions, workshops that were quality-assured by academic advisors supervising the thesis. The collected data was analyzed to assess the environmental situation and determine the significance of various factors. The research findings revealed that 1) Internal factors, consisting of (a) strengths such as producing outcomes in alignment with the mission and ongoing involvement of new generation volunteers, and (b) weaknesses related to transitions from structured systems, municipal responsibilities, and childcare obligations 2) External factors, consisting of (a) opportunities by using communication technology for building a community-based social network that facilitates volunteer work, and (b) challenges connected to political interference, which may lead to reduced effectiveness over time. For these factors, the highest weighted scores ranged from weaknesses (-3.43) to opportunities (+3.80), in which was the corrective situation. Thus, these findings are used to establish strategies for fostering collaboration, supporting, and stimulating social and public health activities within the community effectively.

Keywords : Environmental conditions, Potential of community health volunteers, Aging society, Environmental situation

บทคัดย่อ

ความสามารถและคุณสมบัติในหน้าที่การทำงานอาสาที่ต้องประสานงานกับสมาชิกในกลุ่มผู้สูงวัยเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพและความเป็นพลเมืองของสังคมและชุมชน ซึ่งนำมาใช้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัยตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 39 คน โดยมีแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบประเมินความสำคัญที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาสภาพแวดล้อม และหาค่าถ่วงน้ำหนักเพื่อระบุสถานการณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภายในประกอบด้วย จุดแข็งคือ มีผลลัพธ์ในงานเชิงประจักษ์ตามภารกิจ คนรุ่นใหม่เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครต่อเนื่อง และจุดอ่อน คือ เกิดการกระจัด

จากการสืบทอดตำแหน่งแบบระบบอุปถัมภ์ แฝงด้วยการเมือง ภาระงานประจำและเลี้ยงดูบุตรหลาน 2) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย โอกาส คือ ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เอื้ออำนวยความสะดวก คือ การแทรกแซงทางการเมืองทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมอ่อนแอในระยะยาว ขาดทักษะความเชี่ยวชาญที่เกิดจากปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักที่สูงสุดอยู่ระหว่างจุดอ่อน (-3.43) กับโอกาส (+3.80) ซึ่งอยู่ในสถานการณ์เชิงแก้ไข ดังนั้น จึงนำไปใช้กำหนดกลยุทธ์สำหรับการสร้างโอกาสความร่วมมือในการสนับสนุนและกระตุ้นการทำงานทางสังคมและสาธารณสุขในชุมชนอย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ : สภาวะแวดล้อม, ศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, สังคมปัจเจกวัย, สถานการณ์แวดล้อม

บทนำ

ลักษณะโครงสร้างประชากรของประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging society) เนื่องจากมีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งหมดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 (Phuengwiwatnikul, 2019) โดยองค์การสหประชาชาติได้แบ่งสังคมผู้สูงอายุออกเป็น 3 ระดับ คือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากร 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ อยู่ในระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing society หรือ Aging society) ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ อยู่ในระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) และประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ อยู่ในระดับสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super aged society) (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2019) ซึ่งผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลผู้ด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคม แต่สามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม จึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน และรัฐให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุดอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (Department of Older Persons, 2022)

กระทรวงสาธารณสุขให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนและยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข ภายใต้กระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาบทบาทด้านสุขภาพภาคประชาชนตามหลักการสาธารณสุขมูลฐาน โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากหมู่บ้านหรือชุมชน และผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่คณะกรรมการกลางกำหนด (Royal Gazette, 2011) และมีเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวนกว่า 1,040,000 คน ที่เป็นตัวแทนประชาชนผู้มีจิตอาสา เสียสละเข้ามามีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน จนได้รับการยอมรับจากสังคม (Department of Health Service Support, 2022) รวมไปถึงการมีบทบาทในการช่วยดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เสริมสร้างจิตสำนึกให้ครอบครัว ชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงอายุ การสำรวจและค้นหาผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงต่อการป่วยและไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้อง การเฝ้าระวังและส่งเสริมการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่มที่เหมาะสม การประสานงานส่งต่อผู้สูงอายุไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาที่พบอย่างเหมาะสม รวมทั้งการบันทึกข้อมูลปฏิบัติงานและนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไปวางแผนแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น (Department of Health, 2022)

จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,299,031 คน โดยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 272,415 คน คิดเป็นร้อยละ 20.97 (Department of Older Persons, 2023) ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานร้อยละ 39.63 มีรายได้จากสวัสดิการผู้สูงอายุ ร้อยละ 64.46 และเพียงพอใช้จ่ายต่อเดือน พักอาศัยอยู่กับคู่สมรส ร้อยละ 54.90 ผู้ดูแลเมื่อเจ็บป่วย คือ บุตรหลาน ร้อยละ 54.90 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 61.76 มีการประเมินภาวะสุขภาพตนเองว่าแข็งแรงดี

ร้อยละ 61.27 ได้รับข้อมูลข่าวสารสุขภาพ ร้อยละ 78.99 พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับดี ร้อยละ 70.10 ด้านการออกกำลังกายระดับปานกลาง มีกิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อผ่อนคลายความเครียด คือ การดูหนัง ฟังเพลง ร้องเพลง มากที่สุด ร้อยละ 43.62 และต้องการให้จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุด ร้อยละ 28.99 (Chaimin, 2022) ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำเป็นต้องดำเนินงานและบริหารจัดการตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องมีการจัดการตนเอง การปรับตัว การเปลี่ยนแปลง และการอยู่รอด เมื่อเผชิญกับความทุกข์ยากหรือวิกฤต (Humbert & Joseph, 2019) ซึ่งเป็นการดำเนินการร่วมกันเพื่อรักษาการเข้าถึงการรักษาพยาบาลผ่านอาสาสมัคร และพลเมืองในท้องถิ่น (Enlund, 2020) เพื่อให้มีความพร้อมรับตามสถานการณ์สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างเท่าทัน ดังนั้น การศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาโยบาย วางแผน และดำเนินการสำหรับการกำกับดูแลผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับการยกระดับความสามารถของบุคลากรและเตรียมการรองรับสังคมสูงอายุ ของประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย

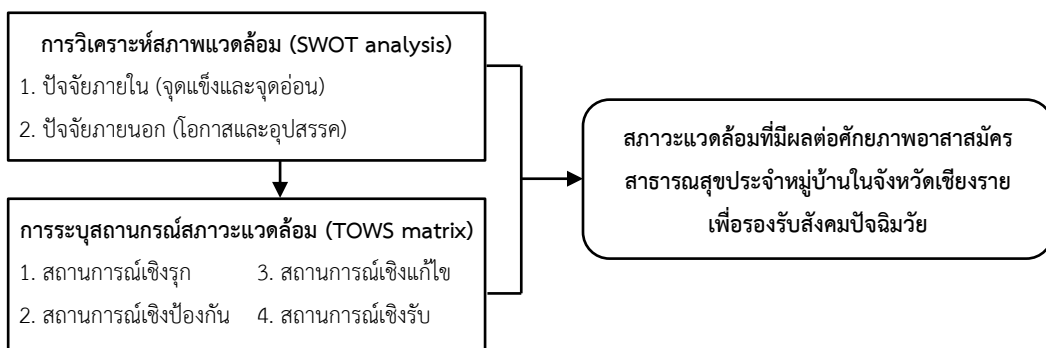
ประโยชน์การวิจัย

1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับรู้และเข้าใจปัญหาความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแผนการดำเนินงานและปฏิบัติการด้านการช่วยเหลือดูแลและสร้างเสริมสุขภาพสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย มีตัวแทนที่มีศักยภาพและความพร้อมรับผิดชอบเป็นผู้ให้บริการช่วยเหลือ ดูแล และส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงรายได้เหมาะสมกับสภาวะที่พบเจอในชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมด้วย SWOT Analysis เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อค้นหาจุดแข็ง (Strengths : S) ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบ จุดดี จุดเด่น ความเข้มแข็ง หรือสภาพการณ์ที่เป็นประโยชน์ (Helpful) และจุดอ่อน (Weaknesses : W) ซึ่งเป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบ หรือสภาพการณ์ที่ตกอยู่ในอันตราย (Harmful) 2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการประเมินเพื่อค้นหาโอกาส (Opportunities : O) ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่ดีเชิงบวก เชิงเป็นคุณ ความเจริญก้าวหน้า ความเจริญเติบโต และอุปสรรค (Threats : T) เป็นภัยคุกคาม ข้อจำกัด สิ่งกีดขวาง สิ่งที่ไม่ดี ภัยร้าย ความเสียหาย ตลอดจนลักษณะที่ทำให้ไม่เจริญก้าวหน้า และ 3) การระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม เป็นการระบุผลการวิเคราะห์ SWOT ทั้ง 4 ด้าน โดยใช้เทคนิค TOWs Matrix Analysis วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละคู่ที่สามารถนำไปเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ประกอบด้วย 1) สถานการณ์เชิงรุก (SO) เป็นการใช้จุดแข็งภายในเพื่อสร้างข้อได้เปรียบจากโอกาสหรือฉกฉวยประโยชน์จากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมภายนอก 2) สถานการณ์เชิงป้องกัน (ST) เป็นการใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการป้องกันข้อจำกัดที่มาจากภายนอกเพื่อหลีกเลี่ยงหรือเอาชนะอุปสรรคให้ได้ 3) สถานการณ์เชิงแก้ไข (WO) เป็นการแก้ไขจุดอ่อนหรือความอ่อนแอภายในและโดยอาศัยโอกาสจากภายนอกสร้างข้อได้เปรียบ

และ 4) สถานการณ์เชิงรับ (WT) เป็นความพยายามลดความอ่อนแอภายในและหลีกเลี่ยงสภาวะแวดล้อมภายนอกที่เกิดขวาคูกคามให้ได้มากที่สุดเพื่อสร้างจุดแข็งและเอาชนะอุปสรรคให้ได้ (David, 2013; Panphinij, 2012) โดยผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์สรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Creswell & Plano Clark, 2011) โดยมีขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ในการวิจัย คือ บุคลากรและผู้ปฏิบัติงานอาสาสมัครสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยการเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้มีคุณสมบัติและดำรงตำแหน่งในสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย รวม 49 คน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารและประธานอาสาสมัคร (Executives and volunteer chairpersons) จำนวน 30 คน กำหนดรหัสแทน คือ EV01 ถึง EV30 และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ (Senior care expert) จำนวน 19 คน กำหนดรหัสแทน คือ EX01 ถึง EX19 มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้บริหารและประธานอาสาสมัคร จำนวน 30 คน ทำการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะปลายเปิด จากการสังเคราะห์เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) (David, 2013; Panphinij, 2012) โดยมีประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับปัจจัยภายใน 2 ประเด็น คือ 1) จุดแข็ง ที่เป็นส่วนดี ความเข้มแข็ง ความสามารถ ศักยภาพ ส่วนที่ส่งเสริมความสำเร็จ 2) จุดอ่อน ที่เป็นส่วนเสีย ความอ่อนแอ ความไม่พร้อม และปัจจัยภายนอก 2 ประเด็น คือ 1) โอกาส ที่เป็นสภาพ เหตุการณ์ที่ส่งผลต่อประเทศและโลก 2) อุปสรรค ที่เป็นอุปสรรค หรือสภาวะคุกคาม ก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นข้อจำกัด ซึ่งผู้วิจัยได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาพร้อมปรับปรุงตามคำแนะนำ และได้รับอนุญาตให้นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ใช้ห้องประชุมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย เมื่อได้รับความอนุเคราะห์แล้วจึงทำการลงพื้นที่ภาคสนาม ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารเป็นรายบุคคล และจัดการสนทนากลุ่มประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ระหว่างวันที่ 8-12 พฤษภาคม 2566 และสรุปประเด็นการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยตรง (Directed content analysis methodology) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กฎเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ เป็นกลาง และมีความยืดหยุ่นสูง

เหมาะสำหรับคำถามและบริบทการวิจัยที่หลากหลาย (Schreier et al., 2019; Wojcik, 2023) โดยเน้นย้ำประเด็นที่ต้องบูรณาการความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกอย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม (Puyt, Lie, & Wilderom, 2023) ด้วยการอภิปรายคำจำกัดความเพื่อนำมาหาความอึดตัวของข้อมูลสำหรับนำไปใช้กำหนดคำอธิบายตามโครงสร้างของปัจจัยภายในเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับโอกาส อุปสรรค ที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้อย่างสมบูรณ์

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 19 คน ทำการสร้างแบบประเมินสภาพแวดล้อมศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดประเด็นการประเมินสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง และด้านจุดอ่อน และปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส และด้านอุปสรรค ซึ่งมีลักษณะปลายปิด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินความสำคัญของด้านในแต่ละปัจจัย 4 ระดับ ประกอบด้วย 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด 2 คะแนน เท่ากับน้อย 3 คะแนน เท่ากับมาก และ 4 คะแนน เท่ากับมากที่สุด (Kulwornrat, 2021) ซึ่งผ่านการพิจารณา ตรวจสอบ และให้คำแนะนำตามประเด็นรายละเอียดในแต่ละด้านจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้วิจัยนำมาแก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ ณ ห้องประชุมแสนหวิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ระหว่างวันที่ 3-4 มิถุนายน 2566

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสำคัญ โดยใช้วิธีการหาค่าถ่วงน้ำหนัก ด้วยการคำนวณน้ำหนักของแต่ละตัวแปรคูณกับคะแนนการประเมิน กำหนดเกณฑ์การถ่วงน้ำหนักของปัจจัยที่มีค่าตั้งแต่ 0.00-1.00 คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมของทุกปัจจัยมีค่าเท่ากับ 1 และแปลความหมายของแต่ละค่าน้ำหนัก ประกอบด้วย 0.00 แสดงว่า ไม่มีความสำคัญ และ 1.00 แสดงว่ามีความสำคัญมากที่สุด (Kulwornrat, 2021) และนำผลการประเมินมากำหนดค่าคะแนนของสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อประเมินสภาวะแวดล้อมของศักยภาพด้วยการจัดทำ TOWS Matrix (David, 2013; Panphinij, 2012) เพื่อวิเคราะห์และบอกที่มาของแต่ละปัจจัยสำหรับการนำไปใช้ระบุสถานการณ์และการสร้างตัวเลือกจากด้านภายในปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย สามารถแสดงผลการวิจัยได้ 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย มีดังนี้

1.1 ปัจจัยภายใน 2 ด้าน ประกอบด้วย

ด้านจุดแข็ง (Strength : S) พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขที่ประจำหมู่บ้านมีพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูงอย่างต่อเนื่อง เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขและเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สำคัญ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีศักยภาพสูงในด้านการทำงานที่สำเร็จเสร็จสิ้นเป็นครั้งคราวตามภารกิจ เช่น การสำรวจข้อมูล การรณรงค์ด้านการควบคุมโรคระบาด หรือการกระจายแจ้งข่าวสารแก่ชุมชน ซึ่งเป็นงานที่ไม่ยืดเยื้อ มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ กระบวนการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีผู้นำในระดับชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนสูงและมีการขยายศักยภาพ บทบาท หน้าที่ไปสู่งานที่ไม่ใช่งานสาธารณสุขโดยตรง เช่น งานประชาคม การได้รับเลือกเป็นกรรมการที่แตกต่างกันไป หรือเป็นผู้แทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น แนวโน้ม

อาสาสมัครที่มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเป็นสตรีมากขึ้นเป็นคุณภาพใหม่ที่สะท้อนศักยภาพ
ในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...งาน อสม.นั้น เราได้ภารกิจเป็นหลัก เพราะเราจะต้องเผชิญเหตุในแต่ละครั้ง
แตกต่างกัน...” (EV07, Interview, May 8, 2023)

“...สำหรับ อสม.มีจุดเด่น หรือมีศักยภาพสูงบางคนก็สามารถเลื่อนตำแหน่ง
เป็นนักการเมืองท้องถิ่น เพราะมีคนรู้จักมาก หรือบางคนก็สมัครลงผู้นำท้องถิ่น...”
(EV03, Interview, May 8, 2023)

ด้านจุดอ่อน (Weakness : W) พบว่า แนวทางการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่ เน้นที่ใช้
เงื่อนไขความสัมพันธ์ ความคุ้นเคย และระบบอุปถัมภ์แบบราชการในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ขาดการพัฒนา
จิตวิญญาณของการอาสาสมัครที่เข้มแข็งและแท้จริงบางครั้งอาจจะแฝงมากับการเมือง รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านเป็นการสืบทอดทายาทจากรุ่นต่อรุ่นทำเป็นตระกูลหรือญาติทำให้บางครั้งมีการกระจุกของสมาชิก รูปแบบ
การระดมอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถระดมการมีส่วนร่วมจากกลุ่มทางสังคมที่ต่างออกไป
อาสาสมัครสาธารณสุขเกือบทั้งหมดมาจากชนชั้นพื้นฐานทางสังคมที่มีการศึกษาดำ มีภาระด้านการประกอบอาชีพ
และการเลี้ยงดูบุตรหลาน แม้อาสาสมัครสาธารณสุขจะทำงานได้ดี แต่ก็เป็นภาระสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้ที่ต้องเสียสละ
อยู่เสมอในขณะที่ระบบสาธารณสุขไม่สามารถระดมคนชั้นกลางและชั้นสูงทางสังคมที่มีศักยภาพที่จะเสียสละมากกว่า
เข้าเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขได้เท่าที่ควร ระบบสนับสนุนและองค์กรในกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบโดยตรง
ต่องานอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีศักยภาพที่จะพัฒนาแนวทางการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขแบบใหม่ ในขณะที่
หน่วยงานที่ต่างออกไปที่มีศักยภาพจะพัฒนางานอาสาสมัครสาธารณสุขก็ไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนานโยบาย
หรือแนวทางการส่งเสริมงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...บางครั้ง อสม.เองก็มีทั้งเป็นจุดเด่นและด้อย แต่ผมมองว่าด้อย เพราะการที่
มีเครือข่ายดีมาก ๆ ทำให้การทำงานบางอย่างมันก็เอื้อให้แก่คนในตระกูลเดียวกัน
เช่น การเลือกผู้ใหญ่บ้าน ใครญาติเยอะคนนั้นก็ได้เป็น...” (EV10, Interview,
May 8, 2023)

“... อสม. ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชั้นล่าง ๆ คือ เกษตรกร ชาวบ้าน เพราะคน
ชั้นกลางก็ไม่ค่อยเข้ามาเป็น เพราะมองว่าเป็นงานที่ต้องเสียสละ ใช้เวลา...”
(EV22, Interview, May 12, 2023)

1.2 ปัจจัยภายนอก 2 ด้าน ประกอบด้วย

โอกาส (Opportunity : O) พบว่า การเกิดขึ้นและการเติบโตของรูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุข
และการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เน้นบทบาทของภาคพลเมืองและรัฐมีนโยบายในเอื้ออำนวยความสะดวกการทำงานของอาสาสมัคร
สาธารณสุข การเปลี่ยนแปลงไปของสถานการณ์ปัญหาสุขภาพในชุมชนที่ปรากฏมีโรคเรื้อรัง โรคอุบัติใหม่และความเสี่ยง
ด้านสุขภาพที่แตกต่างไปจากเดิมเป็นโอกาสสำคัญที่จะพัฒนารูปแบบองค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขที่เหมาะสมกับ
สถานการณ์ การเกิดขึ้นของกลไกการสนับสนุนงานอาสาสมัครสาธารณสุขที่หลากหลาย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
การโอนย้ายอาสาสมัครสาธารณสุขไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานการณ์ความจำเป็นแบบใหม่ที่ต้องการ
งานอาสาสมัคร เช่น การเกิดภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อดูแลปัญหาทางสังคมและการสังคม

สงคราม เป็นต้น ซึ่งการเกิดขึ้นของเครือข่ายภาคประชาสังคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การติดต่อประสานงาน เป็นไปได้อย่างรวดเร็วในสถานการณ์ที่ต้องการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในรูปแบบที่ต่างออกไป ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...โอกาสสำคัญและเอื้อการทำงานของ อสม.ที่สุด คือ นโยบายของรัฐบาล เพราะกองทุนต่าง ๆ ที่หนุน อสม. รัฐบาลต้องเป็นผู้สนับสนุนทั้งเชิงนโยบาย และงบประมาณ...” (EV13, Interview, May 10, 2023)

ด้านอุปสรรค (Threat : T) พบว่า นโยบายรัฐ ที่เน้นการสงครามที่รัฐเป็นผู้ให้ผลประโยชน์ในลักษณะของการให้สวัสดิการสังคม โดยที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมและแก้ปัญหาในชุมชน มีการใช้ประโยชน์ทางการเมืองจากองค์กร อาสาสมัครสาธารณสุขทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งการแทรกแซงทางการเมืองจะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขมีความอ่อนแอในระยะยาว และกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ปัญหาสุขภาพมีความซับซ้อนในขณะเดียวกันประชาชนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ต้องการอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...บางครั้งนโยบายของรัฐบาลเองก็พลาดได้ เพราะขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้กิจกรรมบางอย่างเกิดความสำเร็จน้อย...” (EV08, Interview, May 8, 2023)

“...บางทีโลกาภิวัตน์ โลกออนไลน์ก็เป็นอุปสรรค เพราะคนหลงเชื่อสื่อ ทำให้ขาดความยั้งคิดในการบริโภค ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพ...” (EV17, Interview, May 11, 2023)

2. ผลการประเมินสภาวะแวดล้อมที่มีต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับสังคมปัจเจกนิยม แสดงดังตาราง 1 ถึงตาราง 4

ตาราง 1 ปัจจัยภายในด้านจุดแข็งที่มีต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจเจกนิยม

ประเด็นสภาวะแวดล้อม	ถ่วงน้ำหนัก	ให้คะแนน	ค่าถ่วงน้ำหนัก
1. อาสาสมัครสาธารณสุขที่ประจำบ้านมีพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูงอย่างต่อเนื่อง เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขและเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สำคัญ	0.30	3.60	1.08
2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้านมีศักยภาพสูงในด้านการทำงานที่สำเร็จเสร็จสิ้น เป็นครั้งคราวตามภารกิจ เช่น การสำรวจข้อมูล การณรงค์ด้านการควบคุมโรคระบาด หรือการกระจายแจ้งข่าวสารแก่ชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นงานที่ไม่ยืดเยื้อมีผลลัพธ์เชิงประจักษ์	0.20	3.25	0.65
3. กระบวนการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้านมีผู้นำในระดับชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนสูงและมีการขยายศักยภาพ บทบาท หน้าที่ไปสู่งานที่ไม่ใช่งานสาธารณสุขโดยตรง เช่น งานประชาคม การได้รับเลือกเป็นกรรมการ หรือเป็นผู้แทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น	0.20	3.20	0.64
4. แนวโน้มอาสาสมัครที่มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเป็นสตรีมากขึ้น เป็นคุณภาพใหม่ที่สะท้อนศักยภาพในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุข	0.20	3.25	0.65
5. รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำบ้านเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่ชนบท	0.10	3.50	0.35
ค่าเฉลี่ยรวม	1.00	-	3.36

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายใน ด้านจุดแข็ง มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3.36 โดยประเด็นที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ อาสาสมัครสาธารณสุขที่ประจำหมู่บ้านมีพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูงอย่างต่อเนื่อง เป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของการพัฒนาสาธารณสุขและเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สำคัญ เท่ากับ 1.08 รองลงมา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีศักยภาพสูงในด้านการทำงานที่สำเร็จเสร็จสิ้นเป็นครั้งคราว ตามภารกิจ เช่น การสำรวจข้อมูล การรณรงค์ด้านการควบคุมโรคระบาด หรือการกระจายแจ้งข่าวสารแก่ชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นงานที่ไม่ยืดหยุ่นมีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ และแนวโน้มอาสาสมัครที่มีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเป็นสตรีมากขึ้นเป็นคุณภาพใหม่ที่สะท้อนศักยภาพในอนาคตของอาสาสมัครสาธารณสุข เท่ากับ 0.65 และกระบวนการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีผู้นำในระดับชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนสูงและมีการขยายศักยภาพบทบาท หน้าที่ไปสู่งานที่ไม่ใช่งานสาธารณสุขโดยตรง เช่น งานประชาคม การได้รับเลือกเป็นกรรมการหรือเป็นผู้แทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เท่ากับ 0.64 ตามลำดับ

ตาราง 2 ปัจจัยภายในด้านจุดอ่อนที่มีต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย

ประเด็นสภาวะแวดล้อม	ถ่วงน้ำหนัก	ให้คะแนน	ค่าถ่วงน้ำหนัก
1. แนวทางการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่ เน้นที่ใช้เงื่อนไขความสัมพันธ์ ความคุ้นเคย และระบบอุปถัมภ์แบบราชการในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ขาดการพัฒนาจิตวิญญาณของการเป็นอาสาสมัครที่เข้มแข็งและแท้จริง บางครั้งอาจจะแฟงมากกับการเมือง	0.25	3.25	0.81
2. รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นการสืบทอดทายาทจากรุ่นต่อรุ่น ทำให้เป็นตระกูลหรือญาติทำให้บางครั้งมีการกระจุกของสมาชิก	0.25	3.41	0.85
3. รูปแบบการระดมอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถระดมการมีส่วนร่วมจากกลุ่มทางสังคมที่ต่างออกไป อาสาสมัครสาธารณสุขเกือบทั้งหมดมาจากชนชั้นพื้นฐานทางสังคมที่มีการศึกษาต่ำ มีภาระด้านการประกอบอาชีพและการเลี้ยงดูบุตรหลาน แม้อาสาสมัครสาธารณสุขจะทำงานได้ดี แต่ก็เป็นภาระสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้ที่ต้องเสียสละอยู่เสมอ ในขณะที่ระบบสาธารณสุขไม่สามารถระดมคนชั้นกลางและชั้นสูงทางสังคมที่มีศักยภาพและเสียสละมากกว่าเข้าเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขได้เท่าที่ควร	0.25	3.66	0.92
4. ระบบสนับสนุนและองค์กรในกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบโดยตรงต้องงานอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีศักยภาพที่จะพัฒนาแนวทางการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขแบบใหม่ ในขณะที่หน่วยงานที่ต่างออกไป ที่มีศักยภาพพัฒนางานอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนานโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมงานอาสาสมัครสาธารณสุข	0.25	3.41	0.85
ค่าเฉลี่ยรวม	1.00	-	3.43

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายใน ด้านจุดอ่อน มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3.43 โดยประเด็นที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ รูปแบบการระดมอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถระดมการมีส่วนร่วมจากกลุ่มทางสังคมที่ต่างออกไป อาสาสมัครสาธารณสุขเกือบทั้งหมดมาจากชนชั้นพื้นฐานทางสังคมที่มีการศึกษาต่ำ มีภาระด้านการประกอบอาชีพและการเลี้ยงดูบุตรหลาน แม้อาสาสมัครสาธารณสุขจะทำงานได้ดี แต่ก็เป็นภาระสำหรับกลุ่มคนเหล่านี้ที่ต้องเสียสละอยู่เสมอ ในขณะที่ระบบสาธารณสุขไม่สามารถระดมคนชั้นกลางและชั้นสูงทางสังคมที่มีศักยภาพและเสียสละมากกว่าเข้าเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขได้เท่าที่ควร เท่ากับ 0.92 รองลงมา คือ รูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นการสืบทอดทายาทจากรุ่นต่อรุ่นทำให้บางครั้ง มีการกระจุก

ของสมาชิก และระบบสนับสนุนและองค์กรในกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบโดยตรงงานอาสาสมัครสาธารณสุข ไม่มีศักยภาพที่จะพัฒนาแนวทาง การทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขแบบใหม่ ในขณะที่หน่วยงานที่ต่างออกไป ที่มีศักยภาพ พัฒนางานอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนานโยบายหรือแนวทางการส่งเสริมงานอาสาสมัคร สาธารณสุข เท่ากับ 0.85 และแนวทางการทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่ เน้นที่ใช้เงื่อนไขความสัมพันธ์ ความคุ้นเคย และระบบอุปถัมภ์แบบราชการในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ขาดการพัฒนาจิตวิญญาณของการเป็น อาสาสมัครที่เข้มแข็งและแท้จริง บางครั้งอาจจะแฝงมากับการเมือง เท่ากับ 0.81 ตามลำดับ

ตาราง 3 ปัจจัยภายนอกด้านโอกาสที่มีต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับ สังคมป๋างฉิมว้ย

ประเด็นสภาวะแวดล้อม	ถ่วงน้ำหนัก	ให้คะแนน	ค่าถ่วงน้ำหนัก
1. การเกิดขึ้นและการเติบโตของรูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขและการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่เน้นบทบาทของภาคพลเมืองและรัฐมีนโยบายในเอื้ออำนวยการทำงานของอาสาสมัคร สาธารณสุข	0.30	4.00	1.20
2. การเปลี่ยนแปลงไปของสถานการณ์ปัญหาสุขภาพในชุมชนที่ปรากฏมีโรคเรื้อรัง โรคอุบัติใหม่ และความเสียด้านสุขภาพที่แตกต่างไปจากเดิมเป็นโอกาสสำคัญที่จะพัฒนารูปแบบองค์กร อาสาสมัครสาธารณสุขที่เหมาะสมกับสถานการณ์	0.20	3.91	0.78
3. การเกิดขึ้นของกลไกการสนับสนุนงานอาสาสมัครสาธารณสุขที่หลากหลาย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การโอนย้ายอาสาสมัครสาธารณสุข ไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น	0.20	3.33	0.67
4. สถานการณ์ความจำเป็นแบบใหม่ที่ต้องการงานอาสาสมัคร เช่น การเกิดภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อดูแลปัญหาทางสังคมและการสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น	0.10	3.75	0.38
5. การเกิดขึ้นของเครือข่ายภาคประชาสังคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การติดต่อ ประสานงานเป็นไปได้อย่างรวดเร็วในสถานการณ์ที่ต้องการอาสาสมัครในรูปแบบ ที่แตกต่างออกไป	0.20	4.00	0.80
ค่าเฉลี่ยรวม	1.00	-	3.80

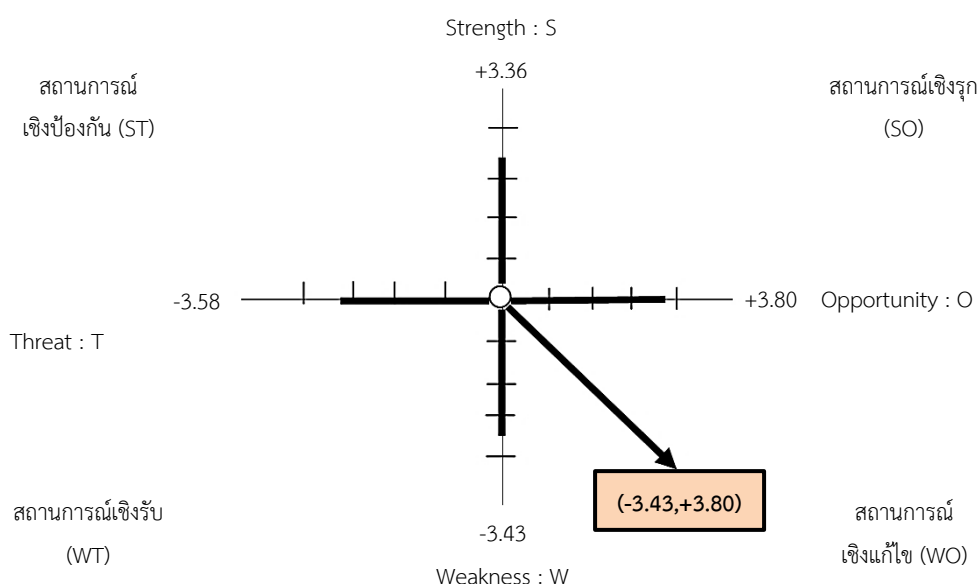
จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายนอกด้านโอกาส มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3.80 โดยประเด็น ที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ การเกิดขึ้นและการเติบโตของรูปแบบอาสาสมัครสาธารณสุขและการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เน้น บทบาทของภาคพลเมืองและรัฐมีนโยบายในเอื้ออำนวยการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข เท่ากับ 1.20 รองลงมา คือ การเกิดขึ้นของเครือข่ายภาคประชาสังคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้การติดต่อประสานงานเป็นไปได้ อย่างรวดเร็วในสถานการณ์ที่ต้องการอาสาสมัครในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เท่ากับ 0.80 และการเปลี่ยนแปลงไป ของสถานการณ์ปัญหาสุขภาพในชุมชนที่ปรากฏมีโรคเรื้อรัง โรคอุบัติใหม่และความเสียด้านสุขภาพที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นโอกาสสำคัญที่จะพัฒนารูปแบบองค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เท่ากับ 0.78 การเกิดขึ้น ของกลไกการสนับสนุนงานอาสาสมัครสาธารณสุขที่หลากหลาย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การโอนย้ายอาสาสมัคร สาธารณสุขไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เท่ากับ 0.67 และสถานการณ์ความจำเป็นแบบใหม่ที่ต้องการ งานอาสาสมัคร เช่น การเกิดภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ ความต้องการความช่วยเหลือเพื่อดูแลปัญหาทางสังคมและการสังคม สงเคราะห์ เป็นต้น เท่ากับ 0.38 ตามลำดับ

ตาราง 4 ปัจจัยภายนอก ด้านอุปสรรคที่มีต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย
เพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย

ประเด็นสภาวะแวดล้อม	ถ่วงน้ำหนัก	ให้คะแนน	ค่าถ่วงน้ำหนัก
1. นโยบายรัฐ ที่เน้นการสงเคราะห์ที่รัฐเป็นผู้ให้ผลประโยชน์ในลักษณะของการให้สวัสดิการสังคม โดยที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมและแก้ปัญหาในชุมชน	0.40	3.80	1.50
2. มีการใช้ประโยชน์ทางการเมืองจากองค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งการแทรกแซงทางการเมืองจะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขมีความอ่อนแอในระยะยาว	0.30	3.60	1.08
3. กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ปัญหาสุขภาพมีความซับซ้อน ในขณะเดียวกันประชาชนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ต้องการอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น	0.30	3.33	1.00
ค่าเฉลี่ยรวม	1.00	-	3.58

จากตาราง 4 พบว่า ภาพรวมของปัจจัยภายนอกด้านอุปสรรค มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3.58 โดยประเด็นที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ นโยบายรัฐ ที่เน้นการสงเคราะห์ที่รัฐเป็นผู้ให้ผลประโยชน์ในลักษณะของการให้สวัสดิการสังคม โดยที่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมและแก้ปัญหาในชุมชน เท่ากับ 1.50 รองลงมา คือ มีการใช้ประโยชน์ทางการเมืองจากองค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งการแทรกแซงทางการเมืองจะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขมีความอ่อนแอในระยะยาว เท่ากับ 1.08 และกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ปัญหาสุขภาพมีความซับซ้อนในขณะเดียวกันประชาชนมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้ต้องการอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น เท่ากับ 1.00 ตามลำดับ

ทั้งนี้ การระบุสถานการณ์สภาวะแวดล้อมสำหรับศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 สถานการณ์สภาวะแวดล้อมสำหรับศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย
เพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย

จากภาพ 2 พบว่า สถานการณ์สภาวะแวดล้อมสำหรับศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย มีค่าถ่วงน้ำหนักสูงสุดอยู่ระหว่างจุดอ่อนที่มีค่าเชิงลบ ($W=-3.43$) กับโอกาสที่มีค่าเชิงบวก ($O=+3.80$) อยู่ในสถานการณ์เชิงแก้ไข (WO) สำหรับค่าถ่วงน้ำหนักระหว่างจุดแข็งที่มีค่าเชิงบวก ($S=+3.36$) กับอุปสรรคที่มีค่าเชิงลบ ($T=-3.58$) อยู่ในสถานการณ์เชิงป้องกัน (ST) ค่าถ่วงน้ำหนักระหว่างจุดแข็งที่มีค่าเชิงบวก ($S=+3.36$) กับโอกาสที่มีค่าเชิงบวก ($O=+3.80$) อยู่ในสถานการณ์เชิงรุก (SO) และค่าถ่วงน้ำหนักระหว่างจุดอ่อนที่มีค่าเชิงลบ ($W=-3.43$) กับอุปสรรคที่มีค่าเชิงลบ ($T=-3.58$) อยู่ในสถานการณ์เชิงรับ (WT)

อภิปรายผล

สภาพแวดล้อมศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายโดยภาพรวม มีจุดแข็งด้านการงานที่ไม่ยืดเยื้อ สามารถทำได้สำเร็จตามภารกิจโดยมีผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ทำให้ได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีคนรุ่นใหม่เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง สำหรับจุดอ่อน คือ การสืบทอดทายาทจากรุ่นสู่รุ่นหรือเครือญาติ ทำให้เกิดการกระจุกตัวแบบระบบอุปถัมภ์และแฝงด้วยการเมือง รวมทั้งการมีภาระด้านการประกอบอาชีพและเลี้ยงดูบุตรหลาน ส่วนโอกาส คือ การสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่เอื้ออำนวยความสะดวกได้ทันตามสถานการณ์อย่างรวดเร็ว และอุปสรรค คือ การแทรกแซงทางการเมืองทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมมีความอ่อนแอในระยะยาว และขาดทักษะและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทางปัญหายุทธศาสตร์ที่ซับซ้อนมากขึ้น ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางสถานการณ์ ที่ตั้งของหมู่บ้าน ทรัพยากรทางการแพทย์ ความต้องการของกลุ่มประชากร สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและทางสังคม ที่มีจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เกิดการบริการที่เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ ลุล่วง รวดเร็ว และครอบคลุมภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานวิจัยของ Chaisiri et al. (2023) ได้เสนอไว้ว่าความร่วมมือด้านสุขภาพแต่ละโครงการควรได้รับการออกแบบร่วมกัน โดยเริ่มจากวิสัยทัศน์และนำไปปฏิบัติจนบรรลุผลโดยมีจริยธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับงานวิจัยของ Van Niekerk et al. (2023) ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน และสังคม ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแบ่งปันความรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและชุมชน ด้านความรับผิดชอบและเสริมสร้างการดำเนินงานของชุมชน และด้านความคิดริเริ่มนวัตกรรมทางสังคมในการปรับปรุงการเข้าถึงคุณภาพของบริการด้านสุขภาพสำหรับประชากรในชนบทและกลุ่มเปราะบางในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มการเข้าถึงการรักษา ลดค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียเอง ปรับปรุงคุณภาพการดูแลและบริการ รับผิดชอบและจัดการกับปัจจัยทางสังคมที่มีต่อสุขภาพ

ทั้งนี้ สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัยสูงสุด เกิดจากปัจจัยด้านจุดอ่อนเชิงลบและด้านโอกาสเชิงบวก ซึ่งเป็นสถานการณ์เชิงแก้ไข ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาศักยภาพที่สำคัญจำเป็นต้องเน้นการแก้ไขจุดอ่อนภายในโดยอาศัยโอกาสจากภายนอก สร้างข้อได้เปรียบเพื่อกระตุ้นกระบวนการดำเนินงานและบริหารจัดการที่เกิดคุณค่า มีความก้าวหน้าไปในทิศทางที่ดีต่อสังคมส่วนรวม ด้วยการพัฒนาทักษะความสามารถผ่านการฝึกอบรมและปฏิบัติงานจริง และความรู้ผ่านการศึกษาตลอดชีวิต การพัฒนา การทำงานเป็นทีมโดยให้ความสำคัญกับการทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในทีม และสนับสนุนการทำงานร่วมกัน การใช้นวัตกรรมในการสร้างวัฒนธรรมที่เปิดกว้างสู่การเปลี่ยนแปลง สนับสนุน และส่งเสริมการเรียนรู้ใหม่ทั้งจากภายในและภายนอก รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในตนเองและทีมเพื่อกระตุ้น

ให้เกิดผลการทำงานที่ดีและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การเลือกใช้สถานการณ์เชิงแก้ไขด้วยนวัตกรรมในงานวิจัยของ Turnbull et al. (2023) ได้แสดงผลลัพธ์ให้เห็นถึงการใช้อย่างจำลอง ADDIE เป็นแนวทางในการพัฒนาแอปมือถือ OSOMO Prompt สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชากรสูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมืออรรถประโยชน์และมีความเรียบง่ายสำหรับผู้ใช้งาน และยังช่วยให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ปรับปรุงคุณภาพงานและพัฒนาอาชีพได้ สามารถนำไปปรับใช้ในบริการด้านสุขภาพที่แตกต่างกันสำหรับประชากรที่ต่างกันได้ในระยะยาว และ Saisanan Na Ayudhaya et al. (2023) ได้จัดลำดับความสำคัญและเพิ่มประสิทธิภาพโปรแกรมการป้องกันโดยมุ่งส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันที่รัฐบาลต้องใช้ความคิดริเริ่มเชิงรุกในการนำกลยุทธ์การสื่อสารด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพไปปฏิบัติบนแพลตฟอร์มสื่อที่หลากหลายทั้งในปัจจุบันและอนาคต อย่างไรก็ตาม Lundgren and Nilsson (2023) ได้เสนอประเด็นความคิดแบบยืดหยุ่นสำหรับอาสาสมัครที่สำคัญ คือ แนวคิดเรื่องความเร่งด่วน การสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างพื้นที่ชนบทกับศูนย์กลางอำนาจ และความปรารถนาที่จะเป็นตัวแทนของพื้นที่ชนบท และทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินโครงการสุขภาพแนวตั้งเชิงรับ โดยใช้โอกาสความสามารถของการเป็นผู้นำขยายความเป็นอิสระผ่านการดำเนินการแข่งขันระหว่างหมู่บ้าน โดยอาศัยดัชนีชี้วัดที่ร่วมกันสร้างขึ้นระหว่างหมู่บ้านและสำนักงานรัฐบาลท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงตัวชี้วัด ดัชนีชี้วัด ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการริเริ่มใหม่ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากนายกเทศมนตรีผ่านงบประมาณของเทศบาล ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างผู้นำเพื่อการแบ่งปันวิสัยทัศน์และทำงานร่วมกันเพื่อประชาชน โดยเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านสุขภาพ เพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ และผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันสร้างชุมชนที่มีสุขภาพดีขึ้น (Van Niekerk et al., 2023)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยซึ่งเป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญ คือ ศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาเพียงระดับชั้นพื้นฐาน จึงส่งผลให้ศักยภาพพบปะหาพื้นที่การปฏิบัติงานกับ ดูแล และให้บริการกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ลดลง ดังนั้น การสร้างความร่วมมือระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อจัดดำเนินโครงการสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษาผ่านช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นปัญหาและความต้องการเฉพาะด้านโดยตรง เพื่อให้การเรียนรู้มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปต่อยอดเป็นงานวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย สำหรับการนำไปใช้เป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาและสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน
2. ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดเชียงรายเพื่อรองรับสังคมปัจฉิมวัย

เอกสารอ้างอิง

- Chaimin, U. (2022). Health behaviors of the elderly in Chiang Rai. In Academic work documents No. 7, year 2022. *Chiang Rai Wisdom Treasury*. Retrieved 3 March 2023, from https://eslipcro.moph.go.th/research/download/68_20220517_SUCCESS.pdf (In Thai)
- Chaisiri, K., Kittiyakan, A., Kumlert, R., Lajaunie, C., Makaew, P., Morand, S., ... & Thinphovong, C. (2023). A Social-Ecological and One Health Observatory: Ten Years of Collaborative Studies in Saen Thong (Nan, Thailand). *One Health Cases*, ohcs20230008. <https://doi.org/10.1079/onehealthcases.2023.0008>
- Creswell, J. W., & Clark, V. P. (2011). *Mixed methods research*. USA : SAGE Publications.
- David, R. F. (2013). *Strategic Management* (14th ed.). Harlow : Pearson Education Limited.
- Department of Health Service Support. (2022). *Guidelines for public health operations, fiscal year 2022*. Bangkok : Ministry of Public health. (In Thai)
- Department of Health. (2022). *Community Volunteer Public Health Performance Report*. Bangkok : Suethai. (In Thai)
- Department of Older Persons. (2022). *Department of Elderly Affairs operational plan for 5 years (2023-2027)*. Bangkok : Ministry of Social Development and Human Security. (In Thai)
- Department of Older Persons. (2023). *Situation of the Thai Eldery 2022*. Bangkok : Amarin Corporations. (In Thai)
- Enlund, D. (2020). *Contentious countrysides: social movements reworking and resisting public healthcare restructuring in rural Sweden*. Dissertation, Doctoral of Philosophy Program in Department of Geography & Umea Centre for Gender Studies, Umeå universitet, Sweden.
- EV03. (2023, May 8). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- EV07. (2023, May 8). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- EV08. (2023, May 8). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- EV10. (2023, May 8). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- EV13. (2023, May 10). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- EV17. (2023, May 17). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- EV22. (2023, May 12). Executives and Volunteer chairpersons. *Interview*. (In Thai)
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2019). *Situation of the Thai Eldery 2019*. Nakhon Pathom : Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (In Thai)
- Humbert, C., & Joseph, J. (2019). Introduction: the politics of resilience: problematizing current approaches. *Resilience*, 7(3), 215-223. <https://doi.org/10.1080/21693293.2019.1613738>
- Kulwornrat, W. (2021). Guidelines for increasing capabilities in providing business services for members of agricultural cooperatives using digital technology. *Personal Education Report*. Institute of Agriculture, Office of the Permanent Secretary for Ministry of Agriculture and Cooperatives. (In Thai)

- Lundgren, A. S., & Nilsson, B. (2023). "For the good of the village": Volunteer initiatives and rural resilience. *Journal of Rural Studies*, 102, 103104. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2023.103104>
- Panphini, S. (2012). *Techniques for project planning and evaluation*. Bangkok : Witthayapat. (In Thai)
- Phuengwiwatnikul, V. (2019). *Lecture documents for the Contemporary Human Resource Management course*. Bangkok : Ramkhamhaeng University. Master of Public Administration Program. (In Thai)
- Puyt, R. W., Lie, F. B., & Wilderom, C. P. (2023). The origins of SWOT analysis. *Long Range Planning*, 56(3), 102304. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2023.102304>
- Royal Gazette. (2011). *Regulations of the Ministry of Public Health regarding Village Health Volunteers, 2011*. Volume 128, Special Section 33 Ngor, 20 March 2011, pages 1-10. (In Thai)
- Saisanan Na Ayudhaya, W., Thanapop, C., Wongrith, P., Loonlawong, S., Laor, P., & Fajriyah, R. (2023). Health Literacy and Preventive Behaviors towards COVID-19 among Village Health Volunteers and Residents in Urban and Rural Areas of Upper Southern Thailand. *Social Sciences*, 12(7), 377. <https://doi.org/10.3390/socsci12070377>
- Schreier, M., Stamann, C., Janssen, M., Dahl, T., & Whittal, A. (2019). Qualitative Content Analysis: Conceptualizations and Challenges in Research Practice—Introduction to the FQS Special Issue "Qualitative Content Analysis I" [59 paragraphs]. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 20(3), Art. 38. <http://dx.doi.org/10.17169/fqs-20.3.3393>
- Turnbull, N., Tudpor, K., Chimphoklang, S., Siladiao, S., Kamonroek, N., & Tatiyaworawattanukul, K. H. (2023). Development of OSOMO Prompt Mobile Application on Elderly Population for Village Health Volunteers Using the Analysis, Design, Development, Implementation, and Evaluation (ADDIE) Model. In *Caring is Sharing—Exploiting the Value in Data for Health and Innovation* (pp. 222-226). IOS Press. doi:10.3233/SHTI230107
- Van Niekerk, L., Bautista-Gomez, M. M., Msiska, B. K., Mier-Alpaño, J. D. B., Ongkeko Jr, A. M., & Manderson, L. (2023). Social innovation in health: strengthening Community Systems for Universal Health Coverage in rural areas. *BMC Public Health*, 23(1), 55. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-14451-8>
- Wojcik, M. L. T. (2023). *Expanding and Refining Target Congruence Theory: A Qualitative Directed Content Analysis of Child Sexual Abuse Victims' Narratives and Investigative Records*. Dissertatation, Doctoral of Philosophy Program in Criminal Justice, University of Cincinnati, USA.

การศึกษาสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ

อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

A STUDY OF PHYSICAL FITNESS AND PHYSICAL WELL-BEING QUALITY OF ELDERLY PEOPLE IN MUEANG CHANTHABURI DISTRICT, CHANTHABURI PROVINCE

ปิยะพงษ์ กุ๊พงศ์พันธ์¹, ชิดชนก ศรีราช^{2*}, ชานูชลักษณ์ เยี่ยมมิตร³

Piyapong Kupongpan¹, Chidchanok Srirach^{2*}, Chanchalak Yiammit³

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000 ประเทศไทย

¹Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi Province, 22000, Thailand

^{2*}อาจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000 ประเทศไทย

^{2*}Lecturer, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi Province, 22000, Thailand

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000 ประเทศไทย

³Assistant Professor, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi Province, 22000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{2*}chidchanok.s@rbnu.ac.th; (Authors) : ¹piyapong.k@rbnu.ac.th, ³chanchalak1983@hotmail.com

รับบทความ : 6 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 27 พฤศจิกายน 2566 / ตอรับบทความ : 6 ธันวาคม 2566

Received : September 2023 / Revised : 27 November 2023 / Accepted : 6 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.50

ABSTRACT

The preparation of activities aimed at creating good health characteristics for post-retirement individuals led to a research study focusing on the current conditions, and physical well-being needs of the elderly in Mueang Chanthaburi District, Chanthaburi Province. A sample group of 351 cases was selected using a two-stage random sampling method. Data collection was carried out through questionnaires with a reliability coefficient of 0.93, collected in each Sub-district for convenience and analyzed using statistical methods; percentages, averages, and standard deviations. The research findings revealed that the majority of the sample group had 1-2 days of free time for physical activities per week (51.85%), often with uncertain scheduling or depending on the availability of free time (35.33%), and typically spending about 60 minutes per activity session (36.75%). The most significant need identified was for increased physical activities (24.50%), primarily motivated by a desire to stay healthy (29.63%). In terms of physical fitness and physical well-being quality, the sample group was found to be at a moderate level ($M=3.19$, $S.D.=0.49$). However, they had the highest level of need for physical fitness and quality of life ($M=4.99$, $S.D.=0.10$). This data is valuable for creating physical fitness programs involving exercise activities relevant to the happiness and good health of the elderly, which are suitable, safe, and promote daily routines in accordance with the environmental context of the elderly in the area for long-term effectiveness.

Keywords : Physical fitness, Physical well-being quality, Needs for physical activity and recreation, Elderly people

บทคัดย่อ

การเตรียมกิจกรรมการสร้างคุณลักษณะนิสัยทางสุขภาพที่ดีสำหรับกลุ่มคนหลังเกษียณจากการทำงาน นำมาสู่การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป ได้จำนวน 351 คน และทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มแบบสองขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละตำบลด้วยการอำนวยความสะดวกการตอบและรับกลับคืน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันกลุ่มตัวอย่าง

มีเวลาว่างในการทำกิจกรรม 1-2 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 51.85 โดยใช้ช่วงเวลาไม่แน่นอน/เมื่อมีเวลาว่าง ร้อยละ 35.33 และใช้เวลาในการทำกิจกรรมครั้งละ 60 นาที ร้อยละ 36.75 ซึ่งมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมทางกายมากที่สุด ร้อยละ 24.50 โดยมีเหตุผลเพื่อให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ ร้อยละ 29.63 และพบว่า ทุกด้านสำหรับสมรรถภาพทางกาย และคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของกลุ่มตัวอย่างมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.19$, $S.D.=0.49$) แต่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.99$, $S.D.=0.10$) ซึ่งข้อมูลที่ได้มีคุณค่าในการสร้างโปรแกรมความสามารถทางกาย ด้วยกิจกรรมออกกำลังกายที่สัมพันธ์กับระดับความสุขและสุขภาพที่ได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย สร้างสุขนิสัยให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เป็นไปตามบริบทแวดล้อมของกลุ่มผู้สูงวัยในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิผลอย่างยาวนาน

คำสำคัญ : สมรรถภาพทางกาย, คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย, ความต้องการกิจกรรมทางกายและนันทนาการ, ผู้สูงอายุ

บทนำ

แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคาดการณ์การว่าสังคมไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และในปี พ.ศ. 2574 จะมีสัดส่วนประชากรผู้สูงวัยสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ส่งผลให้ผู้สูงวัยต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจจากการเข้าสู่สภาวะเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต ทั้งทางระบบประสาทที่มีความบกพร่องในการรับรู้ ปฏิกริยาตอบสนองช้าลง ระบบหายใจและหลอดเลือดมีปริมาตรของปอดลดลง ส่งผลให้เหนื่อยง่ายขึ้น ระบบกระดูก กล้ามเนื้อและความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อลดลง และเสี่ยงต่อการล้มมากขึ้น (Physical Activity Division for Health, Department of Health, Ministry of Public Health, 2018) การดำเนินพันธกิจในการสนับสนุนการมีสุขภาพที่ดีด้วยการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย (Physical activity) ถูกนำมาบรรจุองค์ภายใต้การบูรณาการความร่วมมือของภาคและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนประเด็นกิจกรรมทางกายขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 2020) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการทั่วไปหรือการทำกิจกรรมในเวลาว่าง การเดิน วิ่ง กิจกรรมในชีวิตประจำวัน งานบ้าน เล่นกีฬา กิจกรรมภายในครอบครัวและชุมชน เพื่อเสริมสร้างระบบการหายใจและการไหลเวียนของเลือด กล้ามเนื้อและกระดูก และลดความเสี่ยงการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ภาวะซึมเศร้า และความรู้ความเข้าใจลดลง ซึ่งควรปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุ (World Health Organization, 2010)

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปี 2563 พบว่า ระดับการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอของผู้สูงอายุลดลงต่ำสุดในรอบ 9 ปี โดยในภาพรวมลดลงจากปี 2562 ถึงร้อยละ 20.5 ซึ่งถือว่าได้รับผลกระทบมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงวัย (Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 2020) และจากการสำรวจภาวะสุขภาพของประชาชนไทยครั้งที่ 6 ปี พ.ศ. 2562-2563 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-69 ปี มีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอ โดยมีระดับกิจกรรมทางกายที่ต่ำกว่าระดับปานกลางหรือใช้พลังงานในการทำกิจกรรมต่ำถึงร้อยละ 30.5 (Ekkapalakorn, Phatcharoen, & Satiannoppakao, 2021) สำหรับในงานวิจัยของ Wangler and Jansky (2023) เผยในหมู่แพทย์โดยทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกายในวัยชรา ยังขาดความสมดุล เนื่องจากไม่มีโครงสร้างและโปรแกรมที่เพียงพอในการส่งเสริมการออกกำลังกาย รวมถึงภาพรวมของความพร้อมทางโอกาสด้านกีฬาที่มีอยู่ในพื้นที่ และความร่วมมือกับผู้ให้บริการด้านสุขภาพไม่ต่อเนื่อง

ดังนั้น การกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดกลไกทางนโยบายระดับชาติ สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมด้านการเพิ่มกิจกรรมทางกาย และการสร้างจิตสำนึกแห่งสุขภาพเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางกายที่เพียงพอและลดพฤติกรรมเนือยนิ่งใน

ระดับบุคคล พร้อมกับส่งเสริมปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันเพื่อสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน (Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 2020) ส่งผลให้คณะวิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางกายและนันทนาการเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนาโปรแกรมความสามารถของร่างกายในการทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ หลักการบริหารจัดการ และกระบวนการส่งเสริมกิจกรรมทางกายและนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุตามช่วงวัยได้อย่างเหมาะสมและเกิดผลสัมฤทธิ์มีประสิทธิภาพต่อการดำรงชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์การวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ สามารถจัดหาข้อมูลที่น่าไปใช้ในการวางแผนพัฒนาโปรแกรมการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัยสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

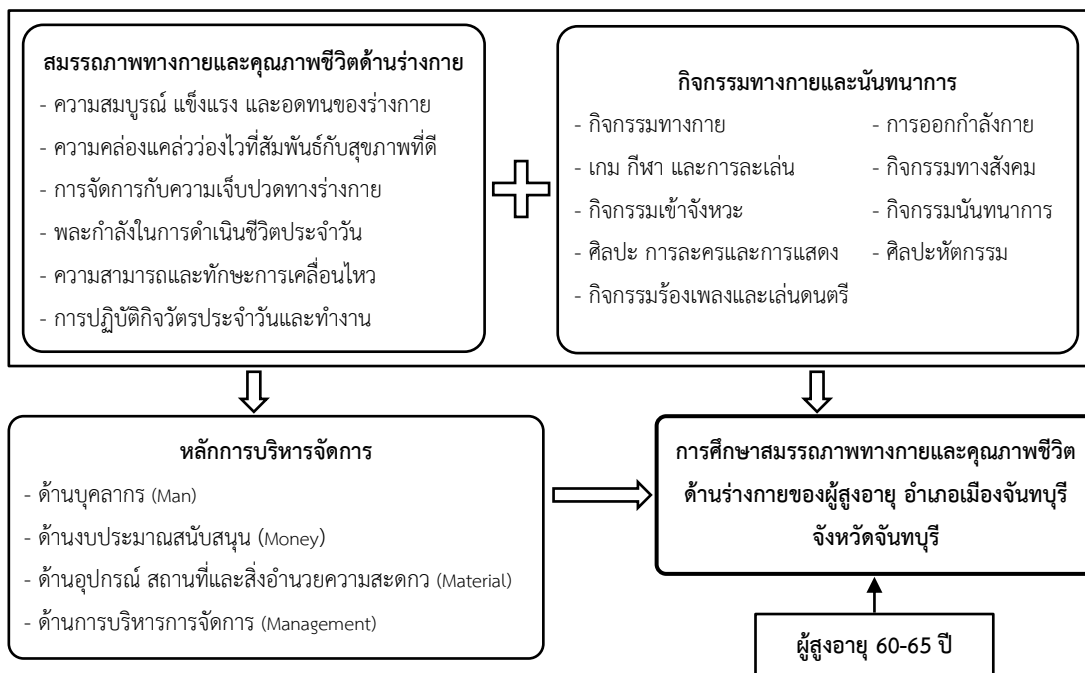
สมรรถภาพทางกาย คือ ความสามารถของร่างกายในการประกอบกิจกรรมหรือทำงานหนักได้เป็นระยะเวลานานโดยไม่เหน็ดเหนื่อยเร็ว หรือเป็นลักษณะของร่างกายที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง มีความอดทนต่อการปฏิบัติงาน มีความคล่องแคล่วว่องไวที่สัมพันธ์กับสุขภาพซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพดีและป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน โรคความดันโลหิตสูง โรคปวดหลัง ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการขาดการออกกำลังกาย เป็นต้น โดยประกอบไปด้วย ความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิต ความแข็งแรง ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ สัดส่วนของร่างกาย สุขนิสัย และสัมพันธ์กับทักษะ เป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีความสามารถมีทักษะการแสดงออกทางการเคลื่อนไหว การกีฬา เดินร่ำ และการเล่นยิมนาสติก ประกอบด้วย พันธุกรรม ความว่องไว ความสมดุลของร่างกาย พลังกล้ามเนื้อ ความเร็ว และการทำงานประสานงานกันของระบบภายในร่างกาย (Office of Sports and Recreation Development, 2002) เพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล ประกอบด้วย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว ความอดทนของระบบหัวใจและการหายใจ และส่วนประกอบของร่างกาย (Bunchai, 1997)

การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือการกระทำกิจกรรมที่ทำให้ร่างกายได้ใช้พลังงาน ตั้งแต่กิจกรรมที่ใช้พลังงานต่ำ ได้แก่ การนั่ง การเดิน กิจกรรมที่มีระดับการใช้พลังงานระดับปานกลาง และหนัก เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การทำงานบ้าน การเดินทาง และกิจกรรมยามว่าง ถือเป็นกิจกรรมทางกาย (Physical activity) (Chaichompoo, 2022) สามารถแบ่งได้เป็น 1) ศิลปะหัตถกรรม (Arts and crafts) เป็นงานฝีมือหรือสิ่งประดิษฐ์ 2) เกมและกีฬา (Game and sports) เป็นกิจกรรมทางพลศึกษากลางแจ้งและกิจกรรมในร่ม 3) การเต้นรำ (Dances) เป็นกิจกรรมที่ใช้จังหวะสร้างความสนุกสนาน 4) การละคร (Drama) เป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงทั้งผู้ทำและผู้ชม 5) งานอดิเรก (Hobbies) เป็นกิจกรรมที่มีหลากหลายสามารถเลือกได้ตามความสนใจ 6) การดนตรีและร้องเพลง (Music and singing) เป็นกิจกรรมทางด้านดนตรีทุกชนิดที่ให้ความบันเทิงเพื่อการผ่อนคลายความเครียด 7) กิจกรรมกลางแจ้ง/นอกเมือง (Outdoor activities) เป็นกิจกรรมนอกสถานที่ที่ทำให้ผู้ทำกิจกรรมได้เรียนรู้ ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ

และได้พักผ่อน 8) วรรณกรรม (อ่าน เขียน พูด) (Reading, writing, speaking) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาทักษะความรู้อย่างสร้างสรรค์ 9) กิจกรรมทางสังคม (Social activities) กลุ่มคนในสังคมร่วมจัดขึ้น เน้นการร่วมตัวกันของบุคคลที่ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 10) กิจกรรมพิเศษตามเทศกาล (Special events) จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือกรณีพิเศษตามวาระเป็นครั้งคราว เพื่อสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม รวมไปถึงกิจกรรมทางศาสนา 11) การบริการอาสาสมัคร (Voluntary services) ผู้สมัครใจที่จะให้บริการเพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคม ประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้ทำ (Department of Physical Education, n.d.)

มนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต ถูกนิยามแตกต่างกันไป หากพิจารณาจากแง่มุมทางชีววิทยา ประสาทศาสตร์ การทำงาน และทางสังคมวิทยา ในทางสถิติมีถือว่าบุคคลที่มีอายุ 60-65 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ (Thawomthaweewong, 1990) ซึ่งคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย เป็นการรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย รู้สึกสุขสบายไม่มีความเจ็บปวด จัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ รับรู้ได้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น สามารถเคลื่อนไหว ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและทำงาน ไม่ต้องพึ่งพายาหรือการรักษาทางการแพทย์ (Ishoh, 2019) เป็นไปตามหลักการบริหารการจัดการตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) คนหรือบุคคล (Man) ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ และปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ 2) เงิน (Money) จำเป็นต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย 3) ทรัพยากรหรือวัตถุ (Material) จำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร และ 4) การจัดการ (Management) เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดันและกำกับการดำเนินงานตามที่ต้องการ (Bangmo, 2015)

จากข้อมูลข้างต้น คณะวิจัยได้ร่วมกันสังเคราะห์สรุปเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้วยโปรแกรมการฝึกกิจกรรมทางกายแบบผสมผสานที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้านร่างกายสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีขอบเขตและรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 60-65 ปี ตามนิยามขององค์การสหประชาชาติกำหนดให้ผู้สูงอายุมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (United Nations, 2019) ซึ่งในประเทศที่พัฒนาแล้วจะใช้เกณฑ์อายุ 65 ปี (World Health Organization, 2010) โดยอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ณ วันที่ 2 กันยายน 2565 จำนวน 3,782 คน (The Bureau Of Registration Administration, Department of Provincial Administration, 2022) ซึ่งเป็นกลุ่มช่วงวัยที่สามารถเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ช่วยให้คณะวิจัยสามารถพัฒนาโปรแกรมที่เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มนี้ ทำให้มีสุขภาพที่ดีและรู้สึกมั่นใจในการทำกิจกรรมประจำวัน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเมื่อทราบจำนวนประชากรโดยใช้ตารางของอนูวัติน คุณแก้ว ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขอบเขตความคลาดเคลื่อน (Margin of error) 0.05 จากจำนวนประชากร 4,000 คน ได้เท่ากับ 351 คน ทำการเลือกตัวอย่างที่ใช้หลักการทางสถิติ (Statistical sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) แบบแบ่งกลุ่มสองขั้นตอน (Two-stage cluster sampling) (Khunkaew, 2023) โดยการสุ่มผู้สูงอายุที่เป็นประชากรในอำเภอเมืองจันทบุรี จำแนกเป็นกลุ่มย่อยตามตำบล จากนั้นจำแนกกลุ่มย่อยตามเพศ แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นรายตำบล

ตำบล	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
คลองนารายณ์	154	189	343	15	18	33
คมบาง	169	228	424	16	21	37
ท่าช้าง	595	738	1,333	56	69	125
บางกะจะ	208	281	489	20	26	46
แสลง	206	233	439	19	21	40
หนองบัว	122	152	274	11	14	25
พลับพลา	205	275	480	19	26	45
รวม	1,659	2,096	3,782	156	195	351

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด จำนวน 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรม ช่วงเวลาในการทำกิจกรรม ระยะเวลา ประเภทกิจกรรม และเหตุการณ์เข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถภาพทางกาย และคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านงบประมาณสนับสนุน ด้านอุปกรณ์สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการบริหารจัดการ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน ระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน และระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน (Likert, 1961)

ดำเนินการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยการพิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดให้ 1 คะแนน เท่ากับแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง 0 คะแนน เท่ากับไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง และ -1 คะแนน เท่ากับแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence : IOC) ตามสูตรการคำนวณของสุวิมล ติरणันท์ (Tirakanun, 2014) ปรากฏว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นทำการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุในอำเภอแหลมสิงห์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrach' s alpha coefficient) กำหนดเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ไม่ต่ำกว่า 0.70 (Cronbach, 1990) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ทั้งฉบับ

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

งานวิจัยนี้ ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ IRB-08/2566 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2566

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามในแต่ละตำบล โดยทำการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ การวิจัยที่ระบุไว้ในเอกสารคำชี้แจง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบและเข้าใจ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมเป็นรายบุคคล และทำการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งคอยอำนวยความสะดวก ให้กลุ่มตัวอย่างได้เลือกตอบในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ประสงค์จะอ่านข้อคำถามด้วยตนเอง โดยทำการรับฉบับที่มีการตอบ ที่ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วกลับคืน ซึ่งสามารถรวบรวมได้ครบ 351 ฉบับ จาก 7 ตำบล ซึ่งอยู่ในระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน 2566

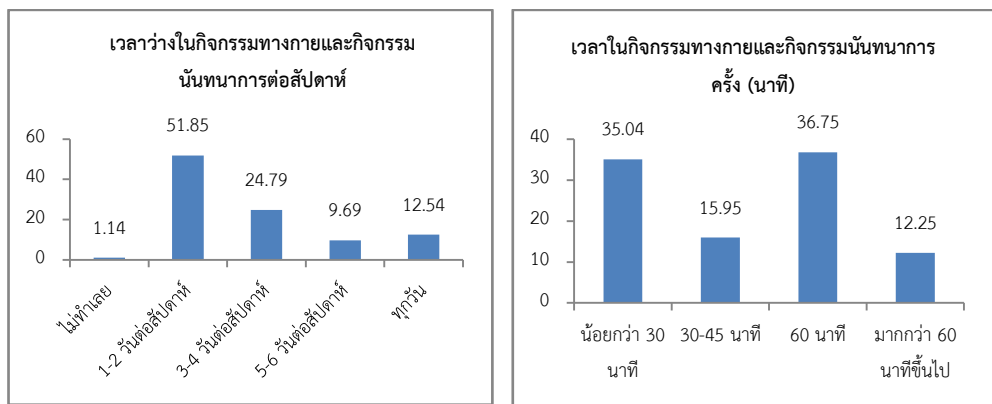
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) และกำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับตามความหมายค่าเฉลี่ย ระดับมากที่สุด อยู่ระหว่าง 4.21-5.00 ระดับมาก อยู่ระหว่าง 3.41-4.20 ระดับปานกลาง อยู่ระหว่าง 2.61-3.40 ระดับน้อย อยู่ระหว่าง 1.81-2.60 และระดับน้อยที่สุด อยู่ระหว่าง 1.00-1.80 (Best, 1993)

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แสดงผลการวิจัยได้จำนวน 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

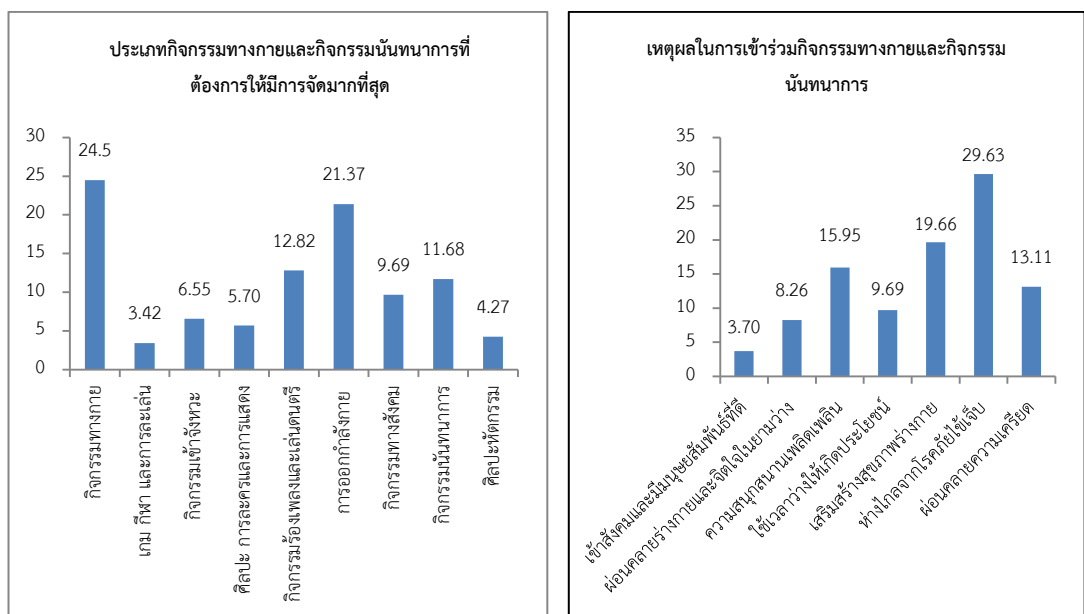
ประเด็นที่ 1 ผลการศึกษาร้อยละของสภาพปัจจุบัน แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 ร้อยละของสภาพปัจจุบันของสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

จากภาพ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเวลาว่างในกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการ 1-2 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 51.85) โดยใช้ช่วงเวลาไม่แน่นอน/เมื่อมีเวลาว่าง (ร้อยละ 35.33) และใช้เวลาในกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการครั้งละ 60 นาที (ร้อยละ 36.75)

ประเด็นที่ 2 ผลการศึกษาร้อยละของความต้องการ แสดงดังภาพ 3

ภาพ 3 ร้อยละของความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

จากภาพ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการประเภทกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการที่ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมมากที่สุด คือ กิจกรรมทางกาย (ร้อยละ 24.50) โดยให้เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ (ร้อยละ 29.63)

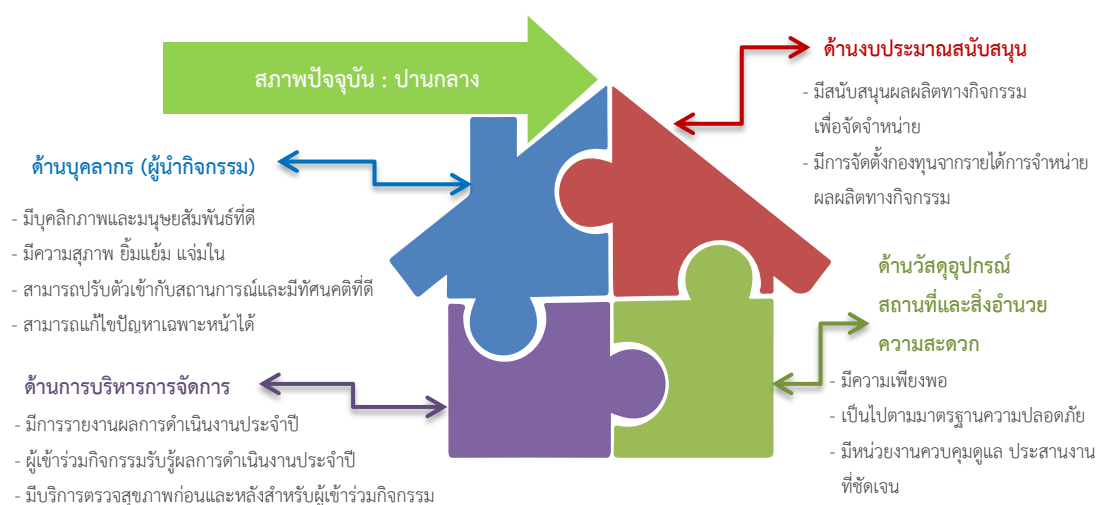
ประเด็นที่ 3 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน แสดงดังตาราง 3 และภาพ 4

ตาราง 3 สภาพปัจจุบันของสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

สมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายของผู้สูงอายุ	สภาพปัจจุบัน		
	M	S.D.	ระดับ
1. ผู้นำกิจกรรมรู้จักการจัดลำดับขั้นตอน การดำเนินงาน อธิบายสาธิต รายละเอียด การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	3.15	0.60	ปานกลาง
2. ผู้นำกิจกรรมมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์มีทัศนคติที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้	3.21	0.54	ปานกลาง
3. ผู้นำกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ เทคนิคทักษะในการปฏิบัติและให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	3.19	0.55	ปานกลาง
4. ผู้นำกิจกรรมคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นลำดับแรกเสมอ	3.17	0.52	ปานกลาง
5. ผู้นำกิจกรรมมีความคิดสร้างสรรค์ มีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อการสร้างบรรยากาศให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนุกสนาน และท้าทาย	3.15	0.49	ปานกลาง
ด้านบุคลากร	3.18	0.54	ปานกลาง
1. มีแผนงบประมาณและแผนปฏิบัติงานประจำปี ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ เหมาะสม และบรรลุวัตถุประสงค์	3.25	0.49	ปานกลาง
2. มีแผนการจัดทำบัญชีงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย ที่แสดงไว้ให้ทราบและสามารถตรวจสอบได้	3.17	0.40	ปานกลาง
3. มีแผนงบประมาณ การสำรวจและจัดการเพื่อดูแล บำรุงรักษา วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ	3.24	0.49	ปานกลาง
4. มีการสนับสนุนให้มีผลผลิตทางด้านการงานเพื่อจัดจำหน่าย และนำรายได้มาจัดเป็นกองทุนเพื่อการจัดการกิจกรรมทางกาย และกิจกรรมนันทนาการ	3.27	0.52	ปานกลาง
5. มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม	3.23	0.51	ปานกลาง
ด้านงบประมาณสนับสนุน	3.23	0.48	ปานกลาง
1. มีวัสดุอุปกรณ์ สถานที่จัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เป็นไปตามมาตรฐานด้านความปลอดภัย มีหน่วยงานควบคุมดูแล และประสานงานรับผิดชอบชัดเจน	3.27	0.51	ปานกลาง
2. สถานที่จัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายประเภท และเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น	3.23	0.50	ปานกลาง
3. สถานที่จัดกิจกรรมมีสะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเท มีความทันสมัย และมีความหลากหลาย สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	3.20	0.48	ปานกลาง
4. มีบริการจุดพักผ่อน ม้านั่ง ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ จุดน้ำดื่ม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	3.15	0.41	ปานกลาง
5. มีป้ายข้อความแนะนำ ข้อความการใช้วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ต่อผู้พบเห็น	3.14	0.40	ปานกลาง
ด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.20	0.46	ปานกลาง
1. มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ โครงการสร้างการดำเนินงาน อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปตามแผนงานและงบประมาณที่กำหนด	3.13	0.42	ปานกลาง
2. มีการดำเนินการจัดประชุมเตรียมงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนและการควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	3.12	0.41	ปานกลาง
3. มีการดำเนินการสำรวจ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงาน และรับฟังข้อเสนอแนะ ของการจัดกิจกรรม และมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ตารางเวลาในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมตลอดทั้งปี	3.13	0.47	ปานกลาง
4. ท่านได้รับการสนับสนุน และอำนวยความสะดวก จากเจ้าหน้าที่ เช่น มีการจัดบริการตรวจสุขภาพสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น	3.18	0.52	ปานกลาง
5. มีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะ	3.18	0.57	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ	3.15	0.48	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.19	0.49	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมสภาพปัจจุบันของสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับปานกลาง (M=3.19, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาารายด้านและรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยอันดับแรก คือ ด้านสนับสนุนงบประมาณ (M=3.23, S.D.=0.48) ข้อที่ 4 มีการสนับสนุนให้มีผลผลิต

ทางด้านกิจกรรมเพื่อจัดจำหน่าย และนำรายได้มาจัดเป็นกองทุนเพื่อการจัดการกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการ รองลงมา คือ ด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ($M=3.20$, $S.D.=0.46$) ข้อที่ 1 วัสดุอุปกรณ์ สถานที่จัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เป็นไปตามมาตรฐานด้านความปลอดภัย มีหน่วยงานควบคุมดูแล และประสานงานรับผิดชอบชัดเจน ($M=3.27$, $S.D.=0.51$) ด้านบุคลากร ($M=3.18$, $S.D.=0.54$) ข้อที่ 2 ผู้นำกิจกรรมมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ มีทัศนคติที่ดีและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ($M=3.21$, $S.D.=0.54$) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการบริหารจัดการ ($M=3.15$, $S.D.=0.48$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ ข้อที่ 5 มีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะ ($M=3.18$, $S.D.=0.57$) และข้อที่ 4 ท่านได้รับการสนับสนุน และอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ เช่น มีการจัดบริการตรวจสอบสุขภาพสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($M=3.18$, $S.D.=0.52$) ตามลำดับ โดยสรุปประเด็นในแต่ละรายด้าน แสดงดังภาพ 4

ภาพ 4 สภาพปัจจุบันของสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ประเด็นที่ 4 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยของความต้องการ แสดงดังตาราง 4 และภาพ 5

ตาราง 4 ความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

สมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายของผู้สูงอายุ	ความต้องการ		
	M	S.D.	ระดับ
1. ผู้นำกิจกรรมรู้จักการจัดลำดับขั้นตอน การดำเนินงาน อธิบายสาธิต รายละเอียด การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.99	0.09	มากที่สุด
2. ผู้นำกิจกรรมมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์มีทัศนคติที่ดีและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้	4.99	0.11	มากที่สุด
3. ผู้นำกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ เทคนิคทักษะในการปฏิบัติและให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	4.99	0.11	มากที่สุด
4. ผู้นำกิจกรรมคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นลำดับแรกเสมอ	4.99	0.11	มากที่สุด
5. ผู้นำกิจกรรมมีความคิดสร้างสรรค์ มีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อการสร้างบรรยากาศให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนุกสนาน และท้าทาย	4.99	0.09	มากที่สุด
ด้านบุคลากร	4.99	0.10	มากที่สุด

ตาราง 4 (ต่อ)

สมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิต ด้านร่างกายของผู้สูงอายุ	ความต้องการ		
	M	S.D.	ระดับ
1. มีแผนงบประมาณและแผนปฏิบัติงานประจำปี ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ เหมาะสม และบรรลุวัตถุประสงค์	4.99	0.11	มากที่สุด
2. มีแผนการจัดทำบัญชีงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย ที่แสดงไว้ให้ทราบและสามารถตรวจสอบได้	4.99	0.11	มากที่สุด
3. มีแผนงบประมาณ การสำรวจและจัดการเพื่อดูแล บำรุงรักษา วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ	4.99	0.09	มากที่สุด
4. มีการสนับสนุนให้มีผลผลิตทางด้านกิจกรรมเพื่อจัดจำหน่าย และนำรายได้มาจัดเป็นกองทุนเพื่อการจัดการกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการ	4.98	0.14	มากที่สุด
5. มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม	4.99	0.09	มากที่สุด
ด้านงบประมาณสนับสนุน	4.99	0.11	มากที่สุด
1. มีวัสดุอุปกรณ์ สถานที่จัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เป็นไปตามมาตรฐานด้านความปลอดภัย มีหน่วยงานควบคุมดูแล และประสานงานรับผิดชอบชัดเจน	4.99	0.09	มากที่สุด
2. สถานที่จัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายประเภท และเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น	4.99	0.12	มากที่สุด
3. สถานที่จัดกิจกรรมมีสะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเท มีความทันสมัย และมีความหลากหลาย สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	4.99	0.09	มากที่สุด
4. มีบริการจุดพักผ่อน ม้านั่ง ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ จุดน้ำดื่ม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.99	0.11	มากที่สุด
5. มีป้ายข้อความแนะนำ ข้อความการใช้วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน เข้าใจง่าย ต่อผู้พบเห็น	4.99	0.11	มากที่สุด
ด้านอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.99	0.10	มากที่สุด
1. มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ โครงการสร้างการดำเนินงาน อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปตามแผนงานและงบประมาณที่กำหนด	4.99	0.11	มากที่สุด
2. มีการดำเนินการจัดประชุมเตรียมงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนและการควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	4.99	0.09	มากที่สุด
3. มีการดำเนินการสำรวจ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงาน และรับฟังข้อเสนอแนะ ของการจัดกิจกรรม และมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ตารางเวลาในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมตลอดทั้งปี	4.99	0.09	มากที่สุด
4. ท่านได้รับการสนับสนุน และอำนวยความสะดวก จากเจ้าหน้าที่ เช่น มีการจัดบริการตรวจสอบสุขภาพสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น	4.99	0.09	มากที่สุด
5. มีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะ	4.97	0.16	มากที่สุด
ด้านการบริหารการจัดการ	4.99	0.11	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.99	0.10	มากที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า ภาพรวมของความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.99, S.D.=0.10) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (M=4.99, S.D.=0.10) และรายข้อในแต่ละด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่อยู่อันดับแรกแต่ละด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร คือ ข้อที่ 2 ผู้นำกิจกรรมมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์มีทัศนคติที่ดีและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ข้อที่ 3 ผู้นำกิจกรรมมีความรู้ ความสามารถ เทคนิคทักษะในการปฏิบัติและให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ข้อ 4 ผู้นำกิจกรรมคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นลำดับแรกเสมอ (M=4.99, S.D.=0.11) 2) ด้านงบประมาณสนับสนุน คือ ข้อที่ 1 มีแผนงบประมาณและแผนปฏิบัติงานประจำปี ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ เหมาะสม และบรรลุวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 มีแผนการจัดทำบัญชีงบประมาณ รายรับ-รายจ่าย ที่แสดงไว้ให้ทราบและสามารถตรวจสอบได้ (M=4.99, S.D.=0.11) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ข้อที่ 2 สถานที่จัดกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายประเภท และเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น (M=4.99, S.D.=0.12) และ 4) ด้านการบริหารการจัดการ คือ ข้อที่ 5 มีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะ (M=4.99, S.D.=0.16) สรุปประเด็นในแต่ละรายด้าน แสดงดังภาพ 5

ภาพ 5 ความต้องการสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมทางกาย กิจกรรมนันทนาการสำหรับสมรรถภาพทางกาย และคุณภาพชีวิตด้านร่างกายในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอนหรือเมื่อมีเวลาว่าง โดยจะใช้เวลา 60 นาทีต่อครั้ง ประมาณ 1-2 วันต่อสัปดาห์ อย่างไรก็ตาม องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมทางกาย โดยกำหนดเป็นเป้าหมายใหญ่ที่ทั้งโลกจะขับเคลื่อนไปร่วมกัน จึงกำหนดเป็นข้อบัญญัติของสังคมโลก ว่าด้วยการส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอและลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง โดยแนะนำว่าผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ควรมีกิจกรรมทางกายระดับปานกลางอย่างน้อย 150 นาทีต่อสัปดาห์ ซึ่งจะสามารถลดความเสี่ยงของการเป็นโรค ไม่ติดต่อเรื้อรังและชะลอความเสื่อมของร่างกายได้ (World Health Organization, 2010) โดยงานวิจัยของ Wangler and Jansky (2023) ได้กล่าวถึงการออกกำลังกายในวัยสูงอายุกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการรักษาสุขภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย ความสำคัญของการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย จุดเน้นของการให้คำปรึกษาด้านการออกกำลังกาย ขั้นตอนการให้คำปรึกษา ภาพรวมของข้อเสนอการออกกำลังกายและความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการดูแลสุขภาพ สำหรับงานวิจัยของ Aloulou et al. (2023) ได้นำทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย ในผู้สูงอายุมาเสนอแนวทางโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในผู้สูงอายุและป้องกันการดำเนินชีวิตแบบอยู่ประจำที่แบบเฉพาะบุคคลซึ่งอ้างอิงประวัติส่วนตัวของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมแต่ละคน และรับรู้บริบทสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ ที่จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากนี้แนวทางนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อผู้สูงอายุไม่เปลี่ยนพฤติกรรมตามแนวทางโน้มน้าวใจได้ด้วย

สภาพปัจจุบันทั้ง 4 ด้าน สำหรับสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความพอดีหรือไม่มากหรือน้อยจนเกินไป จึงส่งผลทำให้มีความต้องการสูงที่สุดในบริบททุกด้าน ประกอบด้วย บุคลากรที่เป็นผู้นำกิจกรรม งบประมาณสำหรับการสนับสนุนกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการทำกิจกรรมเป็นไปตามมาตรฐานอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และบริหารจัดการดำเนินงานทุกโครงการ/กิจกรรมให้เกิดประสิทธิผล และทำให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเกิดจากกลไกการขับเคลื่อนการบริการด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่ยังมีความซ้ำซ้อนจากหลากหลายหน่วยงาน โดยงานวิจัย

ของ Nipapan Jentsantikul (Jentsantikul, 2023) ระบุว่า นโยบายสาธารณะยังไม่เพียงพอเนื่องจากปัญหาและเงื่อนไขการจัดการ คือ 1) หน่วยงานกลางเป็นผู้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ ส่งผลให้ข้อกำหนดด้านสวัสดิการไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาเฉพาะของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ 2) มีช่องว่างระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์และการดำเนินนโยบายสวัสดิการแต่ละนโยบาย และ 3) กระบวนการประเมินนโยบายสวัสดิการมีคุณภาพต่ำและไม่ครอบคลุมตามมาตรฐานที่กำหนดในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ดังนั้น ควรจัดให้มีกลไกขับเคลื่อนสวัสดิการผู้สูงอายุโดยร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ และสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นไปตามรูปแบบพหุนิยม หลายฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการโดยใช้กลุ่มหรือเครือข่ายของคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม ในบทความวิชาการของ Son et al. (2021) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ยังมีประโยชน์ในการปกป้องสุขภาพตลอดช่วงชีวิต ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญด้านนันทนาการสามารถส่งเสริมกิจกรรมทางกายและความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มโอกาสการเสนอบริษัทรันทนาการออนไลน์เพิ่มเติม รวมทั้งโอกาสในการเป็นอาสาสมัครและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ การนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการกำหนดแนวทางปรับปรุงนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ และวางแผนดำเนินงานด้านการกำกับ ดูแล บริหารจัดการ เพื่อสนับสนุนโครงการการออกกำลังกายและกิจกรรมที่เหมาะสม เป็นการเพิ่มโอกาสให้กลุ่มผู้สูงวัยมีชีวิตที่ยาวนานอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การนำผลการวิจัยด้านความต้องการไปใช้ประกอบการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพทางกายด้วยโปรแกรมการฝึกกิจกรรมทางกายแบบผสมผสานที่มีต่อคุณภาพชีวิตด้านร่างกายสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางสุขภาพสำหรับผู้สูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Aloulou, H., Aloulou, H., Abdulrazak, B., & Kacem, A. H. (2023). Personalized, context-aware, and adaptable persuasive approach for encouraging physical activity among older adults. *Entertainment Computing*, 46, 100567. <https://doi.org/10.1016/j.entcom.2023.100567>
- Bangmo, S. (2015). *Organization and Management* (7th ed.). Bangkok : Witthayapat. (In Thai)
- Best, J. W. (1993). *Research in Education*. Boston MA : Allyn and Bacon.
- Bunchai, K. (1997). *Basic Kinesiology*. Bangkok : Kasetart University Publishing House. (In Thai)
- Chaichompoo, P. (2022). *Physical Literacy and Physical Activities Among Older Persons with Hypertension*. Thesis, Master of Nursing Science Program in Gerontological Nurse Practitioner, Chaing Mai University, Chaing Mai. (In Thai)
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Department of Physical Education. (n.d.). *Recreation is a way of life*. N. P. : Department of Physical Education, Ministry of Tourism and Sports. (In Thai)
- Ekkapalakorn, W., Phatcharoen, H., & Satiannoppakao, W. (2021). *Survey of Thai people's health by physical examination, No. 6, 2019-2020*. Nonthaburi : Health Systems Research Institute. (In Thai)

- Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2020). *Regenerating physical activity in Thailand after COVID-19 pandemic*. Nakhon Pathom : Parbpim. (In Thai)
- Ishoh, A. (2019). *Quality of Life of People in Tambon Sakom Administrative Organization, Thepha District, Songkhla Province*. Thesis, Master of Public Administration Program in Public Administration, Prince of Songklan University, Songkla. (In Thai)
- Jensantikul, N. (2023). Social Welfare for Thailand's Elderly: Policy Perspectives and Proposals for Co-production. *Asia Social Issues*, 16(3), e253814-e253814. <https://doi.org/10.48048/asi.2023.253814>
- Khunkaew, A. (2023). *Selection of basic and advanced statistics for research Basic agreement test data analysis and presentation of results*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York : McGraw-Hill.
- Office of Sports and Recreation Development. (2002). *Physical fitness testing and assessment*. Bangkok : Religion Publishing House. (In Thai)
- Physical Activity Division for Health, Department of Health, Ministry of Public Health (2018). *Thailand Recommendations on Physical Activity, Non-Sedentary Lifestyles and Sleeping for Elderly (Age 60 years and over)*. Bangkok : NC Concept. (In Thai)
- Son, J. S., Nimrod, G., West, S. T., Janke, M. C., Liechty, T., & Naar, J. J. (2021). Promoting older adults' physical activity and social well-being during COVID-19. *Leisure Sciences*, 43(1-2), 287-294. <https://doi.org/10.1080/01490400.2020.1774015>
- Thawornthaweewong, S. (1990). *Basic sociology and anthropology*. Bangkok : King Chan Press. (In Thai)
- The Bureau Of Registration Administration, Department of Provincial Administration. (2022). *Management information system: Provincial population statistics, September 2022, according to age range 60 years to 65 years*. Retrieved January 14, 2023, from <https://stat.bora.dopa.go.th/StatMIS/#/ReportStat/3> (In Thai)
- Tirakanun, S. (2014). *Social science research methods: guidelines for practice* (12th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- United Nations. (2019). *2019 UNIDOP Celebrates "The Journey to Age Equality"*. New York : United Nations.
- Wangler, J., & Jansky, M. (2023). Promotion of Exercise and Health for Older People in Primary Care: A Qualitative Study on the Potential, Experiences and Strategies of General Practitioners in Germany. *Journal of Prevention*, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s10935-023-00730-6>
- World Health Organization. (2010). *Global Recommendations on Physical Activity for Health*. Geneva : World Health Organization.

กลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย ภายใต้บริบทนวัตกรรมยุคใหม่

GROWTH STRATEGIES IN THAI PRINTING INDUSTRY UNDER THE CONTEXT OF MODERN INNOVATION

เทพawan เทียนเจริญ^{1*}, ไชยนันท์ ปัญญาศิริ²

Theppawan Thiancharoen^{1*}, Chaiyanant Panyasiri²

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร 10160 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Students, Doctor of Philosophy Program in Management, Siam University, Bangkok, 10160, Thailand

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร 10160 ประเทศไทย

² Associate Professor Dr., Management, Siam University, Bangkok, 10160, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ¹ theppawan@hotmail.com; (Author) : ² cpanyasiri@gmail.com

รับบทความ : 21 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 31 ตุลาคม 2566 / ตอรับบทความ : 10 พฤศจิกายน 2566

Received : 21 September 2023 / Revised : 31 October 2023 / Accepted : 10 November 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.51

ABSTRACT

Maintaining the foundation of business and creating new opportunities for business strengths through strategies is the basis of this qualitative research. The objectives were: 1) to investigate the state of printing business in Thailand, 2) to study growth strategies, and 3) to present strategies for competitive advantage and sustainability in Thai printing industry. The target group was selected using purposive sampling technique, consisting of 44 individuals. Data were collected and analyzed using focus group discussion and semi-structured interview which was considered by the thesis advisor and used to collect data through in-depth interviews, group discussions, environmental analysis, collaborative cross-checking, and data validation. The finding indicated that 1) The Thai printing industry needs to transform itself in terms of creating innovations with new digital technologies beyond traditional business models. 2) The growth strategy studied has caused the potential to facilitate continuous expansion and growth in the Thai printing industry. 3) There were presented competitive advantage and sustainability strategies: (1) increasing sales and market share strategies, (2) business expansion strategies, and (3) diversified investment strategies. These highlights the effectiveness of using strategies as a tool to create economic stability and growth opportunities for businesses in the digital era, where technology influences all aspects of human life and organizations.

Keywords : Growth strategies, Thai printing industry, Modern innovation, Printing business

บทคัดย่อ

การรักษาสถานะกิจการและสร้างโอกาสใหม่ให้กับธุรกิจเพื่อความแข็งแกร่งขององค์กรด้วยกลยุทธ์ ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจการพิมพ์ไทย 2) ศึกษากลยุทธ์การเติบโต และ 3) นำเสนอกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืน ของอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย กลุ่มเป้าหมายใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 44 คน โดยใช้แบบสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ร่วมกันทวนสอบและยืนยันข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ธุรกิจการพิมพ์ไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างพลิกโฉมในทิศทางแห่งการสร้างสรรคนวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่โดยยึดติดกับธุรกิจรูปแบบเดิม 2) กลยุทธ์การเติบโตที่ได้ทำการศึกษาส่งผลให้อุตสาหกรรม การพิมพ์ไทย สามารถเกิดการกระจายธุรกิจและมีแนวโน้มการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง 3) การนำเสนอกลยุทธ์ การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืน 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย (1) กลยุทธ์การเพิ่มยอดขาย และส่วนแบ่งตลาด (2) กลยุทธ์การขยายกิจการ และ (3) กลยุทธ์การกระจายการลงทุน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้กลยุทธ์

เป็นเครื่องมือในดำเนินงานสามารถเพิ่มโอกาสสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจสำหรับธุรกิจในยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล มีอิทธิพลในทุกด้านของชีวิตมนุษย์และองค์กร

คำสำคัญ : กลยุทธ์การเติบโต, อุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย, นวัตกรรมยุคใหม่, ธุรกิจการพิมพ์

บทนำ

สถานการณ์ทางธุรกิจหรือสภาพแวดล้อมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในยุคดิจิทัล เป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในโลกสมัยใหม่อย่างผันผวน (Vloatility) ไม่แน่นอน (Uncertainty) สลับซับซ้อน (Complexity) คลุมเครือ (Ambiguity) รวมเป็นการอธิบายภาวะปัจจุบันของความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกที่เรียกว่า “VUCA World” ซึ่งอนาคตของสังคมมนุษย์จะต้องคำนึงถึงความต้องการตามธรรมชาติของสังคมโดยรวมในทางกลับกันอิทธิพลที่เกิดขึ้นจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม ข้อมูล สิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นไปตามวิวัฒนาการที่คาดเดาไม่ได้ รวมถึงความจำเป็นในการตัดสินใจขององค์กรและแนวทางที่จะประยุกต์ใช้อย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์และการรักษาสสมดุล โดยต้องฝึกการจัดการในการรับประกันสภาพความเป็นอยู่และความเจริญรุ่งเรืองของคนรุ่นอนาคตด้วย (Popescu, Hysa, & Panait, 2022) ทำให้องค์กรถูกท้าทายในการปรับปรุงความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม นวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งต้องเกิดการกระตุ้นข้อมูลเชิงลึกใหม่เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมความหลากหลายเหล่านี้และเจริญรุ่งเรืองในโลกที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ สามารถสนับสนุนการสร้างสามัคคีและได้รับความน่าเชื่อถือภายในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 สร้างแรงบันดาลใจและเพิ่มขีดความสามารถให้กับสังคมได้ (Lang & Sutton, 2022)

เช่นเดียวกับสมาคมการพิมพ์ไทย โดยรองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้กล่าวถึงความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยและเศรษฐกิจโลกที่ต้องเผชิญกับผลกระทบ ทั้งด้านสถานการณ์แพร่ระบาดและปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศของต่างประเทศ โดยหากเพิ่มขีดความสามารถด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และระบบดิจิทัลเข้ามาส่งเสริมธุรกิจมากขึ้น รวมถึงปรับปรุงประสิทธิภาพทางการผลิต หนุนพัฒนาทักษะการจัดการ และพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง จะช่วยยกระดับให้ภาคส่วนอุตสาหกรรมไทยได้มากขึ้น และนายกสมาคมการพิมพ์ไทย ได้มองเห็นโอกาสการเติบโตในด้านการพิมพ์ของประเทศไทย โดยเฉพาะในธุรกิจบริการสิ่งพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีมูลค่าตลาดรวมในปี 2564 ประมาณ 140,000-150,000 ล้านบาท เติบโตขึ้นร้อยละ 5 เมื่อเทียบกับปี 2563 ซึ่งจะเติบโตได้ดีต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจัยการเติบโตของธุรกรรมการซื้อขาย (E-commerce) ที่ผู้บริโภคหันไปซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา (The Thai Printing Association, 2021) ทำให้รูปแบบการต่อสื่อสาร การผลิต การดำเนินธุรกิจ การอุปโภคบริโภค ตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิมไปสู่การเปลี่ยนผ่านโครงสร้างด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Hill & Jones, 2012) ดังนั้น สื่อสิ่งพิมพ์ต้องปรับตัวด้วยการเผยแพร่ข้อมูลไปในรูปแบบที่หลากหลาย สำหรับธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์นั้น เนื้อหา (Content) ถือเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจ หากเนื้อหาดี มีคุณภาพก็จะสามารถอยู่ได้ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือเว็บไซต์ นอกจากนี้ สื่อสิ่งพิมพ์ยังต้องปรับตัวสู่รูปแบบดิจิทัลควบคู่ไปกับหนังสือเล่ม ดังนั้น เพื่อความอยู่รอดในตลาดธุรกิจสิ่งพิมพ์ผู้ประกอบการในธุรกิจสิ่งพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันที่กำลังรุนแรงมากขึ้นและสอดคล้องกับผู้บริโภคให้ได้ตามความต้องการในยุคแห่งสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge base society) (Sattayakitkajhon et al., 2020) ขณะที่ปัจจัยหลักสามลำดับแรกที่มีความสำคัญในการเลือกซื้อสื่อสิ่งพิมพ์คือ คุณภาพของสินค้าและบริการ ราคา และโปรโมชั่น ตามลำดับ ผู้บริโภคสื่อสิ่งพิมพ์แบบกลุ่มองค์กรเห็นว่าสิ่งพิมพ์ยังคงมีความสำคัญ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งพิมพ์ภายในองค์กรและมีความเห็นว่าการใช้สิ่งพิมพ์ในอนาคตจะลดลงร้อยละ 5 โดยให้เหตุผลสำคัญที่ยังคงใช้สื่อสิ่งพิมพ์คือเรื่องกลยุทธ์ การเข้าถึงผู้รับ คุณภาพของสินค้าและบริการ เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกโรงพิมพ์ของผู้บริโภค (Kitiphankul & Kajondecha, 2020)

อย่างไรก็ตาม เอกลักษณะของธุรกิจการพิมพ์ที่มีความเป็นสามมิติสัมผัสได้ ทำให้สื่อสิ่งพิมพ์ยังคงเติบโตอยู่แม้ในวิกฤตโรคระบาด หากมีหลักการและเลือกโอกาสทำสื่ออย่างเหมาะสม ทันสมัย ผลักดันให้สินค้าเติบโตและมีส่วนทำให้ยอดขายสื่อสิ่งพิมพ์ขยายตัวและเจริญเติบโต ก็จะสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน (Rungkraisri, 2021) ซึ่งในการจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยเพิ่มความสำเร็จตามภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กรอ่านผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ (Rani, 2019) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญของการนำกลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย มาเสนอเป็นแนวทางการบริหารจัดการตามหลักการและภายใต้บริบทของนวัตกรรมยุคใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการและหรือองค์กรธุรกิจการพิมพ์ได้นำไปประยุกต์ใช้สำหรับการสร้างมูลค่าเพิ่มและเกิดผลกำไรในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจการพิมพ์ในประเทศไทย ภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย ภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย

ประโยชน์การวิจัย

การวิจัยกลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย ภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่มีส่วนช่วยให้ธุรกิจการพิมพ์เกิดความเข้าใจตลาดและความต้องการของลูกค้าได้อย่างละเอียดเพิ่มมากขึ้น สามารถค้นพบและพัฒนานวัตกรรมใหม่ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการพิมพ์ที่ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย การสร้างพันธมิตรธุรกิจ ความร่วมมือกับคู่ค้าที่สำคัญ การค้นพบช่องทางการตลาดใหม่ สามารถตระหนักถึงการตอบสนองต่อทิศทาง (Trend) ที่เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมการพิมพ์ ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในตลาดระดับสากล และส่งผลให้เกิดการเพิ่มความมั่นคงทางการเงินของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

คำถามการวิจัย

กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย เป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

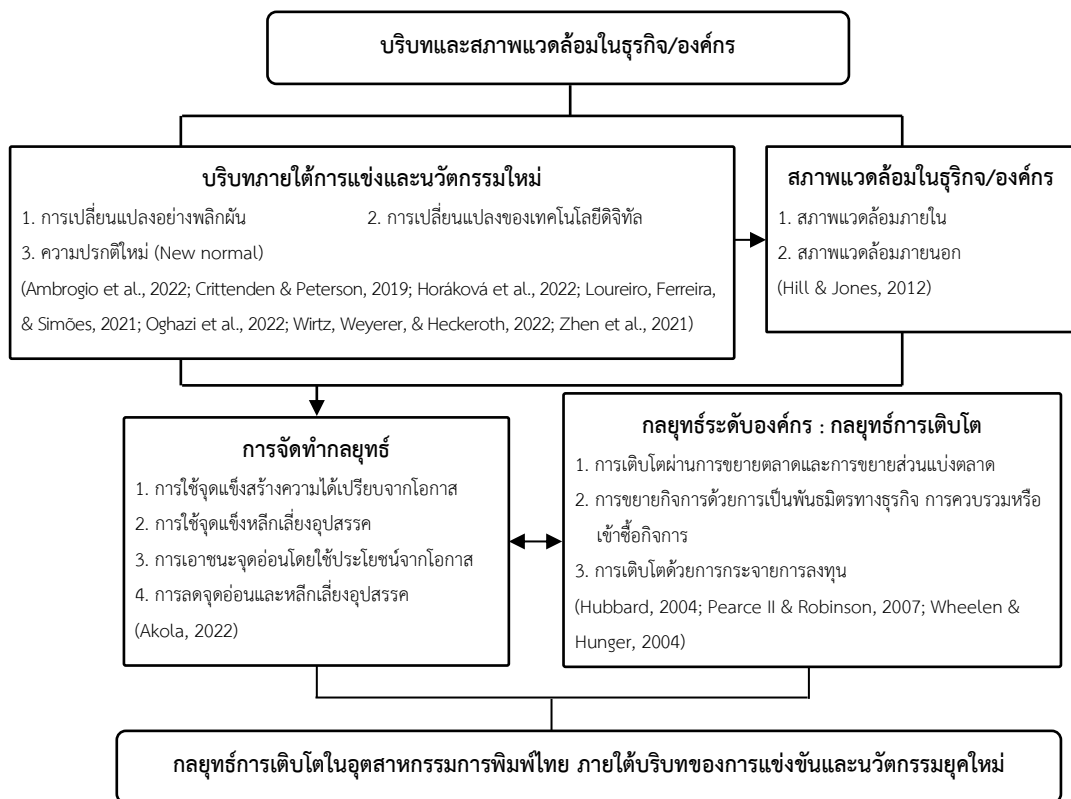
งานวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรม โดยทำการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดที่เกิดขึ้นในวงการธุรกิจและวงการบริหารจัดการในทศวรรษที่ 20 ซึ่งใช้การวิเคราะห์และจัดการสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนในองค์กรและโลกธุรกิจที่เรียกว่า “VUCA” ประดับด้วยสภาพแวดล้อมที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) เป็นการจับหมวดหมู่และตีความข้อมูลจากสภาพแวดล้อม ประโยชน์ในการตัดสินใจและการดำเนินการแบบปรับตัวในระดับกลยุทธ์และการปฏิบัติงานขององค์กร (Taskan et al., 2022) ใน 3 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) เป็นการบ่งชี้ว่านวัตกรรมที่หลักโหมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดขับเคลื่อนด้วยการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศผ่านการสร้างมูลค่าใหม่ที่เป็นกลไกวิวัฒนาการ กล่าวคือ ระดับของการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการในเครือข่ายหรือความสัมพันธ์

ทั้งทางตรงและทางอ้อมในระบบสภาพแวดล้อมของบริษัท (Oghazi et al., 2022) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากแบบเดิมมาเป็นดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ต่อผู้ประกอบการตลาดหรือนักธุรกิจทั่วไปบางราย (Ambrogio et al., 2022; Crittenden & Peterson, 2019; Horáková et al., 2022) การหยุดชะงักทางดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจและการปฏิรูปเศรษฐกิจทั่วโลกในมิติของการหยุดชะงักปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยองค์กร กลุ่มคุณค่า และผลกระทบ/ผลลัพธ์ (Wirtz, Weyerer, & Heckerath, 2022) และความปกติใหม่ (New normal) ซึ่งแต่ละบริษัทหรือองค์กรต้องตระหนักถึงการปรับตัวเข้ากับความท้าทายของความปกติใหม่มากขึ้น ผ่านกิจกรรม กลยุทธ์ และกิจวัตรของตนเอง (Loureiro, Ferreira, & Simões, 2021) โดยเริ่มพัฒนาประสิทธิภาพและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผ่านเครื่องมือดิจิทัล เพื่อให้มั่นใจว่าธุรกิจจะมีความต่อเนื่อง ดังนั้น ความสามารถด้านดิจิทัลจึงได้รับความนิยม เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและผันผวน (Zhen et al., 2021)

ทั้งนี้ การศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมในธุรกิจหรือองค์กร ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยแต่ละตัวอักษรเป็นอักษรย่อมาจากคำภาษาอังกฤษ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายใน คือ S : Strength หรือ จุดแข็ง (วิเคราะห์ข้อได้เปรียบ จุดเด่นที่นำมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์) W : Weakness หรือ จุดอ่อน (วิเคราะห์ข้อเสียเปรียบ จุดด้อยที่ควรจะต้องปรับปรุงหรือขจัดให้หมดไป) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหรือปัจจัยภายนอก คือ O : Opportunity หรือ โอกาส (เอื้ออำนวยหรือส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย) และ T : Threat หรือ อุปสรรค (สิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง หรือต้องมีการปรับตัวตามสถานการณ์เพื่อความอยู่รอดได้) (Hill & Jones, 2012) และนำเทคนิคการกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้ TOWN Matrix มาใช้ในการจัดทำกลยุทธ์การเติบโต ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากโครงสร้างพื้นฐานอย่างไม่เป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับ SO (จุดแข็ง-โอกาส) โดยใช้จุดแข็งเพื่อเพิ่มโอกาสให้สูงสุด WO (จุดอ่อน-โอกาส) ซึ่งจุดอ่อนจะถูกลดให้เหลือน้อยที่สุดโดยการใช้ประโยชน์จากโอกาส ST (จุดแข็ง-ภัยคุกคาม) เป็นการใช้จุดแข็งเพื่อลดภัยคุกคาม และ WT (จุดอ่อน-ภัยคุกคาม) เป็นการหลีกเลี่ยงจุดอ่อนและภัยคุกคาม (Akola et al., 2022)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ระดับองค์กร (Corporate strategy) มีขอบเขตครอบคลุมระยะเวลายาวและทั่วทั้งองค์กร โดยกลยุทธ์จะเป็นตัวกำหนดว่าองค์กรสมควรจะดำเนินธุรกิจและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการดำเนินงานและการดำรงอยู่ในอนาคต เป็นกลยุทธ์ที่แสดงให้เห็นทิศทางการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจโดยรวม 3 ทิศทาง คือ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการเจริญเติบโต (Growth) การรักษาขนาดเดิม (Stability) การตัดทอน (Retrenchment) เพื่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุและกำหนดแนวทางการดำเนินงานขององค์กร (Hubbard, 2004; Pearce II & Robinson, 2007; Wheelen & Hunger, 2004)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์ใช้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มคนที่ให้ข้อมูลที่มีความหมายร่วมกันเพื่อนำมาเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย (Miles & Huberman, 1994) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ในประเทศไทย ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น จึงกำหนดเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำการสุ่มแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball sampling) ในลักษณะการอ้างอิงต่อเนื่องแบบปากต่อปาก รวม 44 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย การสนทนากลุ่มที่ 1 (Focus group 1) มีคุณสมบัติเป็นเจ้าของกิจการ ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมและหรือนายกสหพันธ์ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐจากกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 28 คน กำหนดรหัสเป็น A01 ถึง A28 และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) มีคุณสมบัติเป็นเจ้าของกิจการและนักวิชาการด้านอุตสาหกรรมการพิมพ์ จำนวน 10 คน กำหนดรหัสเป็น B01 ถึง B10 และการสนทนากลุ่มที่ 2 (Focus group 2) มีคุณสมบัติเป็นนายกสมาคม นักวิชาการด้านอุตสาหกรรมการพิมพ์ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการพิมพ์ และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐซึ่งกำกับดูแลอุตสาหกรรมการพิมพ์ประเทศไทย จำนวน 6 คน กำหนดรหัสเป็น C01 ถึง C06

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด กำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง และมีความยืดหยุ่น ประกอบด้วย แบบสนทนากลุ่ม มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับมุมมองการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การแข่งขันของอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการนำเสนอคิดกลยุทธ์ระดับองค์กร มาใช้ในการอธิบายกลยุทธ์การขยายธุรกิจของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย ทำการปรับปรุงตามการพิจารณา ตรวจสอบ และให้ความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงได้นำไปใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2564 ดำเนินการสนทนากลุ่มที่ 1 โดยร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและจัดทำกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย รวมระยะเวลา 3 ชั่วโมง จากนั้นในระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2565 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 30-45 นาทีต่อคน และในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ดำเนินการสนทนากลุ่มที่ 2 เพื่อทวนสอบการศึกษากลยุทธ์การเติบโตพร้อมกับผลการจัดทำกลยุทธ์และยืนยันผลการนำเสนอกลยุทธ์ โดยร่วมกันระดมความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้นำเสนอกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและยั่งยืนในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย รวมระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ประกอบด้วย การบรรยายด้วยถ้อยคำ (Extended text) ซึ่งเป็นส่วนหลักในการนำเสนอโดยใช้ข้อมูลจากปากคำโดยตรง (Direct quotes) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกตามที่ตนเองของกลุ่มเป้าหมาย และด้วยภาพวิเคราะห์ (Visual display) เป็นส่วนเสริมในการนำเสนอภาพการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับ TOWN Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ โดยเน้นประเด็นข้อสรุป (Miles & Huberman, 1994; Traimongkolkul & Chatrapom, 2012)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินธุรกิจการพิมพ์ในประเทศไทย ภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่ จำแนกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption) ส่งผลให้ธุรกิจต้องพิจารณาการดำเนินงานในด้านการผลิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าเพื่อให้ระบบการจัดการสินค้าคงคลังสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพด้านการเงินต้องใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้านการตลาดต้องมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลของลูกค้าเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุด และด้านทรัพยากรบุคคลที่ต้องพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะให้เกิดความชำนาญเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1

“...ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องของแรงงานที่ขาดทักษะ 95% คนที่ทำเครื่องพิมพ์ในโรงงาน ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการพิมพ์มาซึ่งเป็นในเรื่องความล้มเหลวของระบบการศึกษา ควรมีเรื่องการฝึกอบรมการพิมพ์ระบบออฟเซต ให้มีคนมาเข้าร่วมจำนวนมากได้เพราะไม่มีการเรียนการสอน...” (A02, Interview, August 19, 2021)

ระยะที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital disruption) นำมาสู่การปรับกระบวนการทำธุรกิจในยุคที่ผู้บริโภคมีบทบาทในการขับเคลื่อนระบบการให้บริการความหลากหลายของสินค้าให้สอดคล้องกับกระแสนิยมของสื่อออนไลน์ที่เพิ่มบทบาทอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการเพิ่มการโฆษณามาทดแทนสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีการปรับตัวในตลาดเพื่อสร้างความอยู่รอดบนโลกยุคดิจิทัล ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1

“...งานหนังสือที่จัดที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์มีคนเข้าร่วมประมาณ 1 ล้านคน หนังสือที่หายไปคือหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ได้หายไปพร้อมกับโฆษณา แต่หนังสือยังมีคุณค่า จึงยังคงอยู่...” (A02, Interview, August 19, 2021)

ระยะที่ 3 ความปกติใหม่ (New normal) กล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ประวัติศาสตร์ที่มีผลและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมการทำงาน การศึกษาเรียนรู้ การดูแลสุขภาพ และการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากรัฐบาลมีมาตรการกำหนดการล็อกดาวน์ (Lockdown) เพื่อยับยั้งการระบาดรวมทั้งธุรกิจการพิมพ์ไทยที่กลับมาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการฟื้นตัวช้า ขยายตัวได้น้อย และจัดเป็นธุรกิจล้าสมัยหรือตกยุค ได้รับความนิยมน้อยลงตามสภาพที่ถูกทดแทนด้วยสื่อดิจิทัลในยุคโควิด 19 ดังนั้น เพื่อให้ธุรกิจการพิมพ์สามารถแข่งขันและอยู่รอดในยุคความปกติใหม่ได้โดยไม่ยึดติดกับธุรกิจรูปแบบเดิม ต้องมีการพลิกโฉมทิศทางการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีใหม่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและการเป็นตลาดสมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการทบทวน วางแผนเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ปรับเปลี่ยนง่าย ผลิตได้รวดเร็ว ต้นทุนต่ำ ผ่านช่องทางที่สะดวก ตอบสนองความต้องการใหม่สำหรับผู้บริโภคด้วยการผสมผสานกับการประยุกต์ใช้ดิจิทัลพริ้น (Digital printing) และอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1

“...ในช่วงโควิด สำหรับตอนที่คนต้องกักตัวอยู่บ้าน นักอ่านก็เปลี่ยนไปเอาเตอร์หนังสือทางอีเมล แล้วให้แมสเซนเจอร์หรือแกรบมาส่งนั้นมีจำนวนเยอะมากเป็นการแข่งขันบนแพลตฟอร์ม...” (A04, Interview, August 19, 2021)

ทั้งนี้ ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT analysis) และจัดทำกลยุทธ์ทางเลือก ด้วยเทคนิค TWOS Matrix ได้ดังต่อไปนี้

	โอกาส (Opportunities : O)	อุปสรรค (Threats : T)
	O1: มีการจัดงานหนังสือแห่งชาติ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ O2: มีการจัดงานแสดงเครื่องจักรทางการพิมพ์ในระดับโลก O3: มีทางเลือกวัตถุดิบในตัวสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย O4: มีการรวมกลุ่มธุรกิจสิ่งพิมพ์กับกลุ่มธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจสิ่งพิมพ์ O5: มีห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	T1: สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 T2: สิ่งพิมพ์ถูกแทนที่ตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล T3: พฤติกรรมการลดใช้สื่อสิ่งพิมพ์ของผู้บริโภค T4: ขาดมาตรการและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง

จุดแข็ง (Strengths : S)	กลยุทธ์การใช้จุดแข็งสร้างความได้เปรียบจากโอกาส (SO)	กลยุทธ์การใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงอุปสรรค (ST)
S1: มีสินค้าที่ผลิตจากวัตถุดิบที่หลากหลาย เช่น กระดาษพลาสติก สติ๊กเกอร์ ไม้ เป็นต้น S2: ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในอุตสาหกรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน S3: ผู้ประกอบการมีความเชี่ยวชาญในการผลิต S4: มีประวัติและการก่อตั้งสมาคมแบบเครือข่ายเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ S5: การปรับใช้เทคโนโลยีกระบวนการการผลิตแบบกำหนดเอง (Print on demand) อย่างต่อเนื่อง S6: มีการปรับปรุงและพัฒนาสายการผลิตในอุตสาหกรรมทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ S7: มีนิคมอุตสาหกรรมสินค้าซึ่งเป็นศูนย์การพิมพ์แห่งเดียวในโลก	S1+O3: ใช้ระบบการพิมพ์แบบ 3G ผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ S2+S3+O2: ใช้ความเชี่ยวชาญสร้างเครื่องจักรการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน S3+S4+O4: จัดตั้งสมาคมเครือข่ายสิ่งพิมพ์ร่วมกับผู้ผลิตและบริการที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ S6+O5: ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างระบบอัตโนมัติในกระบวนการผลิตแบบครบวงจร S7+O4: ขยายเครือข่ายสนับสนุนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการพิมพ์	S5+T1: สรรหาผลิตภัณฑ์สิ่งพิมพ์ดิจิทัลใหม่ S3+T2: พัฒนากลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้ประกอบการ S4+T4: ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าและสมาคมอุตสาหกรรมการพิมพ์
จุดอ่อน (Weakens : W)	กลยุทธ์การเอาชนะจุดอ่อนโดยใช้ประโยชน์จากโอกาส (WO)	กลยุทธ์การลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรค (WT)
W1: แรงงานขาดทักษะ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้จบการพิมพ์ W2: เครื่องจักรในการลงทุนมีราคาสูง W3: เจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ก่อร่างสร้างตัวซึ่งไม่ทันพัฒนาการของเทคโนโลยีใหม่ W4: มีข้อสงสัยเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตมาก	W1+O4: พัฒนากลุ่มที่มีเฉพาะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เชิงประยุกต์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล W2+O3: ใช้ระบบดิจิทัลควบคุมเครื่องจักรการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์แบบอัตโนมัติ W3+O5: สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านสิ่งพิมพ์และบรรจุภัณฑ์แบบครบวงจร W4+O5: ใช้ระบบควบคุมคุณภาพ (Quality control) ในกระบวนการผลิต	-

ภาพ 2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและจัดทำกลยุทธ์ทางเลือกสำหรับอุตสาหกรรมการพิมพ์ในประเทศไทย

จากภาพ 2 พบว่า สามารถจัดทำกลยุทธ์ทางเลือกสำหรับอุตสาหกรรมการพิมพ์ในประเทศไทยได้ 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การใช้จุดแข็งสร้างความได้เปรียบจากโอกาส (SO) กลยุทธ์การใช้จุดแข็งหลีกเลี่ยงอุปสรรค (ST) และกลยุทธ์การเอาชนะจุดอ่อนโดยใช้ประโยชน์จากโอกาส (WO)

2. ผลการศึกษากลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย ภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่ ซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการใช้แนวคิดกลยุทธ์ระดับองค์กรที่สอดคล้องกับข้อมูลการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ระดับองค์กร 3 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

กลยุทธ์การเติบโตด้วยการเพิ่มยอดขายและส่วนแบ่งตลาด (Intensive growth strategy) ประกอบด้วย กลยุทธ์การเติบโตด้วยการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด (Market penetration strategy) เป็นการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดภายในตลาดเดิมที่ธุรกิจหรืออุตสาหกรรมนั้นดำรงอยู่ โดยส่วนมากจะทำได้สองวิธี คือ การแย่งลูกค้ามาจากคู่แข่ง การทำยอดขายให้กับลูกค้ากลุ่มเดิมที่มีอยู่ให้สูงขึ้น และกลยุทธ์การเติบโตเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับขายในตลาดเดิม (Product development strategy) ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อขายในตลาดเดิม ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่สามารถทดแทนผลิตภัณฑ์เดิมของผู้ประกอบการได้

“...ถึงแม้ดิจิทัลจะเข้ามาและนำหน้าสิ่งพิมพ์ไปค่อนข้างไกล แต่นักวิชาการและนักการตลาดยังคงเชื่อว่า ช่องทางการตลาดที่ดีจะต้องมีการผสมผสานกันระหว่างสิ่งพิมพ์และการตลาดแบบออนไลน์ควบคู่กันไป...” (B01, Interview, February 16, 2022)

กลยุทธ์การเติบโตแบบเข้าสู่ตลาดใหม่หรือกลุ่มลูกค้าใหม่ (Market development strategy) เป็นพื้นฐานมาจากการขยายธุรกิจเข้าสู่ตลาดใหม่หรือลูกค้าใหม่ในกลุ่มใหม่ (New segment) โดยยังคงใช้ผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่เพื่อแสวงหาหรือสร้างให้เกิดตลาดใหม่สำหรับสินค้าผลิตภัณฑ์การพิมพ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์การเติบโตด้วยการขยายธุรกิจเข้าสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องผ่านการควบรวมหรือเข้าซื้อกิจการ (Integrative growth strategy) คือ กลยุทธ์การเติบโตในแนวนอน (Horizontal growth strategy) เป็นการขยายไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยผ่านการควบรวมกิจการ เข้าซื้อกิจการด้วยการขยายธุรกิจย้อนไปในทิศทางของ “ผู้จัดหาวัตถุดิบ” (Supplier) (Backward integration) และกลยุทธ์การเติบโตในแนวดิ่ง (Vertical growth strategy) เป็นการขยายธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตที่ครอบคลุมไปถึงการส่งมอบสินค้าและบริการสู่ลูกค้าที่เป็นผู้บริโภค โดยผ่านกรอบห่วงโซ่คุณค่า เช่น การขยายธุรกิจไปเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบ ผู้ขาย ผู้กระจายสินค้า การจ้างเหมาช่วงงานหรือการจ้างเหมาช่วงภารกิจที่ช่วยลดต้นทุนการหยุดการะบวนการผลิตสิ่งพิมพ์ โดยทำเฉพาะการผลิตเนื้อหาและการตลาด เป็นต้น ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2

“...หัวใจสำคัญในการดำเนินธุรกิจทั้งหลายทั้งปวงขึ้นอยู่กับผู้บริหาร
ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงได้หรือไม่
จะเป็นผู้นำที่มีแนวคิดและวิสัยทัศน์ในการตัดสินใจได้หรือไม่ว่าองค์กรจะสามารถ
ใช้ merger หรือ acquisition กับธุรกิจที่ใกล้เคียงกันหรือต่อเนื่องกันกับธุรกิจ
เราได้หรือไม่...” (B02, Interview, February 16, 2022)

กลยุทธ์การเติบโตด้วยการกระจายการลงทุน (Diversification growth strategy) ประกอบด้วย กลยุทธ์การลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิม (Concentric diversification strategy) ด้วยการกระจายธุรกิจแบบเกาะกลุ่ม เป็นการขยายธุรกิจไปสู่ผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เดิมเพื่อการสร้างผลกำไรเพิ่มขึ้น เช่น สิ่งพิมพ์ที่ถูกแทนที่ด้วยแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital platform) ที่มีระบบการนำเสนอแบบดิจิทัลเป็นทางเลือกรองรับความต้องการใช้สื่อในรูปแบบใหม่ โดยผสมผสานระหว่างสื่อแบบพิมพ์และระบบดิจิทัลไปด้วยกัน ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2

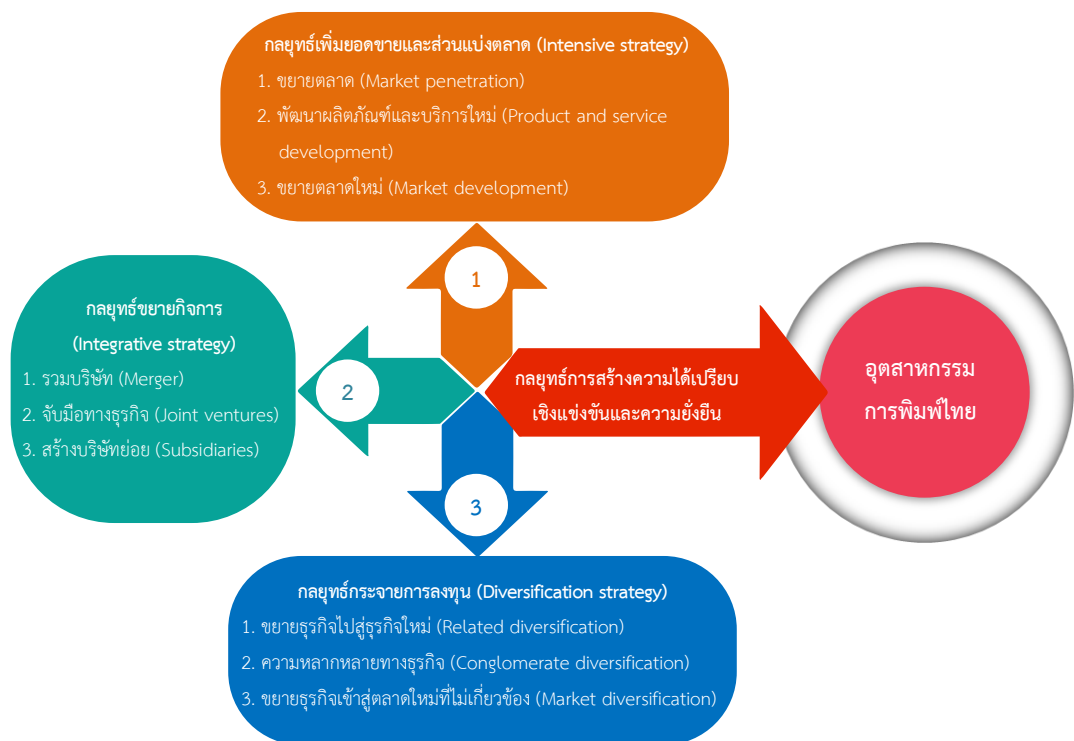
“...ปรับปรุงเรื่องของการบริการ การปรับปรุงเรื่องของผลิตภัณฑ์ เรื่องการ
ตอบสนองลูกค้าก็เป็นสิ่งสำคัญสิ่งพิมพ์โดน disrupt ตั้งแต่ยุคดิจิทัลแล้วคนที่ทำ
ธุรกิจออฟเซต แล้วพอมีกาลังก็ปรับตัวเพิ่มช่องทางดิจิทัล...” (B03, Interview,
February 16, 2022)

สำหรับ การขยายการลงทุนไปสู่ธุรกิจที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิม (Conglomerate diversification) ด้วยการกระจายธุรกิจแบบไม่เกาะกลุ่ม เป็นการขยายธุรกิจไปสู่ธุรกิจอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในธุรกิจเดิม เนื่องจากธุรกิจเดิมมีแนวโน้มการเจริญเติบโตลดลง จึงจำเป็นต้องมองหาธุรกิจอื่นหรือองค์กรที่มียอดขายตามฤดูกาลที่สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์เดิม ทำให้มีโอกาสดำเนินการเติบโตทั้งด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ พัฒนาตลาดใหม่ และขยายตลาดใหม่ที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์และบริการประเภทการพิมพ์ได้มากยิ่งขึ้น เช่น ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว รวมไปถึงการขยายการผลิตสิ่งพิมพ์ไปสู่การทำอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป การขนส่ง และโลจิสติกส์ เป็นต้น ดังตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2

“...มีช่องทางอื่นหรือเพิ่มธุรกิจอื่นให้ตัวเองไปเลย ก็อาจจะจะมีบ้างเท่าที่ทราบมา
ก็มีลูกค้าบางรายที่เป็นโรงพิมพ์หรือเป็นสำนักพิมพ์ แล้วก็ไปเปิดธุรกิจที่ไม่ได้

เกี่ยวข้องกับทางนี้เลย เช่น มีการเปิดร้านอาหารเพิ่มเติม และทำเป็นแบบ book café ร้านอาหารอย่างเดียว ก็เอาหนังสือของตัวเองเข้าไปตั้งโชว์ตลาดหนังสือ มันไม่น่าจะไปไหน การสนับสนุนวัฒนธรรมการอ่านให้มากขึ้น...” (B05, Interview, March 20, 2022)

3. ผลการนำเสนอกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรม การพิมพ์ไทย ได้รับการลงความเห็นและยืนยันกลยุทธ์การเติบโตจากผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 ที่สอดคล้องกับผลการประเมินสภาพแวดล้อม จากผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 ผลวิเคราะห์และจัดทำกลยุทธ์ จากผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวน 3 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

ภาพ 3 กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการพิมพ์ในประเทศไทย

จากภาพ 3 สามารถอธิบายได้ว่า กลยุทธ์การเติบโตแบบเพิ่มยอดขายและส่วนแบ่งตลาด (Intensive growth strategy) เป็นการใช้แนวทางที่เน้นการขยายธุรกิจและรายได้ขององค์กร โดยอาศัยทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ เพื่อให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็ว ประกอบด้วย

1. การขยายตลาด (Market penetration) เป็นการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดระหว่างสินค้าและบริการที่มีอยู่แล้ว เชื่อมโยงกับลูกค้าที่มีอยู่ เพิ่มการขายผลิตภัณฑ์และบริการในพื้นที่ตลาดที่เคยหรือขายอยู่แล้ว (กลยุทธ์การลดราคา กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่าให้กับลูกค้าเดิม กลยุทธ์การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่)

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (Product and service development) โดยการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการที่มีอยู่ ทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างและสรรหาผลิตภัณฑ์และบริการที่แตกต่าง มีคุณค่าตามมาตรฐานความสะอาดและปลอดภัย ดำเนินการจดสิทธิบัตร เพื่อดึงดูดลูกค้าใหม่ (การวิจัยและวิเคราะห์ตลาด การพัฒนาและออกแบบ การผลิตและจัดหาทรัพยากร การทดสอบและปรับปรุง การบริหารและกำกับดูแล)

3. การขยายตลาดใหม่ (Market development) โดยเริ่มต้นการขายในต่างจังหวัด ในภูมิภาคหรือประเทศใหม่ เป็นการเข้าสู่ตลาดใหม่ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมหรือยังไม่ประสบความสำเร็จมาก่อน (การศึกษาและวิเคราะห์ตลาด การวางแผนการตลาด ปรับแต่งผลิตภัณฑ์ บริการ จำหน่าย เปิดตลาดและขาย ดูแลลูกค้าใหม่ วิเคราะห์ผลและปรับปรุง)

กลยุทธ์การเติบโตแบบขยายกิจการ (Integrative growth strategy) เน้นการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจในระยะยาว เน้นการรวมบริษัทหรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับกลยุทธ์เข้ามาในโครงสร้างของธุรกิจหลัก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและการเติบโตที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่องใน 3 แนวทางหลัก ดังนี้

1. การรวมบริษัท (Merger) ระหว่างบริษัทสองรายเพื่อสร้างบริษัทใหม่ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยร่วมกันควบคุมและบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น (กำหนดวัตถุประสงค์การรวมบริษัท ค้นหาและเลือกบริษัทเป้าหมาย ตรวจสอบและวิเคราะห์บริษัทเป้าหมาย สร้างข้อเสนอรวมบริษัท การรวมการบริหารและบุคลากร การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ การวัดและประเมินผล การร่วมดูแลธุรกิจ)

2. การจับมือทางธุรกิจ (Joint ventures) โดยร่วมลงทุนและร่วมกิจการกับบริษัทหรือกลุ่มธุรกิจอื่น เพื่อร่วมกันรับผิดชอบพัฒนาโครงการ ผลิตภัณฑ์ สินค้า บริการ และแบ่งผลกำไรที่เท่าเทียมกัน (ประชุมและวางแผนพิจารณาและเลือกพันธมิตร สร้างข้อเสนอ ประชุมและตรวจสอบ ทำการตลาดและการสื่อสาร ร่วมสร้างแผนการดำเนินการ ดำเนินการและบริหารงาน จัดการและบริหารบุคลากร วัดและประเมินผล)

3. การสร้างบริษัทย่อย (Subsidiaries) เพื่อขยายธุรกิจแต่ละส่วนหรือสาขาขององค์กร โดยให้บริษัทย่อยนั้นเป็นอิสระและมีการบริหารจัดการเฉพาะส่วนต่อไป (วิเคราะห์และวางแผน เลือกโมเดลธุรกิจ สร้างแผนธุรกิจ เปิดและบริหารบริษัทย่อย จัดการตลาดและขาย ตรวจสอบและประเมินผล ขยายและสร้างสาขาเพิ่มเติม)

กลยุทธ์การเติบโตแบบกระจายการลงทุน (Diversification growth strategy) เน้นการขยายธุรกิจหรือรายได้โดยการเข้าสู่สายธุรกิจหรือตลาดใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องน้อยกับธุรกิจหลักที่องค์กรมีอยู่แล้ว สามารถทำได้ 3 หลักการ ดังนี้

1. การขยายธุรกิจไปสู่ธุรกิจใหม่ (Related diversification) ที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับธุรกิจหลักขององค์กร โดยใช้ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่ในธุรกิจหลักเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับธุรกิจใหม่ เช่น ธุรกิจการพิมพ์ ขยายธุรกิจไปสู่การผลิตบรรจุภัณฑ์ ป้ายโฆษณา วัสดุบรรจุภัณฑ์ รูปแบบอัตโนมัติที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม ยา เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและการสื่อสารกับผู้บริโภค เป็นต้น (วิเคราะห์ตลาด สร้างแผนธุรกิจ ค้นหาโอกาสในตลาด พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ วางแผนการตลาด จัดการทรัพยากร ทดสอบและปรับปรุง เปิดตลาดและขาย ดูแลลูกค้าใหม่ วิเคราะห์ผลและปรับปรุง)

2. ความหลากหลายทางธุรกิจ (Conglomerate diversification) โดยเน้นการขยายธุรกิจไปสู่สายธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกันทางธุรกิจหรือไม่มีความสัมพันธ์กัน มีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์ผันแปรของสถานะในธุรกิจเดียวกัน (การพิมพ์สื่อโฆษณาในตลาดออนไลน์ แพลตฟอร์มการออกแบบงานพิมพ์และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ ระบบควบคุมการพิมพ์แบบดิจิทัล ระบบบริการพิมพ์และจัดส่งแบบดิจิทัล ระบบบริการพิมพ์เอกสารธุรกิจแบบออนไลน์ แพลตฟอร์มสร้างหนังสือ อัลบั้มรูปภาพ และโคลงบนกระดาษหนังสือออนไลน์ ระบบเครือข่ายโรงพิมพ์ออนไลน์)

3. การขยายธุรกิจเข้าสู่ตลาดใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้อง (Market diversification) เป็นการขยายผลิตภัณฑ์และบริการที่มีอยู่แล้วในตลาดที่ไม่เคยเป็นเป้าหมายการสร้างกลยุทธ์การขยายผลิตภัณฑ์ (Product diversification) ในสถานการณ์ที่องค์กรมีผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความเชื่อมโยงกับตลาดปัจจุบันน้อยหรือไม่มีโอกาสขยายตลาดปัจจุบันได้อีก ซึ่งช่วยให้สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในตลาดได้ (การตั้งศูนย์ฝึกทักษะเฉพาะด้านธุรกิจการพิมพ์ การพัฒนาและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไอทีด้านการพิมพ์ การขายสินค้าและของที่ระลึกสำหรับสถานที่ท่องเที่ยว)

อภิปรายผล

สภาพการดำเนินธุรกิจการพิมพ์ในประเทศไทย ภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่ ได้สะท้อนให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีการปรับตัว วางแผนธุรกิจ พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ขับเคลื่อนการบริหารและทรัพยากรอย่างพลิกโฉมในทิศทางแห่งการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีใหม่โดยไม่ยึดติดกับธุรกิจรูปแบบเดิม เพื่อให้ธุรกิจการพิมพ์สามารถดำรงอยู่ในตลาดบนโลกยุคดิจิทัลทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างมีคุณค่า ทั้งนี้ กล่าวได้ว่าในระหว่างยุคที่มีการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลง และมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นอย่างมากมาย มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการหลายด้าน เช่น การเปิดตลาดที่มีการแข่งขันรุนแรงในอุตสาหกรรมการพิมพ์ การใช้เทคโนโลยีพัฒนากระบวนการผลิตและสร้างผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคและอ่านหนังสือของผู้บริโภค เป็นต้น ดังเช่นในงานวิจัยของ Gupta, Kumar, and Karam (2020) ได้อธิบายว่าเทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ (3D) เป็นกระบวนการผลิตที่ใช้เครื่องพิมพ์พิเศษด้วยวิธีที่ง่าย ลดต้นทุน และรวดเร็วมากกว่าการผลิตส่วนประกอบและผลิตภัณฑ์ที่ซับซ้อน เช่นเดียวกับการสร้างต้นแบบที่มีประสิทธิภาพของนวัตกรรมใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น โดย Watson (2019) ได้คาดการณ์ถึงการพัฒนาคุณภาพในช่วงสองทศวรรษต่อจากนี้ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นอย่างไร

กลยุทธ์การเติบโตในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทยที่ได้ทำการศึกษาครั้งนี้ สามารถทำให้เกิดการกระจายธุรกิจและมีแนวโน้มการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากกลยุทธ์การเติบโตทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพและสร้างคุณค่าเพิ่ม การลงทุนในเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดค่าใช้จ่าย การสร้างพันธมิตรและเครือข่ายเพื่อเข้าถึงช่องทางการตลาด โอกาสในการเติบโตร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างนวัตกรรมในตลาด และการตลาดออนไลน์ เช่น ผลิตภัณฑ์และบริการ การจำหน่าย การตลาด เครือข่ายธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งภายใต้บริบทของการแข่งขันและนวัตกรรมยุคใหม่นั้น Rosário and Dias (2023) ได้อธิบายถึงเทคโนโลยีที่มีคุณสมบัติและฟังก์ชันการทำงานที่แตกต่างกัน แต่สามารถเชื่อมโยงการทำงานเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างเครือข่ายที่เชื่อมต่อแบบซับซ้อนในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและดำเนินงานร่วมกันได้ ขณะที่งานวิจัยของ Hudnurkar et al. (2023) ได้แสดงผลลัพธ์การจัดการควบคุมผลิตภัณฑ์ การควบคุมกระบวนการ การจัดการคุณภาพผู้ขาย และการปรับปรุงความสัมพันธ์กับลูกค้ามีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างการจัดคุณภาพโดยรวมกับความยั่งยืนขององค์กรในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม และผลลัพธ์ในงานวิจัยของ Brozović, Jansson, and Boers (2023) ได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์และการเติบโตของบริษัท โดยยืนยันผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ คือ การขาดแคลนทรัพยากรและพนักงาน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบในเชิงการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการพิมพ์ในประเทศไทย เน้นการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจในระยะยาว ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่าเป็นการคิดนอกกรอบในการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่สามารถช่วยสร้างความได้เปรียบและความยั่งยืนให้กับธุรกิจได้ โดยในงานวิจัยของ Brozović, Jansson, and Boers (2023) พบว่า ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์เป็นตัวกำหนดการเติบโตของบริษัท เนื่องมาจากการรวบรวมและซื้อกิจการ ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์จึงเป็นการสร้างทางเลือกเชิงกลยุทธ์ที่แตกต่างกัน การตัดสินใจดำเนินกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจบางอย่าง และการดำเนินการตามโอกาส ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของกิจการเอง อย่างไรก็ตาม Sureshchandar (2023) ได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลง แต่คุณภาพดั้งเดิมก็มีบทบาทที่เท่าเทียมกัน และอาจมีบทบาทสำคัญมากกว่าการเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยี เช่นเดียวกับความได้เปรียบที่ไม่สมส่วนในแง่มูลค่าของผลกำไรและส่วนแบ่งตลาดสำหรับกลุ่มธุรกิจเดิมที่จะแสวงหาความเป็นเลิศ ที่มีวิธีการดำเนินการ การแข่งขัน

และขับเคลื่อนด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลและเทคโนโลยีที่ต่างกันอย่างมากระหว่างกัน ซึ่งสังคมโดยรวมสามารถนำเครื่องมือในการดำเนินการตามการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบผ่านโลกเสมือนที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัล (Metaverse) ในการจัดการเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรม 5.0 อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดของกรอบการทำงานเพื่อวิเคราะห์โลกเสมือนที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัล (Metaverse) จากมุมมองของผลกำไร โดยใช้มุมมองด้านสิ่งแวดล้อม สังคม การกำกับดูแล และเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ทางธุรกิจที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด การดำเนินการแก้ไขผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือการเชื่อมต่อเทคโนโลยีเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (De Giovanni, 2023) อย่างไรก็ตาม Rosário and Dias (2023) ได้แสดงผลลัพธ์ให้เห็นว่าโรงงานและผลิตภัณฑ์อัจฉริยะคือ ความท้าทายที่เป็นบ่อนทำลายการเปลี่ยนแปลงมากมายอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การนำกลยุทธ์การเติบโตไปใช้ในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย ควรต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย การสนับสนุนเงินทุนและสินเชื่อที่มีเงื่อนไขเหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นหรือขยายกิจการ การสนับสนุนการศึกษาและอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ สร้างแรงงานที่มีความรู้ความสามารถ และทักษะการใช้เทคโนโลยีการพิมพ์ใหม่ การนำเทคโนโลยีการพิมพ์ใหม่เข้าสู่กระบวนการผลิต และตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้องค์กรและบุคลากรได้เตรียมพร้อมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกดิจิทัล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยแนะนำให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในอุตสาหกรรมการพิมพ์ไทย เนื่องจากในอุตสาหกรรมการพิมพ์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น บุคลากรจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะให้เชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาด เศรษฐกิจ และสังคม อย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- A02. (2021, August 19). Focus group 1, Person 2. *Focus group*. (In Thai)
- A04. (2021, August 19). Focus group 1, Person 2. *Focus group*. (In Thai)
- Akola, J., Chakwizira, J., Ingwani, E., & Bikam, P. (2022). An AHP-TOWS Analysis of Options for Promoting Disaster Risk Reduction Infrastructure in Informal Settlements of Greater Giyani Local Municipality, South Africa. *Sustainability*, 15(1), 267. <https://doi.org/10.3390/su15010267>
- Ambrogio, G., Filice, L., Longo, F., & Padovano, A. (2022). Workforce and supply chain disruption as a digital and technological innovation opportunity for resilient manufacturing systems in the COVID-19 pandemic. *Computers and Industrial Engineering*, 169(April), 108158. <https://doi.org/10.1016/j.cie.2022.108158>
- B01. (2022, February 16). Key informant 1. *Interview*. (In Thai)
- B02. (2022, February 16). Key informant 1. *Interview*. (In Thai)
- B03. (2022, February 16). Key informant 1. *Interview*. (In Thai)

- B05. (2022, March 20). Key informant 1. *Interview*. (In Thai)
- Brozović, D., Jansson, C., & Boers, B. (2023). Strategic flexibility and growth of small and medium-sized enterprises: a study of enablers and barriers. *Management Decision*. DOI 10.1108/MD-05-2022-0577
- Crittenden, V., & Peterson, R. A. (2019). Digital Disruption: The Transdisciplinary Future of Marketing Education. *Journal of Marketing Education*, 41(1), 3-4. <https://doi.org/10.1177/0273475319825534>
- De Giovanni, P. (2023). Sustainability of the Metaverse: A transition to Industry 5.0. *Sustainability*, 15(7), 6079. <https://doi.org/10.3390/su15076079>
- Gupta, S., Kumar, V., & Karam, E. (2020). New-age technologies-driven social innovation: What, how, where, and why?. *Industrial Marketing Management*, 89, 499-516.
- Hill, C. W. L., & Jones, G. R. (2012). *Strategic Management Theory* (10th ed.) Ohio : South-Wertern Cengage Learning.
- Horáková, J., Uusitalo, O., Munnukka, J., & Jokinen, O. (2022). Does the digitalization of retailing disrupt consumers' attachment to retail places?. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 67(February), 102958. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2022.102958>
- Hubbard, G. (2004). *Strategic management: Thanking, analysis & action*. Australia : Pearson Prentice Hall.
- Hudnurkar, M., Ambekar, S., Bhattacharya, S., & Sheorey, P. A. (2023). Relationship of total quality management with corporate sustainability in the MSME sector: does innovation capability play a mediating role?. *The TQM Journal*, 35(7), 1860-1886. DOI 10.1108/TQM-03-2022-0095
- Kitiphankul, S., & Kajondecha, P. (2020). Consumer Behavior towards Receiving in the Present of Print Media for Development of Digital Printing Business Plan. In *The 11th Hatyai National and International Conference, 17 July 2020* (pp. 1825-1838). Songkhla : Hat Yai University. (In Thai)
- Lang, S., & Sutton, M. J. (2022). Internal-external leadership model in the post-COVID-19, digital VUCA world. In *Leadership After COVID-19: Working Together Toward a Sustainable Future* (pp. 471-496). Cham: Springer International Publishing.
- Loureiro, R., Ferreira, J. J., & Simoes, J. (2021). Approaches to measuring dynamic capabilities: Theoretical insights and the research agenda. *Journal of Engineering and Technology Management*, 62, 101657. doi:10.1016/j.jengtecman.2021.101657
- Miles, M., & Huberman, A. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed.). California : SAGE Publications.
- Oghazi, P., Parida, V., Wincent, J., & Mostaghel, R. (2022). Ecosystems transformation through disruptive innovation: A definition, framework and outline for future research. *Journal of Business Research*, 147, 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.03.073>
- Pearce II., J. A., & Robinson, Jr. R. B. (2007). *Strategic management: Formulation implementation and control* (3th ed.). New York : McGraw-Hill.

- Popescu, C., Hysa, E., & Panait, M. (2022). Perspectives of responsible management in today's VUCA world. Akkaya, B., Guah, M.W., Jermittiparsert, K., Bulinska-Stangrecka, H. and Kaya, Y. (Ed.) In *Agile Management and VUCA-RR: Opportunities and Threats in Industry 4.0 towards Society 5.0* (pp. 57-71). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/978-1-80262-325-320220005>
- Rani, P. (2019). Strategy implementation in organizations: A conceptual overview. *Management*, 14(3), 205-218.
- Rosário, A. T., & Dias, J. C. (2023). How Industry 4.0 and Sensors Can Leverage Product Design: Opportunities and Challenges. *Sensors*, 23(3), 1165.
- Rungkraisri, C. (2021). *Business Plan for Printing and Packaging House for SMEs*. Independent study, Master of Management Program in Entrepreneurship, Bangkok University, Bangkok. (In Thai)
- Sattayakitkajhon, R., Boonyasopon, T., Roopsing, T., & Vannasiri, V. (2020). A Management Model for Publishing Business in the Digital Economy Era. *Technical Education Journal : King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 11(3), 143-152. (In Thai)
- Sureshchandar, G. S. (2023). Quality 4.0—a measurement model using the confirmatory factor analysis (CFA) approach. *International Journal of Quality & Reliability Management*, 40(1), 280-303. DOI 10.1108/IJQRM-06-2021-0172
- Taskan, B., Junça-Silva, A., & Caetano, A. (2022). Clarifying the conceptual map of VUCA: A systematic review. *International Journal of Organizational Analysis*, 30(7), 196-217. DOI 10.1108/UOA-02-2022-3136
- The Thai Printing Association. (2021). Exploring Thai printing and packaging trends in 2022. *Thai Printing Journal*, 135. Retrieved June 20, 2022, from <https://www.thaiprint.org/category/vol135/page/2/> (In Thai)
- Traimongkolkul, P., & Chatrapom, S. (2012). *Research Design* (7th ed.). Bangkok : Kasetsart University Press. (In Thai)
- Watson, G. H. (2019). The ascent of Quality 4.0-how the new age of quality came to be and what it might look like in 20 years. *Quality Progress*, 52(3), 26-30.
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2004). *Strategic management and business policy* (9th ed.). Singapore : Pearson Prentice Hall.
- Wirtz, B. W., Weyerer, J. C., & Heckerroth, J. K. (2022). Digital disruption and digital transformation: A strategic integrative framework. *International Journal of Innovation Management*, 26(03), 2240008. <https://doi.org/10.1142/S1363919622400084>
- Zhen, Z., Yousaf, Z., Radulescu, M., & Yasir, M. (2021). Nexus of digital organizational culture, capabilities, organizational readiness, and innovation: Investigation of SMEs operating in the digital economy. *Sustainability*, 13(2), 720. doi:10.3390/su13020720

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้นักท่องเที่ยวระหว่างส่วนประสมการตลาด
และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลของตัวกลางจองที่พักออนไลน์
**A CAUSAL RELATIONSHIP AMONG TOURIST PERCEPTIONS
BETWEEN MARKETING MIX AND THE SOURCE CREDIBILITY
OF ONLINE TRAVEL AGENTS (OTAs)**

ธินิกานต์ สังข์สุวรรณ^{1*}, เนตรดาว ชัยเขต²

Tinikan Sungsuwan^{1*}, Netdao Chaiyakhet²

^{1*,2} อาจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131 ประเทศไทย

^{1*,2}Lecturer Dr., Burapha Business School, Burapha University, Chonburi Province, 20131, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}tinikan@go.buu.ac.th; (Author) : ²netdao@go.buu.ac.th

รับบทความ : 24 กรกฎาคม 2566 / ปรับแก้ไข : 27 พฤศจิกายน 2566 / ตอบรับบทความ : 13 ธันวาคม 2566

Received : 24 July 2023 / Revised : 27 November 2023 / Accepted : 13 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.52

ABSTRACT

Creating opportunities for marketing in Online Travel Agencies (OTAs) businesses leads to this research that aims: 1) to investigate the perception level of marketing mix of OTAs concerning the source credibility of accommodation booking platforms via OTAs, 2) to develop a relationship model, and 3) to examine the congruence of a causal relationship model of OTAs marketing mix and source credibility. This quantitative research involved a purposive sampling of 393 participants who have used OTAs through websites and applications in the Bangkok metropolitan area. Close-ended questionnaires, with a reliability coefficient level of 0.93, were collected from customers. Data were analyzed through descriptive statistics including mean, standard deviation, and structural equation modeling to compare acceptable criteria. The result of this study revealed that the content factor of OTAs marketing mix has the highest average level (Mean=4.35), while the trust-worthiness factor of source credibility has the highest average level (Mean=4.29). Both variables exhibit a normal distribution within acceptable criteria. The developed model aligns with empirical data ($\chi^2=155.896$, $Df=83$, $\chi^2/df=1.878$, $CFI=0.937$, $TLI=0.909$, $RMSEA=0.047$, $RMR=0.029$). Additionally, the marketing mix of OTAs positively influences the source credibility of accommodation ($\beta=0.91$) with statistical significance ($p<0.001$). The marketing mix perception of these platforms explain 82% of the source credibility. Hence, the Online Travel Agencies (OTAs) measurement could be utilized as strategic marketing planning guidelines to respond current customer needs.

Keywords: Online travel agencies (OTAs), OTAs marketing mix, Source credibility

บทคัดย่อ

การสร้างโอกาสทางการตลาดสำหรับธุรกิจตัวกลางจองที่พักออนไลน์ นำมาสู่การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ และตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของการรับรู้ส่วนประสมการตลาดต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 393 คน ด้วยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์กับผู้ที่เคยใช้บริการตัวกลางจองที่พักออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชันในพื้นที่กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานในแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างเพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean=4.35) และระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักด้านความน่าไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean=4.29) โดยข้อมูลทั้ง 2 ตัวแปร มีการแจกแจงแบบปกติอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สามารถนำไปพัฒนาโมเดลได้

ซึ่งโมเดลที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($X^2=155.896$, $Df=83$, $X^2/df=1.878$, $CFI=0.937$, $TLI=0.909$, $RMSEA=0.047$, $RMR=0.029$) นอกจากนี้ ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พัก ($\beta=0.91$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ อธิบายความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลได้ ร้อยละ 82 ดังนั้น ผลการวิจัยธุรกิจตัวกลางจองที่พักออนไลน์นี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน

คำสำคัญ : ตัวกลางจองที่พักออนไลน์, ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์, ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

บทนำ

การใช้บริการเว็บไซต์ตัวกลางจองที่พักออนไลน์บนสื่อออนไลน์ที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและทำกิจกรรมผ่านอินเทอร์เน็ต (Electronic Transaction Development Agency (EDTA), 2020) เว็บไซต์สำหรับการจองที่พักออนไลน์ที่เรียกว่า ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (Online travel agents) หรือ OTAs จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างนักท่องเที่ยวและธุรกิจที่พักในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำหรับบริการจองที่พัก จองตั๋วเครื่องบินโดยสาร และเสนอสิทธิพิเศษให้กับนักท่องเที่ยว (Brandbuffet, 2019; Smartfinder, 2021; Hotelsup, 2022) และโรงแรมส่วนใหญ่ล้วนแต่ทำการขายห้องพักผ่านช่องทางนี้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น Agoda, Booking.com, Traveloka, Expedia, Hotels.com, AirBnB เป็นต้น จึงทำให้ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ได้กลายมาเป็นช่องทางหลักในการขายห้องพักของโรงแรมในปัจจุบัน (Smartfinder, 2019) ซึ่งในประเทศไทย คือ Agoda และ Traveloka ได้รับความนิยมและถูกใช้งานมากที่สุด โดยในต้นปี 2564 มียอดการจองโรงแรมห้องพักที่ผ่าน Agoda และ Traveloka อยู่ที่ 56.45% และ 19.9% ตามลำดับ สำหรับกรุงเทพมหานครมีผู้ใช้บริการจองโรงแรมห้องพักมากที่สุดโดยพฤติกรรมของผู้ใช้บริการผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชันบนสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย ลักษณะการใช้บริการสื่อออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการใช้บริการสื่อออนไลน์ ช่องทางการใช้บริการสื่อออนไลน์ สถานที่ที่ใช้บริการสื่อออนไลน์ ความถี่ในการใช้บริการสื่อออนไลน์ ระยะเวลาในการใช้สื่อออนไลน์ (Maopraman, 2021; Ketverapong, 2021) รวมทั้งผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดจากพฤติกรรมของลูกค้าส่วนใหญ่ที่มีการศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบราคาก่อนการตัดสินใจจองห้องพักและพิจารณาข้อเสนอแนะจากผู้ที่เคยเข้าพักก่อนทำการสำรองห้องพัก หากข้อเสนอแนะที่แสดงบนเว็บไซต์มีความเห็นในเชิงบวกจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้ลูกค้าต่อการตัดสินใจสำรองห้องพักได้ (Smartfinder, 2021) ดังนั้น การใช้ตัวกลางจองที่พักออนไลน์(OTAs) จึงเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและเพิ่มยอดการจองห้องพักโรงแรมให้สูงขึ้น (Hotelsup, 2022)

ทั้งนี้ งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการจองห้องพักแบบออนไลน์พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจองห้องพักของนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยผ่านตัวแทนบริษัทนำเที่ยวออนไลน์นั้น ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับรูปแบบของหน้าเว็บไซต์ การแสดงรายละเอียดข้อมูลที่ครบถ้วน การใช้งานง่ายไม่ซับซ้อนและความหลากหลายในการเลือกห้องพัก (Phengphool, 2021) และความเร็วในการสื่อสารและครอบคลุมทั่วโลกของเว็บไซต์นั้น ส่งผลให้มีตัวเลือกในการจองที่พักมากขึ้น โดยผู้ให้บริการเว็บไซต์ควรให้ความสำคัญกับข้อมูลรายละเอียดที่เป็นรูปภาพ สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งแวดล้อม และพื้นที่บริเวณใกล้เคียงโรงแรม ตลอดจนการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบที่พักให้นักท่องเที่ยว (Maopraman, 2021) นอกจากนี้ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่า

และความน่าเชื่อถือต่อตราสินค้า (Summasap, Chomraka, & Uppapong, 2023) และความไว้วางใจในแหล่งข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลในสื่อออนไลน์ (Serman & Sim, 2022) รวมทั้งธุรกิจตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ มีการเสนอส่วนลดสิทธิพิเศษให้ผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการยังได้ประโยชน์จากการทำการตลาดออนไลน์ของธุรกิจนี้ เนื่องจากผู้ใช้บริการสามารถเปรียบเทียบราคาและข้อมูลห้องพักได้อย่างรวดเร็ว ตอบโจทย์กับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ยุคปัจจุบันที่ต้องการความรวดเร็ว ส่งผลให้ตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ (OTAs) มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการใช้งานดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมทั้งช่วยกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยว ทำให้ตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ต้องพัฒนาระบบและการใช้งานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อดึงดูดและขยายฐานลูกค้าตลาดใหม่ (Brandbuffet, 2019)

ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการรับรู้นักท่องเที่ยวระหว่างส่วนประสบการณ์ตลาด และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ จะช่วยให้ธุรกิจบริการที่พักออนไลน์สามารถเข้าใจวิธีการสร้างความน่าเชื่อถือและความพึงพอใจในตลาดสำหรับนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น และนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดออนไลน์เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการลูกค้าในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ส่วนประสบการณ์ตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์และระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์
2. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ส่วนประสบการณ์ตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์กับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของการรับรู้ส่วนประสบการณ์ตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประโยชน์การวิจัย

ผู้ประกอบการธุรกิจตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่สนใจ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนและปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการตลาดออนไลน์ การจองที่พักออนไลน์ของธุรกิจบริการจองที่พักออนไลน์ได้ สำหรับด้านวิชาการนั้น บุคคลที่สนใจศึกษาการเลือกจองห้องพักผ่านตัวกลางที่พักออนไลน์ (OTAs) สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย และเป็นประโยชน์ในการต่อยอดงานวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารบนสื่อออนไลน์ได้

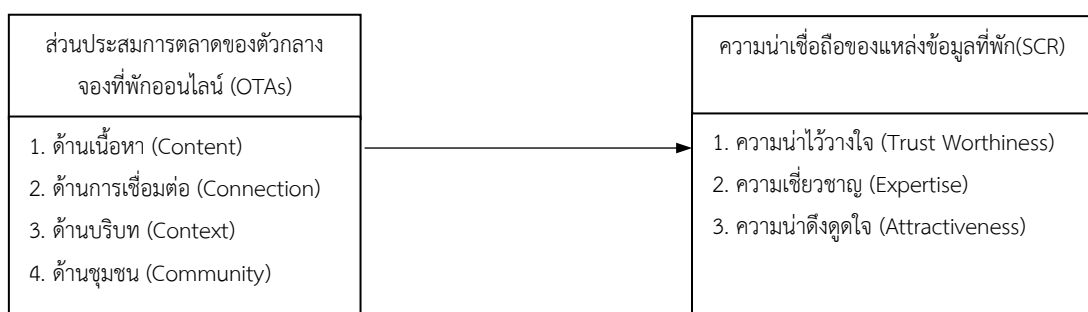
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสบการณ์ตลาดออนไลน์ของที่พักสำหรับผู้ให้บริการตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) เน้นการทำให้การบริการตลาดออนไลน์ตรงกับความต้องการของลูกค้า ส่วนประสบการณ์ตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา (Content) ที่ครอบคลุมรายละเอียดข้อมูลของที่พักที่นำเสนอบนเว็บไซต์ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ในรูปแบบของตัวอักษร รูปภาพ เสียง โดยเนื้อหาข้อมูลต้องมีความหลากหลายด้านราคา และต้องมีข้อมูลคุณสมบัติด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของห้องพักให้นักท่องเที่ยวเลือกได้ตามความต้องการ (Rayport & Jaworski, 2002; Ghayth Ali Jarad, 2020; Ngemsrisuk & Wongmontha, 2020) ด้านการเชื่อมต่อ (Connection) การออกแบบช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างตัวกลางการจองที่พักออนไลน์

กับผู้ใช้บริการให้ใช้งานได้ง่าย และมีการเชื่อมโยงสินค้าและบริการรวมถึงข่าวสารของที่พักผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ (Rayport & Jaworski, 2002; Ghayth Ali Jarad, 2020 ; Ngernsrisuk & Wongmontha, 2020) ด้านบริบท (Context) ที่เป็นโครงสร้างรูปลักษณ์และภาพรวมของเว็บไซต์ตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ที่มีความสวยงาม สะดวกสบายแก่ผู้ใช้บริการ และสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้ตลอดเวลา (Rayport & Jaworski, 2002; Ghayth Ali Jarad, 2020 ; Ngernsrisuk & Wongmontha, 2020) ด้านชุมชนของผู้ใช้บริการ (Community) คือสังคมและปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการ การเข้าถึงเว็บไซต์ตัวกลาง การจองที่พักออนไลน์ได้ง่าย และการแจ้งการยืนยันการจองที่พักด้วยตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ผ่านอีเมล (Rayport & Jaworski, 2002; Ghayth Ali Jarad, 2020; Ngernsrisuk & Wongmontha, 2020)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (Source credibility) หรือ SCR เป็นความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อเว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูลโดยการดูแหล่งข้อมูลของตัวกลางการจองที่พักออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การรับรู้ความน่าเชื่อถือของข้อมูลมีมากกว่าเดิม รวมไปถึงความคิดเห็นของผู้ที่เคยใช้บริการจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการรายใหม่ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลของเว็บไซต์ตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ ประกอบด้วย ความน่าไว้วางใจ (Trust-Worthiness) คือ เว็บไซต์ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือ และมีการเก็บประวัติข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าได้อย่างปลอดภัย (Hovland, 1953; Shimp, 2000; Thangprasitsil, 2020) ความเชี่ยวชาญ (Competence) เว็บไซต์ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ที่มีการนำเสนอข้อมูลที่พักและสิทธิพิเศษที่น่าสนใจอย่างครบถ้วน (Hovland, 1953; Rahmah & Dan, 2019; Thangprasitsil, 2020) รวมไปถึงความน่าดึงดูดใจ (Attractiveness) ของเว็บไซต์ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ที่นำเสนอราคาที่พักต่ำกว่าการจองผ่านตัวกลางการจองที่พักออนไลน์รายอื่น และมีกิจกรรมส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ (Thangprasitsil, 2020)

ดังนั้น ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมจากการอ้างอิงแหล่งที่มาดังกล่าวข้างต้นนี้ คณะวิจัยได้นำมาสรุปและสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ (OTAs) มีอิทธิพลทางตรงต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักผ่านตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ (SCR)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีตามวิธีของ Comrey and Lee (1992) และ Hair et al. (2010) ที่กล่าวว่า ขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีขนาดตัวอย่าง 10-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ของงานวิจัยนั้น การวิจัยในครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 16 ตัวแปร ทำการกำหนดจำนวนขนาดตัวอย่าง 20 เท่า (16×20 เท่า) ได้เท่ากับ 320 ตัวอย่าง จากผลการคำนวณเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่จะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของงานวิจัย จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม 80 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire form) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยวัดระดับความคิดเห็นการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) และระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ 5 คะแนน เท่ากับระดับมากที่สุด 4 คะแนน เท่ากับระดับมาก 3 คะแนน เท่ากับระดับปานกลาง 2 คะแนน เท่ากับน้อย และ 1 คะแนน เท่ากับระดับน้อยที่สุด (Likert, 1961) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ตามค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of item objective congruence: IOC) กำหนดคะแนนเป็น +1 คือ แน่ใจว่าสอดคล้อง 0 คือ ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง และ -1 คือ แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง (Tirakanan, 2007) นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยโดยใช้สูตรของสุวิมล ทิรกานันท์ (Tirakanan, 2007) พบว่า ข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.80-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเคยใช้บริการตัวกลางจองที่พักออนไลน์(OTAs) ผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน คือ agoda, Booking.com, Traveloka และ AirBnB ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยก่อนการแจกแบบสอบถาม คณะวิจัยทำการสอบถามเบื้องต้น (Screening question) เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้อย่างเฉพาะเจาะจงแล้ว จึงทำการแจกแบบสอบถามและขอความร่วมมือในการกรอกข้อมูลตามความเป็นจริง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลา 3 เดือน ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีข้อมูลการตอบครบถ้วน สมบูรณ์ได้จำนวน 393 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer method) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับด้านสังคมศาสตร์ ทำการประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้คือ 1.00-1.50 หมายถึงระดับน้อยที่สุด 1.51-2.50 หมายถึงระดับน้อย 2.51-3.50 หมายถึงระดับปานกลาง 3.51-4.50 หมายถึงระดับมาก และ 4.51-5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด (Srisa-ard, 2010) สำหรับค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ต้องมีค่าไม่เกิน 3.0 จึงจะถือว่าเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kline, 2005) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) วิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) (Kline, 2005; Bollen, 1989; Browne & Cudeck, 1993; Schumacker & Lomax, 2004) ด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

(Model fit) กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง ประกอบด้วย ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทางสถิติ (น้อยกว่า 0.05), ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) น้อยกว่า 5.00, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) มากกว่า 0.90, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของ Tucker และ Lewis (Tucker-Lewis Index: TLI) มากกว่า 0.90, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of fit index: GFI) มีค่ามากกว่า 0.90, ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root mean square error of approximation: RMSEA) มีค่าน้อยกว่า 0.10 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (Root mean square residual: RMR) มีค่าเข้าใกล้ 0 (Bollen, 1989; Browne & Cudeck, 1993; Hair et al., 1998; Mueller, 1996) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Squared multiple correlations: R^2) ของแต่ละตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝง ในการทดสอบสมมติฐาน (Path coefficients) ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (R^2) แสดงถึงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมมติฐานที่ตั้งไว้ ต้องอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1 ซึ่งหากมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าความสัมพันธ์ในทางบวก หากมีค่าเข้าใกล้ -1 แสดงว่าความสัมพันธ์ในทางลบ (Lohmöller, 2013) และตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Standardized regression coefficients: β) มีค่าสูงกว่า 0.5 (Zainudin, 2012)

งานวิจัยนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ IRB2-012/2564 เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2564

ผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ และระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ แสดงผลการวิจัยดังตาราง 1

ตาราง 1 การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ และระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์

ตัวแปร	Mean	S.D.
การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs)	4.17	0.42
CTE_ด้านเนื้อหา (Content)	4.35	0.62
CNE_ด้านการเชื่อมต่อ (Connection)	4.08	0.68
CTX_ด้านบริบท (Context)	4.05	0.57
CMU_ด้านชุมชนของผู้ใช้บริการ (Community)	4.18	0.62
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR)	4.11	0.49
TRW_ความน่าไว้วางใจ (Trust-Worthiness)	4.29	0.69
COP_ความเชี่ยวชาญ (Competence)	3.95	0.68
ATT_ความน่าดึงดูดใจ (Attractiveness)	4.04	0.67
รวมเฉลี่ย	4.14	0.04

จากตาราง 1 พบว่า การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ อยู่ในระดับมาก (Mean=4.14) พิจารณาเป็นรายตัวแปรอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ตัวแปร โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ตัวแปรการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลาง

จองที่พักออนไลน์ (OTAs) (Mean=4.17) ซึ่งมีรายด้านอันดับแรก คือ ด้านเนื้อหา (Mean=4.35) รองลงมา คือ ด้านชุมชนของผู้ใช้บริการ (Mean=4.18) ด้านการเชื่อมต่อ (Mean=4.08) ด้านบริบท (Mean=4.05) ตามลำดับ และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ (Mean=4.11) ซึ่งมีรายด้านอันดับแรก คือ ด้านความน่าไว้วางใจ (Mean=4.29) รองลงมาคือ ด้านความน่าดึงดูดใจ (Mean=4.04) และความเชี่ยวชาญ (Mean=3.95) ตามลำดับ

2. การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ของการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ แสดงผลการวิจัยดังตาราง 2 และตาราง 3

ตาราง 2 การแจกแจงแบบปกติของข้อมูลตัวแปรการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) และตัวแปรความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR)

ตัวแปร	Skewness	Kurtosis
การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs)	-0.15	0.22
CTE_ด้านเนื้อหา (Content)	-0.62	-0.54
CNE_ด้านการเชื่อมต่อ (Connection)	-0.20	-0.99
CTX_ด้านบริบท (Context)	-0.08	-0.72
CMU_ด้านชุมชนของผู้ใช้บริการ (Community)	-0.34	-0.80
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR)	-0.61	-0.72
TRW_ความน่าไว้วางใจ (Trust-Worthiness)	-0.19	-1.10
COP_ความเชี่ยวชาญ (Competence)	-0.79	0.19
ATT_ความน่าดึงดูดใจ (Attractiveness)	-0.29	-1.02

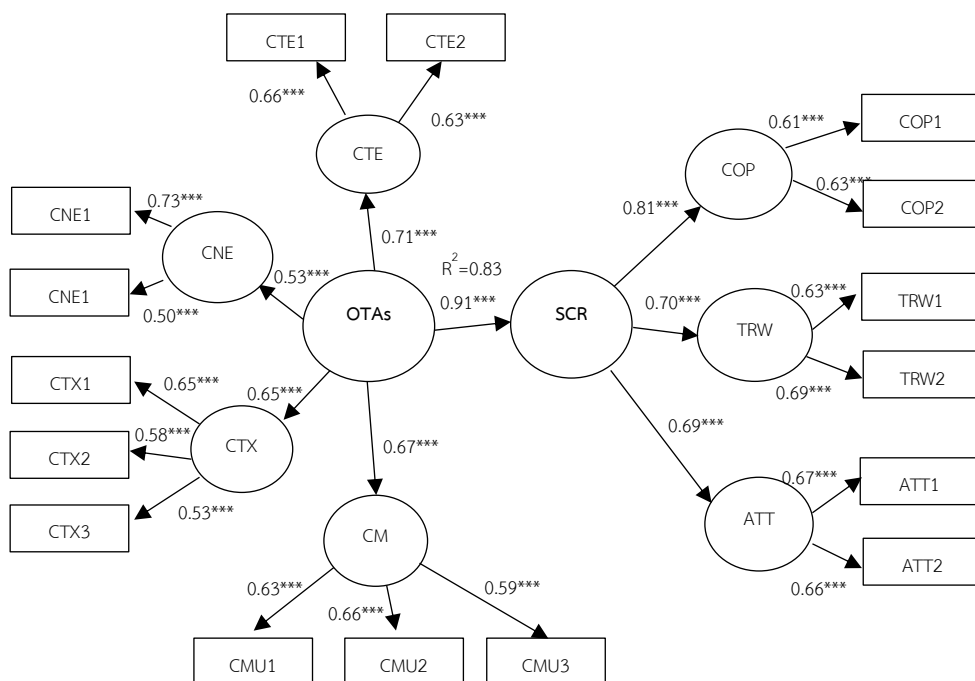
จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรการรับรู้ในส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์(OTAs) มีค่าความเบ้ (Skewness) เท่ากับ -0.15 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.20 ถึง -0.62 และค่าความโด่ง (Kurtosis) เท่ากับ 0.22 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.54 ถึง -0.99 และตัวแปรความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR) มีค่าความเบ้ (Skewness) เท่ากับ -0.61 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.19 ถึง -0.79 และค่าความโด่ง (Kurtosis) เท่ากับ -0.72 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.19 ถึง -1.10 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 3.0 ถือว่าเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่า ข้อมูลทั้ง 2 ตัวแปร มีการแจกแจงแบบปกติ จึงนำไปใช้ในการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ต่อไป

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักกับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	OTAs	SCR	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 3.00 (Kline, 2005)	2.179	2.027	ผ่าน
CFI	> 0.90 (Bollen, 1989)	0.947	0.984	ผ่าน
TLI	> 0.90 (Schumacher & Lomax, 2004)	0.918	0.951	ผ่าน
RMSEA	< 0.08 (Browne & Cudeck, 1993)	0.055	0.051	ผ่าน
RMR	มีค่าเข้าใกล้ 0 (Schumacker & Lomax, 2004)	0.026	0.018	ผ่าน

จากตาราง 3 พบว่า ภายหลังการปรับแบบจำลองการวัดตัวแปรการรับรู้ส่วนประสมทางการตลาดของตัวกลางที่พิกออนไลน์ (OTAs) และระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พิกออนไลน์ (SCR) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อ ประกอบด้วย ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ ($\chi^2/df=2.179$ (OTAs), 2.027 (SCR)) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI=0.947 (OTAs), 0.984 (SCR)) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของ Tucker และ Lewis (TLI=0.918 (OTAs), 0.951 (SCR)) ค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA=0.055 (OTAs), 0.051 (SCR)) และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR=0.026 (OTAs), 0.018 (SCR))

3. การวิเคราะห์ความสอดคล้องกลมกลืนของการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พิกออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พิกออนไลน์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงผลการวิจัยดังภาพ 2 และตาราง 4

Chi-square=155.896, df=83, Chi-square/df=1.878, CFI=0.937, TLI=0.909, RMSEA=0.047, RMR=0.029

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ภาพ 2 โมเดลการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พิกออนไลน์ (OTAs) ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พิกผ่านตัวกลางจองที่พิกออนไลน์ (SCR)

ตาราง 4 ความสอดคล้องกลมกลืนของการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักแรมผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรแฝง	OTAs					SCR				
	b	S.E.	t-test	β	R^2	b	S.E.	t-test	β	R^2
ตัวแปรสังเกตได้										
CTE	1.00			0.71	0.50					
CNE	1.00	0.20	5.12***	0.53	0.28					
CTX	1.03	0.18	5.69***	0.66	0.44					
CMU	1.10	0.17	6.45***	0.67	0.45					
COP						1.00			0.81	0.66
TRW						0.84	0.15	5.63***	0.70	0.49
ATT						0.89	0.16	5.71***	0.69	0.48
OTAs						1.14	0.21	5.55***	0.91	0.83

Chi-square=155.896, df=83, Chi-square/df=1.878, CFI=0.937, TLI=0.909, RMSEA=0.047, RMR=0.029

จากภาพ 2 และตาราง 3 พบว่า การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักแรมผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ โดยมีค่าไคสแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 155.896 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 83 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.878 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.937 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (TLI) เท่ากับ 0.909 ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเฉลี่ยเฉพาะของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.047 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.029

การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักแรมผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ ได้ร้อยละ 83 ($R^2=0.83$) และตัวแปรการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ยังมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักแรมผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR) เท่ากับ 0.91 ($\beta=0.91$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 หมายความว่า การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ส่งผลต่อระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักแรมผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR) ได้ร้อยละ 91

การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) มีความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝงอยู่ระหว่างร้อยละ 28-50 ($R^2=0.28-0.50$) โดยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา (CTE) ($\beta=0.71$) รองลงมา คือ ด้านชุมชน (CMU) ($\beta=0.67$) ด้านบริบท (CTX) ($\beta=0.66$) และด้านการเชื่อมต่อ (CNE) ($\beta=0.53$) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักแรมผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (SCR) พบว่า มีความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝงอยู่ระหว่างร้อยละ 48-66 ($R^2=0.48-0.66$) โดยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ความเชี่ยวชาญ (COP) ($\beta=0.81$) รองลงมา คือ ความน่าไว้วางใจ (TRW) ($\beta=0.70$) และความน่าดึงดูดใจ (ATT) ($\beta=0.69$) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อภิปรายผล

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยใช้บริการผ่านตัวกลางจองห้องพักออนไลน์ มีการรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์มากกว่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พัก โดยมีรายด้านที่อยู่ในอันดับแรกของการรับรู้ส่วนประสมการตลาด คือ เนื้อหา แสดงให้เห็นได้ว่าข้อมูลที่พักซึ่งนำเสนอไว้มีความหลากหลาย มีข้อมูลคุณสมบัติที่ครอบคลุมเพียงพอของห้องพักสำหรับลูกค้าเลือกได้ตามต้องการ และความน่าเชื่อถือ คือ ความไว้วางใจ กล่าวได้ว่าอาจเกิดจากการจัดเก็บประวัติข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าเป็นความลับและมีความปลอดภัย ดังงานวิจัยของ วิษณุ อัมกานเณต (Imkumnerd, 2020) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับรูปแบบของหน้าเว็บไซต์ ที่แสดงรายละเอียดข้อมูลที่พักที่ครบถ้วน และมีความหลากหลายในการเลือกห้องพัก การกำหนดราคาที่พักที่ชัดเจนบนหน้าเว็บไซต์ และการจำแนกประเภทของคุณภาพที่พักและราคาได้อย่างเหมาะสมนั้นส่งผลต่อการเลือกจองห้องพักของผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก สำหรับอังคิภา แนวจำปา, อมรรัตน์ คลองโนนสูง และอัจฉราพรรณ ตั้งจตุรโสภณ (Naewjumpa, Klongnonsung, & Tangjaturasopon, 2021) พบว่า ความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของข้อมูลของผู้ใช้บริการเป็นพื้นฐานสำคัญส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์

การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ มีการแจกแจงแบบปกติของข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และผ่านเกณฑ์การพิจารณาจึงสามารถนำไปใช้พัฒนาโมเดลสมการเชิงโครงสร้างได้ ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า ในการวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงแบบปกติของข้อมูลในการวิจัยนั้นมีความแตกต่างกัน โดยสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของนักวิชาการได้ตามความเหมาะสมของงานวิจัย ดังเช่นงานวิจัยของอุมารินทร์ ราตรี (Ratree, 2023) ที่ได้ทำการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงปกติของข้อมูล (Normality) ของตัวแปรในการวิจัย โดยใช้เกณฑ์ค่าความเบ้ของ Hair et al. (2010) คือ มีค่าไม่เกิน ± 2 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 และเกณฑ์ค่าความโด่งของ Kline (2005) มีค่าไม่เกิน ± 2 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และในงานวิจัยของปานนุช มีประสงค์ (Meeprasong, 2022) พบว่า ลักษณะความเบ้และความโด่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Brown (2006) คือ มีค่าไม่เกิน ± 10.00

การรับรู้ส่วนประสมการตลาดของตัวกลางจองที่พักออนไลน์และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักผ่านตัวกลางจองที่พักออนไลน์ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการรับรู้ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พัก และการรับรู้ส่วนประสมทางการตลาดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านเนื้อหามากที่สุด ส่วนความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักมีค่าองค์ประกอบด้านความเชี่ยวชาญมากที่สุด ดังเช่นงานวิจัยของชวภมล เฟื่องฟู (Phengphool, 2021) ที่พบว่าข้อมูลบนหน้าเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของตัวกลางจองที่พักออนไลน์ที่มีข้อมูลครบถ้วน แบ่งเป็นหมวดหมู่ตามความต้องการของผู้ใช้งาน สามารถจำแนกประเภทของคุณภาพที่พักและราคาได้อย่างเหมาะสม และมีความเชื่อมโยงสินค้าและบริการของที่พักผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อการเลือกจองห้องพักของผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก ส่วนความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่พักผ่านตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ (Source credibility) นั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา ตั้งประสิทธิ์ศิลป์ (Thangprasitsil, 2020) ที่พบว่า ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับเว็บไซต์ตัวกลางจองที่พักออนไลน์ที่มีความน่าเชื่อถือมีการนำเสนอข้อมูลที่พักและสิทธิพิเศษที่น่าสนใจอย่างครบถ้วน และมีความปลอดภัยของข้อมูลผู้ใช้บริการ

ดังนั้น การทำการตลาดออนไลน์ของผู้ประกอบการธุรกิจตัวกลางการจองที่พักออนไลน์ ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ จึงควรเน้นการให้ข้อมูลด้านเนื้อหารายละเอียดของที่พักอย่างครบถ้วน รวมถึงการแจ้งราคา และสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกภายในห้องพักอย่างชัดเจน เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลให้เพียงพอสำหรับผู้ใช้บริการจะทำให้ผู้ใช้บริการสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่นและสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรมีการเชื่อมต่อโดยการออกแบบระบบให้ใช้งานง่ายและมีวิธีการติดต่อสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียอย่างสม่ำเสมอ โดยมีบริบท ที่เน้นการออกแบบหน้าเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่สวยงาม ให้ผู้ใช้บริการสามารถทำธุรกรรมทางการเงินได้ตลอดเวลา มีการนำเสนอห้องพักที่หลากหลายลักษณะ และชุมชนของผู้ใช้บริการที่ออกแบบให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันได้ง่าย โดยมีการยืนยันหลังจากการจองที่พักทุกครั้งผ่านทางอีเมล และเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการแสดงความคิดเห็น อันจะส่งผลให้สร้างรูปแบบการให้บริการและโอกาสทางการตลาดออนไลน์ที่ตอบสนองต่อผู้ใช้บริการตัวกลางจองที่พักออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการธุรกิจตัวกลางจองที่พักออนไลน์ (OTAs) ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่สนใจสามารถปรับใช้ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ โดยให้ความสำคัญด้านเนื้อหารายละเอียดให้ครบถ้วนสำหรับให้ผู้ใช้บริการสามารถเลือกห้องพักได้หลายระดับราคาและตามคุณสมบัติที่ต้องการ และคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้บริการ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับแหล่งข้อมูลที่พัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

คณะวิจัยแนะนำให้ศึกษาอิทธิพลการกำกับ (Moderating effect) เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับธุรกิจตัวกลางจองที่พักออนไลน์เพิ่มเติม เช่น การแบ่งกลุ่มตามช่วงวัย หรือพฤติกรรมส่วนบุคคล เป็นต้น เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม ซึ่งอาจได้ผลการศึกษาในมุมใหม่เชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. New York : John Wiley & Sons.
- Brandbuffet. (2019). *Thai People like to buy a package tour in last minute : Factor increasing OTA by Mobile platform*. Retrieved March 17, 2023, from <https://www.brandbuffet.in.th/2019/06/klook-ota-platform-vision-2019/> (In Thai)
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York : Guilford.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit*. Newbury Park, CA : Sage.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis* (2nd ed.). Hillsdale, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associate.
- Electronic Transaction Development Agency (EDTA). (2020). *ETDA Showing an internet user in 2019, Thai people using internet 10:22 hours/day Gen Y is No.1 using internet for 5 years*. Retrieved April 17, 2023, from <https://www.etda.or.th/th/NEWS/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019.aspx> (In Thai)
- Hair Jr., J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis with readings*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New York : Pearson.
- Hotelsup. (2022). *Function of OTAs*. Retrieved April 17, 2023, from <https://www.blockdit.com/posts/62ccf2d2d87b93d619c2eccc> (In Thai)
- Hovland, C., Janis, I., & Kelley, H. (1953). *Communication and per-suasion*. New haven : Yale University Press.
- Imkumnerd, W . (2020). *Factors Influencing Descision-Making on Booking Accommodations Via Airbnb Among Employees Working In The Bangkok Metropolitan Area*. Independent Study, Master of Business Administration Program in Management, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Jarad, G. A. (2020). Application of the 4Cs marketing mix the digital enviroment. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(10), 2113-2122. DOI:10.37200/V24I10/23795
- Ketverapong, K. (2021). ONLINE MEDIA USAGE BEHAVIOR, MEDIA LITERACY AND CYBERBULLYING AWARENESS OF YOUTH IN CHIANG MAI PROVINCE. *Ganesha Journal*, 17(2), 143-160. (In Thai)
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed.). New York : Guilford Press.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York : McGraw-Hill.
- Lohmöller, J. B. (2013). *Latent variable path modeling with partial least squares*. New York : Springer Link.
- Maopraman, N. (2021). Decision Making on Hotel Selection through Online System of Thai Tourists in the Andaman Province Area. *Rajapark Journal*, 15(43), 211-225. (In Thai)
- Meeprasong, P. (2022). *Causal Factors Influencing Purchase Intention of Cosmetic on Facebook Pages La' Peak of Consumers in Thailand*. Thesis, Master of Information Science Program in Social Media Technology, College of Digital Innovation Technology, Rangsit University, Bangkok. (In Thai)
- Mueller, R. O. (1996). Confirmatory factor analysis. In Basic principles of structural equation modeling: An introduction to LISREL and EQS (Springer Texts in Statistics). New York : Springer.
- Naewjumpa, A., Klongnonsung, A., & Tangjaturasopon, A. (2021). Factors Affecting the Decision Making a room reservation on the Online Travel Agents (OTAs) of People Living in Nakhonratchasima Municipality. *The Journal of Development Administration*, 11(4),785-799. (In Thai)
- Ngernsisuk, P., & Wongmontha, S. (2020). Digital Marketing Communication for Generation C Tourist. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 14(34), 313-321. (In Thai)
- Phengphool, C. (2021). The Quality And Content Of Agoda Website Affecting Loyalty. Independent Study, Master of Business Administration Management, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)

- Rahmah, S., & Dan, R. (2019). *The impact of micro-influencer marketing on millennials purchasing decision*. Thesis, Master of Science Program in Digital Marketing, Skema business school, France.
- Ratree, U. (2023). *Model of Causal Relationship Affecting Value-oriented Marketing Strategy of Local Souvenirs in the Lower Northeastern Territory of Thailand*. Dissertation, Doctor of Business Administration Program in Marketing, Siam University, Bangkok. (In Thai)
- Rayport, J. F., & Jaworski, B. J. (2002). *Introduction to e-commerce*. New York : McGrawHill/Irwin marketplace.
- Schumacher, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling* (2nd ed.). Mahwah : Lawrence Erlbaum Associates.
- Serman, Z., & Sims, J. (2022). Source Credibility Theory: SME Hospitality Sector Blog Posting During the Covid-19 Pandemic. *Information Systems Frontiers*, 25, 2317-2334. DOI:10.1007/s10796-022-10349-3
- Shimp, T. A. (2000). *Advertising promotion. Supplemental aspects of integrated marketing communications* (5th ed.). San Diego, CA : Harcourt College Publishers.
- Smartfinder. (2019). "Social media" influencing to new tourism. Retrieved March 30, 2023, from <https://smartfinder.asia/> (In Thai)
- Smartfinder. (2021). Advantage-Disadvantage : Room selling by OTAs (2021). Retrieved March 30, 2023, from <https://smartfinder.asia/otas-pros-and-cons/> (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2010). *Basic Research*. Bangkok : Suweerivasarn.
- Summasap, P., Chomraka, I., & Uppapong, K. (2023). The Causal Relationship of Online Marketing Mix, Perceived Value, Brand Credibility and Customer Intentions to Purchase Furniture in Thailand. *Journal of Business Administration and Languages (JBAL)*, 11(1),87-102. (In Thai)
- Thangprasitsil, A. (2020). *The Reliability of Information Sources on Facebook that affect Behavior of InformationTransmission*. Independent Studies, Master of Communication Program in Strategic Communication, Bangkok University, Bangkok. (In Thai)
- Tirakanan, S. (2007). *Project evaluation: A guide to action* (7th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Zainudin, A. (2012). *A handbook on SEM: Structural equation model-ling using amos graphics* (4th ed.). Kelantan : University Technology MARA Press.

รูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

COOPERATION MODEL FOR DRUG PROBLEM PREVENTION OF COMMUNITY LEADERS UBON RATCHATHANI PROVINCE

กวิณกุล ธรรมสาร^{1*}, จุฑามาศ ชมผา², วัชรภรณ์ จันทนกุล³

Kawinkul Thammasan^{1*}, Chuthamas Chompha², Watcharaporn Chanthanukul³

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก สาขายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Region Development Strategies Program, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani Province, 34000, Thailand

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

^{2,3} Assistant Professor Dr., Region Development Strategies Program, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani Province, 34000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}sek.kawinkul@gmail.com; (Authors) : ²chuthamas.c@ubru.ac.th, ³watcharaporn.j@ubru.ac.th

รับบทความ : 1 ตุลาคม 2566 / ปรับแก้ไข : 27 พฤศจิกายน 2566 / ตอรับบทความ : 6 ธันวาคม 2566

Received : 1 October 2023 / Revised : 1 November 2023 / Accepted : 6 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.53

ABSTRACT

Coordinating as a motivative for members to succeed their mission is the role of individuals recognized in their respective areas to empower communities. This research aimed to: 1) study the state of cooperation, 2) develop a model, and 3) evaluate the cooperative model of community leaders in Ubon Ratchathani Province preventing drug problems. The study involved 348 randomly selected samples using a purposive sampling method of 62 individuals. Research tools included surveys, item objective congruence forms, suitability and feasibility assessment forms with index values ranging from 0.81 to 1.00, documentations, structured interviews, focus group discussions, and pre-test and post-test that were reviewed by thesis advisors. Data was collected through document analysis, individual interviews, focus group discussions, and training sessions. The collected data was analyzed using percentages, averages, and content analysis. The findings of the study revealed that 1) The overall level of cooperative state was very high; however, there was still an issue of drug; needs, trafficking, and a delayed response to mission-critical tasks at the community leadership level which has adversely affected the community's quality of life. 2) The enhanced cooperative model consisted of several elements, including principles, objectives, operational procedures, success criteria, and post-training effectiveness. The model was tested after training and showed higher suitability and feasibility post-training, demonstrating its potential effectiveness for building drug-free communities.

Keywords : Cooperation model for drug problem prevention, Community leaders, Drug-free community building model

บทคัดย่อ

การทำหน้าที่จูงใจสมาชิกรวมพลังเพื่อปฏิบัติการกิจให้ประสบความสำเร็จ เป็นบทบาทที่บุคคลได้รับการยอมรับในพื้นที่เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง นำมาสู่การวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความร่วมมือ 2) พัฒนารูปแบบ และ 3) ประเมินรูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 348 คน วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบมีจุดประสงค์รวม 62 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบประเมินความสอดคล้อง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.81-1.00 แบบบันทึกเอกสาร แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบทดสอบก่อน-หลัง ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดอบรม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมของสภาพความร่วมมืออยู่ในระดับมาก แต่ยังพบเห็นการแพร่ระบาด ความต้องการ การลักลอบลำเลียง

ยาเสพติดในพื้นที่สูง ก่อปรกับการปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่แบบระดับชั้นทำให้เกิดความล่าช้า ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตในชุมชน 2) รูปแบบความร่วมมือที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย (1) หลักการรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) วิธีการดำเนินงานรูปแบบ (4) เงื่อนไขความสำเร็จ และภายหลังการอบรมมีผล การทดสอบสูงกว่าก่อนอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งคือผลลัพธ์ที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบการสร้างเสริมสังคมไร้ยาเสพติดในชุมชนที่ดีได้

คำสำคัญ : รูปแบบความร่วมมือการป้องกันปัญหาเสพติด, ผู้นำชุมชน, ต้นแบบการสร้างเสริมสังคมไร้ยาเสพติด

บทนำ

ภารกิจของกรมการปกครองเกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ มีแนวทางสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านและชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วม ปฏิบัติงานและรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหว รวมทั้งปัญหาด้านยาเสพติด ทำให้การป้องกันปัญหาเสพติดระดับหมู่บ้าน เป็นจุดสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความแตกหักในการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการ เนื่องจากศูนย์กลางที่มีความใกล้ชิด กับประชาชนมากที่สุดในการนำนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่จะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับผู้นำหมู่บ้าน ที่ต้องมีศักยภาพในการรวบรวมและประสานในฐานะคนกลาง และทำงานร่วมกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี โดยในปี 2565 กรมการปกครอง ได้กำหนดโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ผ่านกลไก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน (Department of Provincial Administration, 2021) ให้เป็นไปตาม แนวทางของแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้สัดส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่อประชากรลดลง ปัญหายาเสพติดในประเทศดีขึ้น อย่างต่อเนื่องจนไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ทำให้สังคมปลอดภัยจากยาเสพติดด้วยมาตรการทางเลือกใหม่สู่การแก้ไข ปัญหาอย่างยั่งยืน (Office of the Narcotics Control Board, 2023)

จากรายงานประจำปี 2565 พื้นที่อำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี ถือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดในระดับ ปานกลาง หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือให้ความสำคัญจะมีแนวโน้มความเป็นไปได้ที่อาจกลายเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติด ในระดับรุนแรงได้ (Office of the Narcotics Control Board Region 3, 2022) จึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม ความร่วมมือตามบทบาทในการเฝ้าระวัง สำรองตรวจสอบพฤติกรรมด้านการค้าและเสพยาเสพติด ดำเนินการ ตามกระบวนการประชาคมเพื่อคัดกรองปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชนขึ้นต้น รวมไปถึงมาตรการด้านกฎหมาย เพื่อลดทอนโครงสร้างทางการค้าในพื้นที่ การจับกุม และส่งผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัด (Narcotics Suppression Police Headquarters, 2009) ซึ่งการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหายาที่ สลับซับซ้อนและต้องใช้ความพยายามในการบริหารจัดการอย่างจริงจังให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากความร่วมมือ และร่วมใจในทุกขั้นตอนของกิจกรรม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนา ตลอดจนร่วมยินดีในผลแห่งความสำเร็จ (Patcharakompin, 2021) ดังนั้น การสร้างหรือพัฒนารูปแบบจึงเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาจากความคิด ประสบการณ์ การไข่ขุดมาอุปไมย หรือจากทฤษฎีหลักการ และแสดงออกมาในลักษณะของเครื่องมือทางความคิดที่ บุคคลนำไปใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Khaemmanee, 2017) นำมา สู่การศึกษาวิจัยรูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อ นำไปใช้ในการวางแผน การดำเนินโครงการ กิจกรรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อสร้างการรับรู้ การเพิ่มความเข้าใจ และการ ร่วมมือกันป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินรูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์การวิจัย

ผู้นำชุมชนในประเทศไทย สามารถนำรูปแบบไปใช้ดำเนินกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเพิ่มความเข้าใจและตระหนักรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับประชาชนในพื้นที่ สร้างระบบดูแลและฟื้นฟูสำหรับผู้ติดยาเสพติดในชุมชนที่เหมาะสม ทำให้เกิดความร่วมมือกันพัฒนานโยบายและแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับท้องถิ่น และสามารถแสดงผลลัพธ์การจัดการกับปัญหายาเสพติดเชิงประจักษ์ให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความมั่นใจในระยะยาวได้

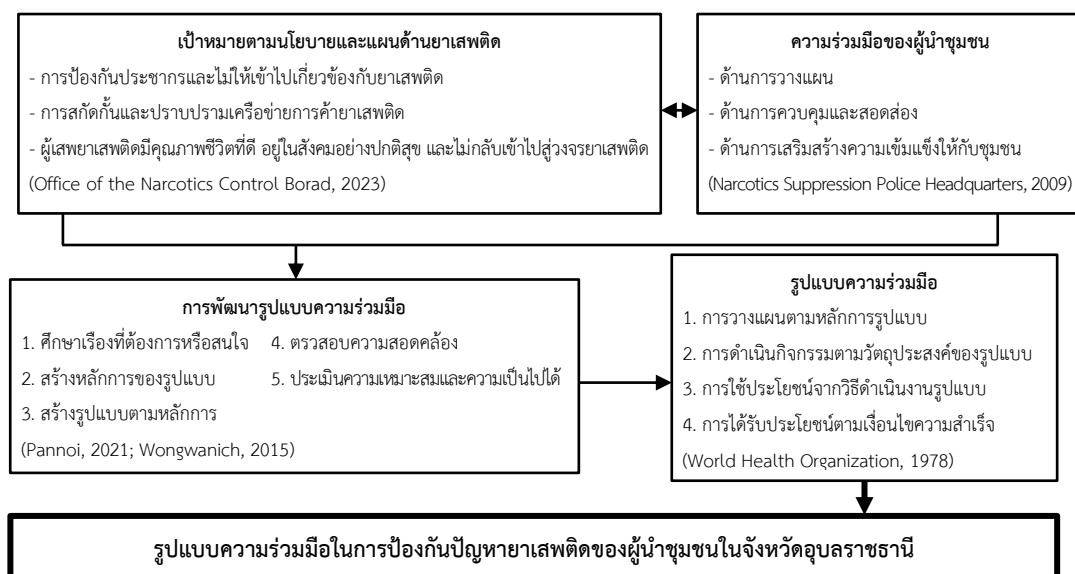
การทบทวนวรรณกรรม

ความร่วมมือของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และนำมาใช้เป็นแนวทางตามมาตรการวิธีการที่จะทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน โดยนำข้อมูลสรุปสถานการณ์ กำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการและขั้นตอนที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหามาจัดแผนความต้องการของชุมชน 2) ด้านการควบคุมและสอดส่อง เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิต ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และส่งเสริมสวัสดิภาพความปลอดภัยของชุมชน และ 3) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรักษาสถาปัตยกรรม ร่วมทำงาน ร่วมจัดการและแก้ไข และร่วมสร้างประชาคมในชุมชนและสร้างเครือข่ายของชุมชน (Narcotics Suppression Police Headquarters, 2009) โดยผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นคนกลางที่มีบทบาท มีอิทธิพล มีอำนาจในสังคมท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ผิดและถูกกฎหมาย ทั้งในสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มข้าราชการ นักการเมือง และพ่อค้านักธุรกิจ (Mcvey, 2000) นอกจากนี้ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566-2570) ที่สอดคล้องเชื่อมโยง 3 เป้าหมาย ประกอบด้วย 1) การป้องกันประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2) การสกัดกั้นและปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ และ 3) ผู้เสพยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับเข้าสู่วงจรยาเสพติด (Office of the Narcotics Control Board, 2023)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ เน้นการนำองค์ประกอบที่สำคัญมาสร้างเป็นกรอบความคิดทางด้านหลักการบริหารดำเนินงาน และเกณฑ์ของระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในรูปแบบแผนภาพแผนผังอย่างชัดเจน ซึ่งการสร้างหรือพัฒนารูปแบบนั้น ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจน โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจาก 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการหรือสนใจ 2) สร้างหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา 3) สร้างรูปแบบตามหลักการ ที่กำหนดขึ้น 4) นำรูปแบบที่สร้างขึ้นตรวจสอบหาคุณภาพ (Pannoi, 2021) โดยการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบมีหลักการประเมินตามมาตรฐาน (Standard) ประกอบด้วย 1) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ในการนำไปปฏิบัติจริง 2) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ที่สนองตอบความต้องการของผู้ใช้ 3) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา และ 4) ด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy) ความน่าเชื่อถือและได้สาระครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง (Wongwanich,

2015) ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ (Collaboration) มุ่งเน้นประโยชน์สาธารณะที่ช่วยสร้างความชอบธรรม มีอำนาจต่อรองในประโยชน์ส่วนตัว และช่วยรวบรวมผลประโยชน์จากกลุ่มที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Wangmahaporn, 2017) ทำให้เกิดความตื่นตัวและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงาน การสื่อสาร การเจรจาหรือมีการต่อรองทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยแต่ละคนร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย ช่วยแบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน มีความก้าวหน้าด้านนวัตกรรม การบริหารทักษะ พัฒนาองค์ความรู้ ให้ความช่วยเหลือ จัดสร้างวัสดุอุปกรณ์และการบริการเชื่อมโยงทรัพยากร ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่ใช้งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม (Suppapudol, 2021) ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1978) ได้เสนอรูปแบบของความร่วมมือที่แท้จริง 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) ร่วมมือวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และการตัดสินใจ 2) การดำเนินกิจกรรม (Implementation) ร่วมมือจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริการ 3) การใช้ประโยชน์ (Utilization) ในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม และ 4) การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining benefits) ที่ต้องได้รับแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน อาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวในสังคมหรือวัตถุก็ได้

ทั้งนี้ การสังเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and development) ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้ ประชากร คือ ผู้นำชุมชนที่ดำรงตำแหน่งกำนันประจำตำบลและผู้ใหญ่บ้านประจำหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 2,704 หมู่บ้าน (Strategy and Information for Provincial Development Group, 2018) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทราบจำนวนประชากรแน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1973) ได้เท่ากับ 348.45 จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 348 คน และทำการสุ่ม

กลุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) (Nachmias & Nachmias, 1993) โดยวิธีจับฉลาก (Lottery) โดยกำหนดหมายเลขประชากรในฉลากแล้วจับขึ้นมาทีละหมายเลขจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Koul, 1984) สำหรับประชากรที่เป็นบุคลากรภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) แบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non probability sampling) ด้วยการเลือกแบบมีจุดประสงค์ (Purposive selection) ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Group of information) คุณลักษณะเป็นผู้ทำหน้าที่โดยตรงกับภารกิจและได้รับผลกระทบด้านยาเสพติด จำนวน 15 คน 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts group) คุณลักษณะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามภารกิจด้านยาเสพติด และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยซึ่งมีความรู้ในการกรังารรูปแบบ 20 คน และ 3) กลุ่มผู้นำชุมชน (Community leader group) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบประเมินความสอดคล้อง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีลักษณะปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดค่าระดับ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด 4 คะแนน เท่ากับมาก 3 คะแนน เท่ากับปานกลาง 2 คะแนน เท่ากับน้อย และ 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด (Likert, 1967) และแบบปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการและบริหารงานด้านยาเสพติด รวม 5 คน พิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องของประเด็นคำถามกับการวิจัยในระยะที่ 1 กำหนดให้ +1 คะแนน หมายถึงแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง 0 คะแนน หมายถึงไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง และ -1 คะแนน หมายถึงแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและเทียบกับเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index : IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 (Srisard, 2017) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.81-1.00 ทั้ง 3 ฉบับ สำหรับแบบบันทึกเอกสาร แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด และแบบทดสอบก่อน-หลัง ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก คือ ก. ข. ค. และ ง. ทำการตรวจสอบเนื้อหาในแต่ละประเด็น โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อย่างครบถ้วน และเห็นชอบให้นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบกระบวนการของ Åström, Reim, and Parida (2022) ดังนี้

1. การระบุข้อกำหนดเบื้องต้น (สำรวจสภาพการณ์และความต้องการ) โดยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามและรับกลับคืนกับกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน 2566 ทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ร่วมกับการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ระหว่างวันที่ 7-11 เมษายน 2566 และทำการบันทึกสถานการณ์ที่ได้จากการสังเคราะห์สำเนาเอกสารแนบ ซึ่งมาพร้อมกับหนังสือตอบรับยินยอมให้ข้อมูล ประกอบด้วย แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (Office of the Narcotics Control Board Region 3, 2023) รายงานข้อมูลและรายงานแนวโน้มสถานการณ์การแพร่ระบาดยาเสพติดในการประชุมคณะกรรมการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2566 (Office of the Narcotics Control Board Region 3, 2023) รายงานผลการจับกุมรอบเดือนเมษายน 2566 (Ubon Ratchathani Provincial Police, 2023) ในช่วงเวลาเดียวกัน
2. การพัฒนา (ออกแบบและสร้างรูปแบบ) โดยคัดเลือกมาตรการวิธีการที่จะให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง และด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Narcotics Suppression Police Headquarters, 2009) ร่วมกับการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 สำหรับการสร้างรูปแบบ

3. การทดสอบ (ทดลองและประเมินผล) โดยประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มผ่านระบบออนไลน์ Zoom Meeting ร่วมกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (ครั้งที่ 1) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2566. จากนั้นนำรูปแบบไปทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังจากการจัดอบรมกับกลุ่มผู้นำชุมชน เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2566 และจัดการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ (ครั้งที่ 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไป เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบประเมินความสอดคล้อง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และแบบทดสอบ ใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึงมาก 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึงน้อย 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด (Srisa-ard, 2017) สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกเอกสารแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามขั้นตอนของ Sheydayi and Dadashpoor (2023) เริ่มต้นจากการกำหนดขอบเขตและจัดการข้อมูลเพื่อการตีความนำมาคัดเลือกและแยกข้อมูลด้วยการจำแนกประเภท จัดระดับหมวดหมู่หลักและหมวดหมู่ย่อยให้เหมาะสม ชัดเจน นำข้อมูลมาจัดกระทำ ตีความข้อมูลให้สอดคล้อง และตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาศภาพความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี แสดงผลการวิจัย 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาศภาพความร่วมมือที่ได้จากการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 348 คน แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

ด้าน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
ด้านการวางแผน	84.08	4.45	มาก
ด้านการควบคุมและสอดส่อง	89.48	4.06	มาก
ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน	82.72	4.11	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	85.43	4.21	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21) คิดเป็นร้อยละ 85.43 และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.45) ร้อยละ 84.08 ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ร้อยละ 82.72 และด้านการควบคุมและสอดส่อง (ค่าเฉลี่ย 4.06) ร้อยละ 89.48 ตามลำดับ

2. ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน มีดังต่อไปนี้

2.1 สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ พบว่า 1) ยาเสพติดที่มีการค้าและแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า ไอซ์ และที่ควรเฝ้าระวัง คือ ยาอี 2) กลุ่มผู้เสพและผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป จนถึงมากกว่า 39 ปี โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-24 ปี กลุ่มที่ควรเฝ้าระวัง คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 12-17 ปี เนื่องจากพบว่ามีเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา 3) มีการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด เพื่อหลีกเลี่ยงการสกัดจับของเจ้าหน้าที่ 4) กลุ่มผู้ค่านายาเสพติดมาเก็บพักไว้ในพื้นที่ชั้นในก่อนการกระจายและลำเลียงไปยังพื้นที่อื่น และ 5) ความต้องการยาเสพติดภายในพื้นที่ยังคงมีอยู่สูง

2.2 สภาพปัจจุบันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ส่วนใหญ่ พบว่า 1) ผู้เสพเป็นสาเหตุให้เกิดการอาละวาด และลักทรัพย์ในชุมชน 2) ผู้เสพเป็นบุคคลใกล้ชิดตัวหรือคนรู้จักที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด 3) ผู้เสบบางรายมีอาการรุนแรงเข้าข่ายจิตเวชเป็นอันตรายต่อคนรอบข้างและชุมชน 4) ไม่สามารถระบุผู้ค้าเป็นรายคนเฉพาะเจาะจงได้ เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และอาจส่งผลกระทบต่อผู้แจ้งได้ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“...ยาบ้ามีราคาถูก หาซื้อได้ง่าย ส่วนใหญ่จะมีกลุ่มเพื่อนมาชักชวน ห้ามก็ไม่ฟัง

...” (Group of information 4, Interview, 7 April, 2023)

“...หากบำบัดไม่ครบโปรแกรมหรือขาดบำบัด ก็ไม่มีแนวทางเอาผิดทางกฎหมาย คนหายไประหว่างบำบัดเยอะมาก ทำให้ผู้เสพในชุมชนไม่ลดลงจริง...”

(Group of information 6, Interview, 8 April, 2023)

2.3 การดำเนินการของหน่วยงาน/ชุมชนส่วนใหญ่ พบว่า มีข้อจำกัดด้านขั้นตอนปฏิบัติ (สั่งการผ่านตามลำดับขั้น งบประมาณ และอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน) หรือข้อกฎหมายที่ห้ามกระทำหรือไม่ได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำได้ ทำให้บางครั้งต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายความมั่นคง (ทหาร ตำรวจ) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควบคุมกับมาตรการด้านการป้องกันโดยฝ่ายปกครองในแต่ละพื้นที่ ใช้ความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการภายในชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อใจ และร่วมมือดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงานภายนอก โดยผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางในพื้นที่ได้ง่ายกว่าการสื่อสารจากส่วนราชการโดยตรง ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“...ผู้นำเองแม้ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ก็เป็นผู้อาศัยอยู่ร่วมกับผู้คน ในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จึงเป็นการขอความร่วมมือ อาศัยความเชื่อใจเพื่อให้เข้าถึงง่าย

...” (Group of information 9, Interview, 8 April, 2023)

2.4 ความร่วมมือกับหน่วยงานหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พบว่า เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบแบบทางการในลักษณะสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งเป็นการขอความร่วมมือภาคเอกชนในเรื่องทรัพยากรที่ภาครัฐไม่สามารถจัดสรรมาให้ได้ หรือไม่สามารถกระทำได้ เช่น มวลชน ทรัพยากรประจำถิ่น เป็นต้น มาประกอบกับทรัพยากรที่ภาครัฐมีอยู่แล้ว เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ ข้อมูลวิชาการ สถิติ เป็นต้น ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์

“...ผู้นำชุมชนเองในฐานะคนกลาง จะเป็นการประสานความช่วยเหลือมากกว่า เสริมสร้าง ถ้าจะให้ไปร่วมในการปราบปรามก็คงไม่ไหว เพราะต้องอยู่ในพื้นที่

...” (Group of information 14, Interview, 11 April, 2023)

3. การประเมินความต้องการพัฒนารูปแบบ ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม 15 คน พบว่า 1) ด้านการวางแผน คิดเป็นร้อยละ 93.33 ในประเด็นผู้นำชุมชนควรมีการวิเคราะห์ชุมชน และสถานการณ์ปัญหาเสพติดของชุมชน ก่อนมีการจัดทำแผนชุมชน และควรมีการจัดเก็บข้อมูลหรือจัดทำ บริหารจัดการฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสพยาเสพติดของแต่ละชุมชนให้มีความเป็นปัจจุบันเพื่อใช้ในการจัดทำแผนป้องกันยาเสพติด ร้อยละ 100.00 2) ด้านการควบคุม และสอดส่อง คิดเป็นร้อยละ 89.33 ในประเด็นควรมีหน่วยงานหรือมาตรการสำหรับการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน ร้อยละ 100.00 และ 3) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 94.44 ในประเด็น ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน โดยสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชนที่ตนเองอยู่ และปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชน มีความรัก สามัคคีกัน ร่วมกันดูแลและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ร้อยละ 100.00

การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 แนวทางการดำเนินงานรูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

จากภาพ 2 อธิบายรายละเอียดตามองค์ประกอบได้ 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. หลักการของรูปแบบ ใช้หลักการบูรณาการความร่วมมือ ด้วยการสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจ โดยผู้นำชุมชนต้องเป็นเสมือนศูนย์กลางการระดมทรัพยากรที่รวดเร็ว แม่นยำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการประชุมระดมความคิดเห็น ทำความเข้าใจ มีความตระหนัก และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงออก
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ใช้หลักการแสวงหาความร่วมมือในรูปแบบภาคีเครือข่าย การรวมกลุ่ม การลงนามในบันทึกข้อตกลง และการจัดกิจกรรมในรูปแบบการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์
3. วิธีการดำเนินงานรูปแบบ ใช้หลักการค้นหาและจัดการ โดยการตรวจสอบ วิเคราะห์ระดับของปัญหาระบุความต้องการ เพื่อมอบหมายภารกิจให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านยาเสพติด พร้อมทั้งประเมินผล รายงานความก้าวหน้า และข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป

4. เงื่อนไขความสำเร็จ ใช้หลักการสร้างและดำรงความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยพลังขับเคลื่อนที่อาศัยชุมชนเป็นฐานร่วมกับประชาชนและความเป็นผู้นำชุมชนร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย

1) ด้านการวางแผน คือ (1) มีหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการแผน (2) กำหนดจำนวนโครงการ/กิจกรรมอย่างเหมาะสม (3) ระบุรายละเอียดแต่ละโครงการ/กิจกรรมอย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกกระบวนการ (4) เน้นการฝึกปฏิบัติทดลองให้กับผู้นำชุมชน (5) โครงการ/กิจกรรมต้องได้รับการยอมรับจากประชาคม สอดคล้องกับบริบทแต่ละชุมชน

2) ด้านการควบคุมและสอดส่อง คือ (1) กำหนดวิธีการ ขั้นตอนปฏิบัติ ติดตามสำหรับผู้นำชุมชนที่ชัดเจน (2) กำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยสำหรับผู้นำชุมชน (3) หน่วยงานเฉพาะมีการบังคับใช้มาตรการทางสังคมที่เข้มงวด (4) นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ติดตามสอดส่อง และ 3) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คือ (1) กำหนดสิ่งที่หน่วยงานต้องการให้ผู้นำและคนในชุมชนเข้าร่วมมือ (2) กิจกรรม/โครงการน่าสนใจ ดึงดูดคนในชุมชนตระหนัก มีจิตสำนึกร่วม และให้ความร่วมมือ (3) ขอความร่วมมือเข้ามาเป็นแนวร่วมที่เน้นการเกื้อกูลในชุมชนมากกว่าใช้มาตรการเชิงบังคับและมีบทลงโทษ (4) บังคับใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นควบคู่กับมาตรการทางชุมชน (5) เพิ่มประสิทธิภาพการแจ้งเหตุ รักษา และส่งต่อให้กับสถานพยาบาลรักษาเฉพาะทางที่เพียงพอต่อจำนวนผู้ป่วยจิตเวชจากการใช้สารเสพติด (6) ทบทวนมาตรการทางกฎหมายให้มีความเด็ดขาดมากขึ้น (7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความพร้อมต่อการร้องขอจากชุมชน (8) ลดขั้นตอน และข้อจำกัดการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดให้เกิดความคล่องตัว ทันต่อเหตุการณ์ และมีแนวทางปฏิบัติเฉพาะทาง

ผลการประเมิน (ร่าง) รูปแบบ ที่ได้จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน แสดงดังตาราง 2 ถึงตาราง 4

ตาราง 2 การประเมิน (ร่าง) รูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

ข้อ	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. ความเหมาะสมด้านหลักการรูปแบบมีพุทธจริยธรรม	93.40	4.67	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมด้านหลักการรูปแบบมีความเป็นไปได้	90.40	4.52	มากที่สุด
3. มีวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมเป้าหมาย	94.40	4.72	มากที่สุด
4. มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนกับสิ่งที่ต้องการวัด	92.20	4.61	มากที่สุด
5. วิธีการดำเนินการรูปแบบมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์	88.40	4.42	มาก
6. รูปแบบเหมาะสมกับผู้เกี่ยวข้อง	95.80	4.79	มากที่สุด
7. ด้านเงื่อนไขความสำเร็จครอบคลุมตามวัตถุประสงค์	91.20	4.56	มากที่สุด
8. ด้านเงื่อนไขความสำเร็จมีความเป็นไปได้	86.80	4.34	มาก
9. องค์ประกอบของรูปแบบสอดคล้องกัน	91.60	4.58	มากที่สุด
10. องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม	92.80	4.64	มากที่สุด
ภาพรวม	91.70	4.59	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ร่างรูปแบบ โดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 91.70 และอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) โดยข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ รูปแบบเหมาะสมกับผู้เกี่ยวข้อง ร้อยละ 95.80 (เฉลี่ย 4.79) มีวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมเป้าหมาย ร้อยละ 94.40 (เฉลี่ย 4.72) และความเหมาะสมด้านหลักการรูปแบบมีพุทธจริยธรรม ร้อยละ 93.40 (เฉลี่ย 4.67) ตามลำดับ

ตาราง 3 การทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาเสพติดในชุมชน ก่อนและหลังการอบรม

ข้อคำถาม	ร้อยละ (จำนวน 27 คน)	
	ก่อน	หลัง
1. ข้อใดไม่อยู่ในกลุ่มที่จัดให้เป็นยาเสพติดที่อยู่ในการเฝ้าระวังของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	59.26	85.19
2. ข้อใดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี	74.07	92.59
3. ข้อใดเป็นแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบการความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี	62.96	92.59
4. ข้อใดกล่าวถึงการสื่อสารได้ถูกต้อง	74.07	92.59
5. ผลจากการที่รณรงค์ยาเสพติดลดลงทำให้เกิดผลที่ตามมา ยกเว้นข้อใด	70.37	85.19
6. หน่วยงานใดที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ	66.67	88.89
7. สายด่วนรับร้องเรียนยาเสพติดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดคือข้อใด	51.85	77.78
8. ข้อใดไม่ใช่เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีการเฝ้าระวังที่อาจใช้ในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	85.19	88.89
9. สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดของอำเภอ สำโรงจัดอยู่ในระดับใด	81.48	85.19
10. ผู้ใหญ่บ้านมีฐานะใดในคณะกรรมการหมู่บ้าน	96.30	100.00
11. ข้อใดเป็นไม่ใช่คณะกรรมการหมู่บ้าน	66.67	88.89
12. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบการความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการควบคุมและสอดส่อง ยกเว้นข้อใด	70.37	81.48
ภาพรวม	71.56	88.27

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมหลังการทดสอบ (ร้อยละ 88.27) สูงกว่าก่อนการทดสอบ (ร้อยละ 71.56) โดยภายหลังการอบรมกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจข้อคำถามสูงสุด คือ ผู้ใหญ่บ้านมีฐานะใดในคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 100.00

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ที่ได้จากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน แสดงดังตาราง 2 ถึงตาราง 4

ตาราง 4 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชน ในจังหวัดอุบลราชธานี

หัวข้อ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
1. องค์ประกอบของรูปแบบ	90.64	4.53	มากที่สุด	83.21	4.16	มาก
2. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	91.70	4.62	มากที่สุด	84.55	4.23	มาก
3. เงื่อนไขที่จะส่งผลให้รูปแบบบรรลุเป้าหมาย	91.40	4.57	มากที่สุด	87.12	4.36	มาก
ภาพรวม	91.24	4.57	มากที่สุด	84.96	4.25	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ความเหมาะสม โดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 91.24 อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.57) และอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ร้อยละ 91.70 (ค่าเฉลี่ย 4.62) เงื่อนไขที่จะส่งผลให้รูปแบบบรรลุเป้าหมาย ร้อยละ 91.40 (ค่าเฉลี่ย 4.57) และองค์ประกอบของรูปแบบ ร้อยละ 90.64 (ค่าเฉลี่ย 4.53) ตามลำดับ สำหรับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 84.96 อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.25) และอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เงื่อนไขที่จะส่งผลให้รูปแบบบรรลุเป้าหมาย ร้อยละ 87.12 (ค่าเฉลี่ย 4.36) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ร้อยละ 84.55 (ค่าเฉลี่ย 4.23) และองค์ประกอบของรูปแบบ ร้อยละ 83.21 (ค่าเฉลี่ย 4.16) ตามลำดับ

อภิปรายผล

สภาพความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แสดงให้เห็น การที่ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการร่วมมือในการต่อสู้กับปัญหาเสพติดในชุมชน และมีความสามัคคี ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงความร่วมมือที่ตระหนักรู้ระหว่างผู้นำชุมชน องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบต่อนโยบายเสพติดในพื้นที่ โดยมีการวางแผน ควบคุมสอดส่อง และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยังจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการป้องกัน บำบัดรักษา พัฒนาแผนการดูแลสุขภาพ และระบบการฟื้นฟูที่เหมาะสมอย่างรอบคอบสำหรับผู้ติดยาเสพติดในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร เตชะวารังกุล (Techawarangkul, 2020) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรค ของความร่วมมือ ได้แก่ ขาดแคลนทรัพยากร สมาชิกชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ และผู้นำชุมชนขาดอำนาจ ตามกฎหมายในการรับมือ และมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ ปัญจรัตน์ เดชกุญชร (Dejkunjom, 2020) ได้แสดง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาครัฐและภาคเอกชนที่จะต้องหันมาทำงานร่วมกันออกแบบและรับมอบนโยบายเพื่อดำเนินการ รัฐเปลี่ยนตำแหน่งจากผู้สร้างเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ อำนาจความสะดวกในด้านการอนุญาตดำเนินการและติดตาม การดำเนินการโดยมีเอกชนเป็นผู้รับมอบนโยบายนำไปดำเนินการและได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น บริหารงาน ด้วยตัวเองตามคำแนะนำของรัฐ

รูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนี้ มีหลักการของการบูรณาการความร่วมมือ กำหนดวัตถุประสงค์โดยการแสวงหาความร่วมมือ มีวิธีการดำเนินงานเพื่อค้นหา จัดการกับปัญหา ประเมินผลพร้อมทั้งรายงานความก้าวหน้า และเงื่อนไขความสำเร็จที่ต้องสร้างให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการดำรงพลังความร่วมมือทุกภาคส่วนด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนเป็นฐาน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา นุพาลา (Nuphalao, 2022) พบว่า รูปแบบความร่วมมือในระดับ ความร่วมมือ (Collaboration) โดยเครือข่ายมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันระยะยาว มีการรวมตัวกันเพื่อดำเนินการ แก้ไขปัญหา และมีการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือเพื่อจัดทำโครงการ กิจกรรม โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ การติดต่อสื่อสารมีความสม่ำเสมอ การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในทุกขั้นตอน มีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมบทบาทและการตัดสินใจของสมาชิก ระดมทรัพยากรอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีการระดม ทรัพยากรจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง และมีการเชื่อมต่อคนรุ่นเดียวกัน คนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ เป็นต้น เพื่อให้มีการสืบสานการดำเนินงานต่อไป นอกจากนี้ ในงานวิจัยของ เกรียงไกร เตชะวารังกุล (Techawarangkul, 2020) ยังพบว่า ความไว้วางใจและความสัมพันธ์แบบเครือญาติยังเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความร่วมมือ โดย กระบวนการความร่วมมือ ประกอบด้วย การเจรจา การสร้างข้อตกลง การดำเนินการ การประเมินผล และการ เสริมแรง

ทั้งนี้ รูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีได้ผ่าน การประเมินร่างรูปแบบและนำไปใช้ฝึกอบรมให้กับผู้นำชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้มีความเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งกล่าวได้ว่าวิธีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมควบคุม ดูแล สอดส่อง และเสริมสร้างความเข้มแข็งตามรูปแบบ ความร่วมมือนั้น มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและลดอัตรา ความเสี่ยงด้านยาเสพติดในพื้นที่เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงสามารถนำไปใช้เป็นตัวแบบที่ดีที่สุด สามารถสร้างเสริม สังคมไร้ยาเสพติดให้กับคนในชุมชนได้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความปลอดภัยต่อการดำรงชีวิตต่อไป สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Narayut Boonyanut and Manop Kanato (Boonyanut & Kanato, 2023) โดยเน้นถึงความสำคัญของผู้นำและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในการลดการใช้สารเสพติด ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้เป็นข้อพิสูจน์ประสิทธิผลอันน่าเชื่อถือจากการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน และสมาชิกในชุมชน ทำให้การใช้ยาในทางที่ผิดลดลง จำนวนผู้ขายรายใหม่และรายปัจจุบันลดลง การเจ็บป่วยทางจิตจากยาและผู้เสพยาเป็นแรงกระตุ้นในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความแตกต่างจากงานวิจัยของ เกศณี ศิริวัฒนสกุล (Siriwattanasakul, 2020) พบว่ารูปแบบความร่วมมือด้านความสามารถด้านบุคลากรมีอิทธิพลน้อยกว่าด้านการขับเคลื่อนเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลมากที่สุด ทั้งในระดับความสำคัญและระดับปฏิบัติการ ขณะที่แพลตฟอร์มมีความเหมาะสมกับการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีตำรวจภูธรจังหวัด สถาบันการศึกษา ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โรงพยาบาล สาธารณสุข เป็นต้น ควรกำหนดนโยบายการนำรูปแบบความร่วมมือในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้เกิดการดำเนินโครงการและประเมินผลงาน นำมาปรับปรุงแก้ไขการจัดการปัญหาเสพติดในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารและการจัดเก็บข้อมูลเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศไทยอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล การติดตามประเมินผล มีแนวทางในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Åström, J., Reim, W., & Parida, V. (2022). Value creation and value capture for AI business model innovation: a three-phase process framework. *Review of Managerial Science*, 16(7), 2111-2133. <https://doi.org/10.1007/s11846-022-00521-z>
- Boonyanut, N., & Kanato, M. (2023). DEVELOPING DRUG ABUSE REDUCING MODEL IN COMMUNITIES: A CASE STUDY OF CHALOEM PHRA KIAT, BURI RAM, THAILAND. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 58(2). <https://doi.org/10.35741/issn.0258-2724.58.2.48>
- Dejkunjom, P. (2020). *The Study of Collaborative Governance: A Success of Ratchaprasong Square Trade Association*. An Independent Study, Master of Political Science Program in Public Administration and Public Affairs, Executive Program in Public Administration and Public Affairs, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Department of Provincial Administration. (2021). *Action plan to prevent and solve drug problems for the year 2021*. (Mimeograph). Bangkok : Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. (In Thai)
- Group of information 4. (2023, 7 April). *Interview*. (In Thai)
- Group of information 6. (2023, 8 April). *Interview*. (In Thai)
- Group of information 9. (2023, 8 April). *Interview*. (In Thai)
- Group of information 14. (2023, 11 April). *Interview*. (In Thai)

- Khaemmanee, T. (2017). *Teaching Science : Knowledge for organizing an effective learning process* (21th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Koul, L. (1984). *Methodology of Educational Research*. New Delhi : Vani Education Book.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M. (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York : Wiley & Son.
- McVey, R. (2000). *Money and Power in Provincial Thailand*. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies.
- Nachmias, F. C., & Nachmias, D. (1993). *Research Methods in Social Sciences* (4th ed.). London : St. Martin Press.
- Narcotics Suppression Police Headquarters. (2009). *Strategies for preventing and suppressing drugs during the year 2009*. Bangkok : Strategy Department, Narcotics Suppression Police Headquarters. (In Thai)
- Nuphalao, A. (2022). *Cooperation Network in Water Management of Lamphun Water Resource Management Operation Center*. An Independent Study, Master of Public Administration Program in Public Administration, Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai)
- Office of the Narcotics Control Board Region 3. (2022). *Drug problems in Samrong District Ubon Ratchathani Province*. (Mimmeograph). Nakhon Ratchasima : Office of the Narcotics Control Board Region 3. (In Thai)
- Office of the Narcotics Control Board. (2023). Report on the drug epidemic situation. In *Action plan under the national policy and plan for prevention Concerning the prevention, suppression and resolution of drug problems for the fiscal year 2023*. (Mimmeograph). Bangkok : Ministry of Justice. (In Thai)
- Office of the Narcotics Control Board Region 3. (2023). *Report on trends in the situation of Spread of drugs. At the meeting of the committee of the Ubon Ratchathani Provincial Drug Prevention and Suppression Center on May 3, 2023*. (Mimmeograph). Nakhon Ratchasima : Office of the Narcotics Control Board Region 3. (In Thai)
- Pannoi, C. (2021). *Development of a spatial management model in providing education for children with special needs. with the participation of network partners of service units Special Education Center, Educational Area 6, Lopburi Province*. Research report. Lopburi : Special Education Center, Educational Area 6, Lopburi Province. (In Thai)
- Patcharakornpinyo, A. (2021). *A Collaborative Model for a Resolution to Prevent Accidental Fires in High-Rise Buildings in Thailand*. Dissertation, Doctor of Philosophy Program in Leadership in Society, Business and Politics, Rangsit University, Bangkok. (In Thai)

- Sheydayi, A., & Dadashpoor, H. (2023). Conducting qualitative content analysis in urban planning research and urban studies. *Habitat International*, 139, 102878. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2023.102878>
- Siriwattanasakul, K. (2020). *Innovation of Design Co-Creation for Small-Medium Jewelry Industry*. Disserattion, Doctor of Philosophy Program in Technopreneurship and Innovation Management, Inter-Department of Technopreneurship and Innovation Management, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Basic research* (10th ed.). Bangkok : Suweeriyasan. (In Thai)
- Strategy and Information for Provincial Development Group. (2018). *Ubon Ratchathani Provincial Development Plan 2018-2022, Revised edition*. Ubon Ratchathani : Ubon Ratchathani Provincial Office. (In Thai)
- Suppapudol, S. (2021). *Development of Teachers and Parents Collaboration Model for Early Childhood Education of Wat Jantaram (Tangtrongjit 5) School*. An Independent Study, Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Interdisciplinary Studies, Christian University of Thailand, Bangkok. (In Thai)
- Techawarangkun, K. (2020). *Collaboration between Public Sector and Community in Coping with COVID-19 Pandemic in Phase 1 Case Study : Collaboration between Ban Pong Tambol Health Promoting Hospital and Ban Pong 3 Community, Inthakin Sub-district, Mae Taeng District, Chiang Mai Province*. An Independent Study, Master of Public Administration Program in Public Administration, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Ubon Ratchathani Provincial Police. (2023). *The report on the results of the arrests during April 2023*. (Mimmeograph). Ubon Ratchathani : Ubon Ratchathani Provincial Police. (In Thai)
- Wangmahaporn, P. (2017). *Thai public administration: public sector management in the Pracharat style*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Wongwanich, S. (2015). *Meta-evaluation: Methodology and Applications* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- World Health Organization. (1978). *Mental Disorders: Glossary and Guide to Their Classification in Accordance with the Ninety Revision of Diseases*. Geneva : World Health Organization.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York : Harper & Row.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรี

บ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต

STUDY ON THE POSSIBILITY OF LEARNING CENTER EXPANSION OF ORGANIC MUSHROOM CULTIVATION COMMUNITY ENTERPRISE AT BAN LIPHON HUA HAN-BO RAE, PHUKET PROVINCE

จารุวรรณ พรหมเงิน^{1*}, สิริญา จันทร์ศักดิ์สูง², กิตติศักดิ์ จิตต์เกื้อ³, อนันต์ สันติอมรทัต⁴

Jaruwan Promngurn^{1*}, Sirinya Chansaksoong², Kittisak Jitkue³, Anan Suntiamentut⁴

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000 ประเทศไทย

^{1*}Assistant Professor, Industrial Technology, Faculty of Science and Technology, Phuket Rajabhat University, Phuket Province, 83000, Thailand

^{2,3,4}อาจารย์ สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 83000 ประเทศไทย

^{2,3,4}Lecturer, Industrial Technology, Faculty of Science and Technology, Phuket Rajabhat University, Phuket Province, 83000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}jaruwan.p@pkrnu.ac.th; (Authors): ²sirinya.c@pkrnu.ac.th, ³kittisak.j@pkrnu.ac.th, ⁴anan.s@pkrnu.ac.th

รับบทความ : 22 สิงหาคม 2566 / ปรับแก้ไข : 13 ธันวาคม 2566 / ตอรับบทความ : 20 ธันวาคม 2566

Received : 22 August 2023. / Revised : 13 December 2023 / Accepted : 20 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.54

ABSTRACT

Expanding a learning center for sufficient production capacity to meet market demand is typically risky. Therefore, this research aims to study five possibilities and propose guidelines for such expansion. The sample group included 40 customers of community enterprise groups. A questionnaire was used with a consistency between 0.67 and 1.00. The data were collected by individual inquiry. The data analysis focuses on marketing needs by finding percentages and averages, including economic and financial values. Flow charts were employed to analyze the production process, the organizational structure and plans, and environmental feasibility. Concerning 1) marketing, the factors most affecting the purchasing decision was fast delivery service. Regarding 2) the technical and engineering aspects, the mushroom production capacitated 612,000 blocks per year, with 2 production machines, 2 mushroom block steaming ovens, 3 workers, and a 288-square-meter area. 3) The financial aspect indicated current net worth 29,403,567.39 THB with investment return rate equal to 85.66%. The payback period is 1 year and 5 months and the cost-benefit ratio are 2.09, which is greater than 1, suggesting that this project provides a return worth the investment. Concerning 4) the administration, an organizational structure depends on duties and the group leader. Regarding 5) the environment, the production is environmentally friendly. The research finally proposed 3-step guidelines for setting up a center: preparation, operation, and monitoring and evaluation. This will lead to the possible expansion of the organic mushroom cultivation learning center suitable for investment in all aspects.

Keywords : Possibility study, Learning center, Organic mushroom cultivation community enterprise

บทคัดย่อ

การตัดสินใจขยายศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้มีกำลังการผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ย่อมมีความเสี่ยง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ 5 ด้าน และเสนอแนวทางดำเนินการขยายศูนย์การเรียนรู้ กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 40 ราย โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ความต้องการทางการตลาดด้วยการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ความคุ้มค่าทางด้านการเงิน ใช้แผนภูมิกระบวนการไหล วิเคราะห์กระบวนการผลิต วิเคราะห์โครงสร้างและแผนงานองค์กร และวิเคราะห์ความเป็นไปได้อาณาสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษา 1) ด้านการตลาด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อมากที่สุดคือ การบริการส่งที่รวดเร็ว 2) ด้านเทคนิคและวิศวกรรม พบว่า กำลังการผลิตก้อนเชื้อเห็ดของโครงการปีละ 612,000 ก้อน ใช้เครื่องจักรในการผลิต 2 เครื่อง และเตาึ่งก้อนเชื้อเห็ด 2 เตา แรงงาน 3 คน และพื้นที่ทั้งหมด 288 ตารางเมตร 3) ด้านการเงิน พบว่า มูลค่าสุทธิปัจจุบัน 29,403,567.39 บาท อัตราผลตอบแทนการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 85.66 ระยะเวลาคืนทุน

เท่ากับ 1 ปี 5 เดือน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน มีค่าเท่ากับ 2.09 ซึ่งมีความมากกว่า 1 แสดงว่าโครงการนี้ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับที่ลงทุน 4) ด้านการบริหาร พบว่า มีรูปแบบโครงสร้างองค์กรตามหน้าที่และมีประธานกลุ่มเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กร และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กิจกรรมการผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และนำเสนอแนวทางการจัดตั้งศูนย์ 3 ขั้นตอน คือ เตรียมการ ดำเนินการ และติดตามและประเมินผล ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้การเพาะเห็ดอินทรีย์ที่เหมาะสมสำหรับการลงทุนในโครงการทุกด้าน

คำสำคัญ : การศึกษาความเป็นไปได้, ศูนย์การเรียนรู้, วิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีย์

บทนำ

ธุรกิจวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น สร้างอาชีพ รายได้ เสริมสร้างความเข้มแข็งทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่นเดียวกับจังหวัดภูเก็ตมีวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 335 วิสาหกิจชุมชน (Department of Agricultural Extension, 2019) โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีย์บ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ เป็นวิสาหกิจชุมชนหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นต้นแบบแก่วิสาหกิจชุมชนที่สนใจ และได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ภายใต้ชื่อ “หมู่บ้านผลิตเห็ดอินทรีย์ บ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่” และได้รับงบประมาณ สนับสนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อปี พ.ศ. 2557 (Jitkue, 2019) ทำให้มีหน่วยงานทั้งภายในและต่างจังหวัดเข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก อีกทั้งวิสาหกิจชุมชนนี้สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้จากการผลิตก่อนเชื้อเห็ดและเพาะเห็ดอินทรีย์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตก่อนเชื้อเห็ดนางฟ้า เพื่อจำหน่ายให้กับผู้เพาะเห็ดมีจำนวนน้อยและความสามารถในการผลิตค่อนข้างต่ำ จึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว (Phuket Provincial Statistical Office, 2019) จังหวัดภูเก็ตมีโรงแรม ร้านอาหารที่มีความต้องการบริโภคเห็ดนางฟ้าสูงถึงวันละประมาณ 4-5 ตัน ในขณะที่เกษตรกรในจังหวัดภูเก็ตสามารถผลิตได้เพียง 1 ตัน ทำให้ราคาขายปลีกของเห็ดนางฟ้าสดค่อนข้างสูง เฉลี่ย 80-120 บาทต่อกิโลกรัม (Jitkue, 2019) จากประเด็นดังกล่าว คณะวิจัยจึงได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นก่อนดำเนินการวิจัย พบว่า วิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีย์บ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ มีจุดเด่นด้านสมาชิกในกลุ่มมีความรู้เรื่องการเพาะเห็ดอินทรีย์ และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปได้ อีกทั้งมีเครือข่ายด้านการตลาดที่พร้อมรับซื้อผลผลิตในปริมาณมาก กอปรกับสมาชิกกลุ่มมีความต้องการขยายกำลังการผลิตและปริมาณการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ส่งผลให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่สมาชิกกลุ่มและประชาชนในท้องถิ่น ทำให้คณะวิจัยได้เห็นถึงความสำคัญและร่วมกันศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้การเพาะเห็ดอินทรีย์ให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดี กระบวนการผลิตที่มีมาตรฐานที่ครอบคลุมด้านการตลาด ด้านเทคนิคและวิศวกรรม ด้านการเงิน ด้านการบริหาร และด้านสิ่งแวดล้อม ที่สามารถนำไปสู่การตัดสินใจขยายศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบภายในชุมชนท้องถิ่นได้จริงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีย์บ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย การตลาด เทคนิคและวิศวกรรม การเงิน การบริหาร และสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีย์บ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต

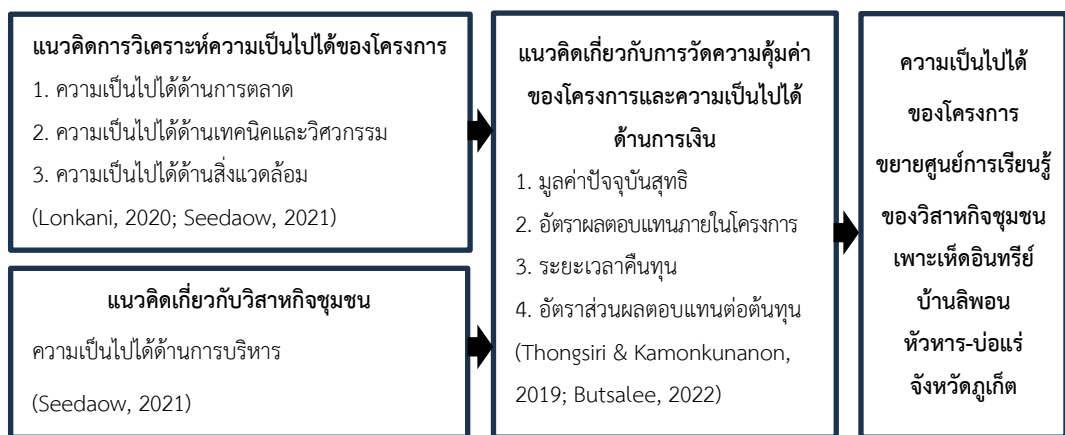
ประโยชน์การวิจัย

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีบ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต วิสาหกิจชุมชนที่สนใจ และผู้สนใจ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจภายใต้การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการขยายศูนย์การเรียนรู้ทางการเกษตรตามสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่
2. ด้านสังคมและชุมชน เป็นการเสริมสร้างสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะที่เข้มแข็งให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดการสร้างโอกาสในการทำงานที่มีคุณค่า ขยายการสร้างอาชีพ และเกิดรายได้ให้กับประชากรในท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ มุ่งเน้นการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ โดยอาศัยการพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนกับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากการทำธุรกิจมักต้องอาศัยทรัพยากรจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องประเมินความเป็นไปได้ และต้องมีองค์ความรู้ในการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ รวมถึงความรู้ที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยงของโครงการด้วย (Lonkani, 2020) ดังนั้น การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ควรประกอบด้วย การศึกษาความเป็นไปได้อันการตลาด ซึ่งเป็นการศึกษาขนาดและแนวโน้มของตลาด ลักษณะอุปสงค์ของผลผลิตหรือตลาดที่รองรับซื้อ ขนาดของอุปสงค์หรือปริมาณความต้องการ เพื่อเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงขนาดของปริมาณการผลิตที่เหมาะสมและพิจารณาความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาด โดยมีขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สถานะตลาด การพยากรณ์ความต้องการตลาด การประมาณการยอดขายสินค้า (Tiraponengan et al., 2020) รวมทั้งศึกษาหาความต้องการของลูกค้าหรือผู้ซื้อในอนาคต และการจัดการส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหรือบริการของธุรกิจ (Lonkani, 2020) สำหรับการศึกษาความเป็นไปได้อันเทคนิคและวิศวกรรม เป็นการศึกษากระบวนการผลิต ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับวัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน กระบวนการผลิต ศึกษาเทคโนโลยีการผลิต เครื่องจักร อุปกรณ์และสถานที่ตั้ง (Tiraponengan, et al, 2020) และปัจจัยนำออก คือ ผลผลิตขั้นสุดท้ายของระบบการผลิตที่ใช้การวิเคราะห์การหาพื้นที่ตั้งของโรงงาน ปริมาณของวัตถุดิบ การวางแผนผังโรงงาน การวางแผนการผลิต กระบวนการผลิต จำนวนเครื่องจักร และจำนวนแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยในการกำหนดการลงทุนของงบการดำเนินงาน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเงินและความน่าจะเป็นในการลงทุน (Sritadan & Suthummanon, 2022) ส่วนการศึกษาความเป็นไปได้อันการเงิน คือ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย (Lonkani, 2020) โครงการส่วนใหญ่เน้นวิเคราะห์และตัดสินใจโดยใช้ความคุ้มค่าทางการเงิน ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน ระยะเวลาคืนทุน อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Thongsiri & Kamonkunanon, 2019; Butsalee, 2022) และดัชนีกำไร (Phutthadet & Netiniyom, 2021) ทั้งนี้ ความเป็นไปได้อันการบริหาร เป็นการวิเคราะห์การจัดรูปแบบองค์กรและการบริหารงานที่ควรจะเป็น มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด ซึ่งการดำเนินงานตามโครงการให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการศึกษาถึงหลักการบริหารจัดการ บริหารงานบุคคล กำหนดโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม กำหนดกลยุทธ์ของโครงการ (Seedaow, 2021) และความเป็นไปได้ด้านสิ่งแวดล้อม จะต้องคำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาจจอยู่ในรูปมลพิษทางอากาศหรือน้ำเสียจากกระบวนการผลิต หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นของเสียของกิจการ (Lonkani, 2020) เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม มีการวางแผนเพื่อติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวัง ประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังดำเนินโครงการ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นการประกอบการหรือกิจการของชุมชนที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการโดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการตอบสนองการพึ่งตนเอง และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวชุมชน (Aksornrat, 2022) ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงบริบทของธุรกิจ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงธุรกิจระดับโลก เพื่อต่อยอดและเพิ่มโอกาสการเป็นผู้นำทางธุรกิจ และชุมชนให้เติบโตไปพร้อมกัน ซึ่งผู้นำจะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนให้ก้าวหน้า (Leeniwa, Khem-akrajat, & Benchakorn, 2021) โดยคณะวิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาประยุกต์สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการวิเคราะห์ด้านการตลาด ด้านวิศวกรรม และด้านการเงิน แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เชิงคุณภาพในด้านการบริหารจัดการและด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ มีวิธีดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนบ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ ตำบลศรีสุนทร อำเภอลาแมง จังหวัดภูเก็ต ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงเป็นลูกค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เจ้าของธุรกิจ และกลุ่มเห็ดแปลงใหญ่ 40 คน และอาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเองทั้งฉบับ มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วยข้อคำถามและตัวเลือกคำตอบ และแบบปลายเปิด (Samitsomboon, 2023) แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป เป็นการวัดระดับกลุ่ม มาตรฐานแบบนามบัญญัติ มีตัวแปร คือ เพศ อายุ และมาตรฐานแบบวัดอันดับ คือ ระดับการศึกษา 2) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจ เป็นการวัดระดับกลุ่ม มาตรฐานแบบนามบัญญัติ (Srisatidnarakul, 2020) มีตัวแปร คือ ลักษณะของธุรกิจ แหล่งจำหน่ายผลผลิต วิธีการจัดการก้อนเชื้อเห็ดที่ไม่ใช้แล้ว และมาตรฐานแบบอัตราส่วน คือ จำนวนโรงเรือน ปริมาณก้อนเชื้อในโรงเรือน ปริมาณการจำหน่ายแต่ละครั้ง ระยะเวลา

ในการเพาะเห็ดนางฟ้า ความถี่ในการซื้อเห็ดก่อนซื้อเห็ดนางฟ้า และราคาก่อนซื้อเห็ดที่ทานเคยซื้อ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ใช้มาตราส่วนประเมินระดับความสำคัญ 5 ระดับ โดยใช้ทัศนคติจากสเกลการวัด (Likert scale) (Prasertsin, 2020) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความสำคัญแต่ละระดับ คือ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด 4 คะแนน เท่ากับมาก 3 คะแนน เท่ากับปานกลาง 2 คะแนน เท่ากับน้อย และ 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด และ 4) ข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิด ทำการหาคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเป็นรายข้อ (Item validity) (Gay, Mills, & Airasian, 2014) โดยพิจารณาให้คะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน +1 หมายถึงแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง 0 หมายถึงไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง และ -1 หมายถึงแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเลือกใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ (Thaweerat, 1997) ปรากฏว่าทั้งฉบับมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

งานวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKRU 2020-033 วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2563

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะวิจัยได้ทำการนัดหมายล่วงหน้า และเดินทางลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านการตลาดกับกลุ่มเป้าหมาย 40 คน ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 เก็บข้อมูลด้านเทคนิคและวิศวกรรม ด้านการเงิน ด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และแนวทางในการขยายศูนย์การเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย 4 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ด้านตลาด เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้จากแบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการทางการตลาด โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.41-4.20 หมายถึงมาก 2.61-3.40 หมายถึงปานกลาง 1.81-2.60 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.80 หมายถึงน้อยที่สุด (Bunnag, 2012) เพื่อนำข้อมูลเข้าสู่การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านเทคนิคและวิศวกรรม

การวิเคราะห์ด้านเทคนิคและวิศวกรรม เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการผลิต โดยใช้แผนภูมิกระบวนการไหล (Jantana & Sapsanguanboon, 2020) จำนวนเครื่องจักร คำนวณจากอัตราการผลิตที่ต้องการต่อจำนวนชั่วโมงในช่วงเวลาการผลิต จำนวนแรงงาน เริ่มจากการวิเคราะห์ภาระงาน โดยคำนวณเวลาที่ใช้ในการทำงานแต่ละงาน ต่อ 1 หน่วย (ครั้งต่อก่อน) หน่วยเป็นนาที ปริมาณงาน (จำนวนครั้งต่อก่อน) ของงานนั้นที่ต้องทำทั้งปี และคำนวณปริมาณงานต่อปี สำหรับการวางแผนผังโรงงานใช้วิธีการวางแผนผังโรงงานโดยการพิจารณาความสัมพันธ์ของกิจกรรม (CORELAP) (Kittipanya-ngam, Sitthibrun & Sirikasemsuk, 2022) ออกแบบเพื่อกำหนดตำแหน่งของเครื่องจักร และใช้โปรแกรม Microsoft Visio (Thitithananon, 2019) วาดแผนผังโรงงานและทิศทางการไหลของกระบวนการ

การวิเคราะห์ด้านการเงิน เป็นการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการลงทุน วิเคราะห์ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจและการเงิน นำมาหาค่าความเป็นไปได้ โดยหาผลตอบแทนจากการประกอบธุรกิจ ดังนี้

1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value, NPV) หมายถึงผลต่างของมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิแต่ละปีตลอดอายุของโครงการกับกระแสเงินสดจ่ายลงทุน (Thongsiri & Kamonkunanon, 2019) ดังสมการ 1

$$\text{NPV} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t - C}{(1+k)^t} \quad (1)$$

โดยที่

C = เงินลงทุนเริ่มต้น

CF_t = กระแสเงินสดสุทธิปีที่ t

k = อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ

n = อายุโครงการ

2. อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal rate of returns : IRR) เป็นการคำนวณหาอัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิตลอดอายุโครงการเท่ากับเงินสดจ่ายลงทุน การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนของโครงการใช้วิธีการทดลองหรือลองผิดลองถูก (Trial and error) เพื่อหาอัตราผลตอบแทนของโครงการ (r) โดยการเปิดตาราง PVIF แล้วนำค่าที่ได้ไปแทนในสูตร โดยลดค่าจนกว่าจะได้ผลลัพธ์ของกระแสเงินสดรับสุทธิเท่ากับเงินสดจ่ายลงทุนพอดี (Thongsiri & Kamonkunanon, 2019) ดังสมการ 2

$$C_0 = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \quad (2)$$

โดยที่

C₀ = เงินลงทุนเริ่มแรก

CF_t = กระแสเงินสดสุทธิปีที่ t

r = อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ

n = อายุโครงการ

3. ระยะเวลาคืนทุน (Payback period : PB) คือ ระยะเวลาทั้งหมดที่คาดว่าจะต้องใช้เพื่อให้ได้กระแสเงินสดรับรวมจากการลงทุนเท่ากับเงินลงทุนที่จ่ายพอดี (Tuwanimitkul, 2020) คำนวณจากเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มโครงการหักกระแสเงินสดรับสุทธิต่อปีสะสมไป จนเงินจ่ายลงทุนสุทธิเมื่อเริ่มโครงการเท่ากับศูนย์ สำหรับเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะลงทุนหรือไม่ พิจารณาได้ 2 กรณี คือ 1) ให้พิจารณาระยะเวลาคืนทุนที่มีค่าน้อยโดยใช้ระยะเวลานั้นในการคืนทุนหรือการคืนทุนเร็ว ซึ่งทำให้โครงการมีสภาพคล่องสูงขึ้น 2) พิจารณาโดยเปรียบเทียบกับระยะเวลายอมรับได้ เช่น ระยะเวลาที่ต้องการเงินต้นกลับคืนมาภายใน 5 ปี เป็นต้น (Aphiwatpisan, 2022) ดังสมการ 3

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก}}{\text{กำไรสุทธิเฉลี่ยต่อปี}} \quad (3)$$

4. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit of cost ratio : B/C) เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนกับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายในโครงการ ถ้า B/C ration มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า โครงการให้ผลตอบแทนคุ้มค่าน่าลงทุนไป แต่ถ้าค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1 แสดงว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการไม่คุ้มค่าน่าลงทุนที่เสียไป (Butsalee, 2022)

สำหรับ การวิเคราะห์ด้านการบริหาร เพื่อกำหนดรูปแบบขององค์กรที่ใช้ในการดำเนินงาน และการบริหารงานของโครงการที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินธุรกิจได้ โดยการศึกษาโครงสร้างองค์กร การวางแผนทรัพยากรบุคคล การวิเคราะห์งาน (Mengtragool, 2020) คณะวิจัยเริ่มวิเคราะห์จากการวางแผนการดำเนินงานของโครงการ การจัดรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อวางกรอบการบริหารงานและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อให้โครงการกับชุมชนสามารถอยู่ด้วยกันในระยะยาว โดยเฉพาะการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Sritadan & Suthummanon, 2022)

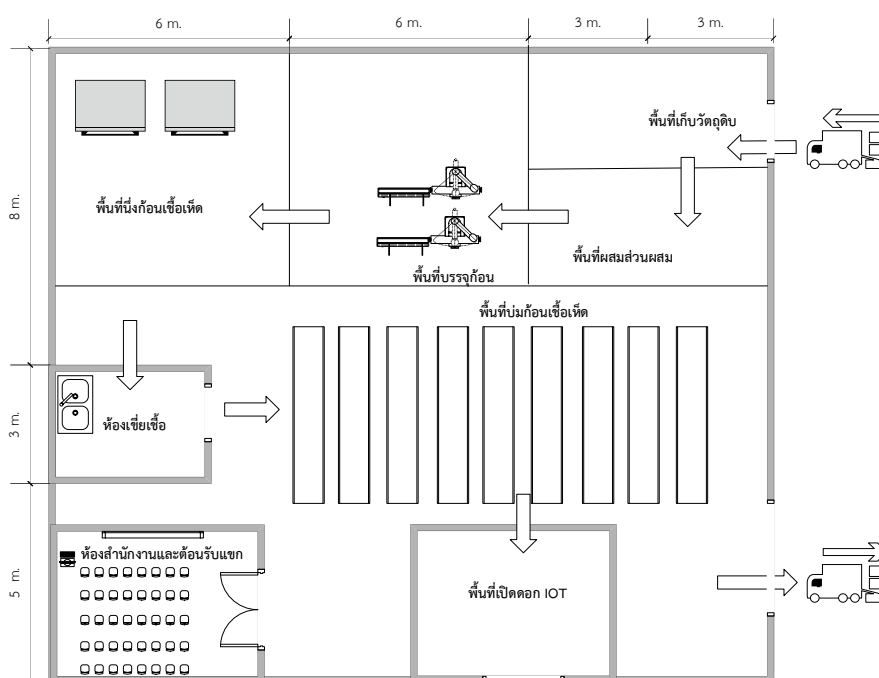
โดยวิเคราะห์สาเหตุที่อาจทำให้เกิดผลด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจุบัน ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แผนป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้

ผลการวิจัย

การศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีย์บ้านลิพอน หัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต

1. ด้านการตลาด พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เพศหญิงมากที่สุดร้อยละ 65 มีอายุในช่วง 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 52.50 จำหน่ายโดยการขายปลีกมากที่สุด ร้อยละ 50.0 ปริมาณการจำหน่ายแต่ละครั้ง คือ 1-2 กิโลกรัม มากที่สุด ร้อยละ 62.50 ระยะเวลาในการเพาะเห็ดนางฟ้า 1 รอบ คือ 4 เดือนมากที่สุด ร้อยละ 55.0 ความถี่ในการซื้อเห็ดนางฟ้า คือ 4 เดือนซื้อครั้งมากที่สุด ร้อยละ 70.0 และราคาก่อนซื้อเห็ด ก้อนละ 10 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.0 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเห็ดนางฟ้ามากที่สุด คือ การบริการส่งที่รวดเร็ว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 รองลงมา คือ คุณภาพของก้อนเชื้อเห็ด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 โดยลูกค้ามีความพึงพอใจในการซื้อเห็ดนางฟ้าจากกลุ่ม เนื่องจากการบริการ การจัดส่งที่รวดเร็ว มีบริการหลังการขายในกรณีที่ก้อนเชื้อเห็ดมีปัญหา ทำให้กลุ่มลูกค้ากลุ่มเดิมกลับมาซื้อซ้ำ การเข้าสู่ตลาดของก้อนเชื้อเห็ดในช่วงระยะแรกเป็นการจัดจำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะเห็ดแปลงใหญ่ของจังหวัดภูเก็ต ขยายผลไปสู่กลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการเกษตร หรือผู้ที่สนใจเพาะเห็ดนางฟ้า ในระยะกลางเมื่อก่อนซื้อเห็ดนางฟ้าของกลุ่ม เข้าสู่ตลาดในจังหวัดภูเก็ตแล้ว และเพื่อเป็นการขยายตลาดในจังหวัดพังงาและกระบี่ ทางกลุ่มมีรูปแบบของการตลาด โดยการให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สนใจเข้ามาเรียนรู้วิธีการผลิตก้อนเชื้อเห็ดและการเปิดดอกเห็ด ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สนใจทดลองเพาะเห็ดนางฟ้า และบริการจัดส่งก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฟรีเมื่อสั่งครบตามปริมาณที่กำหนด และมีส่วนลดเมื่อซื้อเห็ดนางฟ้าเป็นจำนวนมาก

2. ด้านเทคนิคและวิศวกรรม พบว่า มีกำลังการผลิตก้อนเชื้อเห็ด 612,000 ก้อนต่อปี ใช้แรงงานในกระบวนการผลิตและสนับสนุนการผลิต จำนวน 3 คน โดยมีการใช้เครื่องจักรในการผสมส่วนผสม ใช้เครื่องผสมส่วนผสม 1 เครื่อง ที่มีกำลังการผลิต 400 กิโลกรัม/ครั้ง การบรรจุก้อนเชื้อเห็ด และการอัดก้อนเชื้อเห็ด ใช้เครื่องบรรจุ อัดก้อนและปิดจุกคอ 1 เครื่อง มีกำลังการผลิต 330 ก้อน/ชั่วโมง การนึ่งก้อนเชื้อเห็ด ใช้ฝาครอบนึ่งก้อนเชื้อเห็ดและหม้อต้ม 1 เครื่อง มีกำลังการผลิต 1,500 ก้อน/ครั้ง การเชยเชื้อเห็ด ใช้ตู้เชยเชื้อ 1 ตู้ สำหรับการบ่มก้อนเชื้อเห็ด และการเปิดดอกเห็ด ไม่มีการใช้เครื่องจักร

ภาพ 2 ผังโรงงานสำหรับการผลิตก้อนเชื้อเห็ดและพื้นที่ดูงาน

จากภาพ 2 แสดงผังโรงงานที่มีการกำหนดตำแหน่งของเครื่องจักร ทิศทางการเคลื่อนย้าย การไหลของวัสดุ เพื่อความยืดหยุ่นในการใช้งาน โดยการออกแบบผังโรงงานให้มีขนาดกว้าง 16 เมตร ยาว 18 เมตร พื้นที่ใช้สอยรวม 288 ตารางเมตร และวางแผนผังโรงงานโดยใช้วิธีการวางผังโรงงานใหม่ หรือที่เรียกว่า “CORELAP” เริ่มจากนำค่าความสำคัญของแต่ละส่วนงาน โดยนำส่วนงานที่มีค่าคะแนนมากที่สุดมาต่อกับส่วนงานที่มีค่าคะแนนรองลงมา จากนั้นนำส่วนงานถัดมาที่มีค่าความสำคัญรองลงมาต่อกันจนครบทุกกิจกรรม และพิจารณาคะแนนรูปแบบที่มีค่ามากที่สุดมาเป็นผังเบื้องต้น โดยการอาศัยความสัมพันธ์ของกิจกรรมและพื้นที่ใช้สอยในการวางผังโรงงาน นำผลการวางผังด้วยวิธี CORELAP มาปรับพื้นที่ใช้สอยใหม่ตามความเหมาะสม ความเป็นระเบียบ สะดวกสวยงาม และมุ่งด้วยหลักสามเหลี่ยม มีศรีรับระบายอากาศ เพื่อระบายความร้อนที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

3. ด้านการเงิน พบว่า เงินลงทุนของโครงการ เท่ากับ 3,453,406.09 บาท ต้นทุนการผลิต 2,437,301.19 บาทต่อปี ราคาก้อนเห็ดเฉลี่ย 3.98 บาทต่อก้อน กำหนดราคาขายก้อนละ 8 บาท แสดงผลการวิเคราะห์ด้านการเงิน ดังนี้

3.1 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) พบว่า กำหนดค่าดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสของเงินทุน เท่ากับ 6.50% มูลค่าสุทธิปัจจุบันของโครงการ เท่ากับ 29,403,567.39 บาท ซึ่งมากกว่าเงินลงทุน 25,950,161.30 บาท ดังนั้น ควรลงทุนในโครงการนี้ เนื่องจากโครงการนี้ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า ($NPV > 0$)

3.2 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) พบว่า ตลอดโครงการมีค่าเท่ากับ ร้อยละ 85.66 ซึ่งอัตราผลตอบแทนการลงทุนเป็นอัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่าย หมายความว่า เป็นอัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของรายการรับจากโครงการเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของการลงทุน ดังนั้นมูลค่าปัจจุบันจึงเท่ากับศูนย์

3.3 ระยะเวลาคืนทุน (PB) พบว่า ระยะเวลาคืนทุนของโครงการเท่ากับ ระยะเวลา 1 ปี 5 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่ดีสำหรับการดำเนินการ เพราะมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนในอนาคตน้อยลง และการลงทุนสามารถถอนทุนคืนได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อพิจารณาระยะเวลาคืนทุน โครงการน่าลงทุนเป็นอย่างยิ่ง

3.4 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C) พบว่า มีค่าเท่ากับ 2.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าโครงการนี้ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับที่ลงทุน

4. ด้านการบริหาร พบว่า มีรูปแบบการบริหาร ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม สำหรับความเป็นไปได้ด้านบริหาร พบว่า การจัดรูปแบบการบริหารงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบตามหน้าที่ของสายงาน ประกอบด้วยประธานกลุ่ม มีหน้าที่เหมือนผู้จัดการโรงงาน คอยควบคุม ดูแล ประสานงาน และกำกับติดตามทุกคนในองค์กร รองประธาน ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายการผลิต ที่ทำการควบคุมดูแลกระบวนการจัดซื้อ จัดหาวัตถุดิบและกระบวนการผลิต และเลขานุการ ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายสำนักงาน ที่ทำการควบคุมดูแลการตลาด การประชาสัมพันธ์และต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมดูงาน การเงินและการบัญชี ทำหน้าที่บริหารจัดการเรื่องการเงินและควบคุมการจัดทำบัญชี

5. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และแนวทางการป้องกันก่อนการดำเนินการโครงการ มีดังนี้

5.1 มลพิษทางน้ำ การก่อสร้างโครงการมีการใช้น้ำชะล้างที่ใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งน้ำที่ได้จากการก่อสร้างสามารถซึมลงในพื้นที่ดินได้โดยไม่กระทบต่อการปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ และระหว่างการดำเนินการผลิต กิจกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในกระบวนการนี้ก่อนเชื้อเห็ดซึ่งไม่ก่อให้เกิดน้ำเสีย และสามารถนำมาใช้หมุนเวียนในระบบได้

5.2 มลพิษทางอากาศ การก่อสร้างโครงการมีฝุ่นละอองที่เกิดจากการก่อสร้างและการขนส่งวัสดุก่อสร้าง แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการกันตาข่ายสีเขียวในระหว่างก่อสร้าง และการใช้น้ำล้างถนนหรือฉีดพื้นน้ำเมื่อเกิดฝุ่นละออง เพื่อลดปัญหาฝุ่นละอองที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนใกล้เคียง และระหว่างการดำเนินการผลิต กิจกรรมการผลิตเกิดฝุ่นละอองเนื่องจากส่วนผสมในการผลิตก่อนเชื้อเห็ดประกอบด้วย ข้าวเลื่อย กระถินบ่นและปูนขาว แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการสวมอุปกรณ์ป้องกันฝุ่นส่วนบุคคล ได้แก่ หน้ากากอนามัย แว่นตากันฝุ่น เป็นต้น

5.3 ขยะมูลฝอย การก่อสร้างโครงการเกิดขยะมูลฝอยในการก่อสร้าง ได้แก่ เศษถุงปูน เศษไม้ เศษเหล็ก เศษหิน เป็นต้น ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยเหล่านี้เกิดขึ้นไม่มากนัก สามารถจัดเตรียมภาชนะรองรับมูลฝอย รวบรวมขยะในถังขยะและมีรถเก็บขยะจากเทศบาลเข้ามาเก็บขยะเป็นประจำทุกวัน หรืออาจจัดจำหน่ายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป และระหว่างการดำเนินการผลิต ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับวัตถุดิบ การจัดการขยะในศูนย์การเรียนรู้ โดยจัดเตรียมภาชนะรองรับมูลฝอย รวบรวมขยะในถังขยะและมีรถเก็บขยะจากเทศบาลเข้ามาเก็บขยะเป็นประจำทุกวัน จึงไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางในการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดอินทรีบ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต

1. การเตรียมการขยายศูนย์การเรียนรู้ โดยขึ้นขั้นตอนการเตรียมความพร้อม การวางแผน และการจัดประชุม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ ในแต่ละประเด็น คือ การสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร และดำเนินการศูนย์เรียนรู้ โดยกำหนดระเบียบบริหาร การสำรวจแหล่งงบประมาณ การเขียนโครงการเสนอขอรับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น การจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดทำชุดความรู้ การจัดกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ให้ชุมชน การวางแผน

ธุรกิจ และกำหนดระเบียบการให้บริการบุคคลภายนอกและหน่วยงานในการศึกษาเยี่ยมชมดูงาน ซึ่งในส่วนนี้สามารถนำการวิเคราะห์ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน มาประกอบการพิจารณาหรือนำมาใช้ประโยชน์ได้

2. การดำเนินการหลังจากได้งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน หรือได้เงินลงทุนจากแหล่งเงินเพื่อก่อสร้างอาคารศูนย์การเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจาก การเขียนแบบก่อสร้าง การขออนุญาตก่อสร้าง การสำรวจผลกระทบสิ่งแวดล้อม การติดต่อประสานงานผู้รับเหมาก่อสร้าง การดำเนินการคัดเลือกและจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ การสรรหาบุคลากรที่จะมาร่วมงาน การดำเนินการผลิต ตลอดจนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการศึกษาเยี่ยมชมดูงาน ซึ่งในส่วนนี้สามารถนำการวิเคราะห์ด้านการตลาด ด้านเทคนิคและวิศวกรรม ด้านการเงิน และด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการได้

3. การติดตามและการประเมินผล จะใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมของสมาชิก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้และผู้ให้การสนับสนุน โดยจัดเวทีประชาคมความคิดเห็น เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ชี้วัดระดับผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ความสามารถในการปฏิบัติได้ตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งการติดตามสามารถทำได้ทุกช่วงของการดำเนินงาน โดยจัดทำรายงานผลและสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ต่อไป

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้นำเสนอผลการวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายศูนย์การเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชน เพาะเห็ดอินทรีบ้านลิพอนหัวหาร-บ่อแร่ จังหวัดภูเก็ตใน 5 ด้าน ที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ซื้อหรือลูกค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้ารายเดียวที่มีความสนใจเพาะเห็ดเพื่อการบริโภคในครัวเรือน การจัดจำหน่ายในละแวกใกล้เคียง และลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำที่มีความพึงพอใจในเรื่องการจัดส่งที่รวดเร็วและมีการบริการหลังการขายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจวรรณ เบญจกรณ์ และภูมิพัฒน์ มิ่งมาลัยรักษ์ (Benchakorn & Mingmalairaks, 2019) ที่พบว่า การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นการสร้างความพึงพอใจในการใช้สินค้าหรือบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการรักษาลูกค้าเก่า ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อตัวธุรกิจ ลดอัตราการสูญเสียลูกค้า ในทางตรงกันข้ามช่วยลดต้นทุนทางการตลาดและเป็นการเพิ่มรายได้จากการที่ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำโดยได้รับผลประโยชน์ด้วยกันทั้งตัวลูกค้าและธุรกิจ โดยงานวิจัยของณัฐพงษ์ ป่านกล้า และบุษกรณ์ สัจยะวะระ (Pankla & Leejoeiwara, 2022) ได้กล่าวถึงการบริการเป็นโอกาสในการขยายตลาดได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการที่ลูกค้าเลือกใช้บริการ เพราะพนักงานขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสและเอาใจใส่ลูกค้า สำหรับการวิเคราะห์ด้านเทคนิคและวิศวกรรมสอดคล้องกับผานิตย์ ถิรผลงาม และคณะ (Tiraponengan, et al, 2020) และขอสวาน ศรีท่าด่าน และเสกสรร สุธรรมานนท์ (Sritadan & Suthummanon, 2022) ที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้านเทคนิคและวิศวกรรมมาทำการศึกษากระบวนการผลิตประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า คือ วัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน กระบวนการผลิต ศึกษาเทคโนโลยีการผลิต เครื่องจักร อุปกรณ์ และสถานที่ตั้ง เพื่อใช้วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ และงานวิจัยที่นำผลจากการวิเคราะห์ด้านเทคนิคมาวิเคราะห์ทำเลที่ตั้ง กระบวนการผลิต ส่วนผสม แผนการผลิต การคำนวณจำนวนเครื่องจักร จำนวนคนงานที่ใช้ในกระบวนการผลิตเข้าสู่การวิเคราะห์ทางการเงิน โดยนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ประเด็นที่ครอบคลุมนำไปสู่การตัดสินใจด้านการเงิน เช่นเดียวกันกับสิทธินันท์ ทองศิริ และศิวัตม์ กมลคุณานนท์ (Thongsiri & Kamonkunanon, 2019) และผกาภาศ บุตรสาส์ (Butsalee, 2022) ที่พิจารณามูลค่าปัจจุบันสุทธิ

อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ ระยะเวลาคืนทุนและอัตราส่วนผลตอบแทน ทั้งนี้ โครงการในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับการลงทุนที่เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ด้านการบริหารซึ่งเป็นการศึกษาทิศทางการดำเนินการทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโครงการ โดยสะท้อนให้เห็นโครงสร้างองค์กรที่คล้องกับพัชรา ศรีพระบุ และคณะ (Sriphrabu et al., 2019) ที่เสนอว่า ควรจัดโครงสร้างองค์กรแบบตามสายงานหน้าที่ เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการให้มีความพร้อมที่จะดำเนินงาน และในส่วนการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านสิ่งแวดล้อม มีความสอดคล้องกับแพรว เดชาเบญจรัตน์ และคณะ (Dechabenjarat, Chinsuvapala & Khanthachai, 2022) ที่สรุปความเป็นไปได้ที่มีข้อดีต่อสิ่งแวดล้อม คือ ชี้เฝ้าจากกระบวนการแปรรูปเป็นแก๊สจะมีปริมาณคาร์บอนจำนวนมาก ช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ให้ดิน การใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และลดปัญหาหมอกควันจากการเผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในท้องไร่ และใช้ประโยชน์จากผลผลิตเหลือจากกระบวนการผลิตพลังงานชีวมวล เช่น ถ่านน้ำส้ม ควันไม้สำหรับไล่แมลง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ด้านการตลาด ในอนาคตทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะต้องสำรวจความต้องการและทำการตลาดเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา เป็นต้น เพื่อเพิ่มปริมาณยอดขายและต้องขยายกำลังการผลิตเพื่อรองรับความต้องการของการบริโภคเห็ดนางฟ้า และการวางผังโรงงานผู้วิจัยได้ออกแบบผังโรงงานแบบยืดหยุ่นที่วิสาหกิจชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่รองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและปริมาณการผลิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การดำเนินงานวิจัยในอนาคต กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ก่อนซื้อเห็ดหลากหลายชนิดเพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เลขที่ มรภ. 05/2563

เอกสารอ้างอิง

- Aksornrat, K. (2022). *Knowledge and Practice on Community Enterprise Potential Assessment of Community Enterprise Members in Chiang Mai*. Thesis, Master of Science Program in Agricultural Extension and Rural Development, Meajo University, Chiang Mai. (In Thai)
- Aphiwatpisan, N. (2022). A STUDY OF INVESTMENT FEASIBILITY, COST-RETURN MANAGEMENT EFFICIENCY FOR CURRY PASTE PRODUCTS IN SMALL BUSINESSES. *Journal of Liberal Arts and Management Science*, 9(2), 81-97. (In Thai)
- Benchakorn, B., & Mingmalairaks, P. (2019). Analysis of the Success Factors of Northern Thai Small and Medium Enterprises in Service Business Using Balanced Scorecard. *Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University*, 12(1), 13-30. (In Thai)

- Bunnag, M. (2012). *Statistics for research and decision making* (8th ed.). Bangkok : Department of Statistics, Faculty of Commerce and Accountancy Chulalongkorn University. (In Thai)
- Butsalee, P. (2022). ANALYSIS OF COSTS, RETURNS AND FINANCIAL RATIOS FROM MUDMEE SILK WEAVING OF BAN MAPSAMOR COMMUNITY, MUEANG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE. *NRRU Community Research Journal*, 16(3), 111-123. (In Thai)
- Dechabenjarat, P., Chinsuvapala, P., & Khanthachai, N. (2022). A feasibility study of an integrated alternative power plant model. *Kasem Bundit Journal*, 23(2), 1-16. (In Thai)
- Department of Agricultural Extension. (2019). *List of community enterprises/networks of community enterprises*. Retrieved September 10, 2019, from <https://smce.doe.go.th/productCategory/SmceCategory.php> (In Thai)
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. W. (2014) . *Educational Research: Competencies for Analysis and Applications* (10th ed). U.S.A. : Pearson education.
- Jantana, W., & Sapsanguanboon, W. (2020). Productivity Improvement in Ceramic Production Process: A Case Study of Factory in Samut Prakan Province. *Songklanakarin Journal of Management Sciences*, 37(2), 58-83. (In Thai)
- Jitkue, K. (2019). The LEAN Way: Global Management Concepts Enhance the Operation Case Study of the Organic Mushroom Community Business, Ban Liphon Hua Han-Bor Rae, Phuket Province. *Area Based Development Research Journal*, 11(2), 135-155. (In Thai)
- Kittipanya-ngam, P., Sitthibrun, S., & Sirikasemsuk, K. (2022). Comparison of Plant Layout Using CORELAP, ALDEP and SLP Methodology: Case Study of Printed Circuit Board Manufacturing Plant. *Ladkrabang Engineering Journal*, 39(4), 121-137. (In Thai)
- Leeniwa, J., Khem-akrajat, A., & Benchakorn, B. (2021). Leadership characteristics that affect the management competence of local community leaders. Case study: Nang Lae Sub District Municipality, Muang Chiang Rai District, Chiang Rai Province. *HRD JOURNAL*, 12(2), 41-57. (In Thai)
- Lonkani, R. (2020). *Evaluation for Financial Feasibility of Projects*. Bangkok : Chulapress. (In Thai)
- Mengtragool, Y. (2020). *Study of the feasibility of investing in a drinking shop business in the area of Sukhumvit 77 Road, Suan Luang District, Bangkok Province*. Independent Study, Master of Economics Program in Business Economics, University of the Thai Chamber of Commerce, Bangkok (In Thai)
- Pankla, N., & Leejoeiwara, B. (2022). The Marketing Mix in Customer Perspective which Influence the Buying Decision of Agricultural Equipment and Machinery in Omni Channel in Udon Thani Province. *Journal of Modern Learning Development*, 8(3), 1-14. (In Thai)
- Phuket Provincial Statistical Office. (2019). *Analyze and summarize the situation from the central dataset entitled "Rice"*. Retrieved September 13, 2019, from http://phuket.nso.go.th/images/nat/nat_6/ca39.pdf (In Thai)

- Phutthadet, C., & Netiniyom, P. (2021). Financial Feasibility Study of Investment Project on the Construction of Flexible Working Space for Rent in Bangkok's Central Business District. *Academic Journal of Management Technology*, 2(2), 70-85. (In Thai)
- Prasertsin, U. (2020). *Research Instruments in Education and Social Sciences*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Samitsomboon, M. (2023). A STUDY OF PREVENTION AND CORRECTION GUIDELINES OF ALCOHOL CONSUMPTION BEHAVIORS AMONG VOCATIONAL CERTIFICATE LEVEL STUDENTS: ONE CASE STUDY OF A COLLEGE IN BANGKOK. *NRRU Community Research Journal*, 17(3), 28-42. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2023.33> (In Thai)
- Seedaow, S. (2021). *Project Feasibility of Japanese Restaurant Investment in Muean District, Ubon Ratchathani Province*. Independent Study, Master of Business Administration Program in Business, Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani. (In Thai)
- Sriphrabu, P., Sukkahwan, C., Kuntapairoj, P., & Wiangkhamma, K. (2019). A Feasibility Study of Barge and Tugboat Service in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *UBU Engineering Journal*, 13(1), 101-113. (In Thai)
- Srisatidnarakul, B. (2020). *Effect size, power analysis, optimal sample size calculations using G*Power software*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Sritadan, K., & Suthummanon, S. (2022). A Feasibility Study of Establishing Halal Food Factory: A Case Study of Coconut Processing Factory in Pattani Province. *Thai Industrial Engineering Network Journal*, 8(2), 42-54. (In Thai)
- Thaweerat, P. (1997). *Research methods in behavioral and social sciences* (7th ed., latest revised edition). Bangkok : Srinakharinwirot University Prasarnmit. (In Thai)
- Thitithananon, T. (2019). A Development of an Information System for Student Competency Assessment, Faculty of Computer Science, Ubon Ratchathani Rajabhat University. *Journal of Graduate School, Pitchayatat*, 14(2), 99-104. (In Thai)
- Thongsiri, S., & Kamonkunanon, S. (2019). A Feasibility Study of a University Dormitory Construction Project: A Case Study of Uttaradit Rajabhat University. *Industrial Technology Lampang Rajabhat University Journal*, 12(1), 88-99. (In Thai)
- Tiraponengan, P., Maleehual, S., Lionram, J., & Suksut, P. (2020). The Feasibility Study of Investment on Growing Bamboo as a Biomass Energy in Sakaeo Province. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 15(3), 61-74. (In Thai)
- Tuwanimitkul, P. (2020). *Corporate Finance* (11th ed.). Bangkok : Thammasat University. (In Thai)

หัตถกรรมพื้นถิ่น: การศึกษาผ้าทอโบราณไทยพวนสู่การสร้างสรรคผลิภัณฑ์ชุมชน
**LOCAL HANDICRAFTS: A STUDY OF ANCIENT THAI PHUAN
TRADITIONAL WEAVING TOWARD THE CREATION
OF COMMUNITY PRODUCTS**

ทรงวุฒิ เอกวุฒิศา*

Songwut Egwutvongsa*

*รองศาสตราจารย์ ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520 ประเทศไทย

*Associate Professor, Department of Education Architecture and Design, Faculty of Industrial Education and Technology,
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok 10520, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : momojajo108@gmail.com

รับบทความ : 22 สิงหาคม 2566 / ปรับแก้ไข : 29 พฤศจิกายน 2566 / ตอรับบทความ : 13 ธันวาคม 2566

Received : 22 August 2023 / Revised : 29 November 2023 / Accepted : 13 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.55

ABSTRACT

The study investigates the Thai Phuan traditional weaving toward the creations of community products, creating value for the community's woven fabric. The objectives of this research were: 1) to explore the Thai Phuan traditional woven fabric, 2) to assess satisfaction and forecast the potential of future product. The sample groups consist of 362 individuals in Pak Phli Sub-District, Nakhon Nayok Province selected through simple random sampling using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.890. Data were collected and analyzed individuals with knowledge of weaving using systematic literature review and qualitative product quality transformation guidelines. Moreover, 100 tourists who visited Ban Mai Women's Occupation Promotion Center were also considered as the sample through purposive sampling using questionnaire with a confidence coefficient of 0.857, collecting tourists who purchased products in the community and analyzed by finding the average, standard deviation, communalities, normality test, covariance, independent variable component, and multiple regression. The research findings indicated that 1) Supanniga flower pattern represented the identity of Thai Puan group, and 2) design factors, usability benefits, identity, quality, and functionality collectively contributed to a high level of satisfaction (77.70%). Beyond the major research findings, it was recommended as follows: design factors show variability based on the contextual era, influencing the decision-making level of product selection.

Keywords : Local handicrafts, ancient woven fabrics, Thai phuan, community products

บทคัดย่อ

การศึกษาผ้าทอไทยพวนสู่การสร้างสรรคผลิภัณฑ์ชุมชนที่สร้างมูลค่าให้ผ้าทอโบราณของชุมชน มีวัตถุประสงค์
1) เพื่อศึกษาผ้าทอไทยพวน 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจและพยากรณ์อนาคตภาพผลิภัณฑ์ มีกลุ่มตัวอย่าง
ประกอบด้วย 1) บุคคลในตำบลปากพลี จังหวัดนครนายก จำนวน 362 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้
แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.890 เก็บข้อมูลจากบุคคลที่มีความรู้ด้านผ้าทอ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและเทคนิคการแปลงหน้าที่ผลิภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ
2) นักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมศูนย์ส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรีบ้านใหม่ จำนวน 100 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
โดยใช้แบบสอบถามแบบที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.857 เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เลือกซื้อสินค้าในชุมชน
และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความร่วมกัน การทดสอบภาวะปกติ ความแปรปรวนร่วม
การทดสอบองค์ประกอบตัวแปรอิสระและการถดถอยพหุคูณ ผลวิจัยพบว่า 1) ดอกสุพรรณิการ์แสดงถึงเอกลักษณ์
ของกลุ่มไทยพวนได้ 2) ปัจจัยการออกแบบ ประโยชน์ใช้สอย เอกลักษณ์ คุณภาพและการใช้งาน ทั้ง 5 ปัจจัย

ก่อให้เกิดความพึงพอใจระดับมาก และสามารถร่วมกันพยากรณ์ผลความพึงพอใจที่ผู้บริโภคนั้นมีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตขึ้นจากผ้าทอโบราณไทยพวนรูปแบบใหม่ได้ร้อยละ 77.70 สำหรับผลลัพธ์นอกเหนือการวิจัย คือ ปัจจัยทางออกแบบจะมีความผันแปรไปตามบริบทสมัยที่ส่งผลต่อระดับการตัดสินใจเลือกซื้อ

คำสำคัญ : หัตถกรรมพื้นถิ่น, ผ้าทอโบราณ, ไทยพวน, ผลิตภัณฑ์ชุมชน

บทนำ

สภาวะการณ์ซบเซาทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นผลกระทบสืบเนื่องจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทั้งยังสร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตและโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความต้องการและพฤติกรรมผู้บริโภคที่ได้แสดงความต้องการผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางจิตใจแก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง (Wanakijpaiboon, 2023, p. 67) โดยการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณค่า (Value shifts) ได้นำพาความเปลี่ยนแปลงในลักษณะเศรษฐกิจ มุมมอง วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ไม่สามารถปรับตัวให้ดำรงอยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruption) จนเกิดการสูญหายไปของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่อาศัยต้นทุนทางภูมิปัญญาชุมชน เนื่องจากผู้บริโภคหันไปให้ความสำคัญด้านความเหมาะสมกับยุคสมัยและกระแสสังคมในช่วงเวลานั้น จึงส่งผลกระทบต่อปริมาณการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ลดลงต่อเนื่อง จนส่งผลให้เกิดการสูญหายไปของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิต ซึ่งการสูญหายของภูมิปัญญาเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภคที่มีความทันสมัยและผันแปรไปตามกระแสสังคม (Onthao et al, 2020, p. 178) จึงส่งผลให้เกิดการสูญหายไปของภูมิปัญญาพื้นถิ่นจากอดีตกาลและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมให้ชุมชนทั่วประเทศได้เรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative economy) เพื่อเพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจให้แก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Chumme, 2023, p. 150) ในลักษณะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่นำศิลปวัฒนธรรมเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาร่วมพัฒนาศักยภาพภูมิปัญญาชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต (Kaewpetch, 2023, p. 149) ที่สามารถตอบสนองผู้บริโภคยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จังหวัดนครนายกได้ส่งเสริมศักยภาพชุมชนไทยพวนที่มีต้นทุนทางศิลปวัฒนธรรมจากอดีตอันทรงคุณค่า ในลักษณะผ้าทอโบราณที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มคนเชื้อสายลาวตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (Untornphan & Polphakdee, 2020, p. 441) ซึ่งปัจจุบันภูมิปัญญาผ้าทอกำลังสูญหายไปจากการเสื่อมความนิยมของผู้บริโภค อันเนื่องจากผู้ผลิตไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แสดงการต่อยอดผ้าทอเหล่านั้นได้ตรงความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยว ด้วยปัญหาการเสื่อมความนิยมของผลิตภัณฑ์ผ้าทอดั้งเดิม จึงส่งผลให้ภาครัฐมุ่งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำผ้าทอมาร่วมออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมุ่งนำภูมิปัญญาผ้าทอไทยพวนมาประยุกต์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยพวนในพื้นที่จังหวัดนครนายกให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

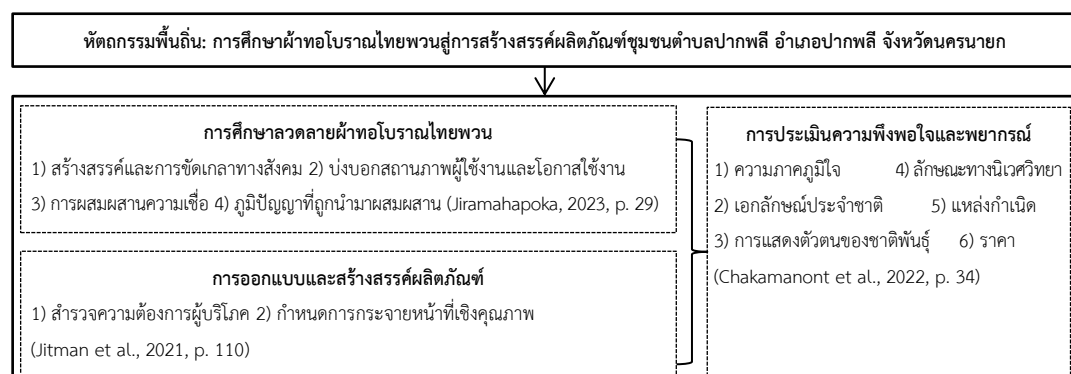
1. เพื่อศึกษาผ้าทอโบราณไทยพวนสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาตำบลปากพลี จังหวัดนครนายก
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจและพยากรณ์อนาคตภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผ้าทอโบราณไทยพวนใหม่ของจังหวัดนครนายก

ประโยชน์การวิจัย

ผลลัพธ์การวิจัยส่งผลให้กลุ่มชุมชนผู้ผลิตผ้าทอโบราณไทยพวนในพื้นที่ตำบลปากพลี อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก เกิดความเข้าใจแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่อาศัยภูมิปัญญาผ้าทอโบราณมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคสมัยปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวความคิดการวิจัย ได้กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษาตลาดลายผ้าทอโบราณไทยพวนของชุมชนตำบลปากพลี อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก โดยประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นถิ่น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างสรรค์และขัดเกลาทักษะสังคม 2) การบ่งบอกสถานภาพผู้ใช้งานและโอกาสใช้งาน 3) การผสมผสานความเชื่อ 4) ภูมิปัญญาที่ถูกนำมาผสมผสาน (Jiramahapoka, 2023, p. 27) แนวคิดด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ประยุกต์เทคนิคการกำหนดความต้องการผู้บริโภคด้วยเทคนิคการแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) สำรวจความต้องการของผู้บริโภค 2) กำหนดการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Jitman et al., 2021) และแนวความคิดประเมินความพึงพอใจและพยากรณ์ โดยผู้วิจัยนำผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตจากผ้าทอโบราณไทยพวนมาประเมินความพึงพอใจและพยากรณ์อนาคตภาพ ประกอบด้วย 1) ความภาคภูมิใจ 2) เอกลักษณ์ประจำชาติ 3) การแสดงตัวตนของชาติพันธุ์ 3) ลักษณะนิเวศวิทยา 4) แหล่งกำเนิด 5) ราคา (Chakamanont et al., 2022, p. 34) แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ซึ่งเป็นการนำวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาบูรณาการร่วมกันในการวิจัย และได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ตามรหัส EC_KMITL_66_021 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2566 ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

การศึกษาผ้าทอโบราณไทยพวนสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาตำบลปากพลี จังหวัดนครนายก จำแนกตามวิธีการเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ประชากร คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่ของตำบลปากพลี อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก จำนวน 3,719 คน (Department Of Provincial Administration, 2022) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน จากสูตรของอย่างหาโร ยามานะ (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 5% (361.155) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกด้วยวิธีการกำหนดคุณสมบัติกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้และความเข้าใจภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอโบราณของไทยพวน

2. เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่อาศัยภูมิปัญญาผ้าทอของชุมชน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็น 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 เท่ากับสูงสุด 4 เท่ากับสูง 3 เท่ากับปานกลาง 2 เท่ากับน้อย และ 1 เท่ากับน้อยที่สุด (Sincharu, 2020) เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างมีความน่าเชื่อถือทางสถิติ จึงทดสอบเบื้องต้นจากบุคคลในชุมชนตำบลปากพลี จำนวน 15 คน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach กำหนดให้มีค่ามากกว่า 0.70 ที่ความเชื่อมั่น 95% (Wanichbancha, 2021) ปรากฏว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือทั้งฉบับเท่ากับ 0.890

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยขั้นตอนนี้อาศัยการประยุกต์ใช้การพิจารณาข้อมูล ดังนี้

3.1 การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic literature review : SLR) ใช้ PRISMA Study อาศัยข้อมูลจาก Google Scholar ปี 2561-2566 คำค้นหา คือ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์และภูมิปัญญาครนนายก ซึ่งปรากฏ 361 บทความวิจัย ทำการกลั่นกรองความเกี่ยวข้องจากขอบบทความที่สัมพันธ์กับขอบเขตการวิจัย คือ 1) ขอบเขตการศึกษาที่สะท้อนเอกลักษณ์ 2) ขอบเขตการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ชุมชน จากนั้นคัดเลือกบทความที่เชื่อมโยง 10 บทความวิจัย แล้วนำบทความมาวิเคราะห์ห่องค์ประกอบเอกลักษณ์ชุมชน (Onthao et al, 2020, p. 178) ค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน (Chakamanont et al., 2022, p. 34) และใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) (Leewathanayingyong, 2014)

3.2 เทคนิคการแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ (Quality function deployment) โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอิทธิพลปกติ ด้วยสูตรหาค่าอิทธิพลปกติ (Jitman et al., 2021) คือ สูตร $Mas = G[a-h..]/Q[a-h..]$ ซึ่งมีรายละเอียดความหมายที่กำหนดค่า Mas=ค่าคะแนนอิทธิพลปกติ (ไม่เกิน 1.00), ค่า $G[a-h..]$ =ความสำคัญต่อลูกค้าหรือผู้บริโภค, ค่า $Q[a-h..]=(G[a] + ... + G[h..])$ เป็นผลรวมค่านัยยะสำคัญในเมทริกซ์การแก้ไขปัญา, ค่า $[a-h..]$ =การแก้ไขปัญาในผลิตภัณฑ์ จากนั้นนำผลลัพธ์ไปจัดเรียงลำดับค่าอิทธิพลมากไปหาน้อยและนำวิธีการแก้ไขปัญาที่จัดเรียงลำดับแล้วไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอโบราณไทยพวน (Waengwong et al., 2021) โดยมีรายการประเมิน 5 ด้าน ประกอบด้วย A1 คือ ความต้องการกระเป๋านาง, A2 คือ ปัญหาของผลิตภัณฑ์เดิม, A3 คือ คุณลักษณะเฉพาะถิ่น, A4 คือ การตลาด, A5 คือ การขนส่ง แสดงผลวิเคราะห์ จำนวน 11 รายการ ประกอบด้วย H1 คือ ความสำคัญต่อผู้บริโภค, H2 คือ ค่าร้อยละ, H3 คือ ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค, H4 คือ ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ต่อผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบที่ 1, H5 คือ ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบ 2, H6 คือ ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบ 3, H7 คือ จุดมุ่งหมาย, H8 คือ อัตราส่วนในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยพวนใหม่, H9 คือ จุดขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยพวนใหม่, H10 คือ ค่าคะแนนดิบ และ H11 คือ ค่าอิทธิพลปกติ

สำหรับวิธีการเชิงคุณภาพ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างสรรค์ประกอบด้วย การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นที่ เป็นบุคคลผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาผ้าทอโบราณไทยพวนจากกลุ่มตัวอย่างในวิธีการเชิงปริมาณ 1 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง ซึ่งไม่ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามไว้ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์บุคคลเป้าหมายที่มีความสมัครใจให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นความเชื่อมโยงด้านประวัติความเป็นมาและการสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอมาจากอดีตของชุมชนไทยพวน ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ชัดเจน ลึกซึ้งและกว้างขวางในการนำความรู้เหล่านั้นไปต่อยอดสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญานี้ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจัดการข้อมูลโดยจำแนกเป็นด้านประวัติศาสตร์ และด้านการสืบสานภูมิปัญญา (Untornphan & Polphakdee, 2020, p. 442) จากนั้นทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ก่อนสรุปสู่การทำความเข้าใจเอกลักษณ์ของผ้าทอโบราณไทยพวน

ทั้งนี้ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยพวนโบราณ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการออกแบบ 3 เทคนิค คือ 1) เทคนิค SCAMPER Analysis ด้วยการทดแทน (Substitute : S) ผสมผสาน (Combine : C) ปรับใช้ (Adapt : A) ดัดแปลง/เพิ่ม/ลด (Modify/magnify/minify : M) ประยุกต์ใช้ (Put to other uses : P) ขจัด/ตัดทิ้ง (Eliminate : E) เรียงใหม่/มูกลับ (Rearrange/reverse : R) 2) เทคนิคการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Inspiration & design analysis) 3) เทคนิคการแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ ด้วยโปรแกรม Illustrator ในการออกแบบ (Panthong & Prasitphon, 2021, p. 150) ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ทางการออกแบบจากข้อสรุปแนวคิดและข้อสรุปจากการวิเคราะห์แรงบันดาลใจ (Inspiration) และวิเคราะห์การออกแบบ (Design analysis) จากนั้นนำข้อสรุปไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าทอโบราณไทยพวนรูปแบบใหม่ที่ผลิตขึ้นจากช่างผู้ผลิตภายในชุมชน

การประเมินความพึงพอใจและพยากรณ์อนาคตภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผ้าทอโบราณไทยพวนใหม่ จังหวัดนครนายก มีดังนี้

1. ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมของชุมชนในศูนย์ส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรีบ้านใหม่ โดยผู้วิจัยทำการประมาณการอัตราเฉลี่ยต่อวันในเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 จำนวน 132 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% (99.248) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sampling random sampling) ด้วยการกำหนดหมายเลขให้กับบุคคลในกลุ่มตัวอย่างก่อนทำการจับสลากเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสถูกเลือกที่เท่าเทียมกัน

2. เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยพวนรูปแบบใหม่ แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความคิดเห็น 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 เท่ากับมากที่สุด 4 เท่ากับมาก 3 เท่ากับปานกลาง 2 เท่ากับน้อย และ 1 เท่ากับน้อยที่สุด (Sincharu, 2021) เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามสามารถใช้เก็บข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือทางสถิติ จึงทดสอบเบื้องต้นจากนักท่องเที่ยวที่เยี่ยมชมกิจกรรมภายในศูนย์ส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรีบ้านใหม่ จำนวน 15 คน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของ Cronbach กำหนดให้ต้องมีค่ามากกว่า 0.70 ที่ความเชื่อมั่น 95% (Wanichbanha, 2021) พบว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือทั้งฉบับเท่ากับ 0.857

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากผ้าทอโบราณไทยพวนต้นแบบและบรรยายวิธีการผลิตของชุมชนด้วยแผ่นนำเสนอ จากนั้นให้นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเยี่ยมชมศูนย์ส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรีบ้านใหม่ ประเมินผลงานต้นแบบลงในแบบสอบถามด้วยการสุ่มตามหมายเลขผู้เข้าเยี่ยมชมที่เป็นเลขคี่จนครบจำนวนทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 2 ลักษณะการประยุกต์ใช้สถิติ คือ การประเมินความพึงพอใจ ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลผล ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึงมาก 2.50-3.49 หมายถึงปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.49 หมายถึงน้อยที่สุด (Sincharu, 2021) และการพยากรณ์ ใช้สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย 1) ค่าความร่วมกัน (Communalities extraction) มีค่าตั้งแต่ 0-1 (Kaiyawan, 2020) 2) การทดสอบภาวะปกติ (Normality testing) ที่ประกอบด้วย Skewness และ Kurtosis 3) ความแปรปรวนร่วม (Anti-image correlation) 4) ทดสอบองค์ประกอบตัวแปรอิสระด้วยค่า R, R square, Adjusted R Square, Std.Error of the Estimate โดยค่า Durbin-watson มีค่าอยู่ระหว่าง 1.5-2.5 (Wanichbancha, 2021) 5) วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) ในการตรวจสอบค่า Sum of Squares, df, Mean Square, F และ P-value (Wanichbancha, 2021) ซึ่งอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อแปลข้อมูลเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในอนาคตของนักท่องเที่ยว จากนั้นวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณโดยวิธี Stepwise Multiple Regression Analysis ที่เสนอค่า Unstandardized Coefficients, Standardized Coefficients, t และ Sig. (Wanichbancha, 2021) สำหรับการประกอบการสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเป็นขั้นตอนสุดท้าย

ผลการวิจัย

การศึกษาผ้าทอโบราณไทยพวนสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษาดาบสปากพลี จังหวัดนครนายก

1. ผลการศึกษาจากการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล จำแนกเป็น 3 แหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 แหล่งรากเหง้าของข้อมูล ที่ได้มาจากคุณยายสม นามศรี (นามสมมุติ) ที่มีทักษะในการทอผ้าจากภูมิปัญญาไทยพวนที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษนั้นกล่าวว่า

“...เส้นด้ายที่นำมาใช้ร่วมในการทอผ้าจะสามารถสะท้อนถึงสิ่งมีชีวิต และพืชพรรณที่นำมาประกอบในการพันเส้นด้ายก่อนนำมาถักทอด้วยภูมิปัญญาที่ถูกฝึกฝนมาจากการดาและยายของตนเอง ซึ่งจะนำลวดลายและรูปทรงพืชพรรณที่มีจำนวนมากในพื้นที่ของชุมชนมาใช้ทำลวดลาย ดังนั้นลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าอาจจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลที่นำพืชพรรณมาดัดแปลงให้แตกต่างกัน ...” (Som Namsri, Interview, February 4, 2023)

1.2 แหล่งเอกสารทางประวัติศาสตร์ มีการสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าด้วยลวดลายโบราณในจังหวัดนครนายก ปรากฏในช่วงปีพุทธศักราช 2322 ที่เริ่มมีการอพยพถิ่นฐานจากเมืองเชียงขวางของอาณาจักรลาว โดยอพยพมาอาศัยในอาณาจักรสยาม 2 ครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่งในช่วงกรุงธนบุรี ยุคพระเจ้าตากสินมหาราช โดยขณะนั้นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้ยกทัพไปเมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์ได้ทรงกวาดต้อนกลุ่มชนในไทยก้ายถิ่นฐานมายังอาณาจักรสยาม โดยให้อยู่บริเวณจังหวัดนครนายกจำนวนมาก จึงส่งผลให้มีการถ่ายโอนวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวนแห่งเมืองจำเริญมายังกลุ่มชนในพื้นที่ และครั้งที่สองเกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่ดำริให้พระยาธรรมมายุक्तพหหลวงไปปราบกบฏพระเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์พร้อมขับไล่กองทัพมอญ จึงอพยพเป็นครั้งที่สอง และจากบันทึกสมเด็จพระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพที่บันทึกหลักฐานการอพยพช่วยยืนยันการเข้ามาตั้งถิ่นฐานกลุ่มเชื้อสายลาวพวนในพื้นที่จังหวัดนครนายกตลอด 238 ปีที่ผ่านมา โดยยังปรากฏภูมิปัญญาที่สะท้อนเอกลักษณ์ไทยพวน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านการถักทอ และด้านศาสนา เป็นต้น

1.3 แหล่งข้อมูลที่เกิดขึ้น คือ ภูมิปัญญาการทอผ้าที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของลาวตายและเส้นด้ายที่ถักทอเพื่อตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งลาวตายผ้าจะแสดงเอกลักษณ์จากทรัพยากรร่วมกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยปัจจุบันผ้าทอไทยพวนถือเป็นของดีจังหวัดนครนายก อีกทั้งในพื้นที่ยังปรากฏต้นสุพรรณิการ์เป็นจำนวนมาก จึงมีการนำลาวตายดอกสุพรรณิการ์มาใช้สร้างสรรค์ลาวตายผ้าทอจนเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ สรุปแนวคิดทั้งหมด จึงนำเสนอเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยพวนใหม่ โดยการประมวลข้อมูลสู่แรงบันดาลใจ (Inspiration) ดังภาพ 2

ภาพ 2 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยพวนรูปแบบใหม่

จากภาพ 2 เป็นการนำพรรณพฤกษาที่เป็นลาวตายดอกสุพรรณิการ์มาประยุกต์ใช้สร้างสีสันและลาวตายนั้นปรากฏมาตั้งแต่อดีตตามความเชื่อเรื่องสิริมงคล โดยเกิดขึ้นจากช่างทอผ้าในชุมชนได้สังเกตและนำลาวตายจากธรรมชาติที่แวดล้อมท้องถิ่นมาประยุกต์สู่ลาวตายผ้าทอจนมีความแตกต่างเป็นเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น

ภาพ 3 การกำหนดรายละเอียด PRISMA Study ในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

จากภาพ 3 ได้กำหนดบทความที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการคัดกรองความเหมาะสมของบทความวิจัยที่นำเข้าทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ 10 บทความ โดยวิเคราะห์เอกลักษณ์ที่เกิดจากผลลัพธ์บทความวิจัยที่จำแนก 6 เอกลักษณ์ คือ ทักษะฝีมือ อาหาร ความเชื่อ ธรรมเนียม แหล่งท่องเที่ยว และศิลป์

1.3 ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์เอกลักษณ์และลวดลายที่โดดเด่นของจังหวัดนครนายกจากบทความวิจัยจำนวน 10 เรื่อง

งานวิจัย : กรอบแนวคิดการประเมินจาก “แนวคิดอัตลักษณ์ กลุ่มชน” (Onthao et al, 2020, p. 178)	กรอบสำคัญต่อการค้นหาเอกลักษณ์กลุ่มชนไทยพวน					
	ทักษะฝีมือ	อาหาร	ความเชื่อ	พรรณไม้	แหล่งท่องเที่ยว	ศิลป์
1. Utiswannakul (2021, p. 38)	✓		✓	✓		
2. Panthong & Prasitphon (2021, p. 148)	✓		✓	✓		✓
3. Chumthong & Sompuet (2022, p. 30)		✓		✓		✓
4. Deeprom & Lertputtharak (2022, p. 2)	✓	✓	✓		✓	
5. Soonthornsamai (2023, p. 203)		✓		✓	✓	✓
6. Wiriyawit (2021, p. 317)	✓		✓			✓
7. Chaiwongroj (2021, p. 80)	✓	✓	✓		✓	
8. Krueamek & Sangkhaha (2021, p. 49)	✓		✓			✓
9. Unakornsawad (2022, p. 23)	✓		✓		✓	✓
10. Nonthanam (2020, p. 38)		✓		✓	✓	✓
ค่าเปอร์เซ็นต์ไต่ระดับพิจารณา	(7) 19.44	(5) 13.89	(7) 19.44	(5) 13.89	(5) 13.89	(7) 19.44

จากตาราง 1 พบว่า เอกลักษณ์ชุมชนไทยพวนจังหวัดนครนายกจากบทความวิจัยบ่งชี้ความสำคัญของทักษะฝีมือ ความเชื่อและศิลป์ โดยสอดคล้องกับลักษณะผ้าทอไทยพวนที่หากสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ อันสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนได้นั้นจะต้องคำนึงถึง 1) การให้ความสำคัญต่อการนำทักษะฝีมือของชุมชนเข้าร่วมการผลิต 2) การนำความเชื่อของชุมชนมาร่วมออกแบบ 3) การนำงานศิลป์ในวิถีชีวิตมาประยุกต์ โดยเป็นเอกลักษณ์ที่บุคคลทั่วไปรับรู้ถึงตัวตนของไทยพวนหากปรากฏ 3 ปัจจัยนี้จะมีโอกาสสร้างการรับรู้ถึงชุมชนไทยพวนได้สูงขึ้น

2. ผลการประยุกต์เทคนิคการแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังตาราง 2

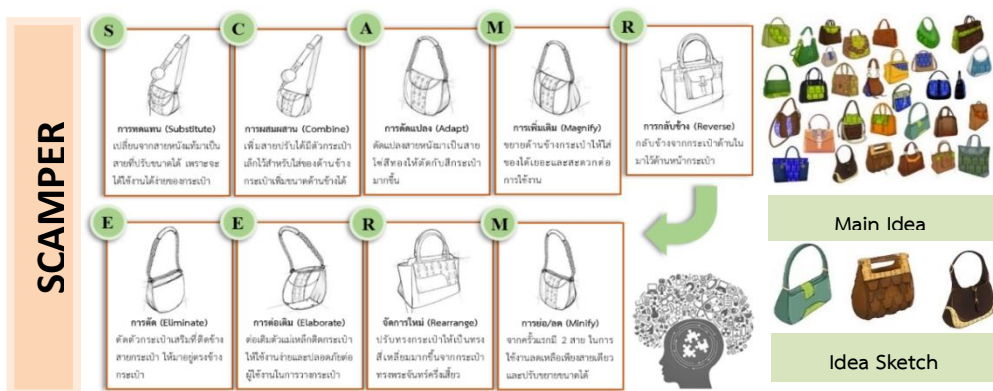
ตาราง 2 การวิเคราะห์การแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ

วิธีการแก้ไขปัญหาการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	H8	H9	H10	H11
A1 ผลิตภัณฑ์ไม่ทนทานต่อการใช้งาน	4.00	4.16	2.00	3.00	4.00	5.00	5.00	1.25	1.20	6.00	0.064
ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบให้เลือกน้อย	3.00	3.12	2.00	4.00	5.00	4.00	5.00	1.66	1.50	7.47	0.055
ผลิตภัณฑ์สีสันทันได้ดเด่น	5.00	5.20	2.00	3.00	4.00	4.00	4.00	0.80	1.00	4.00	0.029
ผลิตภัณฑ์ไม่สะดวกใช้งาน	3.00	3.12	1.00	4.00	3.00	3.00	4.00	1.33	1.50	5.99	0.044
ผลิตภัณฑ์ไม่ทันสมัย	5.00	5.20	2.00	3.00	3.00	4.00	4.00	0.80	1.20	4.80	0.035
A2 ผลิตภัณฑ์ดูแลรักษายาก	4.00	4.16	1.00	3.00	3.00	3.00	3.00	0.75	1.50	4.50	0.033
ผลิตภัณฑ์มีอายุใช้งานต่ำ	5.00	5.20	3.00	2.00	2.00	4.00	4.00	0.80	1.00	4.00	0.029
หนังและวัสดุมีการเสื่อมสภาพง่าย	4.00	4.16	2.00	2.00	3.00	4.00	4.00	1.00	1.20	4.80	0.055
ผลิตภัณฑ์คู่แข่งมีจำนวนมาก	5.00	5.20	2.00	4.00	4.00	3.00	4.00	0.80	1.50	6.00	0.064
ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบซ้ำเดิม	2.00	2.08	1.00	4.00	5.00	5.00	5.00	2.50	1.20	5.70	0.042
การตัดเย็บไม่มีคุณภาพ	3.00	3.12	2.00	5.00	4.00	5.00	5.00	1.66	1.50	7.49	0.055
ราคาจำหน่ายที่สูง	4.00	4.16	3.00	5.00	3.00	5.00	5.00	1.25	1.20	6.00	0.044
วัสดุที่ผลิตไม่ได้มาตรฐาน	4.00	4.16	2.00	2.00	3.00	4.00	4.00	1.00	1.00	4.00	0.029
A3 ลวดลายไม่ทันสมัย	3.00	3.12	2.00	3.00	4.00	3.00	4.00	1.33	1.20	4.74	0.055
ช่างผู้ผลิตขาดการบูรณาการ	5.00	5.20	3.00	5.00	5.00	4.00	5.00	1.00	1.50	7.50	0.055
ใช้ระยะเวลาการผลิตยาวนาน	4.00	4.16	3.00	5.00	5.00	3.00	5.00	1.25	1.20	6.00	0.044
ผลิตภัณฑ์ไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวาง	4.00	4.16	2.00	5.00	5.00	4.00	5.00	1.25	1.20	6.00	0.044
A4 ผลิตภัณฑ์มีลักษณะคล้ายคลึงกัน	4.00	4.16	1.00	3.00	4.00	5.00	5.00	1.25	1.00	5.00	0.037
ผลิตภัณฑ์คู่แข่งมาก	3.00	3.12	2.00	4.00	5.00	5.00	5.00	1.66	1.20	5.99	0.044
ต้นทุนการผลิตสูง	5.00	5.20	3.00	5.00	4.00	4.00	5.00	1.00	1.00	5.00	0.037

ตาราง 2 (ต่อ)

วิธีการแก้ไขปัญหาการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	H8	H9	H10	H11
ลดความไม่เท่ากันยุคสมัย	3.00	3.12	2.00	4.00	5.00	3.00	5.00	1.66	1.20	5.99	0.044
กลุ่มผู้บริโภคมีจำนวนน้อย	4.00	4.16	2.00	4.00	4.00	4.00	4.00	1.00	1.00	4.00	0.029
A5 ใช้วัสดุหลายชนิดในการผลิต	2.00	2.08	1.00	4.00	4.00	5.00	5.00	2.50	1.20	6.00	0.044
รูปทรงกระเป๋าไม่คงตัว	4.00	4.16	2.00	3.00	4.00	4.00	4.00	1.00	1.00	4.00	0.029

จากตาราง 2 พบว่า ค่าคะแนนดิบ (H10) และค่าคะแนนดิบปกติ (H11) ที่สะท้อนความต้องการในปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างต้องการได้รับการแก้ไข 24 แนวทาง ซึ่งสรุปเป็นความสำคัญที่นำมาใช้ในการออกแบบกระเป๋าจากผ้าทอไทยพวนใหม่ โดยนำแนวทางการแก้ไขปัญหามาทั้งหมดมาออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่โดยอาศัยเทคนิค SCAMPER Analysis นำเสนอภาพร่างการแก้ไขปัญหาลดต้นทุนจากผ้าทอไทยพวนใหม่ ดังภาพ 4

ภาพ 4 การประยุกต์ใช้เทคนิค SCAMPER Analysis ที่เป็นขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์

ภาพ 5 รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอโบราณไทยพวนที่ได้รับการออกแบบใหม่

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2566 ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 5 แสดงต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยพวนมีความแปลกใหม่ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) ลักษณะรูปแบบกระเป๋าที่ทันสมัย
- 2) บูรณาการทักษะฝีมือทอผ้าและตัดเย็บของช่างในท้องถิ่นร่วมในการผลิต
- 3) รูปแบบตอบสนองวิถีชีวิตผู้บริโภคยุคใหม่
- 4) การประยุกต์วัฒนธรรมท้องถิ่นไปสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 5) ตอบสนองการผันแปรของผู้บริโภคปัจจุบัน

การประเมินความพึงพอใจและพยากรณ์อนาคตภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผ้าทอโบราณไทยพวนใหม่ จังหวัดนครนายก

1. ผลการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ออกแบบใหม่ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอโบราณไทยพวนรูปแบบใหม่

ตัวแปรที่สังเกตได้ในการประเมินผลลัพธ์	Mean	S.D.	Communalities	Anti-image	Normality Testing	
			Extraction	Correlation	Skewness	Kurtosis
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	3.310	1.338	0.731	0.639	-0.176	-1.119
2. รูปแบบทันสมัยตรงความต้องการของตลาด	3.000	1.414	0.808	0.517	0.175	-1.274
3. สีของกระเป๋ามีความสวยงาม	3.110	1.377	0.508	0.653	0.082	-1.237
4. วัสดุตกแต่งสอดคล้องกับวัสดุหลัก	3.160	1.361	0.582	0.546	-0.026	-1.274
ความเข้ากันขององค์ประกอบ (Desin)	3.145	0.926	-	-	-	-
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	3.240	1.240	0.649	0.600	-0.016	-0.969
2. โครงสร้างแข็งแรงทนทานต่อการใช้งาน	3.270	1.413	0.631	0.454	-0.187	-1.271
3. ขนาดกระเป๋าสอดคล้องกับการใช้งาน	2.940	1.354	0.517	0.590	0.260	-1.177
4. ราคาเหมาะสมกับรูปแบบประโยชน์ใช้สอย	3.110	1.406	0.694	0.533	-0.066	-1.253
คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่มี (Feature)	3.140	0.754	-	-	-	-
1. รูปแบบกระเป๋ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	2.960	1.370	0.520	0.381	0.049	-1.174
2. ลวดลายผ้าทอไทยพวนโดดเด่น	3.020	1.363	0.727	0.469	0.110	-1.261
3. ลวดลายผ้าทอที่นำมาใช้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	3.040	1.347	0.552	0.604	0.002	-1.148
ความมีเอกลักษณ์การออกแบบ (Unique)	3.006	0.877	-	-	-	-
1. วัสดุที่ใช้ในการออกแบบมีความเหมาะสม	2.990	1.366	0.586	0.484	0.018	-1.196
2. วัสดุที่เลือกใช้ในการออกแบบมีคุณภาพดี	3.010	1.251	0.685	0.636	0.233	-0.951
คุณภาพวัสดุและวัตถุดิบที่ใช้ (Quality)	3.000	0.977	-	-	-	-
1. ผลิตภัณฑ์มีลักษณะการใช้งานที่ปลอดภัย	2.760	1.341	0.639	0.268	0.374	-1.020
2. รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความสะดวกในการใช้งาน	3.200	1.279	0.811	0.653	-0.030	-1.122
การใช้งานผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Usage)	2.980	0.923	-	-	-	-
ภาพรวม	3.090	1.341	-	-	-	-

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมของนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจากผ้าทอไทยพวนใหม่ อยู่ในระดับมาก (Mean=3.090, S.D.=1.341) และอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร โดยอันดับ 1 คือ ความเข้ากันได้ขององค์ประกอบ (Mean=3.145, S.D.=0.926) อันดับ 2 คือ คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่มี (Mean=3.140, S.D.=0.754) อันดับ 3 คือ ความมีเอกลักษณ์การออกแบบ (Mean=3.006, S.D.=0.877) อันดับ 4 คือคุณภาพวัสดุและวัตถุดิบที่ใช้ (Mean=3.000, S.D.=0.977) และอันดับ 5 คือ การใช้งานผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Mean=2.980, S.D.=0.923) สำหรับความสามารถการรวมตัวกันของตัวแปรแต่ละตัวให้กลายเป็นปัจจัยมีค่า Communalities Extraction ระหว่าง 0.508-0.811 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งตัวแปรทั้ง 11 ตัว สามารถรวมเป็นปัจจัยได้ดี อันแสดงถึงการเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมดได้ สามารถนำข้อมูลสู่การพยากรณ์ด้วยการถดถอยพหุคูณได้

2. ผลการพยากรณ์อนาคตภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ออกแบบใหม่ แสดงดังตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	P-value
1	Regression	138.385	5	27.677	65.359	0.00*
	Residual	39.805	94	0.423		
	Total	178.190	99			

* p<0.01

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ($F=65.359$, $p=0.00$) มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 5 การพยากรณ์ขนาดภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ออกแบบใหม่

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
	β	Std. Error	Beta			
Constant	-3.825	0.406	-		-9.415	0.00*
X1: การออกแบบ (Design)	0.132	0.019	0.366		6.798	0.00*
X2: ประโยชน์ใช้สอย (Feature)	0.125	0.023	0.281		5.550	0.00*
X3: เอกลักษณ์ (Unique)	0.141	0.027	0.277		5.313	0.00*
X4: คุณภาพ (Quality)	0.145	0.040	0.211		3.636	0.00*
X5: การใช้งาน (Usage)	0.040	0.042	0.355		6.096	0.00*

$R=0.881$, $R^2=0.777$, $Adj\ R^2=0.765$, $SEE=0.65074$, $Durbin-Watson=1.807$

* p<0.01

จากตาราง 5 พบว่า การออกแบบ ($\beta=0.132$, $t=6.798$) ประโยชน์ใช้สอย ($\beta=0.125$, $t=5.550$) เอกลักษณ์ ($\beta=0.141$, $t=5.313$) คุณภาพ ($\beta=0.145$, $t=3.636$) และการใช้งาน ($\beta=0.040$, $t=6.096$) คือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบและส่งผลกระทบต่อโอกาสตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในอนาคต ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสรุปสมการเชิงเส้นถดถอยได้ 2 สมการ ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $Y=3.825+0.132(X_1)+0.125(X_2)+0.141(X_3)+0.145(X_4)+0.040(X_5)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z=0.366(X_1)+0.281(X_2)+0.277(X_3)+0.211(X_4)+0.355(X_5)$

ทั้งนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจที่ผู้บริโภคนั้นมีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตขึ้นจากผ้าทอโบราณไทยพวนรูปแบบใหม่ได้ร้อยละ 77.70 ($R^2=0.777$)

อภิปรายผล

สวดลายผ้าทอโบราณไทยพวนที่นำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นได้ปรากฏผลลัพธ์เอกลักษณ์จากข้อมูลประวัติศาสตร์ที่กลุ่มไทยพวนสืบเชื้อสายจากลาวเมืองเชียงขวางและลาวหลวงพระบางที่อพยพเข้ามาในอาณาจักรสยาม กระทั่งเกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้ามายังประชาชนในท้องถิ่น โดยสอดคล้องกับแนวคิดของอรมน ปันทอง และวริทย์ ประสิทธิ์ผล ที่นำเสนอการเกิดขึ้นของภูมิปัญญาจากการเชื่อมโยงวิถีชีวิตและพื้นที่ดำรงอยู่ โดยเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายกลุ่มชนจากพื้นที่อื่นเข้ามา อันถือเป็นปัจจัยที่สร้างเอกลักษณ์ทางมโนคติให้แก่ชาวไทยพวน อาทิ ทักษะฝีมือ ความเชื่อ พรรณไม้และศิลปะ เป็นต้น (Panthong & Prasitphon, 2021, p. 148) ซึ่งทั้ง 6 เอกลักษณ์ที่สะท้อนตัวตนไทยพวนนั้น ถือเป็นภูมิปัญญาที่ล้ำค่าของกลุ่มชุมชนในการวิวัฒน์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่นครนายก

(Jiramahapoka, 2023, p. 18) โดยสอดคล้องกับแนวคิดการวิวัฒน์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มชนไทยพวนของสิริน ฉกามานนท์ และคณะ ที่นำเสนอแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยการหลอมรวมภูมิปัญญาจากพื้นที่อื่นร่วมกับพื้นที่ตนเองจนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ที่ผสมผสานกันกับบริบทท้องถิ่นนั้น (Chakamanont et al., 2022, p. 40) อีกทั้งผลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ อันแสดงถึงความสำคัญของแนวคิดการเกิดมโนทัศน์ในตัวบุคคลที่สามารถนำมาต่อยอดไปสู่การสร้างสรรคได้ ซึ่งสุภาพร นนทนา ได้นำเสนอปัจจัยการรับรู้เอกลักษณ์จังหวัดนครนายกที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ ความสำคัญทักษะฝีมือ ความเชื่อที่สะท้อนวิถีชีวิตและศรัทธา และคุณลักษณะศิลปะ (Nonthanam, 2020, p. 57) เมื่อนำทั้ง 3 องค์ประกอบมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยพวนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การแปลงหน้าที่ผลิตภัณฑ์เชิงคุณภาพให้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยนักท่องเที่ยวมีความต้องการให้ผลิตภัณฑ์ใหม่ควรมีลักษณะที่สร้างความแปลกใหม่ด้านการใช้งาน การออกแบบที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิม การออกแบบที่ทันสมัย การแสดงออกถึงความแตกต่างจากเดิม และการเปลี่ยนลวดลายให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยสอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ ระวังวงศ์ และคณะ ที่เห็นว่า การประยุกต์ใช้กระบวนการค้นหาความต้องการของผู้บริโภคในลักษณะเชิงปฏิฐานนิยมจะมีโอกาสค้นพบข้อเท็จจริงในความต้องการของผู้บริโภคที่เกิดขึ้น (Waengwong et al., 2021, p. 14) อันถือเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงโดยไม่นำอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาร่วมในการวิเคราะห์ ซึ่งทั้ง 24 วิธีการแก้ปัญหาก็พบนั้น สามารถนำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ได้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

การประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผ้าทอไทยพวนใหม่ ปรากฏว่าผู้บริโภคให้ความสนใจมากทุกตัวแปร ประกอบด้วย ความเข้ากันขององค์ประกอบ คุณสมบัติผลิตภัณฑ์พึงมี ความมีเอกลักษณ์การออกแบบคุณภาพวัสดุและวัตถุดิบที่ใช้ และการใช้งานผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของสร้อยจิน จิตรมั่น และคณะ ที่เห็นว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องอาศัยข้อคิดเห็นของผู้บริโภคนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองผู้บริโภคจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนแก่ผลิตภัณฑ์ในอนาคต (Jitman et al., 2021, p. 104) สำหรับการพยากรณ์อนาคตภาพผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น ผลลัพธ์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อโอกาสเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สามารถพยากรณ์ได้ถึงร้อยละ 77.77 โดยสามารถยืนยันปัจจัยด้านการออกแบบ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านเอกลักษณ์ด้านคุณภาพ และด้านการใช้งาน ที่มีความสัมพันธ์กับค่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งในแนวคิดการสร้างโอกาสทางการตลาดให้แก่วิสาหกิจชุมชนของภัทรพล ชุ่มมี ได้มุ่งเน้นว่า วิสาหกิจชุมชนจะเข้มแข็งได้ต้องอาศัยความเข้าใจแนวโน้มการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนและสะท้อนเอกลักษณ์ชุมชนได้จึงจะมีโอกาสสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้น (Chummee, 2023, p. 141)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะอันเกิดขึ้นจากผลการวิจัยนี้ ผู้สนใจสามารถนำกระบวนการพัฒนาผลงานหัตถกรรมพื้นถิ่นไปประยุกต์ใช้งานภายใต้บริบททางกายภาพของพื้นที่กรณีศึกษาอื่นได้ โดยสามารถนำกระบวนการวิจัยที่มีคุณลักษณะบูรณาการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนเอง ด้วยการอาศัยศักยภาพทางด้านภูมิปัญญาพื้นถิ่นและทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นตนเองมาประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งถือเป็นการสร้างให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนและท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสมในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากสำนักบริหารงานวิจัยและนวัตกรรมพระจอมเกล้าลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ตามสัญญาทุนวิจัยเลขที่ 2565-02-03-001 ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- Chaiwongroj, C. (2021). Aging Society: Health Communication of Elderly in Nakorn-naiyok Province. *Academic Journal of Social Communication Innovation*, 9(2), 80-87. (In Thai)
- Chakamanont, S., Tubporn, H., & Ruengrong, A. (2022). Guidelines for the Transmission of Cultural Values and Collectiveldentity: Chili Pastes of Southeast Asia. *Journal of Cultural Approach*, 23(43), 34-45. (In Thai)
- Chummee, P. (2023). Conceptual Analysis of the Structural Equation of Creative Economy for Competitive Advantage for Community Enterprises. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(2), 138-151. (In Thai)
- Chumthong, P., & Sompuet, P. (2023). Development of LINE stickers to increase product marketing communication channels of Madan community, Nakhon Nayok Province. *Journal of Community Development and Quality of Life*, 11(1), 21-33. (In Thai)
- Deeprom, N., & Lertputtharak, S. (2022). Management of cultural tourism: a case study of Nakhon Nayok Province. *Journal of Burapha College of Commerce Review*, 16(2), 1-14. (In Thai)
- Department Of Provincial Administration. (2022). *Official statistics registration systems*. Retrieved August 15, 2022, from <https://stat.bora.dopa.go.th/StatMIS/#/ReportStat/2> (In Thai)
- Jiramahapoka, P. (2023). Sustainable Community-Based Tourism Management in Rayong Province in the Digital Era. *Journal of Cultural Approach*, 24(45), 18-30. (In Thai)
- Jitman, S., Chaibankud, T., Jamsai, P., Ariyajanya, B., Sukkasem, R., & Chantarasa, R. (2021). Development of a bamboo sawing machine with ergonomic principles and Qualitative function distribution techniques. *Engineering Journal Chiang Mai University*, 28(2), 100-115. (In Thai)
- Kaewpetch, R. (2023). Study of Integrated Cultural Tourism Management Identity Community in Khemarat, Ubon Ratchathani. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(5), 443-457. (In Thai)
- Kaiyawan, Y. (2020). *Structural equation model analysis with Amos* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Krueamek, S., & Sangkhaha, C. (2021). Development of community products from bamboo basketry decorated with loincloths to commercial. Wiang Khiri Wan Thai Cultural Community Nakhon Nayok Province. *Wanamdanghaek Buddhist Review Journal*, 8(2), 49-63. (In Thai)
- Leewathanayingyong, K. (2014). *Engineering Statistics*. Phitsanulok : Faculty of Engineering, Naresuan University. (In Thai)

- Nonthanam, S. (2020). Marketing Mix Factors Influencing Tourists to Travel Community-Based Tourism: Nakhon Nayok Province. *Ramkhamhaeng Research Journal*, 23(2), 38-58. (In Thai)
- Onthao, K., Sanpunpun, P., & Thetthaisong, T. (2020). Khok Phra Community: Development of the Terracotta Pot Trade and the Loss of Local Wisdom during the 1937-2017 Dec. *MCU Journal Kanchanapartad*, 1(3), 175-184. (In Thai)
- Panthong, A., & Prasitphon, W. (2021). Communication model for cultural inheritance of Bann Mai Thai Phuan hand woven fabric in Nakhon Nayok province. *Humanities and Social Sciences Journal Southeast Asia University*, 5(1), 146-160. (In Thai)
- Sincharu, T. (2020). *Statistical Data Research and Analysis With SPSS And AMOS* (18th ed.). Nonthaburi : S. R. Printing Products. (In Thai)
- Som Namsri. (2023, 4 February). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- Soonthornsamai, W. (2023). A Causal Model of Image Perception and Marketing Mix Strategies on Repeated Trip Intentions at Ecotourism Attractions of Tourists in Nakhon Nayok Province. *Research and Academic Journal*, 6(4), 203-220. (In Thai)
- Unakornsawad, N. (2022). Legal Inscription on Thief's Characters: Vocabulary Lists and Reflections of Thai Society and Culture in The Three Seals Law. *Journal Humanities and Social Sciences*, 17(2), 23-34. (In Thai)
- Untornphan, S., & Polphakdee, S. (2020). Management of community creative economy promotion in Nakhon Nayok Province. according to the philosophy of sufficiency economy. *Journal of Politics, Administration and Law*, 11(2), 441-455. (In Thai)
- Utiwannakul, P. (2021). Men's Fashion Product Development from Tail Lue Cultural Capital. *The journal of social communication innovation*, 9(2), 38-51.
- Waengwong, S., Rojananukul, C., Homkeaw, C. & Thongmang, A. (2021). Product design of bamboo sofa sets by applying qualitative functional conversion techniques in conjunction with Kansei engineering. *Ladkrabang Engineering*, 39(3), 11-28. (In Thai)
- Wanakijpaiboon, N. (2023). *The Invisible Leader*. Bangkok : Aksamphan Publishing House. (In Thai)
- Wanichbancha, K. (2021). *Statistics for research* (13th ed.). Bangkok : Samlada. (In Thai)
- Wanichbancha, K. (2021). *Structural Equation Analysis (SEM) with AMOS* (5th ed.). Bangkok : Samlada. (In Thai)
- Wiriyawit, N. (2021). Communication of Thai Puan Ethnic Identity Through Community Product and Packaging of Pakplee District, Nakhon Nayok Province According to The King's Philosophy. *Phranakhon Rajabhat Research Journal*, 17(1), 316-331. (In Thai)
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. New York : Harper and Row.

การบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (DESIGN THINKING)
กับผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเกาะลัดอีแท่น

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

KNOWLEDGE INTEGRATION OF DESIGN THINKING PRINCIPLES WITH ENTREPRENEURS TO CREATE LOCAL WISDOM PRODUCTS IN THE KOH LAD E THAN COMMUNITY OF SAM PHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

กวิน ประทุมณีชัย^{1*}, ประชม ทางทอง², จิระศักดิ์ พุกดำ³, สุนทรธรรพ์ คงเจริญ⁴

Kawin Pratumaneechai^{1*}, Prachom Thangthong², Jirasak Pukdam³, Sukontaroat Kongcharoen⁴

^{1*}อาจารย์ ประจำวิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม
731170 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer, Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship, Rajamangala University of Technology
Rattanakosin, Nakhon Prathom Province, 731170, Thailand

²อาจารย์ ดร. ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Faculty of Architecture, Chulalongkorn University, Bangkok Province, 10330, Thailand

³อาจารย์ ดร. ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จังหวัดนครปฐม
73170 ประเทศไทย

³Lecturer Dr., Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhon Prathom Province,
731170, Thailand

⁴อาจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จังหวัด
นครปฐม 731170 ประเทศไทย

⁴Lecturer Dr., Creative Design Entrepreneurship Program, Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship
Rajamangala, University of Technology Rattanakosin, Nakhon Prathom Province, 731170, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}kawin.pra@rmutr.ac.th; (Authors): ²jirasak.puk@rmutr.ac.th, ³prachom.t@chula.ac.th,
⁴sukontaroat.kon@rmutr.ac.th

รับบทความ : 18 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 13 ธันวาคม 2566 / ตอรับบทความ : 20 ธันวาคม 2566

Received : 18 September 2023 / Revised : 13 December 2023 / Accepted : 20 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.56

ABSTRACT

This research focuses on crafting an identity for products that emphasizes value to heighten acceptance levels. The objective is to develop products from local wisdom that generate both benefits and income. The study also investigates the effects of integrating knowledge of design thinking principles with local entrepreneurs in the Ko Lad Ethan community, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. The researcher identified two specific target groups using purposive sampling method, each consisting of 20 individuals, totally 40 individuals employing semi-structured interviews and questionnaires with both congruence indexes ranging from 0.67 to 1.00. Data were collected through individual interviews, workshops, exhibitions, and analyzed using summarization, means and standard deviation. The findings indicate that 1) Developed product labels and packaging for agricultural and processed products include fruit-infused fruit, mulberry juice, dried pomelo peel, pomelo jam, and infused pomelo peel. These were designed based on six main criteria: (1) product protection, (2) product packaging, (3) convenience, (4) sales promotion, (5) cleanliness and safety, and (6) packaging. 2) The target groups perceived and expressed the high satisfaction with the new product labels and packaging for agricultural and processed products ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.39). Therefore, the developed models can encourage and promote community tourism, create value, and generate benefits and income for local entrepreneurs in the community sustainably.

Keywords : Knowledge integration, Packaging and label design, Local wisdom products

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์อัตลักษณ์ให้กับผลผลิตที่เน้นคุณค่าเพื่อยกระดับการยอมรับเป็นที่ประจักษ์สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างประโยชน์และรายได้ และศึกษาผลของการบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบให้กับผู้ประกอบการในชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 2 กลุ่มละ 20 คน รวม 40 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างและแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทั้ง 2 ฉบับ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ จัดแสดงในนิทรรศการ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความสรุปและใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นสำหรับผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูป คือ ผลไม้แช่อิ่ม น้ำลูกหม่อนและใบชาหม่อน เปลือกส้มโออบแห้ง แยมส้มโอ และเปลือกส้มโอแช่อิ่ม เกิดจากหลักการออกแบบ 6 หลักเกณฑ์ คือ (1) ปกป้องผลิตภัณฑ์ (2) การบรรจุผลิตภัณฑ์ (3) อำนาจความสะดวก (4) ส่งเสริมการจำหน่าย (5) ความสะอาดและปลอดภัย (6) บรรจุภัณฑ์ และ 2) กลุ่มเป้าหมายมีการรับรู้และความพึงพอใจต่อฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=0.39$) ดังนั้น การพัฒนารูปแบบสามารถสนับสนุน สร้างคุณค่า ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์ สร้างประโยชน์และรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบูรณาการองค์ความรู้, การออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้า, ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ตามยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเน้นเศรษฐกิจรายสาขา มีการเติบโตอย่างเข้มแข็ง ภาคการเกษตรเน้นเกษตรกรรมยั่งยืนและให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้และแข่งขันได้มากขึ้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการสร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับการผลิตสินค้าและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐาน เสริมสร้างและต่อยอดขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการสูงขึ้น (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017, p. 13) ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จากชุมชนให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนด้วยนวัตกรรม โดยยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้มากขึ้น และยกระดับการบริหารจัดการแปรรูปสินค้าเกษตรมุ่งสู่มาตรฐานให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขัน (Sermchayut, 2020, pp. 51-61)

การส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการตามยุทธศาสตร์ของการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2566-2570 ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี เรื่องที่ 2 การส่งเสริมและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง และมีตัวชี้วัดเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับอัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากของมูลค่าผลิตภัณฑ์ OTOP (One tambon one product) ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน และส่งเสริมช่องทางการตลาดเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์ (Office of the Promotion of Local Wisdom and Community Enterprises, 2019) จากการส่งเสริมสร้างแบรนด์เพื่อเพิ่มคุณค่ามูลค่าผลิตภัณฑ์ และจากแนวคิด “Creative Economy”

ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้สนับสนุนแนวคิดนี้ว่าเป็นการนำสินค้าหรือบริการมาเพิ่มมูลค่าที่ผ่านการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ รวมไปถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรม สังคม ชุมชน และการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมชุมชนในการเพิ่มมูลค่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยี นวัตกรรม ในการผลิตสินค้าและบริการใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Office National Higher Education Science Research and Innovation policy Council, 2021)

ดังเช่นพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและผสมผสานวิถีชีวิตชุมชน แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยวทั้งเชิงกายภาพและการบริหารจัดการที่ชัดเจน (Ministry of Tourism and Sports, 2014) รวมทั้งองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร อนุรักษ์ให้เกิดความยั่งยืน และการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของชนในชุมชน รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชุมชน ตามเป้าหมายของหน่วยงานราชการและคนในชุมชนนั้น (Thinothai, 2019) ดังนั้น การออกแบบที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงกิจกรรมสุดท้ายเพื่อสร้างความงามก่อนนำผลิตภัณฑ์และบริการออกสู่ตลาด แต่ได้ปรับเปลี่ยนลงลึกเข้าไปสู่ระดับของกระบวนการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการตั้งแต่แรกเริ่มโครงการจนเสร็จสิ้น หรือช่วยชี้ช่องทางและโอกาสในการเริ่มหรือกำหนดกรอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการก่อนที่จะเริ่มต้นพัฒนาโครงการ (Setthabutr, 2021, p. 7) จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ พัฒนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวทางที่เหมาะสม ไปพร้อมกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่คุกคามต่อชุมชน ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากผลิตภัณฑ์เกษตรและบรรจุภัณฑ์ที่ได้จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว (Phummanee, 2011) โดยการสร้างตราสินค้าสำหรับตัวตนของสินค้าเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการตลาดที่สร้างความแตกต่างทางการแข่งขันและอยู่เหนือคู่แข่ง เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าให้ออกไปสู่สายตาของผู้บริโภคได้เกิดความเชื่อมั่น สามารถสร้างการจดจำ สร้างโอกาสให้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวนึกถึงผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ หรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าหรือบริการเพื่อสร้างจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนา สร้างสรรค์ และต่อยอดเพื่อเพิ่มรายได้้อย่างยั่งยืน (Department of Cultural Promotion, 2019) ซึ่งนำมาสู่การบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) กับผู้ประกอบการในชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความสมบูรณ์อันประกอบไปด้วย รูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากลักษณะทางกายภาพ หรือรูปลักษณะภายนอกของผลิตภัณฑ์ อาทิเช่น คุณภาพ รูปร่าง หีบห่อ ตรา และการค้นหาอัตลักษณ์เพื่อสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน เป็นการบริหารจัดการทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการดำเนินการจำหน่ายผลผลิตของชุมชนบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนโดยมีสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการร่วมกัน (Sangsuphan, 2021) ทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าทรัพยากรทางการเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์เชิงพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (Sangsuphan, 2021) ซึ่งสิ่งที่บรรพบุรุษในอดีตได้สั่งสม สร้างสรรค์ สืบทอดมาอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่ชุมชนควรเห็นคุณค่าและนำมาสร้างมูลค่า สร้างอาชีพ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาพัฒนา เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก และร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป (Woravat, 2020)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างประโยชน์และรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชน
2. เพื่อทำการศึกษาผลของการบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) กับผู้ประกอบการในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนอื่นได้ในอนาคต

ประโยชน์การวิจัย

ชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้ฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากแนวคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ซึ่งสามารถแสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นสำหรับผลิตภัณฑ์เกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปให้มีมูลค่าสูงขึ้น และส่งเสริมเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตภาพ มูลค่าเพิ่ม และการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

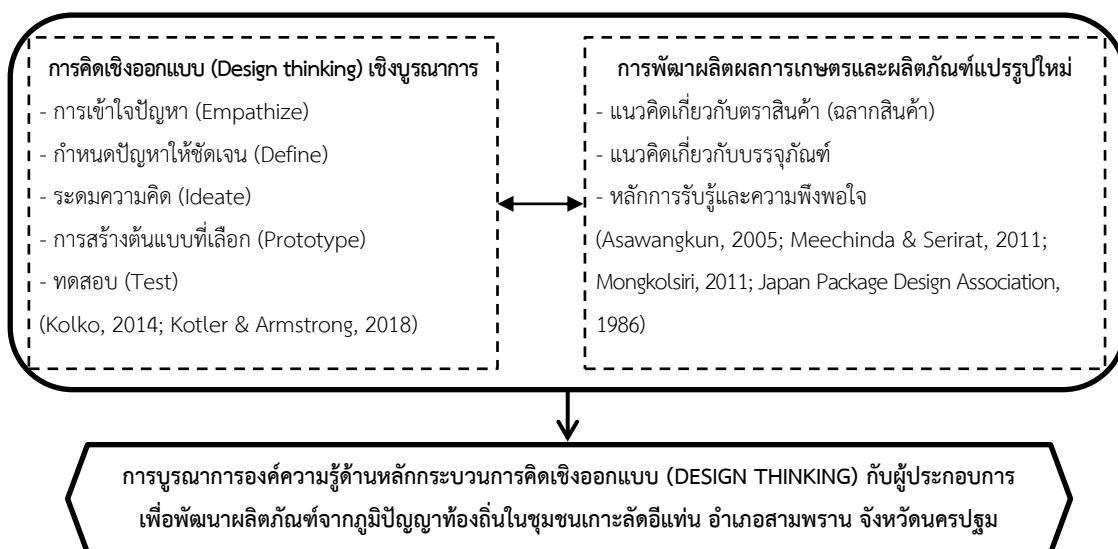
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) มุ่งเน้น 5 กระบวนการทางความคิดเกี่ยวกับ 1) การเข้าใจปัญหา (Empathize) เป็นการสร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้งเป็นจุดเริ่มต้นอันสำคัญยิ่ง เนื่องจากความคิดเชิงออกแบบมีเป้าหมายเพื่อสร้างสิ่งที่มีคุณค่า พัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วยแก้ปัญหาที่สำคัญแก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ตรงประเด็นและได้ผลลัพธ์ที่ยอดเยี่ยม ประกอบด้วย รับรู้ความรู้สึกได้ (Affective empathy) เข้าใจความรู้สึกแบบเข้าใจเนื้อหา (Cognitive empathy) รับรู้และได้รับผลกระทบจากความรู้สึกผู้อื่น (Hyper-empathy) 2) กำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Define) โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองให้เป็นปัญหาที่แท้จริง จัดลำดับความสำคัญโดยเลือกมุมมองที่สามารถตอบสนองคุณค่าความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมร่วมกันได้ และเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ต่อไป 3) ระดมความคิด (Ideate) โดยมุ่งเน้นการสร้างความคิดอันแตกต่างหลากหลายอย่างรอบคอบ การคิดรวบสานความคิดที่ดีเข้าด้วยกัน ทำให้ได้คำตอบหรือทางเลือกใหม่ที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ 4) การสร้างต้นแบบที่เลือก (Prototype) เป็นการลงมือปฏิบัติจริงตามแนวทางที่ได้เลือกแล้ว โดยการสร้างต้นแบบที่ต้องการจะนำไปใช้จริงเพื่อถ่ายทอดความคิดให้เป็นรูปร่างอย่างดีที่สุด โดยมีการทดสอบซ้ำจนกว่าจะได้สินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการผู้ใช้อย่างแท้จริง และ 5) ทดสอบ (Test) เป็นการทดลองต้นแบบหรือข้อสรุปที่จะนำไปใช้จริงมาปฏิบัติก่อนเพื่อทดสอบประสิทธิภาพ ตลอดจนการประเมินผลเพื่อการพัฒนาและปรับแก้แนวคิดให้ดีขึ้น ซึ่งการทดสอบกับผู้ใช้งานเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการออกแบบโดยมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง (Human-centered design) ควบคู่ไปกับการสร้างต้นแบบ เป็นโอกาสที่จะช่วยให้พัฒนาสินค้าหรือบริการให้ตอบโจทย์ผู้ใช้ทั้งด้านคุณค่า และความชอบในการใช้งาน (Kolko, 2014)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจาก 1) การเสาะแสวงหาความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ 2) เลือกเฉพาะความคิดผลิตภัณฑ์ที่จะสามารถประมาณการขนาดตลาด ราคาผลิตภัณฑ์ ต้นทุน และเวลาของการพัฒนา 3) พัฒนาแนวคิด เป็นแนวทางให้ผู้บริโภครับรู้ต่อผลิตภัณฑ์จริงหรือศักยภาพของผลิตภัณฑ์ 4) ทดสอบแนวคิด โดยการแสดงแนวคิดให้ผู้บริโภคทราบในเชิงสัญลักษณ์หรือเชิงกายภาพ ซึ่งเป็นวัตถุที่จับต้องได้จะเพิ่มความน่าเชื่อถือได้มากขึ้น 5) พัฒนากลยุทธ์การตลาด ด้วยการวางตำแหน่งในตลาดเป้าหมาย การวางแผนผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย งบประมาณด้านการตลาด และการวางแผนยอดขายระยะยาว 6) วิเคราะห์ธุรกิจ เพื่อทบทวนรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ใหม่ 7) พัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สร้างความพึงพอใจและกระตุ้นผู้บริโภคได้

8) ทดสอบตลาด โดยการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ และ 9) การออกสู่ตลาดจริง (Kotler & Armstrong, 2018) ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงตราสินค้าที่มีส่วนประกอบดังนี้คือ 1) ชื่อตรา (Brand name) ที่สามารถออกเสียงได้เป็นคำ ตัวอักษรหรือตัวเลขที่ตั้งให้กับสินค้า 2) เครื่องหมายตราหรือโลโก้ (Brand mark or logo) ที่ปรากฏในรูปของสัญลักษณ์ รูปแบบ สี หรือตัวอักษรที่โดดเด่น 3) เครื่องหมายการค้า (Trademark) ที่ผู้ทำการค้านำไปจดทะเบียนการค้าและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย 4) สโลแกน (Slogan) เป็นข้อความสั้นที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์หรือบริการ เช่น เคเอฟซี ซีวีตครบรส หรือ เอ็มเค ช่วงเวลาแห่งความอบอุ่น เป็นต้น (Meechinda & Serirat, 2011) โดยออกแบบตราสินค้า (Brand design) ให้มีสาระเกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ แก่นแท้ ตำแหน่ง คุณค่า ภาพลักษณ์และบุคลิกของตราสินค้าให้ชัดเจน (Mongkolsiri, 2011) และออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สร้างความมีเอกลักษณ์ ผสมผสานกันได้อย่างมีเอกภาพ ดูเรียบง่ายสร้างความจดจำ ความหมายดี ฟังสบาย มีความเป็นสากลให้คนจดจำได้ง่าย เสริมความร่วมมือ สามารถแสดงถึงความยั่งยืนได้ ใช้งานง่าย ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ และเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ (Asawangkun, 2005) ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก คือ 1) การบรรจุและการคุ้มครองป้องกันผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบให้มีความสะอาด ปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและอันตราย 2) การบรรจุที่แสดงให้เห็นผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคทันที 3) การอำนวยความสะดวกทางด้านการผลิต การขนส่ง และการตลาด 4) การดึงดูดความสนใจผู้บริโภค ที่เป็นช่องทางสื่อสารและส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ (Japan Package Design Association, 1986)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยมีการดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยโดยการบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) (Kolko, 2014) ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action Research : PAR) เป็นกระบวนการทัศน์เชิงวิพากษ์ (Critical paradigm) โดยผู้วิจัยทำตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยมีส่วนร่วมกับผู้เข้าร่วมวิจัยมากขึ้น และทั้งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมิน (Carr & Kemmis, 1992) ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรการวิจัย คือ เกษตรกร ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง และแบบสมมติใจ เป็นตัวแทนกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการที่มีผลผลิตและผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร จำนวน 20 คน และเป็นกลุ่มชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 20 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) รวมทั้งสิ้น 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างแบบปลายเปิด โดยมีข้อคำถามในประเด็นเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรนำมาสร้างผลิตภัณฑ์ ทำการแปรรูปที่ถุกนำมาพัฒนาขึ้นงานต้นแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และฉลากสินค้า และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating scale) กำหนดระดับเป็นคะแนน คือ 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึงมาก 3 คะแนน หมายถึงปานกลาง 2 คะแนน หมายถึงน้อย และ 1 คะแนน หมายถึงน้อยที่สุด (Likert, 1967) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน พิจารณาให้คะแนน +1 หมายถึงแน่ใจว่ามีความเที่ยงตรงตามที่ระบุไว้ 0 หมายถึงไม่แน่ใจว่ามีความเที่ยงตรงตามที่ระบุไว้ และ -1 หมายถึงแน่ใจว่าไม่มีความเที่ยงตรงตามที่ระบุไว้ (Sincharu, 2020) นำผลคะแนนมาคำนวณ หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงคการวิจัย (Index of item congruency : IOC) ด้วยสูตรการหาค่า IOC กำหนดให้ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า 0.50 ขึ้นไป (Sincharu, 2020) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงคการวิจัยอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ทั้ง 2 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการลงพื้นที่ภาคสนามระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนกรกฎาคม 2565 ดังนี้

1. คณะวิจัยประสานงานอำเภอเพื่อประกาศเชิญชวนตัวแทนเกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่สนใจนำผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ที่ได้ทำการแปรรูปหรือบรรจุภัณฑ์ของตนเองมาเข้าร่วมโครงการพัฒนานวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 40-60 นาทีต่อคน การสังเกตการณ์ผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาสร้างผลิตภัณฑ์ที่ศึกษาและสร้างกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และฉลากสินค้าของกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทำการสรุปผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูป

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมบรรยายความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม และดำเนินการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน (Workshop) กับคณะวิจัยซึ่งเป็นนักวิชาการด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ในการร่วมวาดแบบร่าง (Sketch design) และสร้างต้นแบบจำลองผลิตภัณฑ์ขึ้นงาน 3 มิติ (3D printing) ด้วยโปรแกรม Rhinoceros 3D ทำการแปลงไฟล์ .stl หรือ .step เป็นไฟล์ .gcode เพื่อสั่งการเครื่อง 3D Printer โดยใช้ซอฟต์แวร์สำหรับงานพิมพ์สามมิติ Ultimaker Cura รวมถึงการออกแบบฉลากสินค้า (Logo design) ด้วยโปรแกรม Adobe Illustrator และใช้เครื่องพิมพ์สามมิติประเภท Anet A8 Plus ใช้วัสดุเส้นพลาสติก PLA (Polylactic acid) ซึ่งเป็นวัสดุที่ทนทานแข็งแรง และเหมาะในการสร้างชิ้นงานต้นแบบได้อย่างรวดเร็ว (Nitiworakunapan, 2018) ทำการพัฒนาตามแนวทางที่ได้จากการสัมภาษณ์และร่วมกันออกแบบไว้ จากนั้น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามหลักการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นงานต้นแบบร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ณ วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์

3. ดำเนินการนำผลงานฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นใหม่สำหรับสินค้า ไปจัดแสดงในนิทรรศการท่องเที่ยวชุมชนเกาะลัดดีอ๊ะแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พร้อมแจกและรับคำตอบในแบบสอบถามกลับ

จากผู้เข้าร่วมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ระหว่างวันที่ 30-31 กรกฎาคม 2565 ช่วงเวลา 11.00-15.00 นาฬิกา

การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่มด้วยการตีความสรุปประเด็นผลิตผล และผลิตภัณท์แปรรูป เพื่อนำไปออกแบบและพัฒนาผลิตภัณท์ และใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) โดยแปลผลค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้และความพึงพอใจตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.41-4.20 หมายถึงมาก 2.61-3.40 หมายถึงปานกลาง 1.81-2.60 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.80 หมายถึงน้อยที่สุด (Sincharu, 2020)

ผลการวิจัย

การพัฒนาผลิตภัณท์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นผลิตภัณท์ที่สร้างประโยชน์และรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชน แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลิตผลทางการเกษตร ผลิตภัณท์ที่ได้ทำการแปรรูปหรือบรรจุภัณท์ของเกษตรกรและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ผลไม้แช่อิ่ม 2) น้ำลูกหม่อนและชาใบหม่อน 3) เปลือกส้มโออบแห้ง แยมส้มโอ และเปลือกส้มโอแช่อิ่ม 4) ส้มโออินทรีย์ 5) กล้วยหอมทอด และ 6) ปุยอินทรีย์ โดยมีการออกแบบสัญลักษณ์สินค้าที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนเกาะลัดอีแท่น กล่าวคือ ใช้ภาพถ่ายผลิตภัณท์จริงเป็นตราสัญลักษณ์สินค้า ซึ่งไม่ได้เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน

2. การพัฒนารูปแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณท์ใหม่สำหรับผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณท์แปรรูปตามแนวคิดหลักการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณท์ (Design thinking) ได้รับการออกแบบสัญลักษณ์สินค้าที่เหมาะสมสวยงามมากขึ้น สอดคล้องกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงให้เห็นถึงรากฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการจัดสนทนากลุ่มจากความร่วมมือกับผู้ประกอบการในชุมชน พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับ สัญลักษณ์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และแนวทางของกระบวนการสร้างสรรค์มีการมุ่งเน้นพัฒนาชิ้นงานต้นแบบ โดยคำนึงถึงหลักการออกแบบ 6 หลักเกณฑ์ ประกอบด้วย 1) ปกป้องผลิตภัณท์ คือ ป้องกันการสัมผัสกับน้ำ ความชื้น หรืออากาศ และปกป้องผลิตภัณท์ที่อยู่ภายในซึ่งเกิดจากแรงกระแทกจากภายนอกได้ 2) การบรรจุผลิตภัณท์ให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ เหมาะสม และใช้ร่วมกับผลิตภัณท์ใกล้เคียงได้ 3) อำนวยความสะดวกการขนส่ง ใช้งานง่าย เช่น การเปิด ปิด และเก็บรักษา เป็นต้น 4) ส่งเสริมการจำหน่าย ด้วยรูปแบบที่น่าสนใจ จัดจาดราสินค้า สินค้า และกระตุ้นให้เกิดการซื้อซ้ำ 5) ความสะอาดและความปลอดภัยสำหรับผลิตภัณท์และวัสดุ อุปกรณ์ 6) บรรจุภัณท์ โดยใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบการผลิตชิ้นงาน แสดงดังภาพ 2

ผลิตภัณฑ์แปรรูป ผลไม้แช่แข็ง

ผลิตภัณฑ์แปรรูป น้ำลูกหม่อนและชาใบหม่อน

ผลิตภัณฑ์แปรรูป เปลือกส้มโออบแห้ง แยมส้มโอ และเปลือกส้มโอแช่แข็ง

ผลิตผลการเกษตร ส้มโออินทรีย์

ผลิตภัณฑ์แปรรูป กล้วยหอมทอด

ผลิตผลการเกษตร ปุ๋ยอินทรีย์

ภาพ 2 การพัฒนารูปแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จากภาพ 2 แสดงรูปแบบฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตผลการเกษตร ประกอบด้วย ส้มโออินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์แปรรูป ประกอบด้วย ผลไม้แช่อิ่ม น้ำลูกหม่อนและชาใบหม่อน เปลือกส้มโออบแห้ง แยมส้มโอ และเปลือกส้มโอแช่อิ่ม และกล้วยหอมทอด เกิดขึ้นจากการนำแนวคิดการออกแบบและพัฒนามาใช้เป็นหลักการออกแบบเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งสามารถผลิตชิ้นงานนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการเกษตรใหม่สำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการในชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การศึกษาผลการบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) กับผู้ประกอบการในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนอื่นได้ในอนาคต แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 การรับรู้และความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าใหม่ของชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผลิตภัณฑ์การเกษตร และผลิตภัณฑ์แปรรูป	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผลไม้แช่อิ่ม	3.70	0.53	มาก
2. น้ำลูกหม่อนและชาใบหม่อน	3.48	0.43	ปานกลาง
3. เปลือกส้มโออบแห้งแยมส้มโอและเปลือกส้มโอแช่อิ่ม	4.36	0.34	มาก
4. ส้มโออินทรีย์	3.84	0.39	มาก
5. กล้วยหอมทอด	3.81	0.35	มาก
6. ปุยอินทรีย์	3.69	0.35	มาก
เฉลี่ยรวม	3.81	0.39	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การรับรู้และความพึงพอใจต่อฉลากสินค้าและบรรจุภัณฑ์ใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์การเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=0.39$) พิจารณาจำแนกเป็นรายการพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 รายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เปลือกส้มโออบแห้งแยมส้มโอและเปลือกส้มโอแช่อิ่ม ($\bar{X}=4.36$, $S.D.=0.34$) ส้มโออินทรีย์ ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=0.39$) กล้วยหอมทอด ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=0.35$) ผลไม้แช่อิ่ม ($\bar{X}=3.70$, $S.D.=0.53$) และปุยอินทรีย์ ($\bar{X}=3.69$, $S.D.=0.35$) สำหรับน้ำลูกหม่อนและชาใบหม่อน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, $S.D.=0.43$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

รูปแบบบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนเกาะลัดอีแท่น โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มผลผลิตภาพและมูลค่าเพิ่มตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งมีชิ้นงานต้นแบบหลากหลาย สวยงาม บ่งบอกชนิดผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ เนื่องมาจากการให้ความสำคัญในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าที่มุ่งเน้นกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกัน โดยเป็นไปตามหลักองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งการบ่งบอกถึงรูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันสามารถเพิ่มความน่าสนใจและสร้างความเป็นเลิศให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ดังงานวิจัยของนิอร ดาวเจริญพร และสมปรารถนา สุขสละ (Dowcharoenpom & Sooksala, 2020, p. 83) ที่ระบุว่า ตราสัญลักษณ์ ประกอบด้วย ตัวอักษร ชื่อวิสาหกิจชุมชน ชื่อจังหวัด รูปภาพปรากฏอยู่ที่ตราสัญลักษณ์ และบรรจุภัณฑ์ เป็นกล่องกระดาษ มีหูหิ้ว แบบมีเงาหน้าต่างใส และงานวิจัยขององโบบัญญิกานันท์ เพ็ญทิพย์ (พานิช) ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา และอุบล วุฒิพรโสภณ (Qngbaidika Naphat Phuóchūn (Panich), Punyawutpreeda, & Wuthiphomsophon, 2021, p. 156) พบว่า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการออกแบบที่คำนึงถึงการใช้งานที่แข็งแรงทนทาน และดึงดูดผู้บริโภคให้เกิดการต่อยอดทางเศรษฐกิจในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาด้านความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ คุณภาพของบรรจุภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์เพื่อความแข็งแรง ยืดอายุผลิตภัณฑ์ และความสะดวกในการขนส่ง และควรใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ชุมชนด้วย

กลุ่มชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือผู้เข้าร่วมงานนิทรรศการ สามารถรับรู้และพึงพอใจต่อผลการบูรณาการองค์ความรู้ด้านหลักกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนได้ในอนาคตเป็นอย่างมาก ซึ่งมีโอกาสสร้างชุมชน ส่งเสริม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงการร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ อันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้เฉพาะทางตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่เสริมสร้างคุณค่าให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับงานวิจัยของพรรณธิดา เพชรบุญมี และจักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี (Petbunmee & Wongrerkeedee, 2020, p. 47) ที่พบว่า กลุ่มผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์สำหรับผ้าทอโยกยุงที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยของจุฑพร หงส์ทองคำ (Hongthongkham, 2021, p. 67) ได้เสนอแนวทางที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการและเกษตรกรในท้องถิ่น สามารถนำไปปรับใช้เพื่อต่อยอดและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้แกผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในท้องตลาด ดึงดูดใจผู้บริโภค ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างความมั่นคง ยั่งยืนให้กับชุมชน ตอบสนองยุทธศาสตร์และนโยบายของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การออกแบบพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ควรมีความหลากหลายสวยงามและบอกชนิดของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น คำนึงถึงรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคและพฤติกรรมการใช้ ขนาด ความสะดวกในการการจับหรือหยิบใช้ การบรรจุผลิตภัณฑ์ จัดเรียงให้เป็นระเบียบ เพื่อสะดวกต่อการจัดจำหน่ายในอนาคต ควรส่งเสริมพัฒนาระบบอุตสาหกรรม รูปแบบบรรจุภัณฑ์ และวัสดุบรรจุภัณฑ์ การลดต้นทุน การผลิตเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถผลิตได้จำนวนมากด้วยต้นทุนต่ำ และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยใช้วัสดุที่สามารถควบคุมต้นทุนการผลิต

2. ศึกษาครอบคลุมทั้งระบบการผลิตของชุมชนที่มีอย่างจำกัด ควรมีความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อพัฒนาต่อยอดให้สามารถนำไปใช้จริงได้ สร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าเพื่อสร้างมาตรฐานที่ดี สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ และได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายอย่างยั่งยืน โดยมีภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุน

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

การส่งเสริมการสร้างวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยมีหน่วยงานรัฐดูแล สนับสนุนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมการมีเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเพิ่มมาตรฐานของการบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้าชุมชน เทียบเท่าสากล นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจ ความประทับใจ กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ และเลือกซื้อสินค้าชุมชนอย่างยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การนำผลการวิจัยไปสู่การวิจัยต่อยอดเพื่อจัดทำฐานข้อมูลการพัฒนาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้า ซึ่งเป็นผลงานในรูปแบบอภิปรัชญาทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม (Soft power) สำหรับการสร้างความแตกต่างที่โดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมของประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.) โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ประจำปี พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

- Asawangkun, C. (2005). *Design to impress: A packaging design guide for entrepreneurs and designers* (2nd ed.). Chiang Mai : Within Book. (In Thai)
- Carr, W., & Kemmis, S. (1992). *Becoming Critical : Knowing through action research*. Geelong, Australia : Deakin University Press.
- Department of Cultural Promotion. (2019). *Culture, value to value*. Retrieved May 6, 2021, from [http:// www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index](http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index) (In Thai)
- Dowcharoenporn, N., & Sooksala, S. (2020). *Designing Brand and Packaging for the Product Promotion of Sewing and Craft Community Enterprise of Khao Kaeo, Srisomboon, Thung Saliam District, Sukhothai*. Research report. Bangkok : Rajamangala Univeristy of Technology Phra Nakhon. (In Thai)
- Hongthongkham, J. (2021). *Product Design Development of the Herb Community Enterprise, Chanuman District, Amnat Charoen Province*. Research report. Roi Et : Department of Science and Technology, Faculty of Liberal Arts and Science, Roi Et Rajabhat University. (In Thai)
- Japan Package Design Association. (1986). *Package Design in Japan 1*. USA : Kodansha.
- Kolko, J. (2014). *Well-Designed: How to use Empathy to Create Products People Love*. N. P. : Harvard Business Review Press.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of Marketing* (17th ed.). England : Pearson.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York : Wiley & Son.
- Meechinda, P., & Serirat, S. (2011). *Strategic brand management and building brand equity*. Bangkok : Thammasarn. (In Thai)
- Ministry of Tourism and Sports. (2014). *Agricultural tourism*. Bangkok : n. p. (In Thai)
- Mongkolsiri, S. (2011). *Brand management*. Bangkok : Hi. Erpress Co.-Publishing Brand H. (In Thai)
- Nitiworakunapan, P. (2018). *Fundamental Design*. Bangkok : Rajamangala University of Technology Rattanakosin. (In Thai)
- Office National Higher Education Science Research and Innovation policy Council. (2021). *Creative Economy takes the Thai economy further to the international level*. Retrieved December 15, 2022, from <https://www.nxpo.or.th/th/9440> (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *Summary of important points National Economic and Social Development Plan No. 12 (2017-2021)*. Bangkok : Office of the Prime Minister. (In Thai)
- Office of the Promotion of Local Wisdom and Community Enterprises. (2019). *Action plan to drive the One Tambon Project One product, year 2019-2022*. Bangkok : Department of Community Development, Ministry of Interior. (In Thai)

- Petbunmee, P., & Wongrerkdee, C. (2020). *A Creating Value Added by Creative design and Development Packing from Local Materials Hemp Fabric of Community Enterprise in Khirirat Sub-district, Phop Phra District, Tak Province*. Research report. Tak : Rajamangala University of Technology Lanna. (In Thai)
- Phummanee, T. (2011). *Tourism Industry Management* (6th ed.). Bangkok : Ramkhamhaeng University Printing. (In Thai)
- Qngbaidika Naphat Phuóchũu (Panich), Punyawutpreeda, P., & Wuthiphornsopon, U. (2021). Development of Product Packaging to Create Value of Yai Cha Community Product, Sampran District, Nakhon Pathom Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 6(2), 156-166. (In Thai)
- Sangsuphan, K. (2021). *Enhancing the Capability of Community-Based Agrotourism Management of Toeyhom Cooperative Community Enterprise in Khlong Sam Phathum Thani Province*. Thesis, Master of Arts Program in Integrated Tourism Management, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Sermchayut, R. (2020). Promotion Strategy For Community Based Tourism. *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development*, 2(4), 51-61. (In Thai)
- Setthabutr, K. (2021). *The Development of Lifestyle Brand Design Formats*. Research report. Chonburi : Burapha University. (In Thai)
- Sincharu, T. (2020). *Research and statistical data analysis with SPSS and AMOS* (18th ed.). Bangkok : Business R & D. (In Thai)
- Thinothai, K. (2019). *Factors as Influence to People's Participation Related to Success of Community Based Tourism: A Case Study of Ban Bang Nam Pueng Community in Samutprakam Province*. Thesis, Master of Public Administration Program in Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA), Bangkok. (In Thai)
- Woravat, N. (2020). *Factors Affected the Strength of Tourism Community OTOP Nawatwithi in Nakhon Ratchasima Province*. Thesis, Master of Public Administration Program in Public Administration, Rajabhat Maha SaraKham University, Maha Sarakham. (In Thai)

การพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม SKILL DEVELOPMENT FOR COURT OF JUSTICE PERSONNEL

อัญพัชญ์ จิระพงษ์ศรี^{1*}, ไชยนันท์ ปัญญาศิริ², สมหมาย จันทรเรือง³

Anyapach Jirapongrapee^{1*}, Chaiyanant Panyasiri², Sommai Chanruang³

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร 10160 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Students, Doctor of Philosophy Program in Management, Siam University, 10160, Thailand

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร 10160 ประเทศไทย

² Associate Professor Dr., Management, Siam University, 10160, Thailand

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพมหานคร 10160 ประเทศไทย

³ Assistant Professor Dr., Management, Siam University, 10160, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ¹anyapach.j@gmail.com; (Authors) : ²cpanyasiri@gmail.com, ³sommai@siam.edu

รับบทความ : 29 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 1 ธันวาคม 2566 / ตอรับบทความ : 13 ธันวาคม 2566

Received : 26 September 2023 / Revised : 1 December 2023 / Accepted : 13 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.57

ABSTRACT

Developing skill for personnel is a necessary process that must be carefully attended to and improvement to align with organization goals, continuously. This mixed-methods research aimed to: 1) investigate problems and obstacles in skill development, 2) study current skills, expected skills, and the format of skill development, and 3) propose skill development guidelines for court of justice personnel. A group of 16 informants and a sample of 510 participants were determined using the purposive and voluntary sampling methods. The instruments used were interviews and questionnaires with a consistency index of 0.84 and 0.89, respectively. Data were collected using in-depth interviews and online transferring. Content analysis and statistical measures were used for data analysis, including mean values, the needs index, and and create illustrations for lectures. The findings indicated that 1) The personnel lack position-specific skill development, and the developed skills are inconsistent with job descriptions. 2) The current skills are at a moderate level, while the expected skills are at the highest level. The needs for skills development are management, ethics, control, policy compliance, digital technology, and adaptability which are following by 10 elements and 26 items of developed for use in management. And 3) key guidelines include adapting the important skill development models to each skill in order to achieve management, creating a culture change of growth mindset, working productivity, and staying informed with the times. The results contribute to make the organization have continuous development human resources of valuable.

Keywords : Personnel development, Personnel skill, Court of justice personnel

บทคัดย่อ

การพัฒนาทักษะบุคลากรเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ต้องมีการดูแลและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามทิศทางเป้าหมายองค์กรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะ 2) ศึกษาทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะ และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะ สำหรับบุคลากรศาลยุติธรรม กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 16 คน และกลุ่มตัวอย่าง 510 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและตามความสมัครใจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 และ 0.89 ตามลำดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และส่งรับ ผ่านช่องทางออนไลน์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ค่าดัชนีความต้องการ และสร้างภาพประกอบการบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาทักษะเฉพาะตำแหน่ง และทักษะที่ได้รับการพัฒนาไม่ตรงกับลักษณะงาน 2) บุคลากรมีทักษะปัจจุบันอยู่ในระดับ

ปานกลาง ทักษะที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ คุณธรรม จริยธรรม การควบคุม กำกับการปฏิบัติ และการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐาน เทคโนโลยีดิจิทัล และการปฏิบัติ ตามความเปลี่ยนแปลง ด้วยการนำรูปแบบการพัฒนาทักษะ 10 องค์ประกอบ 26 รายการ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้บริหารจัดการ และ 3) แนวทางที่สำคัญ คือ การนำรูปแบบการพัฒนาทักษะจำเป็นมาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละทักษะ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการ สร้างวัฒนธรรมการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานให้มีคุณภาพ และรู้เท่าทันยุคสมัย ซึ่งผลลัพธ์ที่สำคัญต่อไปคือ ทำให้องค์กรมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การพัฒนาบุคลากร, ทักษะบุคลากร, บุคลากรศาลยุติธรรม

บทนำ

การพัฒนาถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและจำเป็นต้องทำให้ทรัพยากรมนุษย์ ได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทางการแข่งขันเพื่อก้าวเข้าสู่ยุคแห่งสังคมที่ไร้พรมแดนของประชาคมโลก โดยการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรให้มีกรอบความคิด (Mindsets) และทักษะ (Skillsets) ที่เหมาะสม ต่อการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงของโลกและบริบทประเทศในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้หน่วยงาน ภาครัฐสามารถร่วมกันสร้างระบบนิเวศในการทำงาน (Ecosystem) ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐ เกิดการเรียนรู้ตามบริบทการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้รับบริการและประชาชน โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ หน่วยงานและบุคลากรภาครัฐได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชนในฐานะภาครัฐ ของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม เป็นภาครัฐที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีมีขนาดเล็ก โปร่งใส สร้างผลผลิตและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศและยกระดับชีวิตของประชาชน (Office of the Civil Service Commission, 2020) ซึ่งกิจกรรมการพัฒนาผู้มีความสามารถเพื่อการเติบโตในอาชีพของบุคลากร เช่น การวิเคราะห์ ความต้องการฝึกอบรม การประเมินช่องว่างทักษะ การพัฒนาผู้มีความสามารถตลอดชีวิต การจัดการกับความท้าทาย ในความก้าวหน้าทางอาชีพ ความสามารถพิเศษที่ถูกใช้ประโยชน์น้อยเกินไป เป็นต้น โดยผลการดำเนินงานที่สำคัญ ขององค์กร คือ ความตระหนักรู้ในการบริหารจัดการพัฒนาความสามารถสำหรับพนักงานและองค์กร การใช้กลยุทธ์ การจัดการความสามารถไปสู่การผลักดันความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง การออกแบบกรอบงาน กระบวนการ และนโยบาย ที่เหมาะสมให้สามารถขับเคลื่อนการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร และครอบคลุมการเติบโตขององค์กรในระยะยาว ในสภาพแวดล้อมที่มีทรัพยากรจำกัดได้อย่างยั่งยืน (Kaliannan et al., 2023) ซึ่งการได้มาและพัฒนาทักษะ ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญขององค์กรภายใต้สภาวะการทำงานที่ผันผวนส่งผลให้การปฏิบัติงานยากขึ้นตามมา ดังนั้น การจัดหาบุคลากรที่มีทักษะเหมาะสมถือเป็นสิ่งจำเป็นควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อยกระดับตำแหน่งในอนาคต (Blair, Woodcock, & Pagano, 2023)

เช่นเดียวกับศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบุคลากรที่ถือว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน ที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความชำนาญ ในการทำงานไปสู่เป้าหมายสูงสุดเพื่อประโยชน์ ของประชาชนและประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถที่เป็นไปตามตำแหน่งงาน และภารกิจหลักของหน่วยงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องตามเกณฑ์การประเมินระบบงาน การจ่ายค่าตอบแทน และการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงทักษะให้เหมาะสมกับการทำงาน ของบุคลากรศาลยุติธรรมใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรม ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง มีมาตรฐานสากล และมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง (Office Of The Judiciary, 2020)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่เกิดจากการที่บุคลากรขาดการบูรณาการร่วมกัน ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดทิศทางให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประสานงานความร่วมมือกัน แต่สภาพข้อเท็จจริงส่วนใหญ่ทุกหน่วยงานอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่แตกต่างกันค่อนข้างเป็นอิสระต่อกัน ต่างก็มีนโยบายเฉพาะและไม่มีเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น เน้นการมีสายบังคับบัญชาหรืออำนาจสูงสุดตามลำดับชั้น ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน จึงทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการ (Office of the Public Sector Development Commission, 2018; Dongdang, 2019) ไม่สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรม ค่านิยมใหม่ที่พึงประสงค์สำหรับการพัฒนาระบบราชการที่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติราชการ คือ ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ขยันตั้งใจทำงาน มีศีลธรรม คุณธรรม รู้ทันโลกปรับตัวทันโลกทันสังคม มุ่งเน้นประสิทธิภาพ รับผิดชอบผลงานต่อสังคม มีใจและมีการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วมอย่างโปร่งใส และมุ่งเน้นผลงานที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร (Office Of The Judiciary, 2018)

ดังนั้น การพัฒนาทักษะบุคลากรศาลยุติธรรม จึงเป็นมิติองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับความสามารถในการทำงาน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องกับมิติความรู้ที่บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าทำงาน และจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร สามารถลดปัญหาข้อขัดแย้งอันเกิดจากการทำงานร่วมกัน และส่งผลให้สังคมโดยรวมมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม

ประโยชน์การวิจัย

ผู้บริหารองค์กรระดับสูง สามารถนำรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรมที่เกิดจากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค การศึกษาทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการพัฒนาทักษะไปกำหนดเป็นแผน โครงการ กิจกรรม และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นได้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละระดับ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

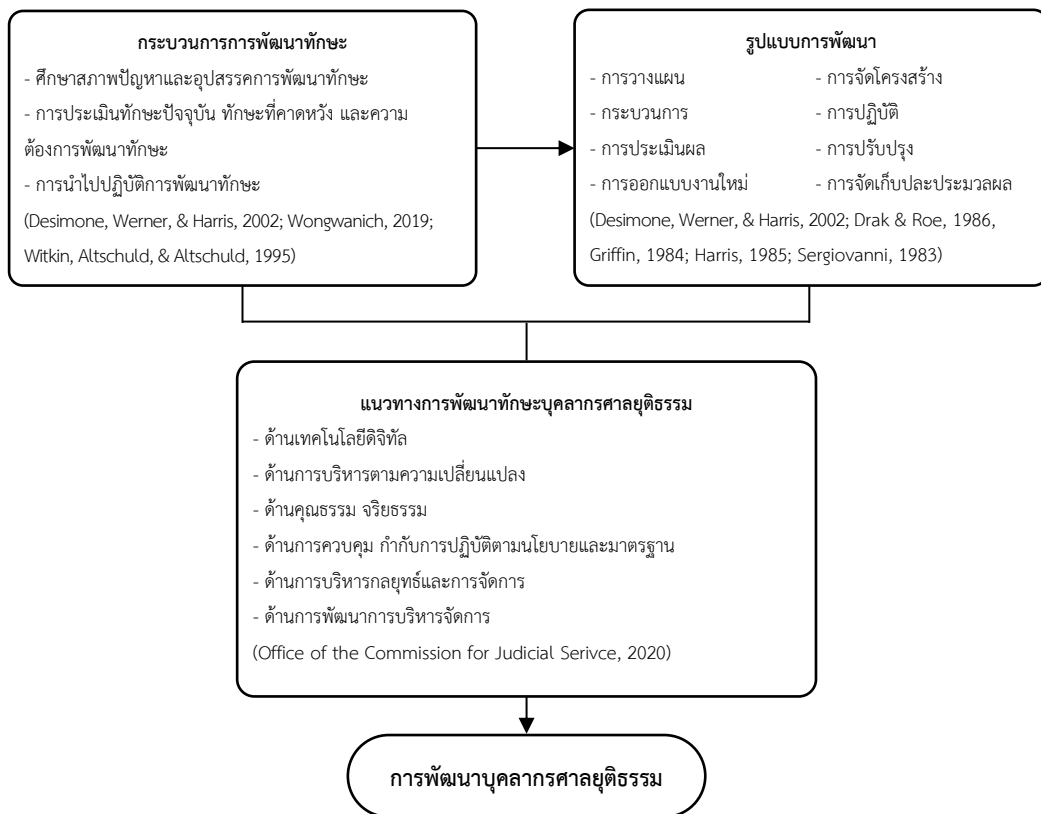
กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการ (Needs assessment) ลดช่องว่างภายในองค์กรและปัญหาที่เกิดขึ้น 2) การออกแบบ (Design) เป็นการเลือกและกำหนดโครงการ แผน จัดทำ และวิธีการที่เหมาะสม 3) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นการส่งมอบโครงการ และ 4) การประเมินผล (Evaluation) ช่วยวัดและตรวจสอบความสำเร็จของการพัฒนา (Desimone, Werner, & Harris, 2002) สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ (Needs assessment) เป็นการศึกษาสภาพที่คาดหวัง ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของผลที่เกิดขึ้น โดยใช้เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบตอบสนองคู่ (Dual-response) วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง หรือ PNI modified เพื่อหาอัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการระหว่างระดับสภาพความคาดหวัง

และระดับของสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Wongwanich, 2019) จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับก่อนประเมิน (การสำรวจ) เป็นการเตรียมการ 2) ระยะการประเมิน (การเก็บรวบรวมข้อมูล) เป็นการเก็บข้อมูลและความคิดเห็น และ 3) หลังการประเมิน (การนำไปใช้ประโยชน์) เป็นการใช้ผลการประเมิน (Witkin, Altschuld, & Altschuld, 1995)

แนวคิดที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวางแผน คือ ปัจจัยภายใน (Internal factor) เกี่ยวข้องกับนโยบาย การจัดโครงสร้าง วัฒนธรรมและค่านิยมในองค์กร และปัจจัยภายนอก (External factor) ซึ่งอยู่นอกเหนือจากการควบคุมขององค์กร เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง เทคโนโลยี เป็นต้น 2) กระบวนการ (Process) เป็นขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย จำแนกเป็น (1) ด้านการพัฒนาบุคคล (Individual development) ใน 5 แนวทางสำคัญ คือ พัฒนาตนเอง การศึกษาอบรม หมุนเวียนงาน และออกแบบงานใหม่ (2) การพัฒนาองค์กร (Organizational development) ด้วยการวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์กร วางรูปแบบการจัดการ และประเมินผล และ (3) การปรับปรุงการเพิ่มผลิตภาพขององค์กร (Productivity improvement) มี 3 ขั้นตอนสำคัญ คือ วางแผนกิจกรรม รูปแบบกิจกรรม เพิ่มผลิตภาพ และประเมินผล และ 3) ผลลัพธ์ (Output) ในการบรรลุเป้าหมาย 2 ประการ คือ การเติบโตของบุคลากรในสาขาอาชีพนั้น หรือการพัฒนาขึ้นมาเป็นผู้บริหาร และการเพิ่มผลิตภาพขององค์กร ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดขององค์กร (Killian, 1965)

การพัฒนาทักษะสำหรับบุคลากรศาลยุติธรรมที่จำเป็นต้องมี โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดของ Sergiovanni (1983), Griffin (1984), Harris (1985) และ Drak and Roe (1986) ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ทักษะในการครองคน คือ การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน ความเข้าใจในงาน การจูงใจสมาชิกร่วมกันทำงาน 2) ทักษะการบริหารงานบุคคล เป็นความสามารถทางการสนับสนุนพัฒนาบุคคลให้เจริญก้าวหน้าในอาชีพ 3) ทักษะด้านการจัดการ และการจัดระบบงาน 4) ทักษะการสร้างความคิด ความเข้าใจ ความรู้ เพื่อการคาดการณ์ล่วงหน้า วิเคราะห์ปัญหาการบริหาร การวางแผน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ในการคิดเชิงรูปธรรม การคิดอย่างมีกลยุทธ์ และสามารถตัดสินใจได้อย่างหลากหลายเพื่อสนองต่อองค์กร 6) ทักษะด้านการวินิจฉัย ในการนึกคิดตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม 7) ทักษะด้านมนุษย ในการรู้จักสังเกต การมีส่วนร่วม และสามารถสะท้อนความรู้สึกและความคิดออกมา 8) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ในการมองเห็นภาพรวมขององค์กร การรับรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยกัน และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบ 9) ทักษะการประเมินผล สำหรับทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรมที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากองค์ประกอบของทักษะด้านดิจิทัล ตามแผนพัฒนาดิจิทัลของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2562-2564 ด้านความสามารถ 7 ด้าน (Office of the Commission for Judicial Service, 2020) โดยได้นำมาประยุกต์ใช้กำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะบุคลากรศาลยุติธรรมตามความสามารถ 6 ด้าน คือ 1) ด้านความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (การนำประสบการณ์มาใช้) 2) ด้านการควบคุม กำกับ และการปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบาย และมาตรฐานการจัดการ (ประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจ) 3) ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับศักยภาพองค์กร (ปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือกระบวนการและการให้บริการ) 4) ด้านการออกแบบกระบวนการและการให้บริการ เพื่อพัฒนาคุณภาพงานภาครัฐ (ออกแบบและปรับปรุง) 5) ด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการโครงการ (ขับเคลื่อนและบริหารการเปลี่ยนแปลง) 6) ด้านการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (สร้างและบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์สรุป โดยนำมาปรับปรุงและประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) บูรณาการร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรเป้าหมาย (Target population) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ลักษณะประชากรที่เป็นบุคลากรศาลยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งจำนวนนับได้ไม่แน่นอน (Infinite population) จึงกำหนดขนาดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) และกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามประเภทตำแหน่งงานภายในศาลยุติธรรม และเลือกตามความสมัครใจ (Convenient sampling) ของบุคลากรแต่ละระดับในศาลยุติธรรม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กำหนดคุณสมบัติเป็นบุคลากรฝ่ายบริหารของศาลยุติธรรม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ และทนายความ จำนวน 16 คน โดยใช้รหัส K01 ถึง K16 แทนชื่อบุคคลในกลุ่ม และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกออกเป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย ระดับบริหาร จำนวน 110 คน และระดับปฏิบัติการ จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structured interview) ซึ่งมีลักษณะแบบปลายเปิด โดยกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้างที่มีความหลากหลายในมิติความลึกและความกว้าง (Prasitrat, 2011) เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาทักษะบุคลากรศาลยุติธรรมด้านการบริหารจัดการ

เทคโนโลยีของศาลยุติธรรม ด้านการบริหารตามความเปลี่ยนแปลง ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของศาลยุติธรรม ด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการเพื่อยกระดับ ศักยภาพของศาลยุติธรรม และด้านการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึงมาก 3 คะแนน หมายถึงปานกลาง 2 คะแนน หมายถึงน้อย และ 1 คะแนน หมายถึงน้อยที่สุด (Phetsombat, 2018)

การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาให้คะแนนเป็น +1 คะแนน คือแน่ใจว่ามีความสอดคล้อง 0 คะแนน คือไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง และ -1 คะแนน คือแน่ใจว่าไม่มีความสอดคล้อง (Kamket, 2012) นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ด้วยสูตรการคำนวณของสุวิมล ติรکانันท์ (Tirakanun, 2006) โดยพิจารณาค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (Davis, 1990) พบว่า ได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.84 และแบบสอบถามเท่ากับ 0.89 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่มีคุณลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (Prasitrat, 2013) พบว่า ข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.85-0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคล ตามช่องทางที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกใช้ในการสัมภาษณ์ในรูปแบบออนไลน์ คือ line, facebook messenger และ zoom meeting ภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 และจัดส่งแบบสอบถามผ่านช่องทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบออนไลน์ (E-mail) ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรศาลยุติธรรมระดับบริหารและระดับปฏิบัติการในทุกภูมิภาค ของประเทศไทย ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลา 3 เดือน

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลแบบความเรียงที่มีความสัมพันธ์กัน หรือใกล้เคียงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน ทำการตีความตามขอบเขตเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย (Creswell, 2003) โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาทักษะบุคลากรศาลยุติธรรม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด 3.41-4.20 หมายถึงระดับมาก 2.61-3.40 หมายถึงระดับปานกลาง 1.81-2.60 หมายถึงระดับน้อย และ 1.00-1.80 หมายถึงระดับน้อยที่สุด (Kanchanawasi, 2007) และหาค่าดัชนีความต้องการพัฒนา (Priority need index : PNI) ด้วยสูตรการคำนวณ คือ $PNI_{modified} = (I-D)/D$ กำหนดให้ I (Importance) หมายถึงระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดหรือสภาพที่พึงประสงค์ D (Degree of success) หมายถึงสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเรียง ลำดับดัชนี $PNI_{modified}$ จากมากไปหาน้อย กำหนดเกณฑ์การประเมินความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ย $PNI_{modified}$ ของแต่ละด้าน กำหนดลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1-3 ถือได้ว่ามีความ ต้องการจำเป็นต้องพัฒนา ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นต้องใช้การเรียงลำดับจากดัชนี มากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามากแปลว่ามีความจำเป็นสูงที่จะต้องได้รับการพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อย (Wongwanich, 2019) จากนั้นนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะจำเป็นสำหรับบุคลากรศาลยุติธรรม โดยแสดงผล ด้วยภาพประกอบการบรรยายสรุป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทักษะของบุคลากรสายยุติธรรม พบว่า มีจำนวน 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. จำนวนบุคลากรน้อยไม่สัมพันธ์กับปริมาณงานที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การสรรหาบุคลากรยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงาน เนื่องจากส่วนกลางยังไม่มีกระจายอำนาจให้แก่ละภูมิภาค ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรได้ นอกจากนี้ การกลั่นกรองงานแต่ละประเภทมีการดำเนินงานหลายขั้นตอนหลายระดับชั้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่งานที่มีความสำคัญ ทำให้บุคลากรมีโอกาสนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งน้อย

“...บุคลากรไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถต่อการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากต้องไปปฏิบัติงานนอกเหนือจากงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ...” (K01, Interview, May 1, 2022)

“...ปัญหาการกลั่นกรองงานหลายระดับชั้น แม้ไม่ใช่งานที่มีความสำคัญก็ตาม ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน...” (K06, Interview, May 8, 2022)

“...มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานธุรการอยู่จำนวนมาก แต่ศาลเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ระดับการบริหารมีหลายระดับ ทำให้การทำงานตามนโยบายหรือแผนงาน ต้องอาศัยการควบคุมและติดตามงานหลายระดับชั้น...” (K01, Interview, May 1, 2022)

2. บุคลากรระดับบริหารของศาลยุติธรรมมีประสบการณ์น้อย การพัฒนาทักษะบุคลากรระดับบริหารยังไม่เพียงพอต่อการกระบวนการบริหารองค์กรศาลยุติธรรม ส่งผลให้เกิดปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถบริหารงานและตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม

“...หากผู้บริหารมีประสบการณ์น้อย การบริหารจัดการองค์กรจะเกิดปัญหา ข้อขัดข้องที่ไม่สามารถตัดสินใจได้เมื่อเจอสภาพการปฏิบัติงานจริง...” (K07, Interview, May 8, 2022)

“...การโยกย้ายข้าราชการศาลยุติธรรมในแต่ละรอบ บุคลากรที่ย้ายมาส่วนใหญ่ขาดความเชี่ยวชาญการทำงานในศาลและต้องมาทำความเข้าใจระบบงานศาลสูง ซึ่งต้องใช้เวลาการเรียนรู้นานพอสมควรที่จะเข้าใจระบบงาน และสามารถปฏิบัติงานในศาลฎีกาได้อย่างมีประสิทธิภาพ...” (K11, Interview, May 22, 2022)

3. การพัฒนาทักษะบุคลากรศาลยุติธรรมส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาทักษะหลักในภาพรวม ซึ่งไม่ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติจริง มีการยืดหยุ่นการพัฒนาทักษะเฉพาะกลุ่มหรือบางราย ทำให้ปฏิบัติงานเฉพาะตำแหน่งไม่มีประสิทธิภาพ

“...การปฏิบัติงานของบางตำแหน่งไม่มีประสิทธิภาพ จัดอบรมแบบภาพรวม จึงไม่ค่อยตรงกับทักษะในงาน...” (K11, Interview, May 2, 2022)

4. บุคลากรศาลยุติธรรมไม่ได้รับการพัฒนาทักษะตามตำแหน่งงานที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง เนื่องจากไม่มีการจัดทำแผนเพื่อรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการพัฒนาทักษะบุคลากร

ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ บุคลากรระดับปฏิบัติการขาดความร่วมมือและไม่ให้การสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรม ขาดความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เนื่องจากไม่เข้าใจเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาทักษะที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ

“...บุคลากรถูกกำหนดระยะเวลา 2 ปี หรือ 3 ปี ต่อครั้ง สำหรับการเข้าอบรม พัฒนาทักษะ และไม่ได้จัดทำแผนรองรับการพัฒนาบุคลากรประจำปี อย่างต่อเนื่อง งบประมาณไม่เพียงพอเพราะถูกตัดลงทุกปี...” (K08, Interview, May 8, 2022)

5. บุคลากรขาดทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะตำแหน่งในการปฏิบัติงาน เช่น คอมพิวเตอร์ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายที่ใช้ และที่มีการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ไม่มีการอบรมเชิงวิชาการ เพื่อให้เกิดมุมมองความคิดหรือนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสายวิชาชีพตามความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ตามบริบทของสังคม ส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิผลของคุณภาพปฏิบัติงานที่ต่ำ

“...บุคลากรระดับปฏิบัติการใช้ความรู้ความสามารถของตนเองไม่เต็มที่ ยังขาด ความชำนาญในงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ และยังขาดแรงจูงใจ ในการทำงานที่ดีอีกด้วย...” (K01, Interview, May 1, 2022)

“...บุคลากรไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาบุคคล ขาดความกระตือรือร้น และเกิดความเบื่อหน่ายในการปฏิบัติงาน...” (K02, Interview, May 1, 2022)

6. ศาสนาพุทธไม่มีการพัฒนาทักษะบุคลากรด้านพฤติกรรมกรปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริการที่ดี ความเชี่ยวชาญในอาชีพ จริยธรรม การทำงานเป็นทีม และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในเชิงบวกอย่างแท้จริง ส่งผลให้บุคลากรขาดความกระตือรือร้น และขาดทักษะตามสมรรถนะหลักที่ศาสนาพุทธกำหนดไว้

“...การสนับสนุนให้มีความรอบรู้ในงานที่ได้รับผิดชอบและการทำให้เกิดความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานก็ยังเป็นเรื่องที่ทำได้ยากพอสมควร...” (K10, Interview, May 22, 2022)

ผลการศึกษาทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากร ศาสนาพุทธ แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรระดับบริหาร

n=110

ทักษะ	ระดับทักษะ					
	ปัจจุบัน (Mean)	ลำดับ	ที่คาดหวัง (Mean)	ลำดับ	ดัชนีความต้องการ (PNI _{modified})	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลของศาสนาพุทธ	3.35	5	4.48	5	0.25	4
2. ด้านการบริหารตามความเปลี่ยนแปลง	3.38	3	4.49	4	0.24	5
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.20	6	4.35	6	0.26	2
4. ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของศาสนาพุทธ	3.39	2	4.50	3	0.25	3
5. ด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพของศาสนาพุทธ	3.40	1	4.54	2	0.23	6
6. ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก	3.37	4	4.56	1	0.27	1
รวมเฉลี่ย	3.35	-	4.49	-	0.25	-

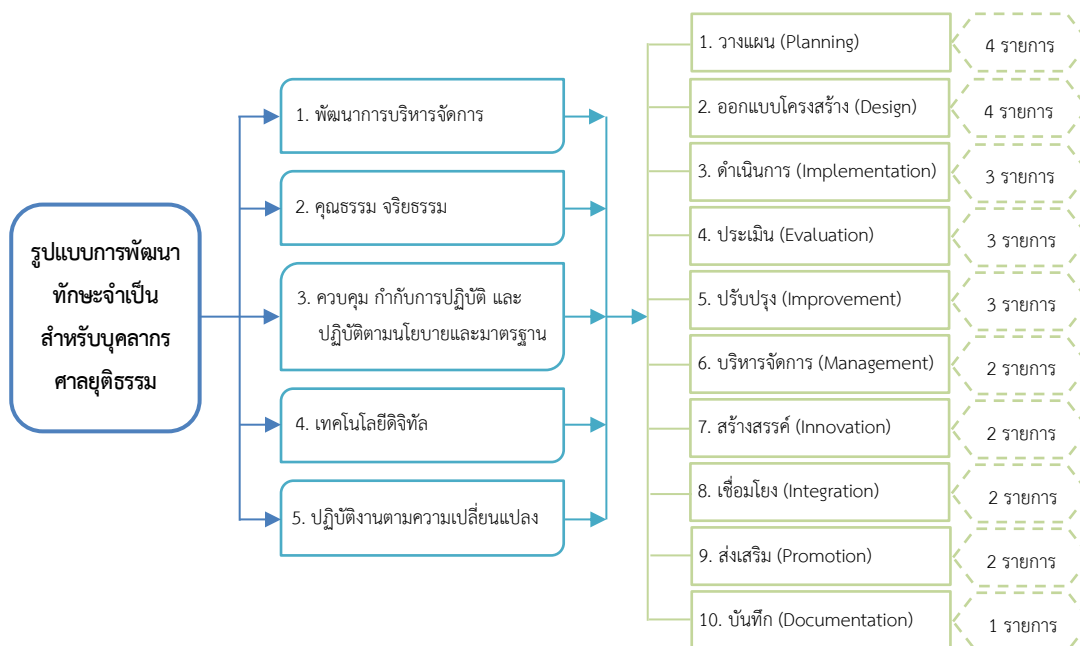
จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมของบุคลากรสาขาศูนย์ธรรมระดับบริหารมีทักษะปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง (Mean=3.35) และรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ทักษะด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=3.40) ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=3.39) ด้านการบริหารตามความเปลี่ยนแปลง (Mean=3.38) โดยทักษะที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.49) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนากิจการการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก (Mean=4.56) ด้านการบริหารกลยุทธ์ และการจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=4.54) ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบาย และมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=4.50) และมีความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะใน 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนากิจการการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก (PNI_{modified}=0.27) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (PNI_{modified}=0.26) และด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม (PNI_{modified}=0.25) ตามลำดับ

ตาราง 2 ทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรระดับปฏิบัติการ
n=400

ทักษะ	ระดับทักษะ					
	ปัจจุบัน (Mean)	ลำดับ	ที่คาดหวัง (Mean)	ลำดับ	ดัชนีความต้องการ (PNI _{modified})	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลของสาขาศูนย์ธรรม	3.29	4	4.44	3	0.26	1
2. ด้านการบริหารตามความเปลี่ยนแปลง	3.27	5	4.41	5	0.25	2
3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.39	1	4.54	1	0.24	4
4. ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม	3.33	2	4.46	2	0.25	2
5. ด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพของสาขาศูนย์ธรรม	3.32	3	4.42	4	0.24	5
6. ด้านการพัฒนากิจการการจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก	3.26	6	4.36	6	0.25	3
รวมเฉลี่ย	3.31	-	4.44	-	0.25	-

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมของบุคลากรสาขาศูนย์ธรรมระดับปฏิบัติการมีทักษะปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง (Mean=3.31) และรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Mean=3.39) ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=3.33) ด้านการบริหารกลยุทธ์และการจัดการเพื่อยกระดับศักยภาพของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=3.32) โดยมีทักษะที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.42) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Mean=4.54) ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=4.46) ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลของสาขาศูนย์ธรรม (Mean=4.44) และมีความต้องการรูปแบบการพัฒนาทักษะ 3 อันดับแรก คือ ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลของสาขาศูนย์ธรรม (PNI_{modified}=0.26) ด้านการควบคุม กำกับ การปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของสาขาศูนย์ธรรม และด้านการบริหารตามความเปลี่ยนแปลง (PNI_{modified}=0.25) ตามลำดับ

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาทักษะ ทักษะปัจจุบัน ทักษะที่คาดหวัง และความต้องการพัฒนาทักษะ สามารถนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรสาขาศูนย์ธรรมได้ จำนวน 5 ด้าน 10 องค์ประกอบ 26 รายการ แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม

จากภาพ 2 แสดงรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรศาลยุติธรรม จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรม 2) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ทักษะด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติ และปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐาน 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ทักษะด้านการปฏิบัติงานตามความเปลี่ยนแปลง โดยแต่ละทักษะมีองค์ประกอบของรูปแบบ จำนวน 10 องค์ประกอบ รวม 26 รายการ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการพัฒนาทักษะ (Planning) มีจำนวน 4 รายการ คือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาทักษะ (2) การวิเคราะห์ความต้องการทักษะที่จำเป็น (3) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะ (4) การวางแผนการดำเนินการและกำหนดระยะเวลา 2) การออกแบบโครงสร้างการพัฒนาทักษะ (Design) จำนวน 4 รายการ คือ (1) กำหนดโครงสร้างของโปรแกรมหรือกิจกรรมการพัฒนาทักษะ (2) เลือกวิธีการสอนและการเรียนรู้ที่เหมาะสม (3) กำหนดวิธีการวัดและประเมินความสำเร็จ (4) การออกแบบกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ 3) การดำเนินการ (Implementation) จำนวน 3 รายการ คือ (1) การนำโครงสร้างการพัฒนาทักษะมาปฏิบัติ (2) จัดการอบรม จัดกิจกรรม การฝึกปฏิบัติการให้ความรู้ (3) การจัดกิจกรรมสร้างเสริมการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ 4) การประเมิน (Evaluation) จำนวน 3 รายการ คือ (1) ผลความสำเร็จของโครงสร้างการพัฒนาทักษะ (2) การปฏิบัติงานของบุคลากรและทีมงาน (3) การปรับปรุงโครงสร้างการพัฒนาทักษะตามผลการประเมิน 5) การปรับปรุง (Improvement) จำนวน 3 รายการ คือ (1) การนำเสนอผลการปรับปรุงตามผลการประเมิน (2) การปรับแก้ไขโครงสร้างการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและองค์การ (3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในองค์กร 6) การบริหารจัดการ (Management) จำนวน 2 รายการ (1) การจัดการทรัพยากรการพัฒนาทักษะ (งบประมาณ บุคลากร เทคโนโลยี) (2) การสนับสนุนและควบคุมระบบการพัฒนาทักษะ 7) การสร้างสรรค์ (Innovation) จำนวน 2 รายการ คือ (1) สร้างนวัตกรรมการพัฒนาทักษะ (2) สร้างโครงสร้างสนับสนุนการพัฒนาทักษะใหม่ 8) การเชื่อมโยง (Integration) จำนวน 2 รายการ คือ (1) การพัฒนาทักษะกับยุทธศาสตร์ระยะสั้นและระยะยาวขององค์กร (2) การพัฒนาทักษะให้เชื่อมโยงกับสายงานวิชาชีพและกระบวนการขององค์กร

9) การส่งเสริม (Promotion) จำนวน 2 รายการ คือ (1) การส่งเสริมการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาทักษะ (2) การสร้างความตระหนักและเสริมสร้างให้มีการสนับสนุนจากผู้บริหารขององค์การ และ 10) การบันทึก (Documentation) จำนวน 1 รายการ คือ ข้อมูลกระบวนการและผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่ได้จากการพัฒนาทักษะ

การนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของบุคลากรสายยุติธรรม ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบและรายการในรูปแบบการพัฒนาทักษะของบุคลากรสายยุติธรรม มีดังต่อไปนี้

1. ทักษะด้านการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ด้วยการบริหารจัดการทีมที่มีคุณภาพ สร้างวัฒนธรรมการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานภายในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้วยความมีวินัยและพัฒนาในตนเอง ในด้านวิชาชีพ ให้ทันต่อวิสัยทัศน์ทางกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมืองและสังคมอยู่เสมอ ระมัดระวัง ไม่ประมาทเลินเล่อและละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ตรงต่อเวลา อุทิศเวลาของตนให้แก่ทางราชการและไม่เบียดบังเวลาราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

3. ทักษะด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติ และปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของศาลยุติธรรม ด้วยการทำความเข้าใจ มีความรับผิดชอบ สนับสนุน ให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา จัดทำระบบของศาลยุติธรรมให้มีรูปแบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการสื่อสาร ถ่ายทอด เพื่อการปฏิบัติงานหรือปรับปรุงแนวทางการทำงานให้ดีขึ้น เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือกระบวนการดำเนินงานและการให้บริการให้ดีขึ้น และปรับตัวให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานขององค์การ

4. ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของศาลยุติธรรม โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้สะดวกและเกิดประโยชน์สูงสุด

5. ทักษะด้านการปฏิบัติงานตามความเปลี่ยนแปลง ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างทีมงาน การสนับสนุนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานภายนอก การสื่อสารข้อมูลการเปลี่ยนแปลงภายในองค์การ การตรวจสอบประเมินผล และติดตามการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะของบุคลากรสายยุติธรรมที่สำคัญ คือ บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาทักษะเฉพาะตำแหน่ง และทักษะที่ได้รับการพัฒนาไม่ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติจริง อันเนื่องมาจากไม่มีการจัดทำแผนและงบประมาณเพียงพอต่อการรองรับการพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีประเด็นทางด้านพฤติกรรมกรปฏิบัติราชการที่ดี และการขาดทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การศึกษาของ Putri, Hidayah, and Maharani (2023) ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นให้เห็นประเด็นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ความรู้ การสร้างอุปนิสัย การปรับตัว และการมอบหมายงานใหม่ และ Jabber, Sakib, and Rahman (2023) ได้เพิ่มเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบุคลากรระดับสูง และระดับล่างในหน่วยงานที่มีอำนาจตัดสินใจ การให้การสนับสนุนด้านการจัดการทรัพยากรที่เพียงพอ รวมถึงโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาให้กับบุคลากร การส่งเสริมความยุติธรรม และมีระบบการประเมินผล การปฏิบัติงานที่เชื่อถือได้

ปัจจุบันบุคลากรระดับบริหารและระดับปฏิบัติการของศาลยุติธรรมมีทักษะการปฏิบัติงานปานกลาง ขณะที่มีความคาดหวังการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานมากที่สุด โดยมีความต้องการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการควบคุม กำกับการปฏิบัติ และการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการปฏิบัติตามความเปลี่ยนแปลง ตามรูปแบบการพัฒนาที่มีองค์ประกอบและรายการ

ในการวางแผน ออกแบบโครงสร้าง ดำเนินการ ประเมิน ปรับปรุง บริหารจัดการ สร้างสรรค์ เชื่อมโยง ส่งเสริม และบันทึกผลการพัฒนาทักษะสำหรับบุคลากรสายยุติธรรม ซึ่ง Suny and Yajurvedi (2022) ได้เสนอว่าการจัดหา โปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพของพนักงานสามารถช่วยให้องค์กรได้รับข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน โดย Ríos (2023) แนะนำให้พิจารณาจากการแบ่งส่วนความรู้ ความสามารถ และความสามารถที่จำเป็น ต้องคำนึงถึงการออกแบบ และดำเนินการโดยศึกษาจากมุมมองของกระบวนการอย่างคล่องตัว ยืดหยุ่น ทันสมัย โปร่งใส ครอบคลุม เปิดกว้าง และควรเชื่อมโยงกับการจัดการความรู้ที่องค์กรสามารถดำเนินการเอง ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ในการให้บริการที่มีคุณภาพและสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันแก่บุคลากรทุกคน

แนวทางการพัฒนาทักษะบุคลากรของศาลยุติธรรม จำเป็นต้องเน้นการนำองค์ประกอบและรายการ จากรูปแบบการพัฒนา มาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละทักษะเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ สร้างวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการทำงานอย่างมีวินัย พัฒนางานวิชาชีพของตนเองอย่างรอบคอบ สอดคล้องและเท่าทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการศึกษา ทำความเข้าใจ ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานพร้อมกรสื่อสารถ่ายทอด การส่งเสริม สนับสนุน การเรียนรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหา ปรับตัว ปรับปรุงการทำงานร่วมกัน และพัฒนางานภายใต้ สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่ง Putri, Hidayah, and Maharani (2023) ได้เสนอว่าควรเน้นการประยุกต์ใช้กิจกรรม การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตลอดทั้งระบบ โดยเริ่มต้นจากการดำเนินกลยุทธ์การจัดการเครื่องมือเพื่อตอบสนอง ต่อการปฏิรูประบบราชการ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนา และสร้างกลยุทธ์ในการกำหนดการมอบหมายงานใหม่ ซึ่งเป็นกลไกที่นำไปสู่การบรรลุธรรมาภิบาลได้อย่างคล่องตัว อย่างไรก็ตาม Polo and Kantola (2019) ได้อธิบายถึงแนวทางการพัฒนาทักษะบุคลากรที่อิงตามความสามารถ ไม่เพียงสร้าง พนักงานที่มีความสามารถเท่านั้น แต่ยังสร้างความสามารถในการปรับตัวของพนักงานต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการพัฒนาทักษะบุคลากรสายยุติธรรม ดังนั้น จึงควรมีการขยายขอบเขตการวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะบุคลากรสังกัดหน่วยงานที่มีลักษณะการปฏิบัติงานเชื่อมโยกับสายยุติธรรม เช่น บุคลากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ บุคลากรสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำรูปแบบการพัฒนา ทักษะของบุคลากรไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินการภายในองค์กร เพื่อให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ และสามารถทำนาย ความต้องการทักษะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแท้จริงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Blair, G., Woodcock, H., & Pagano, R. (2023). Skills Development in a Volatile Environment: A Systems View of the Learning Process. *Apex Journal of Business and Management (AJBM)*, 1(1), 21-32. <http://doi.org/10.61274/apxc.2023.v01i01.003>

- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Cronbach. L. J. (1970). Test Validation. Chapter 14. In R. L. Thorndike (Ed.) *Educational Measurement* (2nd ed). Washington D.C. : American Council on Education.
- Davis, K. (1990). *Effective Business Psychology*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Desimone, R. L., Werner, J. M., & Harris, W. D. (2002). *Human resource development* (3rd ed.). Fort Worth : Harcourt College Publishers.
- Dongdang, J. (2019). *The Effectiveness of Self-Development of Judicial Service Officers of the Administrative Office of the Court of Justice, Region IV*. An Independent Study, Master of Public Administration Program in School of Management Science, Sukhothai Thammathirath Open University, Nonthaburi. (In Thai)
- Drak, T. L., & Roe, W. H. (1986). *The principal ship*. New York : Macmillan.
- Griffin, R. (1984). *Management* (5th ed.). Boston : Mifflin.
- Harris, B. M. (1985). *Supervisory Behavior in Education* (2nd ed.). Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall.
- Jabber, M. A., Sakib, M. N., & Rahman, M. M. (2023). Exploring the roles and challenges of the servant leadership: A critical examination of the Bangladesh police. *Heliyon*, 9(1). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e12782>
- K01. (2022, 1 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- K02. (2022, 1 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- K06. (2022, 8 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- K07. (2022, 8 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- K08. (2022, 8 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- K010. (2022, 22 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- K011. (2022, 22 May). Key informant. *Interview*. (In Thai)
- Kaliannan, M., Darmalinggam, D., Dorasamy, M., & Abraham, M. (2023). Inclusive talent development as a key talent management approach: A systematic literature review. *Human Resource Management Review*, 33(1), 100926. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2022.100926>
- Kamket, W. (2012). *Research methods in behavioral science* (3rd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Kanchanawasi, S. (2007). *Evaluation Theory* (6th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Killian, R. A. (1965). *Human resource management*. New York : Mc Graw-Hill.
- Office of the Civil Service Commission. (2020). *Guidelines for the development of public sector personnel 2020-2022*. Bangkok : Office of the Civil Service Commission. (In Thai)

- Office of the Commission for Judicial Service. (2020). *Digital skills development plan for judiciary personnel 2020-2021*. Bangkok : Office Of The Judiciary. (In Thai)
- Office Of The Judiciary. (2018). *Strategic Plan of the Court of Justice B.E. 2561-2564*. Bangkok : Office Of The Judiciary. (In Thai)
- Office Of The Judiciary. (2020). *Digital Court of Justice Development Plan 2019-2021*. Bangkok : Information and Public Relations Division, Office Of The Judiciary. (In Thai)
- Office of the Public Sector Development Commission. (2018). *Improving the quality of public sector management*. Bangkok : Office of the Public Sector Development Commission. (In Thai)
- Phetsombat, P. (2018). *Educational Administration Research*. Bangkok : Triple Education. (In Thai)
- Polo, F., & Kantola, J. (2019). Valorizing the Human Capitals within Organization: A Competency Based Approach. *Advances in Human Factors, Business Management and Society Journal*. doi:https://doi.org/10.1007/978-3-319-94709-9_6
- Prasitrat, S. (2011). *Social science research methods* (12th ed.). Bangkok : Samlada. (In Thai)
- Prasitrat, S. (2013). *Using statistics in research correctly and according to international standards* (6th ed.). Bangkok : Samlada. (In Thai)
- Putri, M. R., Hidayah, Z., & Maharani, A. (2023). Perspectives to Strengthening Competencies of Judges in The Supreme Court of The Republic of Indonesia. *Jurnal Manajemen (Edisi Elektronik)*, 14(2), 220–239. <https://doi.org/10.32832/jm-uika.v14i2.11228>
- Ríos, M. C. (2023). Policy analysis in the bureaucracy: the production of knowledge for professional public management training. In *Policy Analysis in Argentina* (pp. 105-118). Policy Press. <https://doi.org/10.51952/9781447364924.ch007>
- Sergiovanni, T. J., & Moore, J. H. (1983). *Schooling for tomorrow dancing reforms to Issue that count*. Boston : Allyn and Bacon.
- Sun, K., & Yajurvedi, N. (2022). Enhancing the Efficacy of Organizational Competitive Advantage Through Employee Empowerment. *Journal of Positive School Psychology*, 6(3), 5457-5465.
- Tirakanun, S. (2006). *Using statistics in social science research: guidelines for practice* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Witkin, B. R., Altschuld, J. W., & Altschuld, J. (1995). *Planning and conducting needs assessments: A practical guide*. New York : Sage.
- Wongwanich, S. (2019). *Research to assess needs is necessary*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)

การพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมการแสดง
นาฏศิลป์ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย” ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา

**DEVELOPMENT AND ENHANCEMENTS OF COMMUNITY
PARTICIPATION USING CULTURAL INNOVATIONS ACCORDING OF
THAI CLASSICAL DANCE PERFORMANCE SET "KHANOM JEEN BAN
PRADOK TAMRAP MUEN WAI" TO THE CREATIVE ECONOMIC IDEA
TO PROMOTE TOURISM OF MUEN WAI COMMUNITY, NAKHON
RATCHASIMA**

นวลรวี กระจ่างทอง^{1*}, ชูมพล ชะนะมา²

Nualravee Krataitong^{1*}, Choomphon Chanama²

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*}Assistant Professor Dr. Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²อาจารย์ ดร.คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima
Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}nualravee@hotmail.com; (Author) : ²chanama1980@gmail.com

รับบทความ : 27 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 14 ธันวาคม 2566 / ตอรับบทความ : 22 ธันวาคม 2566

Received : 27 September 2023 / Revised : 14 December 2023 / Accepted : 22 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.58

ABSTRACT

Creativity opens the opportunity of community in order to use local resources, efficiently. This mix-method research aimed to develop and encourage participations of the community using cultural innovations to promote tourism and transfer knowledge of cultural innovations dramatic performances set “Khanom Jeen Ban Pradok Tamrap Muen Wai” for the community in Muen Wai area, Nakhon Ratchasima Province. A target group was selected using purposive and voluntary sampling method divided into 2 groups: an informant group of 2 people, and a dancing art participant of 53 people. The instrument used were structural interviews and questionnaires with a consistency index between 0.80 -1.00. Data were collected using interviews, large focus group, workshop, publication of performance, and assessments. Content analysis was used with the creative dancing art principle and analyzed using descriptive statistics for data analysis. The results of the study were as follows: 7 keystones for the enhancement of community participations, 7 processes for the creative development of cultural innovations, and 7 components for the dancing art creative design. For transferring knowledge using cultural services by the community were organized by publicizing activities according to local annual festivals, and were satisfied by spelling out numbers zero through one hundred using knowledge utilizations. These knowledge transfer indicated to the co-creation for cultural tourism route using art work integrations to being an identity from local wisdoms getting it seen to public and adding economic values in area-based level.

Keywords : Participations of Community, Cultural Innovation, Thai classical dance performance set “Khanom Jeen Ban Pradok Tamrap Muen Wai”

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวิจัยแบบผสมวิธี
ครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมในการส่งเสริม
การท่องเที่ยว และถ่ายทอดองค์ความรู้วัฒนธรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก

ตำรับหมื่นไวย” สู่ชุมชน ในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยคัดเลือกแบบเจาะจง และสมัครใจ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 คน และกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จัดสนทนากลุ่มขนาดใหญ่ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดผลงาน การเผยแพร่ ผลงาน และประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ และใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 7 ประเด็น กระบวนการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมทางวัฒนธรรม 7 ประการ และองค์ประกอบการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ 7 องค์ประกอบ สำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการบริการทางวัฒนธรรมโดยชุมชนในรูปแบบการจัดกิจกรรม การเผยแพร่ตามเทศกาลประจำปีของท้องถิ่น และได้รับความพึงพอใจด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 100 ซึ่งแสดงถึงการร่วมกันสร้างเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการบูรณาการงานสร้างสรรค์สู่ความเป็น อัตลักษณ์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ต่อสาธารณชน และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจระดับพื้นที่

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, นวัตกรรมทางวัฒนธรรม, ชุดการแสดง “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย”

บทนำ

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2563 โดยผ่านการประเมินจากสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) หรือ “ทีเส็บ” ในการเป็นเมืองไมซ์ ซิตี้ (Mice city) แห่งใหม่ 1 ใน 7 ของประเทศ ซึ่งนครราชสีมา หรือ โคราช เป็นเมืองที่ได้รับความนิยมในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากมีศักยภาพทั้งด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้ง เพราะเป็น “ประตูสู่ภาคอีสาน” มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์มากมาย ทั้งยังเพียบพร้อมไปด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับการจัดกิจกรรมก่อน ระหว่าง และหลังการประชุม เป็นเมืองที่มีความน่าสนใจ ในด้านธุรกิจการจัดประชุม การท่องเที่ยว งานแสดงสินค้า และนิทรรศการ หรืออุตสาหกรรมไมซ์ (MICE) จึงเหมาะสม ที่จะเป็เมืองไมซ์ ซิตี้ แห่งใหม่ของประเทศไทย (Matichon, 2020) รวมถึงประวัติศาสตร์ชุมชนของบ้านประโดก ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต บนเส้นทางโบราณตามเอกสารประชุมจดหมายเหตุเรื่องปราบกบฏเวียงจันทร์ ทำให้ทราบว่าเส้นทางผ่านหมู่บ้านนี้ สันนิษฐานว่าเป็นเส้นทางที่ใช้ติดต่อระหว่างประเทศไทยจากภาคกลางสู่ภาคอีสานไปจนถึงสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวมาตั้งแต่รัชกาลที่ 3 เป็นอย่างน้อย และยังคงมีการติดต่อ เผยแพร่ความคิด คติความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกัน (Prawong, 2019, p. 30)

บ้านประโดก เดิมชื่อว่า “บ้านป่าโดน” เป็นถิ่นที่ตั้งเดิมของชนชาวอีสาน เรียกชื่อบ้านตามภาษาถิ่น ครั้นนานมา เพี้ยนเป็น “ป่าโดก” และปัจจุบันเพี้ยนมาเป็น “ประโดก” (Krataitong, Chanama, & Chutipada, 2019, p. 23) ชาวบ้านดั้งเดิมพูดภาษาไทยโคราช มีอาชีพหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การทำขนมจีนน้ำยา ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ด้านกรรมวิธีการทำเส้นขนมจีน และสูตรการปรุงน้ำยา เปรียบเสมือนมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะประจำท้องถิ่น คือ การโรยแป้งด้วยแวนที่มีลักษณะเป็นแผ่นอลูมิเนียมกลม มีรูขนาดเล็กอยู่หลายรู แผ่นอลูมิเนียมจะถูกเย็บติดแน่นกับผ้าขาวหรือถุงผ้าที่ใช้สำหรับใส่ก่อนแป้งเหลว เมื่อนำแป้งมาวางไว้ตรงกลางของผ้า แล้วใช้ผ้าขาวบางนั้น ขมวดเป็นวงกลม แล้วบีบให้แป้งดันออกมาตามรูลงในน้ำร้อนที่ตั้งไว้ ทำให้ได้เส้นขนมจีน เป็นเส้นยาว จับเส้นได้สวยงาม (Krataitong & Chanama, 2022, p. 87) มีความเหนียว น้ำยามีกลิ่นหอมกลมกล่อม โดยลักษณะพิเศษของน้ำยา คือ การต้มเครื่องแกงพร้อมปลาและไม่ใช้กะทิ เข้มข้น เป็นอาหารขึ้นชื่อของเมืองโคราช

มายาวนาน และมีผู้สืบทอดอาชีพการทำขนมจีนเพียงไม่กี่หลังคาเรือน แต่สามารถผลิตไปจำหน่ายได้เป็นจำนวนมาก และมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 121,674 บาทต่อคนต่อปี (Krataitong, Chanama, & Chutipada, 2019, p. 23) ขณะที่ปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมทางวัฒนธรรมในปัจจุบันนั้น คือการขาดการสืบทอด สืบสาน จากกลุ่มเยาวชน คนรุ่นหลังที่อาจยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนหมื่นไวย (Chamnanputsa, Interview, June 10, 2021)

ดังที่ได้กล่าวข้างต้น นำมาสู่การบูรณาการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับศาสตร์ทางวัฒนธรรมในการสร้างนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2020) เป็นการสร้างมูลค่าภูมิปัญญาให้กับชุมชน สามารถสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เยาวชน ชาวบ้าน และประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้ภูมิปัญญาศิลปาชีพขนมจีนประโดก อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของจังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้วัฒนธรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย” สู่ชุมชน

ประโยชน์การวิจัย

นวัตกรรมทางวัฒนธรรมการแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย” สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และการบริการทางวัฒนธรรมเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน และในจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานที่เป็นแบบพลวัต 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการการตัดสินใจ โดยกำหนดความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่ทำประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น 3) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการในผลประโยชน์เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ตามพฤติกรรมของบุคคล (Cohen & Uphoff, 1980, p. 1) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน สร้างนวัตกรรมชุมชน เป็นผู้ร่วมมีบทบาทและทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมชุมชนบ้านประโดก โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตในชุมชน

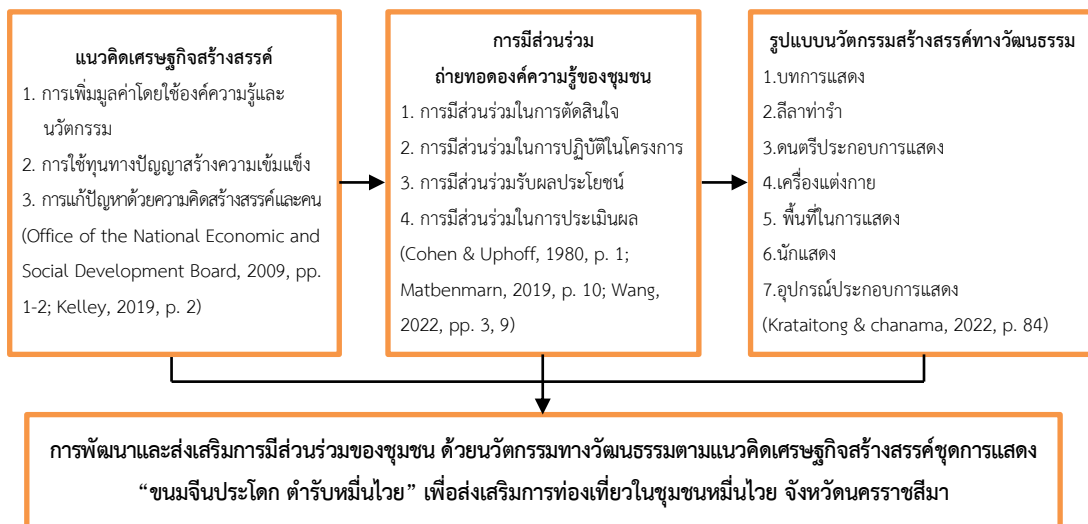
แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy concept) เป็นนวัตกรรมในเชิงแนวคิดการพัฒนาเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) ที่เน้นการสร้างสินค้าและบริการใหม่ โดยเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมปัญญาทางสังคมไทย ผสมเข้ากับเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ นำเข้าสู่กระบวนการ “คิดอย่างสร้างสรรค์” และ “สร้างแรงบันดาลใจจากรากวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่สั่งสมของสังคม” เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและขยายไปถึงการสร้างคุณค่าทางสังคม ซึ่งเป็น

แนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืนที่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของแนวคิดสำคัญประการหนึ่งคือ การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการ (Value creation) โดยใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ผสมกับจุดแข็งด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นไทย สร้างสังคมไทยให้สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองโดยใช้ทุนทางสังคม และทุนทางปัญญาในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2009, pp. 1-2) ด้วยการคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 อย่างประกอบกัน คือ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และคน โดยแบ่งกระบวนการคิดออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การทำความเข้าใจ (Empathize) การตีความปัญหาอย่างลึกซึ้ง (Define) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ และมุมมองหลากหลายด้านในการสร้างความคิดสร้างสรรค์ (Ideate) การทดสอบแนวคิด (Prototype) และการพัฒนาต้นแบบที่เป็นตัวอย่างแนวคิดเพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น (Test) (Kelley, 2019, p. 2)

รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์พื้นบ้านประยุกต์ มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างสรรค์แบบอนุรักษ์ มุ่งเน้นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นที่กำลังจะเลือนหายไปจากสังคม รูปแบบการสร้างสรรค์แบบพัฒนาประยุกต์ มุ่งเน้นการพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ แปลกตา และสร้างสีสันทางการแสดงให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และรูปแบบการสร้างสรรค์แบบนำเสนอเรื่องราวหรือวิธีการ มุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นลำดับขั้นตอนการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงภาพเรื่องราวกระบวนการผลิตผ่านการแสดง (Krataitong, Chanama, & Chutipada, 2019, p. 7) ผ่านการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ในองค์ประกอบทั้ง 7 ประการ (Krataitong & Chanama, 2022, p. 84) คือ บทการแสดง ลีลาท่ารำ ดนตรีประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย พื้นที่ในการแสดง นักแสดง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง ซึ่งจะมีการสอดแทรกความรู้เรื่องชาติพันธุ์ ประเพณี ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุดการแสดงดังกล่าวสามารถคงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

แนวคิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ มุ่งเน้นให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในส่วนของความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหากบุคคลมีความรู้ มีทักษะเพิ่มขึ้นแล้วย่อมส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเชื่อมโยงรูปแบบการสร้างกระบวนการของการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม เพื่อนำไปสู่บรรยากาศของการคิดสร้างสรรค์และการริเริ่มนวัตกรรมที่ทำให้เกิดความแข็งแกร่ง และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภาวะการแข่งขันในปัจจุบันได้ (Matbenmam, 2019, p. 10) ซึ่งการถ่ายทอดความรู้มีบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพของนวัตกรรม โดยที่กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีส่วนร่วม จะช่วยเพิ่มการถ่ายโอนความรู้ที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น ความต้องการหรือความสนใจร่วมกันโดยผ่านสภาพแวดล้อมเครือข่ายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย การแลกเปลี่ยนข้อมูล การสื่อสาร และแบ่งปันแพลตฟอร์ม ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (Wang, 2022, pp. 3, 9)

โดยนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อนำมาพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรมตามรูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative research) และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR) ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ HE-053-2565 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนหมื่นไวย ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา บุคลากรและนักศึกษา สังกัดสถาบันการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่สามารถกำหนดจำนวนที่แน่นอนได้ จึงกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target population) โดยไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามลักษณะและคุณสมบัติของแต่ละกลุ่มและแบบสมัครใจ (Volunteer sampling) (Wongwanich & Wiratchai, 2003, p. 122) โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ปรารพณ์ท้องถิ่นและชาวบ้านที่ประกอบอาชีพการทำขมจินในชุมชนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน (กำหนดรหัสแทนชื่อเป็นรายบุคคล คือ K01-01 ถึง K01-02) และกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ จำนวน 53 คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการ ซึ่งเป็นนักวิชาการ อาจารย์ ครู ผู้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถทางศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์พื้นบ้านโคราช รวมไปถึงความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 13 คน (กำหนดรหัสแทนชื่อเป็นรายบุคคล คือ K02-01 ถึง K02-13) 2) นักแสดง ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 5 คน 3) สตรีในชุมชนที่เข้าร่วมการแสดงในเทศกาลประจำปีของชุมชน จำนวน 8 คน และเยาวชนจากสถานศึกษาในพื้นที่ จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview form) แบบปลายเปิด โดยมีแนวประเด็นบริบทและความต้องการด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชน และแบบประเมินความพึงพอใจชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ระดับ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด 4 คะแนน เท่ากับมาก 3 คะแนน เท่ากับปานกลาง 2 คะแนน เท่ากับน้อย และ 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด (Likert, 1967, pp. 90-95) ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เพื่อพิจารณา

ให้คะแนนความคิดเห็น 3 ระดับ คือ +1 เท่ากับเห็นด้วย 0 เท่ากับไม่แน่ใจ และ -1 เท่ากับไม่เห็นด้วย นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of item-objective congruence : IOC) กำหนดเกณฑ์คุณภาพมากกว่า 0.50 ขึ้นไป (Srisathitnarakun, 2012, p. 121) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทั้ง 2 ฉบับ

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ โดยคณะวิจัยลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นปราชญ์ท้องถิ่นทางภูมิปัญญาชนมจินประโดกเป็นรายบุคคล ในวันที่ 9 มีนาคม 2565 เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง จากนั้นจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อร่วมกันค้นหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และร่วมกันสรุปองค์ความรู้รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนกับกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ที่เป็นนักวิชาการและนักแสดง เมื่อวันที่ 10 และวันที่ 15 มิถุนายน 2565 ณ โรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ นำมาสู่การพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมทางวัฒนธรรมตามแนวคิดการออกแบบการแสดง

2. การสร้างสรรค์ผลงานการแสดง โดยกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ที่เป็นนักแสดง ทำการฝึกปฏิบัติการร่ายทางนาฏศิลป์ไทยตามหลักการที่ประกอบด้วย 1) บทการแสดงกรรมวิธีการทำเส้นชนมจิน 9 ขั้นตอน มาเป็นหลักในการนำเสนอเรื่องราว คือ การเตรียมวัตถุดิบ การหมักแป้ง การไม่แป้ง การนอนแป้ง การทับแป้ง การต้มแป้ง การนวดแป้ง และการครูดแป้ง การกรองแป้ง และการโรยเส้นและจับเส้น ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ชนมจินเป็นเส้น (Krataitong, Chanama, & Chutipada, 2019, p. 25) 2) หลักการออกแบบลีลาท่ารำ เน้นลักษณะท่ารำที่จดจำง่าย ไม่มีความซับซ้อนในการปฏิบัติท่ารำ โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนเป็นสำคัญ ด้วยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางศิลปกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความงาม และสิ่งที่งามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ (Royal Academy, 2013, p. 1245) 3) การออกแบบดนตรี โดยนำรูปแบบเพลงพื้นบ้านโคราชมาใช้ในการออกแบบดนตรีประกอบการแสดง บทร้อง สร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากการสกัดองค์ความรู้กรรมวิธีการทำเส้นชนมจิน 9 ขั้นตอน และจบลงด้วยการเชิญชวนท่องเที่ยวสถานที่สำคัญ 4) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ครอบคลุมการเลือกใช้ผ้า และเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า รวมถึงการเลือกแบบทรงผม (Suphasethsiri, 2001, p. 32) สอดคล้องกับการแต่งกายพื้นบ้านโคราช ช่วยให้นักแสดงเคลื่อนไหวไม่ตืดขัด เสริมให้การแสดงมีความสวยงาม สามารถสื่ออารมณ์และความรู้สึกของการแสดงถ่ายทอดสู่ผู้ชมได้อย่างกลมกลืน 5) การออกแบบพื้นที่การแสดง ตามแนวคิดการเคลื่อนไหวของนักแสดงที่ส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ชมแตกต่างกัน (Wiroonrak, 2004, p. 247) 6) การคัดเลือกนักแสดง เน้นกลุ่มสตรีในชุมชนและเยาวชนในสถานศึกษาในพื้นที่ และ 7) อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นอุปกรณ์ที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างชัดเจน โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับบทบาทของนักแสดง ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหว และช่วยเสริมให้เห็นถึงภาพกระบวนการทำรำได้ชัดเจนและเหมาะสม (Janngam, 2022, p. 97) ในเดือนสิงหาคม 2565 ณ อาคารปฏิบัติการนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน โดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการให้คืนความรู้สู่ชุมชน ด้วยการถ่ายทอดผลงานนาฏศิลป์ชุด “ชนมจินบ้านประโดก ดำรับหมื่นไวย” ซึ่งเริ่มต้นด้วยการชี้แจงโครงการ จากนั้นทำการสาธิตและฝึกปฏิบัติการท่ารำให้กับกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ที่เป็นนักวิชาการ นักแสดงสตรีในชุมชน และเยาวชนจากสถานศึกษาในชุมชน วันที่ 14 กันยายน 2565 ณ โรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนและขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

4. การจัดกิจกรรมเผยแพร่ ด้วยการนำเสนอชุดการแสดง “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย” โดยกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ที่เป็นสตรีในเทศกาลประจำปีของชุมชน และประเมินความพึงพอใจจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในเทศกาลลอยกระทงประจำปี เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2565 ณ วัดหมื่นไวย

การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกเนื้อหาตามประเด็นหลักในวัตถุประสงค์การวิจัย คือความและสรุปผลในรูปแบบพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ และแปลผลเป็นร้อยละ

ผลการวิจัย

การพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม พบว่า มี 7 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และฟื้นฟูการเล่นในชุมชน 2) การนำการเล่นพื้นบ้านเข้าสู่โรงเรียน 3) สอดแทรกกิจกรรมในรายวิชานาฏศิลป์ ดนตรี พลศึกษา 4) ส่งเสริมให้จัดงานประจำปี (ขนมจีนประโดก) อย่างต่อเนื่อง 5) จัดตั้งชมรมวัฒนธรรมชุมชน 6) ถ่ายทอดทำรำให้เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ และ 7) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้ใหญ่และเด็กในชุมชน ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม

“...ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมของชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมในเทศกาลประจำปี เมื่อเยาวชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องจะสามารถต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่รุ่นลูกหลานได้...” (K02-02, Interview, May 10, 2022)

“...ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบทำรำ ชุมชนจะได้รู้สึกหวงแหนภูมิใจ เนื่องจากทำรำนั้นมีลักษณะเฉพาะ แตกต่างจากทำรำอื่น รวมถึงมีส่วนร่วมในการออกแบบและเลือกเสื้อผ้าสำหรับใช้ในการแสดงที่สามารถสื่อได้ถึงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน...” (K02-09, Interview, June 16, 2022)

2. กระบวนการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมทางวัฒนธรรม พบว่า มี 7 ประการ ประกอบด้วย 1) กระบวนทำรำเป็นทำรำที่ชุมชน สามารถทำได้ ทำรำไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้แสดงส่วนมาก เป็นผู้สูงอายุ สตรีในชุมชน และเยาวชนพื้นที่ที่ไม่มีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ 2) ดนตรี ที่ใช้ประกอบทำนองเพลง มีจังหวะที่สม่ำเสมอ ไม่ซ้ำหรือเร็วเกินไป 3) บทเพลง เนื้อร้อง มีอัตลักษณ์สะท้อนความเป็นชุมชนโคราช ด้วยภาษาโคราช และบอกเล่าเรื่องราวกรรมวิธีขั้นตอนการทำขนมจีนประโดกได้อย่างครบถ้วน 4) เครื่องแต่งกาย สามารถปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยเน้นความสามารถและคงความเป็นพื้นบ้านโคราช 5) การแปรแถว ไม่เน้นรูปแบบที่ซับซ้อน สามารถประยุกต์ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงจำนวนนักแสดง และขนาดของสถานที่เป็นหลัก เนื่องจากชุมชนต้องมีการบริหารจัดการชุดการแสดงด้วยตนเอง 6) นักแสดง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรี อาสาสมัครในหมู่บ้าน ที่ไม่มีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย และ 7) อุปกรณ์ประกอบการแสดง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทของงานเป็นหลัก

3. องค์ประกอบการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ได้มีการนำข้อมูลการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และกระบวนการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนมาบูรณาการร่วมกันได้ 7 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 บทการแสดง เกิดจากการนำข้อมูลกรรมวิธีในการทำเส้นขนมจีน 9 ขั้นตอน มาเป็นหลักในการนำเสนอเรื่องราว โดยมีการเสริมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชนให้เป็นที่รู้จัก และจบลงด้วยการเชิญชวนมาเที่ยวชมชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา

3.2 สื่การทำรำการแสดง เกิดจากการศึกษากรรมวิธีการทำขนมจีน ทำรำพื้นบ้านโคราช ทำรำโทน ทำรำทางนาฏศิลป์ไทย โดยนำมาใช้เป็นหลักในการสร้างสรรค์ทำรำร่วมกับหลักการทางนาฏศิลป์ที่มีความสอดคล้องกับบทร้องและทำนองเพลง

ชื่อท่ารำ “ท่าล่าง”

ชื่อท่ารำ “ท่าโม้”

ชื่อท่ารำ “ท่าบี้”

ชื่อท่ารำ “ท่ากรอง”

ชื่อท่ารำ “ท่าจับ”

ภาพ 2 กระบวนท่ารำในการแสดงนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย”

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2565 ณ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

จากภาพ 2 แสดงกระบวนท่ารำ 5 ท่ารำ ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นจากกรรมวิธีการทำขนมจีน ประกอบด้วย

- 1) ท่าล่าง สร้างสรรค์จากขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวัตถุดิบ และขั้นตอนที่ 2 การหมักแป้ง ลักษณะสื่การทำรำสร้างสรรค์มีความคล้ายคลึงกับการจัดเตรียมเพื่อนำข้าวมาล้างและนำไปหมักโดยใช้ท่าทางการรำที่สลับพลิกมือไปมา
- 2) ท่าโม้ สร้างสรรค์จากขั้นตอนที่ 3 กระบวนการไม่แป้ง ขั้นตอนที่ 4 การนวดแป้ง และขั้นตอนที่ 5 การทับแป้ง โดยลักษณะท่ารำคล้ายการกดทับ และใช้การหมุนมือเป็นวงกลมเข้ามาเสริมให้ท่วงท่าในการรำสามารถสื่อสารตามขั้นตอนของกรรมวิธีการทำขนมจีน
- 3) ท่าบี้ สร้างสรรค์จากขั้นตอนที่ 6 การต้มแป้ง และขั้นตอนที่ 7 การนวดแป้งและการครูดแป้ง ลักษณะท่ารำใช้การจีบข้างลำตัว สื่อถึงการนำก้อนแป้งมาบีบให้ส่วนแป้งสุกและแป้งดิบผสมกัน
- 4) ท่ากรอง สร้างสรรค์จากขั้นตอนที่ 8 การกรองแป้ง ลักษณะท่ารำสื่อความหมายเปรียบเสมือนการใช้ผ้าขาวกรองแป้งในการแยกก้อนแป้งสุกออก
- 5) ท่าจับ สร้างสรรค์จากขั้นตอนที่ 9 การโรยเส้นและจับเส้น ลักษณะท่ารำใช้การจีบคล้ายการจับเส้นขนมจีน

3.3 คนตรี สามารถแสดงเนื้อร้องได้ดังนี้

“ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมิ่นไวย”			
เลื่องลือไปทั่วโลก	บ้านประโดกขนมจีนอร่อย	สืบทอดกันมาแต่เด็กน้อย	ของอร่อยตำบลดหมิ่นไวย
มีขั้นตอนอยู่หลากหลาย	อยากให้พี่มาร่วมใจ	ภูมิปัญญาคนหมิ่นไวย	รักษาไว้มายาวนาน
ขั้นแรกเอาข้าวมาล้าง	แชในอ่างไว้ไม่นาน	ทิ้งเอาไว้พอข้าวมันบาน	ก็จัดการกรองข้าวไป
เอากะสอบมาปิดปาก	หมักตากแดดเอาไว้	อากาศร้อน ๆ แทรกเข้าไป	ข้าวหมักไว้ ก็เปื่อยดี
ขั้นตอนไปนึ่งมาไม่	ข้าวลงโม่ให้พอดี	หยอดน้ำบาด ไปถี่ ๆ	แบ่งที่ตีมีขั้นตอน
เทแป้งลงในอ่าง	วางที่โม่ให้ตกตะกอน	เอาผ้ามาห่อเป็นก้อน	ทับไว้ก่อนสองวัน
แล้วแกะแบ่งมานึ่ง	เนื้อให้ตึงแค่หนึ่งชั้น	พอครูดพอนวดไม่ติดกัน	เอาผ้าขึ้นกรองอีกที
ตั้งน้ำเดือดเตรียมไว้	ตักแบ่งใส่แวนที่มี	โรยวนเป็นเส้นพอดี	กระชอนตักพักน้ำเย็น
จับจับให้สวยงาม	เรียงไปตามวงที่เป็น	เส้นหมักสดสวยเงน	เหนียวนุ่มเป็นตาน่าสะออน
เตรียมน้ำยาให้พร้อมเพรียง	ผักเครื่องเคียงเรียงนอน	ขนมจีนร้อยหาบเตรียมคอน	ไปขายก่อนใคร ใคร
มาเที่ยวโคราชบ้านฉัน	ให้ไว้พระกันวัดหมิ่นไวย	พระประธานปางป่าเรไร	อุโบสถใหญ่ 300 ปี
เทศกาลขนมจีนประโดก	ลือทั่วโลกเป็นของดี	จัดเป็นงานประจำปี	เชิญน้องพี่ มาเที่ยวชม

ภาพ 3 เนื้อร้อง “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมิ่นไวย”

จากภาพ 3 เป็นการนำเครื่องดนตรีวงมโหรีโคราชประยุกต์ ใช้สำเนียงและทำนองของบทเพลงมโหรีโคราชาใช้ในการบรรเลงเพลงประกอบการแสดงในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านโคราช สร้างสรรค์บทร้องขึ้นใหม่จากการสกัดองค์ความรู้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรม “ขนมจีนประโดก” โดยการเล่าเรื่องของชุมชนหมิ่นไวยในด้านภูมิปัญญาการทำขนมจีนประโดก จากนั้นเป็นการกล่าวถึงกรรมวิธี 9 ขั้นตอน และจบลงด้วยการเชิญชวนท่องเที่ยวสถานที่สำคัญในชุมชน

3.4 เครื่องแต่งกาย เน้นตามแบบแผนพื้นบ้านโคราช โดยประยุกต์ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์พื้นบ้านและรูปแบบการแต่งกายของนักแสดงตามบริบทของชุมชน

3.5 พื้นที่การแสดง คำนึงถึงจำนวนนักแสดงและขนาดขนาดของพื้นที่การแสดงในแต่ละครั้งเป็นหลัก

3.6 นักแสดง เน้นกลุ่มสตรีและเยาวชนที่มีบทบาทในการสืบทอด สืบสานศิลปวัฒนธรรมชุมชนเป็นหลัก

3.7 อุปกรณ์การแสดง ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ลีลา ท่าท่าที่ใช้ในการแสดงเป็นหลัก โดยสามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมการใช้อุปกรณ์ได้ตามความเหมาะสม

การถ่ายทอดองค์ความรู้วัฒนธรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมิ่นไวย” สู่ชุมชน แสดงดังภาพ 4

ภาพ 4 การจัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย”

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2565 ณ โรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ ตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพ 5 การจัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย”

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2565 ณ โรงเรียนชุมชนบ้านประโดก โคกไผ่ ตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากภาพ 4 และภาพ 5 เป็นการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดผลงานนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ตำรับหมื่นไวย” สู่ชุมชนและสถานศึกษาภายในชุมชนหมื่นไวย เป็นการสร้างเสริมทักษะและประสบการณ์ทางการแสดงให้กับกลุ่มแม่บ้าน ชาวบ้าน และเยาวชน ร่วมกับกลุ่มนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เพื่อนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนได้อย่างสมบูรณ์ และผลักดันเป็นชุดการแสดงประจำท้องถิ่นที่เป็นการบริการทางวัฒนธรรมของชุมชนได้ด้วยคนในชุมชน

ภาพ 6 ตัวอย่างการเผยแพร่การแสดงในเทศกาลลอยกระทงประจำปี

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2565 ณ วัดหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากภาพ 6 พบว่า กลุ่มแม่บ้าน และชาวบ้าน ร่วมกันจัดกิจกรรมเผยแพร่การบริการทางวัฒนธรรมโดยชุมชน ด้วยการแสดงผลงานนาฏศิลป์ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ดำรับหมื่นไวย” ซึ่งสามารถเป็นสื่อกลางทางวัฒนธรรมที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวมรดกภูมิปัญญาการทำขนมจีนประโดก และใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และจังหวัดนครราชสีมาได้

ทั้งนี้ ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ดำรับหมื่นไวย ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา

รายการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง(3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด(1)
1. ด้านกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้	94.22	5.78	-	-	-
2. ด้านความรู้ของวิทยากร	95.56	4.44	-	-	-
3. ด้านระยะเวลาและสถานที่ในการอบรม	87.25	12.75	-	-	-
4. ด้านการสร้างสรรค์ชุดการแสดง	95.11	4.89	-	-	-
5. ด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์	100.00	-	-	-	-
6. ด้านเกิดการร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น	96.00	4.00	-	-	-

จากตาราง 1 พบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 100 รองลงมาคือ ด้านการเกิดการร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น ร้อยละ 96 ด้านความรู้ของวิทยากร ร้อยละ 95.56 ด้านการสร้างสรรค์ชุดการแสดง ร้อยละ 95.11 ด้านกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ ร้อยละ 94.22 และด้านระยะเวลาและสถานที่ในการอบรม ร้อยละ 87.25 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยนวัตกรรมทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบไปด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วม กระบวนการพัฒนานวัตกรรมทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางวัฒนธรรม นำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุด “ขนมจีนประโดก ดำรับหมื่นไวย” แสดงให้เห็นถึงการนำองค์ความรู้ในมิติศิลปะการแสดงที่ชุมชนสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเยาวชน กลุ่มสตรี ผู้สูงอายุ และประชาชนในชุมชน สามารถร่วมกันสืบสาน สืบทอดศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนหมื่นไวยได้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจในฐานะเจ้าของทางวัฒนธรรม ดังที่ ธงชัย สิงอุดม (Singudom, 2020, p. 34) ได้อธิบายถึงกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนที่ทุกคนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วม เริ่มต้นจากขั้นตอนการวางแผน ซึ่งประชาชน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาหารือกัน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตัดสินใจกำหนดวิธีการแก้ไขร่วมกัน และใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินงานพัฒนามาร่วมคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยบนพื้นฐานของเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มมูลค่า สร้างมูลค่า ส่งเสริมความสามารถให้สินค้าและผลิตภัณฑ์

ชุมชนของไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขันอยู่แล้วมาสร้างสรรค์ให้เกิดความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ ทำให้มีความโดดเด่น และเป็นที่ต้องการของตลาดโลกมากยิ่งขึ้น (Yodkaew, 2022, p. 2873) ซึ่งเป็นการพัฒนา การเรียนรู้และเศรษฐกิจ ชุมชนบนฐานวัฒนธรรมแบบบูรณาการ เน้นการพัฒนาศักยภาพแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมต้นแบบ การพัฒนาระบบ การจัดการองค์ความรู้ การจัดทำแพลตฟอร์มออนไลน์รวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมในแต่ละแขนง สร้างความตระหนัก และจูงใจให้เยาวชนเห็นถึงความสำคัญของรากเหง้าวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีในแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม (Office of the National Economic and Social Development Council, 2020, pp. 325-336)

การถ่ายทอดองค์ความรู้วัฒนธรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ดำรับหมื่นไวย” สู่ชุมชน ซึ่งเป็นการบริการทางวัฒนธรรมโดยชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงานการแสดง ตามเทศกาลประจำปี และสถานศึกษาของชุมชนหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมคนในชุมชนที่มีความรัก ความหวงแหนทางวัฒนธรรม และได้แสดงให้เห็นศักยภาพความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมภายในชุมชนที่เป็นไปตาม แนวทางการกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การสร้างสรรค์ผ่านนวัตกรรม จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรม ที่มีอยู่เดิม ผสมรวมกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ เช่น การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านทางออนไลน์หรือโลกเสมือน การอาศัยปัญญาประดิษฐ์ในการช่วยสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเพิ่ม ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น (Creative Economy Agency (Public Organization), 2022, p. 28) รวมทั้ง การบูรณาการกับหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนต้นแบบ หรือการจัดกิจกรรมอบรม เชิงปฏิบัติการการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะโครงการอบรมระยะสั้นตามความเหมาะสม คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ทางด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริมและสืบทอดไว้แก่คนรุ่นหลังต่อไป (Srichaichana, 2023, p. 97) เช่นเดียวกับนวัตกรรมทางสังคมในบริบทของการถ่ายทอดความรู้สามารถเป็นเวทีที่เหมาะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผลการวิจัย ประสพการณ์ และทักษะระหว่างมหาวิทยาลัย อุตสาหกรรม และสังคม (Rashid et al., 2023, p. 2)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สื่อสารสนเทศนวัตกรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางนาฏศิลป์ ชุด “ขนมจีนประโดก ดำรับหมื่นไวย” สามารถนำไปใช้เป็นส่วนในการกระบวนการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษาในชุมชน อีกทั้งทางชุมชนสามารถนำไปใช้ ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “ขนมจีนประโดก” นับเป็นชุดการแสดงประจำท้องถิ่น ของตำบลหมื่นไวย โดยมีรูปแบบการเผยแพร่ผ่านช่องทาง internet เช่น website, YouTube, TikTok และ Facebook เป็นต้น เพื่อช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมขนมจีนประโดกในชุมชนหมื่นไวยมากขึ้น
2. การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในชุมชน ด้วยการสอนทำขนมจีนประโดกหรืออาหารพื้นบ้านของชุมชน สร้างจุดเด่นให้กับพื้นที่ พร้อมกับการทานขนมจีนและร่วมรับชมการแสดงประจำท้องถิ่น ชุด “ขนมจีนบ้านประโดก ดำรับหมื่นไวย” นับเป็นการสร้างบรรยากาศที่เสริมให้ชุมชนหมื่นไวย มีพื้นที่ในการแสดงศักยภาพของชุมชนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ โดยถอดเป็นหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น ร่วมกับโรงเรียนในชุมชน เกี่ยวกับนวัตกรรมทางวัฒนธรรม ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาชนมจินประโดก ผ่านมิติศิลปะการแสดงท้องถิ่น เป็นการปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติอันดีต่อเยาวชนผู้สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ให้ดำรงสืบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุน ประเภทการวิจัยเชิงพื้นที่ จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

- Chamnanputsa, C., Mrs. (2021,10 June). Chairman of Muen Wai Subdistrict Elderly. *Interview*. (In Thai)
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Effective behavior in organizations*. New York : Richard D. Irwin.
- Creative Economy Agency (Public Organization). (2022). *Thailand's Creative Industries Movement Report 2022*. Bangkok : Creative Economy Agency (Public Organization). (In Thai)
- Janngam, C. (2022). The Creation of Dance for Promoting Community Identity of Bang Phli District, Samut Prakan Province. *Dhonburi Rajabhat University Journal*, 16(1), 91-102. (In Thai)
- K02-02. (2022, 10 May). Chairman of the Bachelor of Arts Program Thai language major Nakhon Ratchasima Rajabhat University. *Interview*. (In Thai)
- K02-09. (2022, 9 June). Lecturer in the Visual Communication Design program. Nakhon Ratchasima Rajabhat University. *Interview*. (In Thai)
- Kelley, T. (2019). Mangement Quotes. *TRIS ACADEMY CLUB MAGAZINE*, 23, 1-32. https://www.tris.co.th/wp-content/uploads/2022/04/TAC_Issue23_Aug2019.pdf
- Krattaitong, N., & Chanama, C. (2022). The Creation of Dance, Sa-on-Jen Kanom Sen Ban Pradok, Muen Wai Sub-district, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. *The Institute of Culture and Arts Journal*, 23(46), 81-91. (In Thai)
- Krattaitong, N., Chanama, C., & Chutipada, N. (2019). *Kanom Jeen Korat Wisdom*. Research report. Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)
- Likert, R. (1967). *The human organization :its management and value*. New York : McGraw-Hill.
- Matbenmarn, W. (2019). *Development of Knowledge Management Approaches for Hatyai University by Knowledge Management Maturity Model*. Independent Study, Master of engineering Program in Industrial Engineering, Prince of Shongkla University, Songkla. (In Thai)
- Matichon. (2020). 'Korat Mice City' Push up to a new metropolis of International Conference and Exhibition in Thailand. Retrieved October 10, 2020, from https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2330109. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2009). *The creative economy* (2nd ed.). Bangkok : B. C. Press (Boon Chin). (In Thai)

- Office of the National Economic and Social Development council. (2020). *Goal 9: Create an infrastructure that is resilient to change. Promote industrial development comprehensive and sustainable and promote innovation*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development council. (In Thai)
- Prawong, R. (2019). *The study of Muen Wai community history and Wat Muen Wai's Ubosatha at Muen Wai District, Amphur Mueang, Nakhon Ratchasima*. Research report. Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima. (In Thai)
- Rashid, N. K. A., Lani, M. N., Ariffin, E. H., Mohamad, Z., & Ismail, I. R. (2023). Community Engagement and Social Innovation Through Knowledge Transfer: Micro Evidence from Setiu Fishermen in Terengganu, Malaysia. *Journal of the Knowledge Economy*, 1-18. <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01102-5>
- Royal Academy. (2013). *Royal Institute Dictionary 2011*. Bangkok : Royal Institute. (In Thai)
- Singudom, T. (2020). Studies of Conceptual Framework for People's Political Participation. *Panyapanithan Journal*, 5(2), 29-42. (In Thai)
- Srichaichana, R. (2023). The Lessons Learned from the Performance of “Likay-Korat” in Nong Rawiang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. Research and Development *Buriram Rajabhat University Journal*, 18 (1), 97-109. (In Thai)
- Srisathitnarakun, B. (2012). *Development and validation of research instruments : psychometric properties*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Suphasetthasiri, P. (2001). *A study of views on desirable characteristics of actors and directors Performance*. Bangkok : Srinakharinwirot Prasarnmit University. (In Thai)
- Wang, J. (2022). Research on the impact of customer participation in virtual community on service innovation performance—the role of knowledge transfer. *Frontiers in Psychology*, 13, 847713. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.847713>
- Wiroonrak, S. (2004). *Periscope dance* (2th ed.) Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Wongwanich, S., & Wiratchai, N. (2003). *Guidelines for thesis counseling*. Bangkok : Faculty of Education, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Yodkaew, P. (2022). Creative economy concept and creative product development of Lao Khrang ethnic group in Nakhon Pathom Province. In *The 14th NPRU National Academic Conference 2022, 7-8 August 2022* (pp. 2873-2886). Nakhon Pathom : Nakhon Pathom Rajabhat University. (In Thai)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

DEVELOPMENT MODELS IN MORALS, ETHICS, AND DESIRABLE CHARACTERISTICS OF STUDENTS IN THE OFFICE OF ROI ET VOCATIONAL EDUCATION

รัชดาภรณ์ มะลิซ้อน^{1*}, ขยากานต์ เรืองสุวรรณ², กฤษณก ดวงชาตม³

Ratchadaporn Malison^{1*}, Chayakan Ruangsuwan², Kritkanok Duangchatom³

^{1*} นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral Student, Doctor of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Maha Sarakham Province, 44000, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000 ประเทศไทย

² Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Maha Sarakham Province, 44000, Thailand

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000 ประเทศไทย

³ Associate Professor Dr., Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Maha Sarakham Province, 44000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}ratchadapornmalison@gmail.com; (Aothors) : ²chayakan@mu.ac.th, ³Thekong-123@hotmail.com

รับบทความ : 27 กรกฎาคม 2566 / ปรับแก้ไข : 7 พฤศจิกายน 2566 / ตอรับบทความ : 6 ธันวาคม 2566

Received : 27 July 2023 / Revised : 7 November 2023 / Accepted : 6 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.59

ABSTRACT

Educational institutions have duties to promote learning skills accordance with good quality living for students. The objectives of this research aimed to: 1) study an element and indicator, 2) investigate a current condition, a desired condition, needs, 3) create a developing model, and 4) evaluate a use of developed model. A group of 19 informants and a sample of 298 people were determined using the purposive sampling method and studied document using focus group recordings, interviews, questionnaires, and assessments with a consistency index of each 1.00. Collecting data by organizing focus groups, sending and receiving questionnaires, organizing group seminars based on experts, organizing development activities, analyzing the data using content analysis. Descriptive statistics were used to find the mean, standard deviation, and calculate the index of essential needs. The results of the study were as follows: 1) The learning units consisted of 5 Modules with 17 indicators. 2) The perspective of the current condition was at a high level; the desired condition was at the highest level; the first necessary need was responsibilities. 3) The development model created consists of (1) principles and concepts, (2) objectives, (3) content, (4) development activities, (5) media, equipment, and learning resources (6) evaluation. And 4) the students had the highest level of development after participating in the development model activity and teachers were at the highest level of satisfaction with the development model. These results in the paradigm of creating an environment that supports good values and ethics in organizations, communities, and society.

Keywords : The development model, Morality and ethics, Desirable characteristics, Vocational school students

บทคัดย่อ

สถานศึกษามีหน้าที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ให้สอดคล้องการดำรงชีวิตที่ดีสำหรับนักเรียน ดังนั้นในการวิจัยและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 3) สร้างรูปแบบการพัฒนา และ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนา โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 19 คน และกลุ่มตัวอย่าง 298 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และการศึกษาเอกสาร ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 1.00 ทุกฉบับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม การส่งและรับแบบสอบถาม จัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จัดกิจกรรมการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หน่วยการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ 17 ตัวชี้วัด 2) ภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด มีความต้องการจำเป็นอันดับแรกคือ ความรับผิดชอบ 3) รูปแบบการพัฒนาที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย (1) หลักการและแนวคิด (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กิจกรรมการพัฒนา (5) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ (6) การประเมินผล และ 4) ผู้เรียนมีผลการพัฒนาหลังเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และครูผู้สอนมีความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งทำให้เกิดผลลัพธ์ของกระบวนการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนค่านิยมและจรรยาบรรณที่ดีในองค์กร ชุมชน และสังคมได้

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา, คุณธรรมและจริยธรรม, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, นักเรียนระดับอาชีวศึกษา

บทนำ

เป้าหมายของการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท พัฒนาการบริหารจัดการโดยมุ่งการกระจายอำนาจเพื่อความคล่องตัว เน้นการใช้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งการที่จะพัฒนาประเทศได้นั้น ต้องอาศัยพลเมืองที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยคุณธรรม จริยธรรม เปรียบเสมือนบัพผุญดีของความดี และความงามของจิตใจ ที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดี ประพฤติชอบ ดังนั้น จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ซึ่งการที่จะทำให้คนในสังคมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อันจะส่งผลให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเกิดความเจริญก้าวหน้าได้นั้น ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคคลตั้งแต่เยาว์วัยที่เข้ารับการศึกษา และการพัฒนานคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ (Krasaesunthorn, 2019, p. 1) ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษานั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทยที่ต้องการทั้งคนดีและคนเก่ง ซึ่งการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี และการฝึกอบรมวิชาชีพ เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่นำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอาชีพนั้น และต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ดังนั้น ผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีการวางแผนชีวิต การฝึกทักษะ การพัฒนาสุขภาวะ การป้องกันภัยในสังคม และความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม (Bureau of Vocational Education and Professional Standards, 2019, p. 3) เพื่อการเป็นผู้นำและผู้ประกอบการที่ดี

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรม นำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรมจิตใจและปัญญานอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ดังที่สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีแนวทางในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนระดับวิชาชีพให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 (Royal Gazette, 2018, pp. 1-3) ในมาตรฐานคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาต้องมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และจิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การศึกษาและสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จรรยาบรรณวิชาชีพ ของผู้เรียนสายอาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อม และพัฒนาผู้เรียนในตลาดแรงงาน และเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการ และสามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุข และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผ่านการกลั่นกรองตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ อันจะนำมาซึ่งสารสนเทศ ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ของประเทศไทย
2. สถานศึกษาได้แนวทางที่เกิดขึ้นจากการวิจัยที่เป็นระบบเพื่อประกอบการวางแผน กำหนดแนวทางการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ให้มีประสิทธิภาพ
3. ได้แนวทางการดำเนินงานในการนำกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ไปปรับใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา ประกอบไปด้วย กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ (Module) เพื่อการนำเสนอบุคคลต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เป็นรากฐานสำคัญที่ประกอบไปด้วย 1) การเห็นคุณค่าของผู้อื่น (Respect for persons) เป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดการปฏิบัติตนและเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างให้เกียรติและเห็นคุณค่า 2) ความตรงไปตรงมา (Fairness) ปราศจากจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ และปฏิบัติต่อผู้อื่นไม่เท่าเทียมกัน 3) ความยุติธรรม (Justice) โดยปฏิบัติต่อบุคคลอื่นบนพื้นฐานของกฎกติกาอย่างเดียวกัน 4) ความเอื้ออาทร (Caring) โดยพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นต้องการด้วยความเอาใจใส่ 5) มีกฎที่ทรงคุณค่า (Golden rule) คือ จงปฏิบัติต่อคนอื่นประดุจดังที่ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อตนเอง 6) ควบคุมตนเองได้ (Self-control) โดยไม่แสดงการกระทำที่ไร้เหตุผล 7) มีความรับผิดชอบ (Sense of responsibility) ยอมรับผิดชอบผลของการกระทำที่เกิดขึ้นจากตนเองโดยไม่โยนความผิดให้กับผู้อื่น 8) ความซื่อสัตย์ (Honesty) เป็นการยึดถือแนวทางที่ถูกต้องโดยไม่หลอกลวงผู้อื่นและตนเอง 9) ยอมรับในอำนาจหน้าที่ของบุคคล (Respect for authority) ให้ความเคารพต่ออำนาจหน้าที่เพื่อการทำงาน

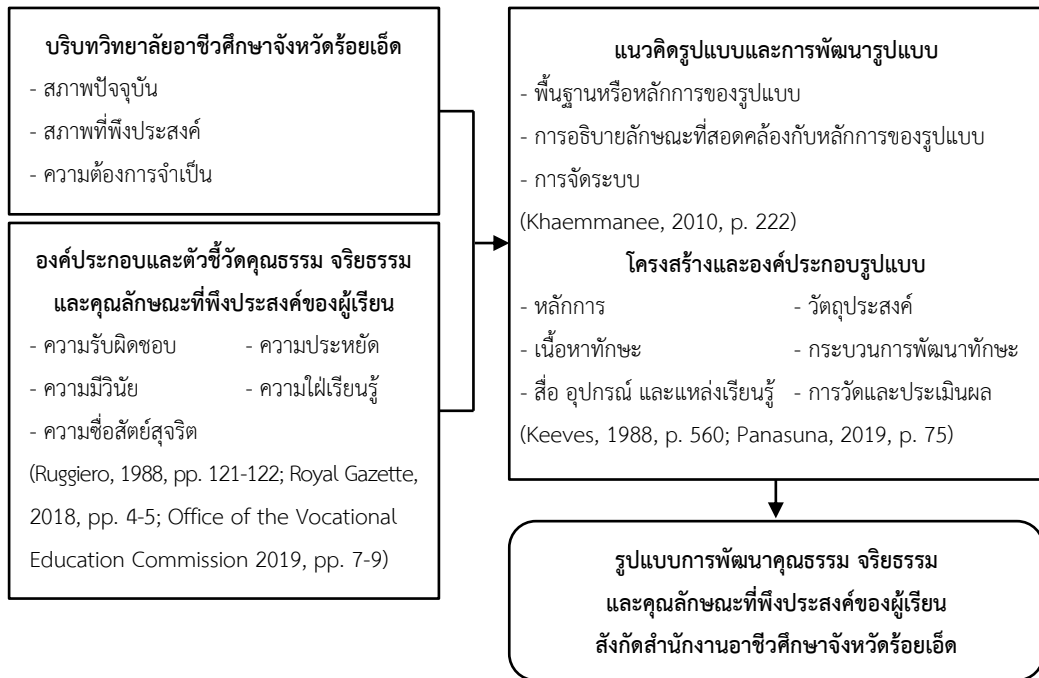
และอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีระเบียบ 10) ความจงรักภักดี (Loyalty) ต่องาน ต่อบุคคล และต่อองค์กรที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง (Ruggiero, 1988, pp. 121-122) โดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ประกอบด้วยประเด็นการประเมินด้านความรู้ ที่เน้นความรู้เชิงทฤษฎีและหรือข้อเท็จจริง ด้านทักษะและการประยุกต์ใช้ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีสุขภาพที่ดี ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกรักษาสีเสื้อ (Royal Gazette, 2018, pp. 4-5)

พฤติกรรมบ่งชี้ตามรายการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย 1) รับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานตามที่มอบหมายสำเร็จตามกำหนด ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตนเอง ผู้อื่น และยอมรับการกระทำของตนเอง 2) ขยัน คำนึงว่าแสวงหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง แสวงหาประสบการณ์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานอาชีพ ตั้งใจทำหน้าที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง จนเกิดผลสำเร็จ คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม และมีความคิดหลากหลายในการแก้ปัญหา 3) ประหยัด ในการใช้วัสดุถูกต้องเพียงพอ เหมาะสมกับงาน ปิดน้ำปิดไฟทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ดำเนินชีวิตเรียบง่ายตามสภาพของตนเอง 4) ซื่อสัตย์สุจริต ในการประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความรู้สึกต่อต้านการโกง การกระทำลัทธิ และการทุจริตการสอบอย่างชัดเจน ไม่นำผลงานของผู้อื่น มาแอบอ้างเป็นของตนเองทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่และรักษาประโยชน์ขององค์กร ไม่เพิกเฉย ต่อสิ่งที่ได้รับการกระทำที่ไม่ถูกต้อง 5) จิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังร่างกาย สติปัญญา อุทิศตนเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อสังคมและส่วนรวม แบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น อาสาช่วยเหลืองานครูอาจารย์ 6) สามัคคี ร่วมมือในการทำงานด้วยความกลมเกลียวและปรองดอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามบทบาทผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อที่หลากหลาย พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ทะเลาะวิวาท 7) มีวินัย ในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาและสังคม ปฏิบัติตามกติกา มารยาท ของสังคม ประพฤติตนตามหลักศีลธรรมอันดี ประพฤติตนตรงต่อเวลา 8) สะอาด คือ คิดดี พูดดี ทำดี รักษาสุขภาพ ร่างกายตามหลักสุขอนามัย รักษาที่อยู่อาศัยสีเสื้อตามสุขลักษณะที่ดี 9) สุภาพ โดยประพฤติตนสุภาพ เรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ประพฤติตนเหมาะสมตามมารยาทของวัฒนธรรมไทย ไม่ประพฤติ ก้าวร้าวรุนแรง วางอำนาจข่มขู่ผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง ควบคุมกิริยามารยาทในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ แสดงสัมมาคารวะต่อครู อาจารย์อย่างสม่ำเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง แสดงความมีมนุษยสัมพันธ์ 10) ละเว้น อบายมุข โดยไม่เสพสิ่งเสพติดและของมีเมา ไม่เล่นการพนัน และหลีกเลี่ยงการเข้าไปอยู่แหล่งมั่วสุม (Office of the Vocational Education Commission, 2018, pp. 7-9)

ลักษณะสำคัญของการพัฒนารูปแบบควมมีการศึกษาและจัดทำรายการที่เกี่ยวข้องกับ 1) ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือหลักของรูปแบบ 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะที่สอดคล้อง กับหลักการที่ยึดถือ 3) มีการจัดระบบ การจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถ นำไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการ (Khaemmanee, 2010, p. 222) ซึ่งรูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ อย่างมีโครงสร้าง (Structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบโดยรวม (Associative relationship) สามารถใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ตรวจสอบได้โดยการสังเกต เป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐาน

ของข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ เป็นเครื่องมือในการสร้างโมเดลใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ในการขยายเรื่องที่กำลังศึกษา (Keeves, 1988, p. 560) โดยกำหนดองค์ประกอบให้ครอบคลุม 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาทักษะ 4) กระบวนการพัฒนาทักษะ 5) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล (Panasuna, 2019, p. 75)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สรุปเพื่อนำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development : R & D) โดยเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กันตามลำดับ (Buason, 2022, p. 13) ซึ่งมีความสำคัญในวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ บุคลากรและนักเรียนสังกัดสถาบันอาชีวศึกษารัฐบาลในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 แห่ง จำแนกเป็นบุคลากร 604 คน และนักเรียน จำนวน 21,911 คน (Roi Et Provincial Statistical Office, 2018, p. 55)

กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยวิธีการคัดเลือกแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-probability sampling) (Wongwanich & Wiratchai, 2003, p. 122) ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์คุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 คือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ด้านการศึกษา ด้านบริหารจัดการการศึกษา ด้านการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม

จริยธรรม มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 7 คน ระยะที่ 2 คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาภาครัฐสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2565 จำนวน 221 คน ระยะที่ 3 คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา แห่งละ 1 คน รวม 3 คน และผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับระยะที่ 1 จำนวน 9 คน และระยะที่ 4 คือ ครูผู้สอน จำนวน 81 คน และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 217 คน รวม 298 คน โดยใช้วิธีการสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และทำการสุ่มตามความสะดวก (Convenience sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรที่สามารถอ้างอิงและสอดคล้องกับคุณลักษณะของประชากร

สำหรับการศึกษาเอกสาร ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากราชกิจจานุเบกษา (Royal Gazette, 2018, pp. 4-5) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (Office of the Vocational Education Commission, 2018, pp. 7-9) และ Ruggiero (1988, pp. 121-122) ซึ่งแสดงไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมากำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการสร้างรูปแบบในระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 6 ฉบับ ประกอบด้วย แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด สำหรับแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ และแบบประเมินความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้ระดับ 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึงมาก 3 คะแนน หมายถึงปานกลาง 2 คะแนน หมายถึงน้อย และ 1 คะแนน หมายถึงน้อยที่สุด (Srisa-ard, 2017) ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ด้วยการพิจารณาให้คะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยกำหนดให้ +1 คะแนน หมายถึงแน่ใจว่ามีความเที่ยงตรง 0 คะแนน หมายถึงไม่แน่ใจว่าเที่ยงตรง และ -1 คะแนน หมายถึงแน่ใจว่าไม่มีความเที่ยงตรง และนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป (Srisa-ard, 2017, p. 121) ได้เท่ากับ 1.00 ทุกฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ในเดือนพฤษภาคม 2565

ระยะที่ 2 ดำเนินการจัดส่งและรับแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง ณ วิทยาลัยที่สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน ถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2565

ระยะที่ 3 ดำเนินการจัดสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ในวันที่ 1 มีนาคม 2566 ณ ห้องประชุมวิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ระยะที่ 4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามรูปแบบที่สร้างขึ้น ตามหน่วยการเรียนรู้ (Module) ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรับผิดชอบ 4 กิจกรรม จำนวน 14 วัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ความประหยัด 4 กิจกรรม จำนวน 12 วัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความใฝ่เรียนรู้ 4 จำนวน 10 วัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความซื่อสัตย์สุจริต 4 กิจกรรม จำนวน 8 วัน และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ความมีวินัย 3 กิจกรรม จำนวน 4 วัน รวมระยะเวลา 48 วัน โดยมีการดำเนินการประเมินก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา และประเมินความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในรูปแบบการพรรณนาความ (Descriptive analysis) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ (ทดสอบการใช้รูปแบบก่อน-หลัง) และความพึงพอใจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึงมาก 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด (Srisa-ard, 2017, p. 121) และคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) ตามสูตร $PNI_{Modified} = (I-D)/D$ (Wongwanich, 2015, p. 125) เพื่อจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและผลการยืนยันความเหมาะสมจากการสนทนากลุ่มของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า หน่วยการเรียนรู้ (Module) จำนวน 5 องค์ประกอบ และ 17 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบ จำนวน 4 ตัวชี้วัด คือ (1) การยอมรับในการกระทำของตนเอง (2) มีความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร (3) วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและเหมาะสม (4) คำนึงถึงประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 2) ความประหยัด จำนวน 4 ตัวชี้วัด คือ (1) การใช้ทรัพย์สินของตนเองอย่างคุ้มค่า (2) การรู้จักใช้ รักษา ทรัพย์สินของส่วนรวมอย่างคุ้มค่า (3) การรู้จักใช้เวลาและเห็นคุณค่าของเวลาอย่างเหมาะสม (4) การใช้ชีวิตเรียบง่ายตามสถานภาพของตน 3) ความมีวินัย จำนวน 2 ตัวชี้วัด คือ (1) ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติของสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติ (2) ปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม 4) ความใฝ่เรียนรู้ จำนวน 3 ตัวชี้วัด คือ (1) มีความตั้งใจ ใฝ่หาความรู้ด้วยความเพียรพยายามในการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม (2) แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม (3) นำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ 5) ความใฝ่เรียนรู้ จำนวน 4 ตัวชี้วัด คือ (1) พฤติกรรมตรงต่อตนเอง (2) พฤติกรรมตรงต่อหน้าที่การทำงาน (3) พฤติกรรมตรงต่อบุคคลอื่น (4) พฤติกรรมตรงต่อสังคม และประเทศ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ความรับผิดชอบ	3.84	0.80	มาก	4.94	0.28	มากที่สุด	0.29	1
2. ความประหยัด	3.71	0.77	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด	0.28	2

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
3. ความมีวินัย	3.72	0.95	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	0.24	5
4. ความใฝ่เรียนรู้	3.83	0.78	มาก	4.89	0.35	มากที่สุด	0.27	3
5. ความซื่อสัตย์สุจริต	3.70	0.79	มาก	4.63	0.54	มากที่สุด	0.25	4
รวมเฉลี่ย	3.76	0.78	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด	-	-

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.78) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.40) สำหรับความต้องการจำเป็นอันดับแรกคือ ความรับผิดชอบ (PNI_{modified}=0.29) รองลงมาคือ ความประหยัด (PNI_{modified}=0.28) ความใฝ่เรียนรู้ (PNI_{modified}=0.27) ความซื่อสัตย์สุจริต (PNI_{modified}=0.25) และความมีวินัย (PNI_{modified}=0.24) ตามลำดับ

การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด แสดงผลการวิจัยดังภาพ 2

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

➤	หน่วยการเรียนรู้ : Module 1 ความรับผิดชอบ หลักการและแนวคิด : พัฒนาผู้เรียนให้แสดงถึงการยอมรับ ความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ คำนึงถึงประโยชน์ตนเอง และผู้อื่น วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เรียน 1) รู้และเข้าใจยอมรับในการกระทำของตนเอง 2) มีความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร 3) วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและเหมาะสม 4) คำนึงถึงประโยชน์ของตนเอง ผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เนื้อหา : 1) การยอมรับในการกระทำของตนเอง 2) มีความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียร 3) วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบและเหมาะสม 4) คำนึงถึงประโยชน์ของตนเอง ผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กิจกรรมการพัฒนา : “กลุ่มสัมพันธ์” “ประกวดสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้” “รักษาสีแวตล้อม” “คัดเลือกนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่” สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ : 1) แบบสังเกตพฤติกรรม 2) แบบบันทึกการเรียนรู้ 3) ปากกา/ดินสอ/สีเมจิก 4) กระดาษบรูฟ การประเมินผล : สังเกต-ติดตาม-ตรวจสอบ-สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	หน่วยการเรียนรู้ : Module 2 ความประหยัด หลักการและแนวคิด : พัฒนาผู้เรียนโดยแสดงถึงการใช้ รักษา ทรัพย์สินของตนเอง และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เรียน 1) รู้จักและใช้ทรัพย์สินตนเองอย่างคุ้มค่า 2) รู้จักใช้เวลา เห็นคุณค่าของเวลาอย่างเหมาะสม 3) ใช้ชีวิตเรียบง่ายตามสถานภาพของตน เนื้อหา : 1) การถนอมใช้ทรัพย์สินให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่า พอเพียง พอประมาณ 2) รู้จักใช้ทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมอย่างถูกต้อง เหมาะสม 3) รู้จักใช้เวลาแบ่งเวลาได้เหมาะสมโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 4) ใช้ชีวิตตามฐานะและบทบาทของตนเองตามสถานภาพอย่างเรียบง่าย กิจกรรมการพัฒนา : “ฝึกอบรมเรื่องความประหยัด” “ประกวดสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้” “รักษาสีแวตล้อม” “อบรมเชิงปฏิบัติการการดำเนินชีวิต” สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ : 1) แบบสังเกตพฤติกรรม 2) แบบบันทึกการเรียนรู้ 3) ปากกา/ดินสอ/สีเมจิก 4) กระดาษบรูฟ การประเมินผล : สังเกต-ติดตาม-ตรวจสอบ-สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	หน่วยการเรียนรู้ : Module 3 ความไม่เรียนรู้อย่างดี หลักการและแนวคิด : พัฒนาผู้เรียนโดยแสดงถึงความตั้งใจ แสวงหา ใฝ่หาความรู้ด้วยความเพียรพยายาม และนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เรียน 1) มีความตั้งใจ ใฝ่หาความรู้ด้วยความเพียรพยายามในการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม 2) แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม 3) สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหา : 1) เพียรพยายามแสวงหาความรู้ในการทำหน้าที่และงานด้วยความตั้งใจด้วยตนเอง 2) แสวงหาแหล่งเรียนรู้ เลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม และเกิดผลสำเร็จ 3) นำองค์ความรู้มาใช้ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และใช้ความคิดที่หลากหลายในการแก้ปัญหา กิจกรรมการพัฒนา : “ฝึกอบรมเรื่องความรู้” “ประกวดสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้” “รักษาสีแวตล้อม” “เชิดหุ่นตลก” “นักเรียนดีศรีอาชีว” สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ : 1) แบบสังเกตพฤติกรรม 2) แบบบันทึกการเรียนรู้ 3) ปากกา/ดินสอ/สีเมจิก 4) กระดาษบรูฟ การประเมินผล : สังเกต-ติดตาม-ตรวจสอบ-สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	หน่วยการเรียนรู้ : Module 4 ความซื่อสัตย์สุจริต หลักการและแนวคิด : พัฒนาผู้เรียนให้แสดงถึงความประพฤติที่ตรง จริ่งใจต่อหน้าที่และวิชาชีพ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่เอานะ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ปลอดภัยจากความรู้สึกละอายหรืออึดอัด วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เรียน 1) ปฏิบัติตนกระทำในสิ่งที่ดี ประพฤติตนตรงตามคำพูดของตนเอง 2) ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ 3) รักษาคำพูดต่อบุคคลอื่น 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ กฎหมาย และรักษาประโยชน์ขององค์กร เนื้อหา : 1) พฤติกรรมตรงต่อตนเอง 2) พฤติกรรมตรงต่อหน้าที่การทำงาน 3) พฤติกรรมตรงต่อบุคคลอื่น 4) พฤติกรรมตรงต่อสังคม และประเทศ กิจกรรมการพัฒนา : “เสริมสร้างจริยธรรมกับความรู้สึกละอาย” “รณรงค์ความรู้สึกละอาย” “เสริมสร้างความซื่อสัตย์ ภายในรั้ววิทยาลัย” “อภิปรายหาแนวทางแก้ปัญหา” สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ : 1) แบบสังเกตพฤติกรรม 2) แบบบันทึกการเรียนรู้ 3) ปากกา/ดินสอ/สีเมจิก 4) กระดาษบรูฟ การประเมินผล : สังเกต-ติดตาม-ตรวจสอบ-สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	หน่วยการเรียนรู้ : Module 5 ความมีวินัย หลักการและแนวคิด : พัฒนาผู้เรียนให้แสดงถึงการยึดมั่นในระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ หลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เรียน 1) ยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติของสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติ 2) สามารถปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เนื้อหา : 1) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา ชุมชน สังคม ได้อย่างเหมาะสม 2) มีความตรงต่อเวลา ระเบียบแบบแผน เคารพกฎหมาย ข้อบังคับของสังคม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ ละเว้นการใช้อิทธิพล และมารยาททางสังคม กิจกรรมการพัฒนา : “สร้างวินัย นักเรียนไทยตรงเวลา” “การใช้สถานการณ์สมมติ ช่วยฝึกวินัยในตนเอง” “เสริมสร้างภาวะผู้นำ และการทำงานเป็นทีม” สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ : 1) แบบสังเกตพฤติกรรม 2) แบบบันทึกการเรียนรู้ 3) ปากกา/ดินสอ/สีเมจิก 4) กระดาษบรูฟ การประเมินผล : สังเกต-ติดตาม-ตรวจสอบ-สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

จากภาพ 2 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมทั้งทางรายการและความคิดของผู้เรียน 2) วัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดตามหน่วยการเรียนรู้ 3) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย Module 1 ความรับผิดชอบ Module 2 ความประหยัด Module 3 ความใฝ่เรียนรู้ Module 4 ความซื่อสัตย์สุจริต และ Module 5 ความมีวินัย 4) กิจกรรมการพัฒนา เป็นกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบ 3 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการพัฒนา และขั้นประเมินผลในแต่ละกิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ 5) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ที่ใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล ตั้งแต่เริ่มกิจกรรม ระหว่างกิจกรรม และหลังสิ้นสุดกิจกรรม โดยการสังเกตและติดตามพฤติกรรมของผู้เรียน ทำการสรุปปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรม

ตาราง 2 ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและแนวคิด	4.77	0.44	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด	4.77	0.60	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.85	0.38	มากที่สุด	4.85	0.38	มากที่สุด	4.92	0.28	มากที่สุด
3. เนื้อหา (5 หน่วยการเรียนรู้)	4.72	0.42	มากที่สุด	4.72	0.42	มากที่สุด	4.65	0.47	มากที่สุด
4. กระบวนการพัฒนา	4.59	0.51	มากที่สุด	4.82	0.38	มากที่สุด	4.67	0.48	มากที่สุด
5. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	4.77	0.44	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล	4.85	0.38	มากที่สุด	4.85	0.38	มากที่สุด	4.85	0.38	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.76	0.43	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ คือ วัตถุประสงค์ ($\bar{X}=4.92$, S.D.=0.28) สำหรับด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ มีจำนวน 2 รายการเท่ากัน คือ วัตถุประสงค์ และการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.85$, S.D.=0.38) สำหรับรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้ายในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสม คือ กระบวนการพัฒนา ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.51) ด้านความเป็นประโยชน์ คือ เนื้อหา (5 หน่วยการเรียนรู้) ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.47) และด้านความเป็นไปได้ คือ เนื้อหา (5 หน่วยการเรียนรู้) ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.42)

ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนและหลัง

หน่วยการเรียนรู้	ก่อนพัฒนา			หลังพัฒนา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรับผิดชอบ	2.69	0.41	ปานกลาง	4.59	0.58	มากที่สุด
2. ความประหยัด	3.02	0.16	ปานกลาง	4.66	0.56	มากที่สุด
3. ความใฝ่เรียนรู้	2.59	0.20	ปานกลาง	4.68	0.50	มากที่สุด
4. ความซื่อสัตย์สุจริต	2.24	0.54	น้อย	4.70	0.46	มากที่สุด
5. ความมีวินัย	2.11	0.19	น้อย	4.76	0.42	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	2.53	0.30	ปานกลาง	4.68	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนการพัฒนาผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.53$, S.D.=0.30) พิจารณาเป็นรายหน่วยการเรียนรู้โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกคือ ความประหยัด ($\bar{X}=3.02$, S.D.=0.16) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ ($\bar{X}=2.69$, S.D.=0.41) ความใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X}=2.59$, S.D.=0.20) ความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}=2.24$, S.D.=0.54) และความมีวินัย ($\bar{X}=2.11$, S.D.=0.19) โดยภายหลังพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.50) พิจารณาเป็นรายหน่วยการเรียนรู้โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรกคือ ความมีวินัย ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.42) รองลงมาคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.46) ความใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X}=4.68$, S.D.=0.50) ความประหยัด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.56) และความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.58) ตามลำดับ

ตาราง 4 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เอกสารเนื้อหา	4.80	0.40	มากที่สุด
2. กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.67	0.47	มากที่สุด
3. ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด	4.62	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.70	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.46) และอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ เอกสารเนื้อหา ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.46) รองลงมาคือ กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.47) และผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.51) ตามลำดับ

อภิปรายผล

หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 องค์ประกอบ 17 ตัวชี้วัด ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์สรุปการศึกษาค้นคว้า และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน พร้อมได้รับการยืนยันความเหมาะสมจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารจัดการการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสามารถนำไปใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่เน้นคุณธรรมช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี โดยผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นที่ต้องการและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สถานศึกษา ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติที่ได้กำหนดแนวทางเพื่อนำสู่ความเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” โดยการส่งเสริมให้คนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู” มุ่งส่งเสริมคุณธรรมที่คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และประเทศไทยปลอดทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงในมิติคุณธรรม คือมีคุณธรรมเป็นหลักยึดและปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนาคุณธรรมในสังคมไทยให้ปรากฏชัดเจนและเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน (Anti-Corruption Operations Center, Ministry of Education, 2023, p. 2)

บริบททางด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการจำเป็นอันดับแรกคือ ความรับผิดชอบ ซึ่งมีความแตกต่างกับงานวิจัยของพุทธิพงษ์ สวงนาม และกาญจน์ เรืองมนตรี (Sanguannam & Ruangmontri, 2023, p. 426) ที่พบว่า สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของระบบการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ประกอบไปด้วย หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการพัฒนา สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของสุเมธ สุจริยวงศ์ (Sujariyawong, 2019, p. 109) พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยใช้กระบวนการลูกเสือ มี 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบผลการปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหา โดยได้สอดแทรกเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรมในแต่ละการจัดกิจกรรมลูกเสือตามขั้นตอนและกระบวนการ โดยงานวิจัยของเรืองยศ สารพุดิเศษฐ์ (Saraputtised, 2022, pp. 215-216) พบว่า การพัฒนาตามศิลป พฤติกรรม จะทำให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การพัฒนาตามสมาธิ จิตใจมุ่งมั่น จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และการพัฒนาตามปัญญาองค์ความรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ซึ่งปัจจัยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้จะทำให้พัฒนาทุนมนุษย์ของอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จ คือ 1) การเรียนรู้จากการทำโครงการ 2) การจัดการเรียนการสอนตามความต้องการ 3) เหมาะสมรายบุคคล 4) การทำงานร่วมกัน 5) ห้องเรียนสู่ชุมชนโลก 6) เรียนรู้ผ่านเครือข่าย 7) ประเมินเป็นระยะเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ 8) เรียนรู้เพื่อชีวิต

การทดสอบก่อนที่ผู้เรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งภายหลังสิ้นสุดกิจกรรมการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจเอกสารเนื้อหาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ กิจกรรมการพัฒนา ส่วนผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการพัฒนาเป็นอันดับสุดท้าย เช่นเดียวกับในงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

ของประสิทธิ์ คำพล (Khampol, 2019, pp. 144-145) ที่พบว่า ภายหลังจากเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิผลสูงกว่าก่อนเรียน โดยนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความพึงพอใจมากที่สุด และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมจริยธรรมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา สามารถนำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมและมีทักษะการเป็นพลเมืองที่ดีของผู้เรียน สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคม
2. ครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษา สามารถนำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไปใช้บูรณาการในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้เกิดพัฒนาการด้านความรับผิดชอบ ปลูกฝัง และส่งเสริมให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น การพัฒนาเกมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการแสดงบทบาท การทดลองและเรียนรู้ การสื่อสารและความรับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะทางสังคม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Anti-Corruption Operations Center, Ministry of Education. (2023). *Morality Promotion Plan Ministry of Education Phase 2 (2023-2027)*. Bangkok : Ministry of Education. (In Thai)
- Buason, R. (2022). *Research and development of educational innovation* (5th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Bureau of Vocational Education and Professional Standards. (2019). *Criteria and guidelines for managing vocational education*. Bangkok : Office of the Vocational Education Commission Ministry of Education. (In Thai)
- Keeves, P. J. (1988). *Model and Model Building Education Research, Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford : Pegamon Press.
- Khaemmanee, T. (2010). *Science of teaching* (13th ed.). Bangkok : Darn Sutha Press. (In Thai)
- Khampol, P. (2019). *The Development of an Instructional Model to Enhance Undergraduate Students' Ethics*. Thesis, Doctor of Philosophy (Curriculum and Instruction) Program, Silphkorn University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Krasaesunthorn, S. (2019). *Promotion and Development of Moral and Ethical Operations of the Secretariat of the House of Representatives: A Case Study of Promotion and Development of Behavior of Government Officials in Accordance with Corporate Values and Anti-Corruption Commitments*. Research report. Secretariat of the House of Representatives, Bangkok. (In Thai)

- Office of the Vocational Education Commission. (2018). *Guidelines for organizing activities to promote morality and ethics in vocational educational institutions*. Nakhon Pathom : Sinthaweeekij Printing. (In Thai)
- Panasuna, T. (2019). *A model for developing life skills of primary school students. Under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 1*. Thesis, Doctor of Education Program in Educational Administration, Maha Sarakham Rajabhat University, Maha Sarakham. (In Thai)
- Roi Et Provincial Statistical Office. (2018). *Roi Et Provincial Statistical Report : 2019*. Roi Et : Roi Et Provincial Statistical Office. (In Thai)
- Royal Gazette. (2018). Announcement of the Ministry of Education on Vocational Education Standards B.E. 2018. *Royal Gazette*. Volume 135, special section 228 Ngor, page 4-6, 18 September, 2018. (In Thai)
- Ruggiero, V. R. (1988). *Teaching Thinking the Curriculum*. New York : Harper & Row.
- Sanguannam, P., & Ruangmontri, K. (2023). A Study of the Teacher Development System to Srtengthen Morality, Ethics of Secondary School Students Under the Office of the Basic Education Commission. *Journal of Roi Kaensan Academi*, 8(4), 425-445. (In Thai)
- Saraputtised, R. (2022). *Trisikkha Integration for Human Capital Development of Vocational Learning*. Dissertation, Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suweeriyasan. (In Thai)
- Sujariyawong, S. (2019). *Model Development for Enhancing Students' Ethical and Moral Training by Implementing Scouting Process in Primary Schools under Bangkok Metropolitan*. Dissertation, Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi. (In Thai)
- Wongwanich, S. (2015). *Needs assessment research* (3rd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Wongwanich, S., & Wiratchai, N. (2003). *Guidelines for thesis counseling*. Bangkok : Faculty of Education, Chulalongkorn University. (In Thai)

บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์
ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

**SUPERVISION ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS TO
PROMOTE READING, WRITING, AND CRITICAL THINKING
FOR SMALL PRIMARY SCHOOLS**

จรรวณ นัตน^{1*}, นงลักษณ์ ใจฉลาด², นิรดา เวชญาลักษณ์³, นิคม นาคอ้าย⁴
Jaruwan Natun^{1*}, Nongluck Jaichalad², Nirada Wechayaluck³, Nikom Nak Ai⁴

^{1*}อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer Dr., Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok Province, 65000, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok Province, 65000, Thailand

^{3, 4}รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000 ประเทศไทย

^{3, 4}Associate Professor Dr., Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok Province, 65000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}jaruwan.nat@psru.ac.th; (Authors) : ²dr.nongluck@psru.ac.th : ³nirada.w@psru.ac.th :
⁴nikom.n@psru.ac.th

รับบทความ : 7 กันยายน 2566 / ปรับแก้ไข : 13 ธันวาคม 2566 / ตอรับบทความ : 21 ธันวาคม 2566

Received : 7 September 2023 / Revised : 13 December 2023 / Accepted : 21 December 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.60

ABSTRACT

Supervision is a critical task in educational administration and a primary responsibility of educational administrators. It aims at the quality of students and improve teaching quality of teachers. The purpose of the study was to investigate the supervision roles of school administrators to promote reading, writing, and critical thinking for small primary schools. This quantitative research, the selected samples using purposive sampling involved 33 small primary schools associating with the development network of the Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University at least five years of voluntary participation in this research, and the sample group also included 66 school administrators and teachers. The research instrument used was a questionnaire with reliability coefficient of 0.98, created through Google Forms for online data collection. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation. The findings indicated that the overall supervision roles of school administrators in promoting reading, writing, and critical thinking in small primary schools were at a high level, and the highest rated dimension was the dimension of coordinator roles, apparently. The other dimensions, ranked from high to low, included the role of the group leader, the role of the evaluator, and the role of the consultant, and the role of the evaluator, respectively. The results lead to conclude that school administrators significantly impact the success of education and school personnel development in order that contribute to creating an environment where students can develop themselves effectively in an ever-changing context.

Keywords : Supervision, Educational supervision, Small school, Administrator

บทคัดย่อ

การนิเทศเป็นงานสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อคุณภาพผู้เรียน และการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู ดังนั้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นเครือข่ายการพัฒนาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 33 โรงเรียน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

คือ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูวิชาการ 1 คน รวม 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 โดยใช้ google form สร้างแบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ และใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.66$) และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านบทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) ($\bar{X}=4.51$, $SD=0.68$) สำหรับอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader) ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.66$) ด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator) ($\bar{X}=4.43$, $SD=0.67$) และด้านบทบาทที่ปรึกษา (Consultant) ($\bar{X}=4.42$, $SD=0.65$) ตามลำดับ โดยผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อความสำเร็จของการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : บทบาทการนิเทศ, นิเทศการศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก, ผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนโดยกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ร่วมมือกันในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน จึงทำให้การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพการสอนของครู รวมทั้งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน (Vehachart, 2014, p. 36) เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภาษาทุกภาษาทั้งในการเรียนระดับพื้นฐานและระดับสูง โดยเฉพาะการเรียนในระดับพื้นฐานที่เน้นด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ได้ถูกต้อง มีความแม่นยำในหลักเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องหลักและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย อันได้แก่ หลักการสะกดคำ ไตรยางศ์การผันเสียงวรรณยุกต์ คำควบกล้ำ อักษรนำ เป็นต้น และต้องสามารถจัดกระบวนการเรียน การสอนได้อย่างมีลำดับขั้นตอนจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก และใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย ทำให้นักเรียนเรียนรู้ไปตามลำดับอย่างต่อเนื่อง (Department of Academic Affairs, Ministry of Education, 2003, p. 133) ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่งซึ่งถือเป็นหัวใจของการพัฒนาผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรในสถานศึกษาในการดำเนินการกิจให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่จำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sukhan, 2023, p. 4)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรายงานโรงเรียนขนาดเล็ก ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2562 จำนวน 15,158 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50.74 (Office of the Basic Education Commission, 2019, p. 1) ที่มีความจำเป็นต้องสร้างเด็กให้มีความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วยทักษะการอ่าน การเขียน การคิดอย่างมีเหตุผล มีตรรกะ การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงคำนวณ การแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน และกล้าตัดสินใจลงมือทำ ทำผิดแล้วทำใหม่ได้ (Office for Educational Standards and Quality Assessment (Public Organization),

2022, pp. 3-4) ซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน ต้องดำเนินการแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา โดยการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตตามสถานการณ์โลกปัจจุบัน (Hansopa et al., 2020, p. 164) เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยสถานศึกษานั้นจะดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ จะมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์และแปรผันตามผู้บริหารสถานศึกษา (Achinsamajam, 2011, p. 9) เป็นไปตามความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูแต่ละคนหรือทั้งกลุ่มสามารถแสดงความสามารถอย่างอิสระ ปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดการศึกษา เป็นไปตามปรัชญา พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนให้เกี่ยวข้องกับชุมชน พัฒนาการสอน พัฒนาหลักสูตร คู่มือการนิเทศให้ดำเนินไปด้วยดี ดำเนินการวัดผลและประเมินผลโครงการทั้งระบบ มีความรับผิดชอบโดยตรง ในการส่งเสริมความรู้ความก้าวหน้าแก่ครู มีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างครู และบุคลากร การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและการใช้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Nesgley & Evans, 1980, p. 45)

ดังข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม การอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับการนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรในโรงเรียน สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางแก้ไข ปรับปรุง วางแผนการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ประโยชน์การวิจัย

ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงบทบาทการนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของโรงเรียนได้อย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพในการทำงานสำหรับบุคลากรทางการศึกษา

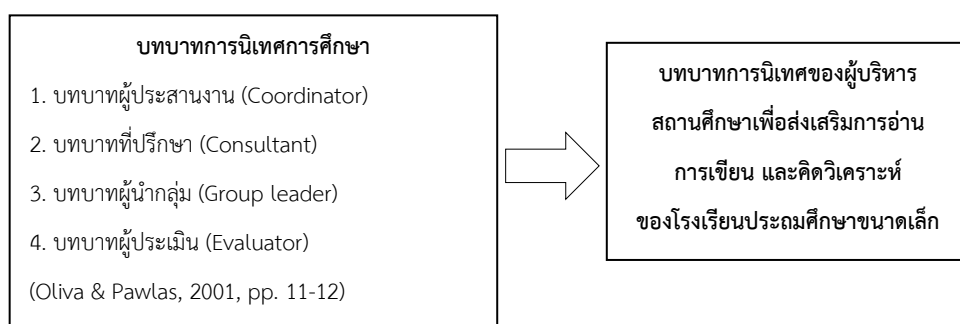
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก คณะวิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการนิเทศ ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่ Beach and Reinhartz (2000, p. 16) ได้นำเสนอบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำนิเทศ อันประกอบด้วย 1) ผู้นำ (Leader) ผู้นำนิเทศต้องแสดงภาวะผู้นำ 2) นักวางแผน/นักจัดการ (Planner/organizer) เป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับผู้นิเทศ 3) ผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) โดยการสนับสนุนช่วยเหลือครู ทั้งในทางตรง และโดยทางอ้อม 4) ผู้ประเมิน (Appraiser/assessor) โดยผู้นิเทศอาจต้องปฏิบัติไปพร้อมกับการสอนแนะ และการช่วยเหลือสนับสนุนครู 5) ผู้เสริมกำลังใจ (Motivator/encourager) จูงใจให้ครูเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา 6) นักสื่อสาร (Communication) สามารถสื่อสารความคิด และข้อมูลสารสนเทศกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 7) ผู้ตัดสินใจ (Decision maker) มีความสามารถในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อนักเรียน ครู บุคลากร และต่อองค์กร

8) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) มีความเต็มใจ และมีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

9) ผู้สอนแนะ/พี่เลี้ยง (Coach/mentor) ช่วยเหลือส่งเสริมเกี่ยวกับการรับรู้ การตัดสินใจ และการใช้ทักษะทางสติปัญญา จัดหาทรัพยากรและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เพื่อ การปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ Oliva and Pawlas (2001, pp. 11-12) ที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นำไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) บทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) หมายถึง ผู้นำจะทำหน้าที่ประสานระหว่างหลักสูตรกับตัวผู้สอน โดยจะต้องรู้รายละเอียดของกระบวนการจัดการศึกษา มีการชักนำครูให้ปฏิบัติตามเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ในฐานะผู้พัฒนาบุคลากร ผู้นำจะต้องมีการวางแผนร่วมกับครู มีการจัดโครงการอบรม มีการประเมินครูและจัดโครงการอบรม ระหว่างการปฏิบัติการสอน 2) บทบาทที่ปรึกษา (Consultant) หมายถึง ผู้นำจะต้องแสดงความเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลากร โดยจะต้องให้ความช่วยเหลือครู ทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม สามารถที่จะให้ข้อเสนอแนะ และข้อมูลแก่ครูได้ ผู้นำจะต้องช่วยเหลือครูในการกำหนด วัตถุประสงค์ของการสอน และหาแนวทางให้วัตถุประสงค์นั้นมีความสำเร็จ จะต้องเป็นผู้ที่ช่วยครูให้ได้รับการพัฒนา มีทักษะการสอนที่ดี สามารถที่จะสาธิตวิธีการสอนที่ดีแก่ครูได้ 3) บทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader) โดยการที่ผู้นำ เป็นผู้นำของกลุ่ม ให้ครูได้มีการค้นหาวิธีการปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงวิธีการสอน หรือพัฒนาตนเอง จะต้องมีความรู้ เกี่ยวกับพลวัตของกลุ่ม และสามารถแสดงความเป็นผู้มีทักษะของการเป็นผู้นำ ผู้นำจะต้องช่วยเหลือครูให้สามารถ ปฏิบัติงานตามเป้าหมายของกลุ่ม โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย จะต้องมีการจำแนก และส่งเสริมความเป็นผู้นำ ภายในกลุ่ม และ 4) บทบาทผู้ประเมิน (Evaluator) หมายถึง ผู้นำสามารถช่วยเหลือครูในการประเมินวิธีสอน และประเมินหลักสูตร มีการช่วยครูในการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดหัวข้อประเด็นการวิจัย มีการช่วยเหลือครูในการประเมินการจัดชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง และช่วยเหลือครู ในการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา

ทั้งนี้ คณะวิจัยได้ทำการสังเคราะห์สรุปการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น โดยเลือกใช้การกำหนดบทบาทหน้าที่ ของการนิเทศ 4 ประการ ของ Oliva and Pawlas (2001, pp. 11-12) แสดงในกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นเครือข่ายการพัฒนาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และเป็นโรงเรียนในเครือข่ายมาไม่น้อย กว่า 5 ปี ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 36 โรงเรียน (Pibulsongkram Rajabhat University, 2022) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

ที่เป็นเครือข่ายการพัฒนาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และเป็นเครือข่ายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 33 โรงเรียน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 33 คน ครูวิชาการ จำนวน 33 คน รวม 66 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 ด้าน รวม 19 ข้อ ประกอบด้วย ด้านบทบาทผู้ประสานงาน จำนวน 6 ข้อ ด้านบทบาทที่ปรึกษา จำนวน 5 ข้อ ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม จำนวน 4 ข้อ และด้านบทบาทผู้ประเมิน จำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดระดับการให้คะแนน 1 คะแนน เท่ากับน้อยที่สุด 2 คะแนน เท่ากับน้อย 3 เท่ากับปานกลาง 4 คะแนน เท่ากับมาก และ 5 คะแนน เท่ากับมากที่สุด (Srisa-ard, 2017, p. 103)

การหาคุณภาพของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยการพิจารณาพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยให้คะแนนและความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารโรงเรียนไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 1 คะแนน หมายถึงแน่ใจว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา 0 คะแนน หมายถึงไม่แน่ใจว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา และ -1 คะแนน หมายถึงแน่ใจว่าไม่มีความตรงเชิงเนื้อหา นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย IOC (Index of item objective congruence) กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Srisa-ard, 2017, p. 71) ผลปรากฏว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.66-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียน และครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 (Srisa-ard, 2017, p. 116) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรอง จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม COA No. 037/2023 PSRU-EC No. 2023/028 รับรองเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2566

ดำเนินการเก็บรวบรวม โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากคณะครุศาสตร์ พร้อมก็นำแบบสอบถาม (Google forms) ส่งในระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่วันที่ 7-20 สิงหาคม 2566 และได้รับการตอบกลับของข้อมูลครบ 66 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) แปลผลระดับค่าเฉลี่ยเป็นไปตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2017, p.103) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึงน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึงน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึงปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึงมาก และค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึงมากที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แสดงผลการวิจัยในภาพรวมและรายด้าน ดังตาราง 1 ถึงตาราง 5

ตาราง 1 ภาพรวมบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์
ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ด้าน	ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD.		
1. ด้านบทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator)	4.51	0.68	มากที่สุด	1
2. ด้านบทบาทที่ปรึกษา (Consultant)	4.42	0.65	มาก	4
3. ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader)	4.46	0.66	มาก	2
4. ด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator)	4.43	0.67	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.46	0.66	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.66$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านบทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) ($\bar{X}=4.51$, $SD=0.68$) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader) ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.66$) ด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator) ($\bar{X}=4.43$, $SD=0.67$) และด้านบทบาทที่ปรึกษา (Consultant) ($\bar{X}=4.42$, $SD=0.65$) เป็นลำดับสุดท้าย

ตาราง 2 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านบทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator)

ด้านบทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator)	ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู	4.68	0.55	มากที่สุด	1
2. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อนิเทศการสอน ช่วยเหลือ และเป็น ที่ปรึกษาแก่ครู ในด้านการส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์	4.50	0.64	มาก	4
3. ผู้บริหารวางแผนร่วมกับครูในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.46	0.88	มาก	5
4. ผู้บริหารวางแผนร่วมกับครูในการจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.54	0.58	มากที่สุด	3
5. ผู้บริหารร่วมกับครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน	4.57	0.69	มากที่สุด	2
6. ผู้บริหารประสานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับครู ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์	4.32	0.72	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.51	0.68	มากที่สุด	

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมด้านบทบาทผู้ประสานงาน (Coordinator) ในการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, $SD=0.68$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ คือ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ($\bar{X}=4.68$, $SD=0.55$) ผู้บริหารร่วมกับครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ($\bar{X}=4.57$, $SD=0.69$) ผู้บริหารวางแผนร่วมกับครูในการจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.54$, $SD=0.58$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อนิเทศการสอน ช่วยเหลือ และเป็นที่ปรึกษาแก่ครูในด้านการส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.50$, $SD=0.64$) ผู้บริหารวางแผนร่วมกับครูในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.88$) และผู้บริหารประสานกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับครู ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.74$) ตามลำดับ

ตาราง 3 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านบทบาทที่ปรึกษา (Consultant)

ด้านบทบาทที่ปรึกษา (Consultant)	ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD.		
1. ผู้บริหารให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.39	0.74	มาก	3
2. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาและ นำนวัตกรรมใหม่ มาใช้ในการพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน	4.46	0.69	มาก	2
3. ผู้บริหารแนะแนวทางที่จะช่วยให้ครูได้รับการพัฒนา มีทักษะการสอนที่ดี สามารถที่จะสาธิตวิธีการสอนที่ดีให้แก่ครูได้	4.32	0.61	มาก	5
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนา การอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน	4.57	0.57	มากที่สุด	1
5. ผู้บริหารปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของครูที่ส่งผลในทางบวกกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์	4.36	0.62	มาก	4
รวม	4.42	0.65	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมด้านบทบาทที่ปรึกษา (Consultant) ในการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการอ่านการเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, $SD=0.65$) เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ($\bar{X}=4.57$, $SD=0.57$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาและนำนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียน ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.69$) ผู้บริหารให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.39$, $SD=0.74$) ผู้บริหารปรับเปลี่ยน

กระบวนการทำงานของครูที่ส่งผลในทางบวกกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.36$, $SD=0.62$) และผู้บริหารแนะแนวทางที่จะช่วยให้ครูได้รับการพัฒนามิทักษะการสอนที่ดีที่สามารถที่จะสาธิตวิธีการสอนที่ดีให้แก่ครูได้ ($\bar{X}=4.32$, $SD=0.61$) ตามลำดับ

ตาราง 4 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader)

ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader)	ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD.		
1. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเป็นผู้นำในการพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.54	0.58	มากที่สุด	2
2. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.57	0.57	มากที่สุด	1
3. ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำในการพัฒนาการสอนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร	4.43	0.69	มาก	3
4. ผู้บริหารช่วยเหลือ แนะนำครูในการประเมินการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์	4.29	0.76	มาก	4
รวม	4.46	0.66	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ภาพรวมด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม (Group leader) ในการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.66$) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.57$, $SD=0.57$) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเป็นผู้นำในการพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.54$, $SD=0.58$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำในการพัฒนาการสอนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X}=4.43$, $SD=0.69$) และผู้บริหารช่วยเหลือ แนะนำครูในการประเมินการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.29$, $SD=0.76$) ตามลำดับ

ตาราง 5 บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator)

ด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator)	ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD		
1. ผู้บริหารช่วยเหลือ ครูในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.46	0.64	มาก	2
2. ผู้บริหารสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของครูที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม	4.18	0.77	มาก	

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator)	ระดับบทบาท		แปลผล	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD		
3. ผู้บริหารส่งเสริมครูในการนำผลการประเมินการสอนมาใช้เพื่อพัฒนา นักเรียนด้านการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์	4.43	0.63	มาก	3
4. ผู้บริหารส่งเสริมครูวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติ มาใช้เพื่อพัฒนา นักเรียนด้านการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์	4.64	0.56	มากที่สุด	1
รวม	4.43	0.67	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ภาพรวมด้านบทบาทผู้ประเมิน (Evaluator) ในการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, $SD=0.67$) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ ผู้บริหารส่งเสริมครูวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติ มาใช้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.64$, $SD=0.56$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ คือ ผู้บริหารช่วยเหลือ ครูในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}=4.46$, $SD=0.64$) ผู้บริหารส่งเสริมครูในการนำผลการประเมินการสอนมาใช้เพื่อพัฒนานักเรียนด้านการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ ($\bar{X}=4.43$, $SD=0.63$) และผู้บริหารสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของครูที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.18$, $SD=0.77$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในด้านบทบาทผู้ประสานงานมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรจำกัด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในหลายหน้าที่ หลายบทบาทเพื่อให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประสบความสำเร็จ และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่ง Knezevich (1984) ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทการเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (Boonjitradun, 2011, p. 43) ได้เสนอกระบวนการบริหารงานด้านการประสานงาน กิจกรรมภายในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ผู้ร่วมงานได้มีโอกาสพบปะประชุมหารือกัน แสดงความคิดเห็นและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทางด้านการเรียนการสอน ขณะที่ด้านบทบาทผู้นำกลุ่ม บทบาทผู้ประเมิน และบทบาทที่ปรึกษาที่มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจสาเหตุมาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีภารกิจมากเกินไป ต้องรับหน้าที่ภายในโรงเรียนหลากหลายบทบาท จึงทำให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนได้ไม่ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะมีภารกิจมาก แต่ก็ยังสามารถจัดสรรเวลาสำหรับเป็นผู้นำกลุ่ม เป็นผู้ประเมิน และเป็นที่ปรึกษา ให้แก่ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างมาก เพราะเนื่องมาจากการนิเทศ เป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร ซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (Wonganutaroj, 2010, p. 226) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศภายในก็เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหาร และงานวิชาการของสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่ จึงให้ความสำคัญ และดำเนินการนิเทศอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรกมล น้อยพิทักษ์

(Noipitak, 2019, p. 468) ที่ศึกษาบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลันถิ่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม และรายด้านแต่ละบทบาทอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ Glickman (1995, pp. 8-9) ได้กล่าวถึงงานนิเทศการศึกษาถือเป็นงานหลักที่ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการบริหาร ภารกิจของผู้บริหารในการนิเทศภายในคือ 1) การช่วยเหลือครูโดยตรง 2) การพัฒนาครู 3) การพัฒนาหลักสูตร 4) การพัฒนาทีม 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำบทบาทการเป็นผู้ประสานงาน การเป็นที่ปรึกษา การเป็นผู้นำกลุ่ม และการเป็นผู้ประเมิน ไปใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาเพื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานภายในโรงเรียน สร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยด้านบทบาทที่ปรึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยแบบบูรณาการการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบทบาทที่ปรึกษาสำหรับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- Achinsamajarn, C. (2011). *New teaching supervision plan*. Bangkok : Institute for Academic Advancement. (In Thai)
- Beach, D. M., & Reinhartz, J. (2000). *Supervision leadership : focus on instruction*. Boston : Allyn and Bacon.
- Boonjitradun, N. (2011). *Educational administration* (4th ed.). Bangkok : Thiampha Printing. (In Thai)
- Department of Academic Affairs, Ministry of Education. (2003). *National Education Act, B.E. 2542 and amended (2nd edition) B.E. 2545*. Bangkok : Printing House, Shipping and Parcel Organization. (In Thai)
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (1995). *Supervision of instruction a developmental approach* (3rd ed.). Mass : Needham Heights.
- Knezevich, S. J. (1984). *Administration of Public Education*. New York : Harper and Row.
- Noipitak, W. (2019). STUDIED THE SUPERVISION ROLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE SAIYOK-LINTHIN NETWORK GROUP UNDER THE OFFICE OF KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3. *Journal of educational administration, Silpakorn University*, 10(2), 468-479. (In Thai)

- Office of the Basic Education Commission. (2019). *Documents from the meeting of the sub-committee studying problems and solutions to the management of education in small schools. Under the Office of the Basic Education Commission, 21 November 2019*. Bangkok : Agricultural Cooperative Community Printing Office of Thailand. (In Thai)
- Oliva, P. F., & Pawlas, G. E. (2001). *Supervision for Today's School* (6th ed.). New York : John Wiley & Sons.
- Pibulsongkram Rajabhat University. (2022). *Report of the Faculty of Education faculty meeting no. 2, 6 July 2022*. Phitsanulok : n. p. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *New and revised version of basic research*. (10th ed.). Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- Sukhan, K. (2023). *Future Scenarios for Educational Supervision of Private Schools for General Education Type in the Special Development Zone of Southern Border Provinces in the Next Decade (2021-2030)*. Dissertation, Doctor of Education Program in Educational Administration, Hatyai University, Songkhla. (In Thai)
- Vehachart, R. (2012). *Academic Administration of Basic Educational Institutions* (6th ed.). Songkhla : Nam Silpa. (In Thai)
- Wonganutaroj, P. (2010). *Human resource management psychology*. Bangkok : Bangkok Supplementary Media Center. (In Thai)

คำชี้แจงสำหรับการเขียนต้นฉบับบทความ

เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*** ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องเป็นเจ้าของบทความหรือผู้เขียนบทความเท่านั้น มีการระบุข้อมูลที่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข แจ้งผล และอื่น ๆ ได้จริงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดกระบวนการหรือบทความผ่านกระบวนการพิจารณาและสามารถลงตีพิมพ์เผยแพร่ได้เรียบร้อยแล้ว จึงขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับบทความ หากไม่ได้รับการติดต่อเบื้องต้นจากเจ้าของต้นฉบับบทความ โดยต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้ในแบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ และอื่น ๆ ตามที่วารสารฯ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ***

หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความ

1. ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

2. ต้องไม่มีเนื้อหาที่เกิดจากการลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนเอง ซึ่งเมื่อนำต้นฉบับบทความเข้าสู่ระบบวารสารฯ ออนไลน์ (ThaiJo) จะต้อง**มีค่าความซ้ำซ้อน (Plagiarism checking report) ไม่เกินร้อยละ 20** (ตรวจสอบจากโปรแกรม Copy Cath ในระบบ ThaiJo)

3. ต้องมีความสมบูรณ์โดยจะต้องเขียนตามรูปแบบของวารสารฯ ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเท่านั้น ก่อนส่งเพื่อขอรับการพิจารณา ****รับพิจารณาต้นฉบับบทความที่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนดไว้ โดยผู้แต่ง/ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องจัดรูปแบบมาให้เรียบร้อยและมีการดำเนินการทุกขั้นตอนครบถ้วน สมบูรณ์ เรียบร้อยแล้วเท่านั้น****

4. การประเมินผลต้นฉบับบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา (Peer review) ไม่น้อยกว่า 3 ท่านต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded ซึ่งกำหนดผลการพิจารณาสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิของท่านเป็น 4 ระดับ ดังนี้

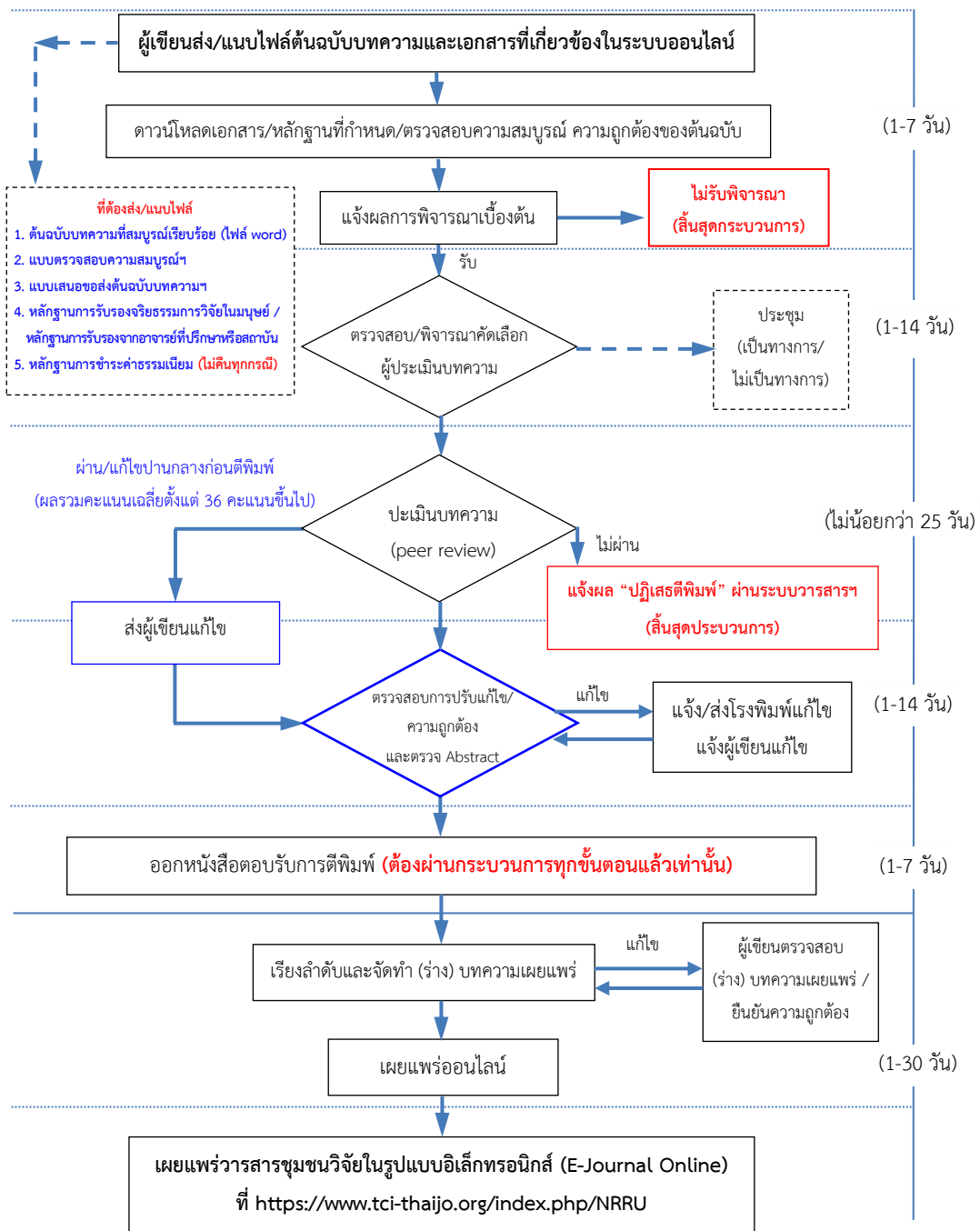
41 - 50	คะแนน	แก้ไขน้อยก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
31 - 40	คะแนน	แก้ไขปานกลางก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
21 - 30	คะแนน	แก้ไขมาก โดยให้แก้ไขใหม่และส่งประเมินอีกครั้ง
1 - 20	คะแนน	ไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่

โดยที่ *ต้องมีผลรวมคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 36 คะแนนขึ้นไปเท่านั้น จึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการแก้ไข*

กรณีผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความยินดีแก้ไขและประสงค์ที่จะส่งพิจารณาอีกครั้ง จะต้องเข้าสู่กระบวนการ/ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด หรือบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการพิจารณาผลการประเมินประกอบการพิจารณาให้ผ่านหรือไม่ผ่านตามความเหมาะสม

5. ต้องดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) พร้อมส่งบันทึกชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความ เพื่อให้บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการตรวจสอบการปรับแก้ไขจากผู้แต่ง/ผู้เขียนอย่างสมบูรณ์และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้อีกครั้ง จึงจะดำเนินการจัดส่งเข้าสู่กระบวนการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : - วารสารฯ เปิดรับพิจารณาต้นฉบับบทความอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

- ต้นฉบับบทความไฟล์ word จะต้องส่งเข้าระบบ ThaiJO ของวารสารฯ เท่านั้น (เอกสารที่เกี่ยวข้องส่งทางอีเมลวารสารฯ ได้)
- กรณีการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ อนุโลมให้เฉพาะงานวิจัยของนักศึกษาโดยให้แนบหนังสือรับรองที่ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรโดยอาจารย์ที่ปรึกษาว่า “งานวิจัยนี้ มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” เท่านั้น (จัดทำบันทึกข้อความ)
- กรณีผ่านแบบมีแก้ไข จะทำการออกหนังสือตอบรับและจัดเรียงลำดับตามฉบับการเผยแพร่ต่อไป
- กรณีผ่านแบบมีการแก้ไข สามารถขอใบตอบรับการตีพิมพ์ได้ ใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 60 วัน (เริ่มนับจากวันที่รับพิจารณา)
- จำนวนวันที่ปรากฏในขั้นตอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การจัดทำต้นฉบับบทความ และจัดเตรียมรูปแบบ : วารสารฯ จะรับต้นฉบับบทความที่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้พร้อมจัดรูปแบบถูกต้อง สมบูรณ์ เรียบร้อย สวยงาม รูปภาพ ตาราง ชัดเจนเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

ต้นฉบับ : ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft word) บนกระดาษขาว B5(JIS) หน้าเดียว (1 คอลัมน์) เว้นขอบด้านบน ด้านล่าง และด้านขวา 0.50 นิ้ว (1.27 เซนติเมตร) ด้านซ้าย 0.70 นิ้ว (1.78 เซนติเมตร) และจากขอบหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ 0.25 นิ้ว (0.63 เซนติเมตร) พิมพ์เว้นวรรคหรือช่องว่าง 1 เคาะ และระยะห่างบรรทัด 1 พ้อยท์

ความยาว : บทความรวมรูปภาพ ตาราง และอื่น ๆ ทั้งฉบับ **จะต้องอยู่ระหว่าง 10-15 หน้ากระดาษพิมพ์ ขนาด B5(JIS)** ที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม **โดยจะทำการตรวจสอบต้นฉบับบทความไฟล์ Word จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการดำเนินงานวารสารฯ เท่านั้น (Microsoft Windows 10 Pro)** สำหรับรูปภาพประกอบ จะต้องส่งไฟล์รูปภาพจริงที่ชัดเจนเพิ่มเติมมาพร้อมกับต้นฉบับบทความ

ส่วนประกอบหลักที่ต้องมีในต้นฉบับบทความ

1. ชื่อบทความ : ต้องทำตามหลักภาษา โดยใช้อักษรตัวหนา ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 16” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular ขนาด 12

2. ชื่อ สถานะ หน่วยงาน/สังกัด ที่อยู่ รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล ของผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความทุกคน : ต้องระบุ โดยใช้อักษรตัวเอียง ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular font Size 10

3. หัวข้อหลัก : บทความย่อ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (กรณีรับทุน) และเอกสารอ้างอิง ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 15” สำหรับ ABSTRACT ใช้อักษรตัวหนา “Times New Roman regular ขนาด 12”

4. หัวข้อรอง เช่น การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. บทความย่อ : ต้องทำตามหลักภาษา โดยกำหนดจำนวนคำของ ABSTRACT อยู่ระหว่าง 200-250 คำเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดแบบย่อที่ครอบคลุมเนื้อหาในบทความทั้งฉบับอย่างครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และแสดงผลลัพธ์/องค์ความรู้ที่ได้นอกเหนือจากผลการวิจัยไว้อย่างชัดเจน (ยกเว้นกิตติกรรมประกาศ และเอกสารอ้างอิง)

6. คำสำคัญ : ต้องทำตามหลักภาษา ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords : “Times New Roman regular ขนาด 10 และระบุคำสำคัญ 3-5 คำเท่านั้น โดยภาษาไทยใช้อักษรตัวปกติ คือ TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords คือ Times New Roman regular ขนาด 10”

7. เนื้อหา รายละเอียด และสาระในบทความ ใช้อักษรตัวปกติ “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

บทนำ : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับเชื้อเรื่อง อ้างอิงการเขียนในประโยคที่สำคัญ และข้อความหรือประโยคที่ไม่ได้เกิดจากความคิด ความรู้ของผู้แต่ง/ผู้เขียนเอง ทุกรายการ และถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

วัตถุประสงค์การวิจัย : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับเชื้อเรื่อง โดยไม่เขียนอยู่ในลักษณะของประโยคที่จะได้รับการวิจัย

ประโยชน์จากการวิจัย : ระบุง่องค์ความรู้/ข้อเท็จจริง/ปรากฏการณ์และพฤติกรรม/การทำนาย ที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี วิชาการ และการปฏิบัติ

การทบทวนวรรณกรรม : ระบุวิธีการเขียนและสรุปภาพรวมอย่างเป็นระบบของเรื่องที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ตัวแปร และเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย : ภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในการวิจัย ไม่ใช่เขียนกรอบแนวคิดการวิจัยในลักษณะขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย : จะต้องนำเสนอเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน เลือกมาใช้ในการวิจัย โดยระบุองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และวิธีการได้มา/กระบวนการสุ่ม, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือ/รูปแบบ วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือและผลคุณภาพเครื่องมือ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ยกเว้นบทความวิชาการและบทความวิจัยของนักศึกษา), วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเก็บข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ/หลักการที่เลือกใช้ และหรือนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน

ผลการวิจัย : มีการแสดงผลในรูปแบบตาราง ภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ เป็นต้น โดยมีการบรรยายผลการวิจัยได้ตาราง รูปภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลที่นำเสนอด้วยภาษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

อภิปรายผล : มีการนำเสนอที่แสดงถึงการแสดงความคิดเห็นก่อนแสดงผลสนับสนุนหรือผลความแตกต่างในการอภิปรายด้วยผลการวิจัยในอดีตที่ผ่านมา และหรือทฤษฎี แนวคิด หลักการ

ข้อเสนอแนะ : ระบุข้อเสนอแนะ 2 หัวข้อหลัก คือ การนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ : ระบุเฉพาะกรณีที่ได้รับทุน โดยให้ระบุเฉพาะแหล่งทุนและปีงบประมาณที่ได้รับทุน

การอ้างอิง : รายการอ้างอิงในเนื้อหาให้เป็นไปตามรูปแบบ APA6 และจัดตัวอย่าง และมีความสอดคล้องตรงกันกับเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ) และเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารฯ กำหนดไว้ โดยบทความและงานวิจัยที่นำมาอ้างอิงต้องไม่เกิน 5 ปี (นับย้อนหลังจากปีปัจจุบัน) ทั้งฉบับ

การเขียนเนื้อหา (Text) ที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อื่นเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย **ทศนิยมไม่เกิน 4 ตำแหน่ง ในบทความทั้งฉบับ** ตัวอย่างเช่น 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000 (กรณี .0, .00, .000, .0000 ให้ใส่ 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000)

ตารางและภาพประกอบ (Table and figure) ควรมีเฉพาะที่จำเป็น ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป/ภาพ ชัดชัดกระชับ โดยนำเสนอตามการได้มาของตารางหรือรูปภาพประกอบ และให้อธิบายผลได้ตารางหรือภาพทุกการนำเสนอ **“ภาพถ่ายต้องชัดเจน ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ และภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ภาพผลการวิจัย ภาพขั้นตอนต่าง ๆ ต้องวาดขึ้นใหม่ ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ ”** ตัวอย่างเช่น

(รูปภาพ)

ภาพ 1 ตัวอย่างต้นแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2565 ณ กลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกเครื่องปั้นดินเผาชัยจำปา จังหวัดลพบุรี

จากภาพ 1

(รูปภาพ)

ภาพ 2 วงจรของรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and Schmuck
ที่มา : Kijkuakul, 2014, p. 152.

(รูปภาพ)

Figure 3 Schematic of the criterial recollection task

Source : Gallo, Wiseman, Schacter, & Budson, 2007, p. 560.

การนำเสนอตาราง ตัวอย่างเช่น

ตาราง 1 ตัวอย่างการนำเสนอตารางในบทความ

ที่มา : Rikharom, 2019, p. 19.

จากตาราง 1 พบว่า

ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

จากตาราง 2 พบว่า

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ และการอธิบายเพิ่มเติม และการอ้างอิงเอกสารใต้ตารางและภาพ โดยให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 6th Edition ตัวอย่างเช่น

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา

กรณีอ้างอิง	รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา
ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง	(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง ตัวอย่างเช่น (จำเนียร จวงตระกูล, 2553, น. 82) <u>และหรือ</u> (จำเนียร จวงตระกูล, 2553) <u>เปลี่ยนเป็น</u> (Joungtrakul, 2010, p. 82) <u>และหรือ</u> (Joungtrakul, 2010) กรณีสืบค้นออนไลน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563, online) <u>เปลี่ยนเป็น</u> (National Statistical

กรณีอ้างอิง	รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา
	Office, 2020, online) <i>และหรือ</i> (National Statistical Office, 2020) กรณีผู้แต่ง 4 คนขึ้นไป ให้พิมพ์ชื่อแรกและตามด้วย <i>และคณะ</i> เช่น (รุจิรา ริการมย์ และคณะ, 2565, น. 1) <u>เปลี่ยนเป็น</u> (Rikharom et al., 2022, p. 1) <i>และหรือ</i> (Rikharom et al., 2022)
นอกลงเล็บ หน้าข้อความ ที่อ้างอิง	ผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) ตัวอย่างเช่น จำเนียร จวงตระกูล (2553, น. 82) <u>เปลี่ยนเป็น</u> จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010, p. 82) <i>และหรือ</i> จำเนียร จวงตระกูล (2553) <u>เปลี่ยนเป็น</u> จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010) กรณีออนไลน์ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563, ออนไลน์) <u>เปลี่ยนเป็น</u> สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2020, online) <i>และหรือ</i> สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2020)
การสัมภาษณ์	(ผู้แต่ง/รหัสแทนผู้แต่ง, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) ตัวอย่างเช่น (ชุมชน วิจัย, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) <u>เปลี่ยนเป็น</u> (Vijai, Interview, June 19, 2019) <i>และหรือ</i> ชื่อ-สกุล (สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น ชุมชน วิจัย (สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) <u>เปลี่ยนเป็น</u> ชุมชน วิจัย (Interview, June 19, 2019)

หมายเหตุ: กรณีภาษาอังกฤษอยู่แล้วไม่ต้องแปลและให้อ้างอิงในรูปแบบดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้

การอ้างอิงท้ายบทความ (ต้นฉบับบทความที่ส่งเข้าและอยู่ในกระบวนการพิจารณา) : เป็นภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA 6th Edition พร้อมภาษาไทยกำกับด้วย การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก-กข และหรือภาษาอังกฤษ A-Z ตัวอย่างเช่น

การสัมภาษณ์

ชุมชน วิจัย, นาย. (2562, 19 มิถุนายน). นักวิชาการ. *สัมภาษณ์*.

Wijai, C., Mr. (2019, 19 June). Educator. *Interview*. (In Thai)

หนังสือ

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์.

Wanichbancha, K. (2016). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (11th ed.). Bangkok : Pimluk. (In Thai)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (3th ed.). New York : Harper & Collings.

วารสาร

ศิรินทิพย์ พิศวง. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการโอท็อป เพื่อส่งเสริมเครือข่ายองค์ความรู้ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(4), 28-41.

Pisawong, S. (2021). THE PRODUCT DEVELOPMENT OF OTOP ENTREPRENEURS TO SUPPORT KNOWLEDGE-BASED NETWORK IN SURIN PROVINCE. *NRRU Community Research Journal*, 6(2), 28-41. (In Thai)

Al-Matari, E. M., Swidi, A. K., & Fadzil, F. H. (2014). The Measurement of Firm Performance's Dimension. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 6(1), 24-49.

รายงานวิจัย

รุจิรา วิจารณ์. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, จังหวัดนครราชสีมา.

Rikharom, R. (2018). *Guideline for Service Quality Development of NRRU-Ethics in Nakhon Ratchasima Rajabhat University*. Research report. Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)

วิทยานิพนธ์

วัลยา บุญอากาศ. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

Boonarkas, W. (2013). *The Effects of the STAD Cooperative Learning Technique towards Learning Achievement and Critical Thinking Skills in Mathematics of Pratomsuksa 6 Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi. (In Thai)

เอกสาร/ข้อมูลออนไลน์

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). การพัฒนานักศึกษาสู่ Thailand 4.0. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2560, จาก http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900

Charoensethasil, T. (2016). *Student development to Thailand 4.0*. Retrieved March 4, 2017, from http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900 (In Thai)

กรณีชื่อเว็บไซต์มีภาษาไทยให้คงไว้โดยไม่ต้องแก้ไขเป็นภาษาอังกฤษ

****บทความที่ผ่านกระบวนการและได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ จะแสดงเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น****

สำหรับแบบฟอร์มต้นฉบับบทความวิชาการ/บทความวิจัย/บทความปริทัศน์ ดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้น และดาวน์โหลดได้ที่ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/announcement> และศึกษาคำชี้แจงได้ที่ <https://drive.google.com/file/d/1b-61A1DmzVn3mkxhnRllgpYgjPuTApIq/view>

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> และกรอกข้อมูลพร้อมดำเนินการตามที่ระบุไว้ในเอกสารที่ต้องส่ง/แนบไฟล์ ให้ครบถ้วน ทั้ง 5 ข้อ ในขั้นตอนการดำเนินงานฯ พร้อมลงนามให้ครบถ้วน โดยกำหนดให้ **ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความเป็น Word อย่างเดียวเท่านั้นผ่านระบบออนไลน์ที่แจ้งไว้ข้างต้น** เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ สำหรับเอกสารประกอบอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในแบบฟอร์ม สามารถส่งไฟล์เป็น PDF หรือไฟล์นามสกุลรูปภาพได้ โดยการแนบส่งเป็นไฟล์แนบมาพร้อมการส่งผ่านทางระบบออนไลน์ กรณีส่งเอกสารประกอบอื่น ๆ ทางอีเมล (E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th) ให้พิมพ์ข้อความแจ้งในระบบออนไลน์ หรือโทรศัพท์แจ้งผู้ประสานงานวารสารฯ และเมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้งประสานให้วารสารฯ ได้ทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและหลังผลการพิจารณา :
โดยทั่วไป ผู้อ่านบททวน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้
สิทธิในการปรับ แก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน **แต่กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบ
ตามรูปแบบ การจัดรูปแบบที่เรียบร้อยและสาระของวารสารฯ เท่านั้น** ซึ่งบทความที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมด
ซึ่งยังไม่ได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ สามารถยกเลิกการตีพิมพ์ได้หากผู้เขียนบทความและบทความไม่เป็นไปตามเกณฑ์
หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ของวารสาร โดยบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ยกเลิก
การตีพิมพ์ได้ทุกกรณี ทั้งนี้มีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความ
ของผู้เขียนจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof) : ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย
เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหาต้นฉบับ

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร : บทความที่ได้นำตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนบทความต้องลงนามรับรองใน 1) แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร
ชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 2) แบบเสนอขอสงวนต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พร้อมดำเนินการตามขั้นตอนการส่งบทความให้ครบถ้วนเรียบร้อยก่อน
กองบรรณาธิการจึงจะนำบทความเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป **หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่เป็นไปตามที่กำหนด วารสารฯ
จะไม่รับบทความเข้าสู่กระบวนการต่อไป**

2. บทความแต่ละเรื่องให้เวลาในการพิจารณาประมาณ 2 เดือนขึ้นไป (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและสาขาวิชาของบทความ
ที่เสนอของตีพิมพ์)

3. หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการติดต่อและที่อยู่ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยทราบเพื่อปรับปรุงข้อมูล

4. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์ หากเกิดปัญหา
บรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ในการยกเลิกตีพิมพ์บทความได้ทันที

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 1772/2565 ประกาศ ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ดังนี้

ค่าธรรมเนียมการส่งต้นฉบับบทความเข้าสู่กระบวนการพิจารณา

1. บทความภาษาไทย บทความละ 1,500 บาท

2. บทความภาษาอังกฤษ บทความละ 3,000 บาท

อัตราค่าบริการตีพิมพ์ (หลังผ่านการประเมินฯ และตอบรับตีพิมพ์)

1. บทความภาษาไทย บทความละ 3,500 บาท

2. บทความภาษาอังกฤษ บทความละ 4,000 บาท

โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0 ****ไม่สามารถคืนเงินทุกกรณี****

ติดต่อสอบถามบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941

E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th

ประเภทต้นฉบับบทความ

☐ วิจัย

☐ วิชาการ/ปริทัศน์

ชื่อเรื่อง (ไทย)

(อังกฤษ)

☐ หลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (สำหรับงานวิจัย) ระบุเลขที่ใบรับรอง.....(แนบหลักฐาน)

☐ เป็นบทความเพื่อเผยแพร่วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ (นิสิต/นักศึกษา)

☐ แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

☐ กรอกข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน

☐ แนบหลักฐานประกอบถูกต้อง ครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน (กรุณาระบุ)

บทความวิจัย (องค์ประกอบจำเป็นและต้องมีครบถ้วน)

สาขาของบทความ (ระบุ)

ผลลัพธ์/องค์ความรู้ใหม่/ความเชื่อถือได้/คุณค่าทางวิชาการ/การประยุกต์ใช้ได้จริง/การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (กรุณาระบุ)

☐ บทคัดย่อ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาอังกฤษ (ตามหลักไวยากรณ์และจำนวนคำอยู่ระหว่าง 200-250 คำ)

☐ บทนำ ☐ วัตถุประสงค์การศึกษา/วิจัย ☐ ประโยชน์การศึกษา/วิจัย

☐ รูปแบบการศึกษา/วิจัย (กรอบแนวคิด/การศึกษาเอกสาร/ทบทวนวรรณกรรม/ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

☐ วิธีดำเนินการศึกษา/วิจัย ☐ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการหรือกระบวนการที่ใช้

☐ เครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ศึกษา/วิจัย และผลคุณภาพเครื่องมือ

☐ วิธี/ขั้นตอน/การเก็บรวบรวมข้อมูล ☐ สถิติ การวิเคราะห์ และการนำเสนอ

☐ ผลการศึกษา/วิจัย

☐ อภิปรายผลการศึกษา/วิจัย

☐ ข้อเสนอแนะ

☐ ด้านวิชาการ

☐ ด้านนโยบาย

☐ ด้านพาณิชย์

☐ ด้านสาธารณะ

☐ ด้านพัฒนาหน่วยงาน/หน่วยบริการ

☐ ความถูกต้องของรูปแบบบทความ ☐ รูปแบบถูกต้อง ☐ การอ้างอิงในเนื้อหา ทำยบทความ และความทันสมัย

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า “การเลือกข้อมูลข้างต้น” เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในต้นฉบับบทความที่ได้เสนอต่อวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จริง โดยตระหนักและตรวจสอบบทความก่อนส่งเสนอขอรับการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครบถ้วนตามที่แจ้งไว้ และกรณีมีการแก้ไข ข้าพเจ้ายินดีปรับแก้ไขตามคำแนะนำทุกกรณีจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว และหากพบว่า ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวข้างต้น จะยินดียินยอมผลการพิจารณายกเลิกการตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่มีเงื่อนไข และไม่เรียกร้องในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้ตรวจสอบการกรอกข้อมูลข้างต้นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ที่ยื่นบทความ

ลงชื่อ ผู้ตรวจสอบ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)
 ตำแหน่งสังกัด
 วุฒิการศึกษา ☐ สูงสุด ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....
 วุฒิการศึกษา ☐ กำลังศึกษาระดับ ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....
 สาขาวิชา/วิชาเอก สถานที่ทำงาน/ศึกษา
 สถานภาพ ☐ สายสอน/วิชาการ ☐ สายสนับสนุน ☐ นิสิต/นักศึกษา ☐ บุคคลทั่วไป
 ขอส่งต้นฉบับ ☐ บทความวิจัย-จากงานวิจัย ☐ บทความวิจัย-จากการศึกษา ระดับ.....
☐ บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ ☐ บทความ (อื่น ๆ)
 ชื่อเรื่อง (ไทย)
 (อังกฤษ)
 ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก (ส่งเอกสาร) บ้านเลขที่ หมู่ที่ ซอย ถนน ตำบล อำเภอ
 จังหวัด รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์ มือถือ โทรสาร
 E-mail :

สิ่งที่ส่งมาด้วย : ☐ เอกสาร จำนวน 1 ชุด (ตามที่ระบุในขั้นตอนฯ จำนวน 5 ข้อ)
☐ หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียม โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย
 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ซึ่ง ☐ เป็นผลงาน
 ของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ
 (.....)
 วันที่ เดือน พ.ศ.

กรณีส่งเอกสารและหลักฐานทางไปรษณีย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (สถาบันวิจัยและพัฒนา) เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบล
 ในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา 30000 (ส่งบทความ) และกรณีส่งทางอีเมล : journal-rdi@nrru.ac.th โดยแนกหลักฐานที่เป็น
 ฉบับจริงและมีข้อมูลครบถ้วนทั้งหมด

***กรณีที่เป็นนิสิต/นักศึกษา ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากรอกใบรับรองและลงนาม**

ใบรับรอง

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)
 ตำแหน่ง..... สถานที่ทำงาน
 ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว)..... เป็นนิสิต/นักศึกษา และได้พิจารณาบทความแล้วว่า
 มีความเหมาะสมที่จะขอเสนอเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลงนาม ผู้รับรอง
 (.....)
 วันที่

บทความวิจัย (RESEARCH ARTICLE)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)..(Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)..(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12").....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

E-mail address (Corresponding author) :; (Author/Translator) : ...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12")

รับบทความ : / ปรับแก้ไข : / ตอบรับบทความ : (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 10")

Received : / Revised : / Accepted : (Times New Roman regular font size 8 and Bold)....

(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

คำสำคัญ :(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

วัตถุประสงค์การวิจัย/RESEARCH OBJECTIVES (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

ประโยชน์การวิจัย/RESEARCH BENEFITS (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

* การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

วิธีดำเนินการวิจัย/RESEARCH METHODOLOGY (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

* ระบุวิธีดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัยโดยต้องประกอบไปด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือฯ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เลือกใช้ และหรือวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

ผลการวิจัย/RESEARCH RESULTS (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

อภิปรายผล/DISCUSSION (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะ/SUGGESTIONS (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

กิตติกรรมประกาศ/ACKNOWLEDGEMENTS (กรณีได้รับทุนสนับสนุน) (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....(ภาษาไทย).....

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....(แปลเป็นภาษาอังกฤษ).....

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....(ภาษาอังกฤษ).....

บทความวิชาการ (ACADEMIC ARTICLE)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)..(Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเฉียงขนาด 12").....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country) ...*(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)*.....

E-mail address (Corresponding author) :; (Author/Translator) : ... (Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12")

รับบทความ : / ปรับแก้ไข : / ตอบรับบทความ : (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 10")

Received : / Revised : / Accepted : (Times New Roman regular font size 8 and Bold)....

(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

คำสำคัญ :(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

หลักการและเหตุผล/วัตถุประสงค์/ขอบเขตของเรื่อง/คำจำกัดความหรือคำนิยาม

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เนื้อเรื่อง/SUBJECT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ/การเรียบเรียงเนื้อหา/การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย/การใช้ภาษา/วิธีการนำเสนอองค์ความรู้

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....(ภาษาไทย).....

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....(แปลเป็นภาษาอังกฤษ).....

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....(ภาษาอังกฤษ).....

มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่และความรับผิดชอบ

บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายควรจะต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารในความรับผิดชอบของตน ดังนี้

1. ดำเนินการให้ตรงตามความประสงค์ของผู้อ่านและผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน
2. ปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของงานวิจัย/งานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์
3. สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
4. ปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ
5. เต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์ ทำให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง ในการถอด-ถอนบทความ

และการขอภัย หากมีความจำเป็น

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้พิมพ์

1. ควรดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ และตระหนักถึงวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ต่างกัน

2. การตัดสินใจต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ ควรขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความใหม่ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตตามคำชี้แจงของวารสาร

3. ควรมีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review)

4. ควรมีความพร้อมในการชี้แจงความเบี่ยงเบนต่าง ๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไว้

5. ควรมีช่องทางให้อุทธรณ์ได้ ในกรณีที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้พิมพ์มีความคิดเห็นแตกต่างจากการตัดสินใจของบรรณาธิการ

6. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำและคำชี้แจงสำหรับผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้พิมพ์ ในทุกประเด็น ทุกเรื่อง ที่ควรรับทราบ และคาดหวัง และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

7. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นระหว่างการส่งบทความเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาและยังไม่สิ้นสุดกระบวนการส่งการตีพิมพ์เผยแพร่

8. ไม่ควรตัดสินใจยกเลิกการตีพิมพ์บทความ ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือผู้เขียนหรือผู้แต่งบทความไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่วารสารกำหนดไว้

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้ประเมินบทความ

1. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้ประเมินบทความในทุกประเด็นที่คาดหวังอย่างชัดเจน และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ควรมีระบบปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ และกระบวนการพิจารณาประเมินบทความ ควรมีระบบที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบทความที่ส่งเข้ามายังวารสารจะได้รับการปกปิดเป็นความลับในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาประเมิน